

HENRY BAUCHAU

ANTIGONE

roman

metis

Henry Bauchau ANTİGONE

Fransızca yazar Belçikalı romancı, şair ve oyun yazarı. 12 Ocak 1913'te Malines'de doğdu. 1914 yılında Louvain kentinin Almanlar tarafından yakılmasına tanık oldu; bu korku ve yıkım imgesi, yazarın yaşamında ve yapıtlarında ağırlığını hep duyurdu.

Hukuk eğitimi alan Bauchau, 1936 yılında avukat oldu. İkinci Dünya Savaşı'nda direnişçilere katılarak Ardennes bölgesinde Almanlar'a karşı çarpıştı. 1946 yılında Paris'e yerleşerek yayıncı olarak çalışmaya başladı. 1950'de psikanalize girmesi yaşamında bir dönüm noktası oldu. 1975 yılında, ergenlik çağı sorunları üzerine uzmanlaşarak terapistliğe başladı. Paris VII Üniversitesi'nde psikanaliz ve sanat üzerine dersler verdi. Bauchau, 1990 yılında, Belçika Kraliyet Akademisi üyeliğine seçildi.

Antigone'de Bauchau, 1998'de yayımladığımız *Oidipus Yollarında*'da bıraktığı yerden devam ediyor anlatısına.

Metis Yayınları
İpek Sokak 9, 80060 Beyoğlu, İstanbul

Metis Edebiyat
ANTIGONE
Henry Bauchau

Özgün Adı: Antigone

© Actes Sud, 1997

© Metis Yayınları, 2002

İlk Basım: Mart 2003

Yayın Yönetmeni:
Müge Gürsoy Sökmen

Yayıma Hazırlayan: Renan Akman

Kapak Tasarımı: Emine Bora

**Kapak Resmi: Tiziano, *Atan Düşen Süvari*,
detay, kâğıt üzerine karakalem**

Dizgi ve Baskı Öncesi Hazırlık: Metis Yayıncılık Ltd.

Kapak ve İç Baskı: Yayıncılık Matbaacılık Ltd.

Cilt: Sistem Mücellithanesi

ISBN 975-342-389-6

HENRY BAUCHAU
ANTIGONE

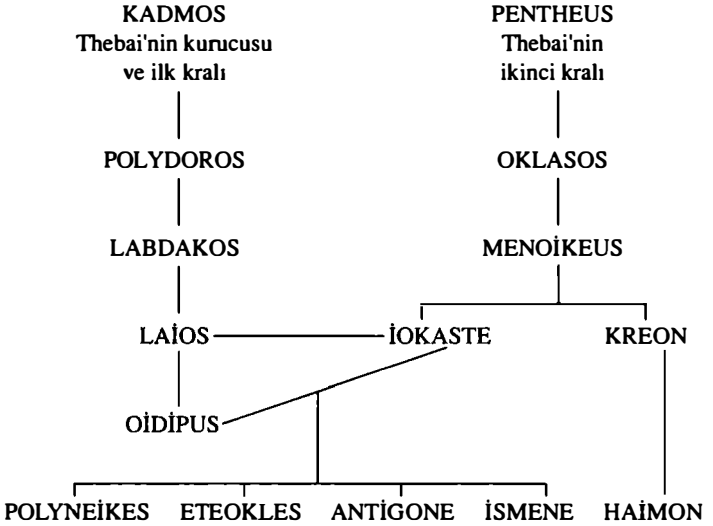
Fransızca'dan Çeviren:
SOSİ DOLANOĞLU

METİS YAYINLARI

Marc Quaghebeur'e

SOYAĞACI

KIRMIZI TAPINAK

OİDİPUS'UN ölümünden beri gözlerim ve düşüncelerim denize yöneldi ve daima onun yanına sığınıyorum. Bir kayanın gölgesinde, limanın ve insanların uğultusunu ve deniz kuşlarının çığlıklarını dinliyorum. İokaste'nin bana şunları dediği günü hatırlıyorum: "Babanın her şeyden önce bir denizci olduğunu asla unutma Antigone." Baş döndürücü yolculuğunda beni o çok korktuğum yere kadar götüren bu denizciydi. Yollarda geçirdiğim on yıldan sonra, o yer Atina oldu, şimdi burada yalnızım, yastayım, denizin kıyısında. Gökyüzünde iri kanatlı bir kuşu seyrediyorum; Oidipus'un, İokaste'nin ve resim yaptığında Klios'un iri kanatları. Ben böyle değilim, ben büyük gökyüzü ve büyük düşünceler için yaratılmamışım.

Bir gün Oidipus aniden bana dönüp şöyle demişti: "Sen hiç denize açılmadın Antigone, oysa gerçek bir denizcisin. Yelkensisiz, dümensiz, yıllardır denizlerde yol alıyorsun, benim körlüğümde, baş dönmelerimde, Klios'un ve benim cinnetimde alabora olmadan." Durmadan birbirimizi kaybettiğimiz görünmez yoldaki o mutluluk anını yeniden hissediyorum içimde.

Klios'un dostu Narses, gemileri yeni bir sefere hazır mı diye bakmaya gittiği limandan dönüyor. Yanıma oturuyor ve kırmızı tapınağın freskinin tamamlandığını söylüyor. Klios yarın gidip görmemi istemiş. Bu tapınak neden kırmızı? Narses bunun çok eski zamanlardan beri balıkçıların ve çobanların tanrıya yakarmaya ve saygılarını sunmaya geldikleri bir mağara olduğunu anlatıyor. Bu karanlık in Klios'a ilham vermiş, girişi alev kırmızısı boyamış, sonra kırmızı yavaş yavaş bütün tapınağa yayılmış.

Ertesi gün biz belli belirsiz bir patikadan tapınağa doğru tırmanırken tanyeri dupduru, adeta uçucu. Mağara kayalar arasında saklı, güneş gözümü kamaştırdığından girişini ilk anda fark edemiyorum. Aniden kırmızı karşımda, haşmetli bir kırmızı, tıpkı Klios gibi insanı etkisi altına alıyor. Onu görür görmez, solur solumaz, sevincini avuçlarımda hisseder hissetmez kıvanç duyuyorum. İçinde yankılanan seslerin arasında biraz daha ilerlemeyi arzuluyorum. Hareket halindeki bir kırmızının içindeyim. Harika bir şekilde perdahlanmış duvarlarda ona dokunuyorum, geniş döşeme taşlarının biçimini aldığı anda üstünde yürüyorum. Kırmızı karanlığa dalıyor ve kaybolmadan ona karışıyor, Klios onun cüretkâr ışığından binlerce renk fıskırtmış.

Mağara, hafifçe yukarı doğru yükselirken ağırlığını kaybeden bir yarımküre biçiminde. Bu kusursuz biçim ve birbirini aydınlatan, karartan, değiştiren kırmızılardan oluşan oyun, ışıltısı heyecanlandırıyor beni. Gözüm bu esrarengiz ışığa alışıyor ve karşımda duran freski fark ediyorum.

Tanrı ve canavar birbirlerine saldırıyorlar, Python oklarla delik deşik olmuş ve oklardan biri hâlâ etine saplı duruyor. Buna rağmen göklerin okçusuna yaklaşmayı, onu göğüs göğüse çarpışmaya zorlamayı başarmış. Kavga sonuna yaklaşıyor, zira iki hasım güçlerinin sınırındalar. Canavarın bedenini kaplayan gri tüylerin üzerinde kan ve yaralar derin izler bırakmış. Boynuzlarının arasında ve güçlü boynunda upuzun beyaz saçlar dalgalanıyor. Tanrı onu bu ürperici yeleden yakalamış, boynuzlarını kullanmasını engelliyor ve onu devirmeye çalışıyor.

Tanrı doğan güneşin tanrısı, silahları parlıyor, etrafı ışık içinde. Kavga şiddetli, ama tanrının zaferi kesin. Canavar ve gölgenin güçleri geri çekilirken hâlâ direniyorlar, güneş gökyüzünü baştan sona kapladığında eski inlerinden kovulmuş olacaklar.

Kırmızının rahmine, anaç alacakaranlığına girdiğimden beri aşırılığın etkisi altındayım. Klios ve Narses'in çizdiği kızıl patikada her şey beni aydınlatıyor, fresk hariç her şey.

Doğan güneşin tanrısını, oklarını, muzaffer oğlan çocuğu kibri-ni seviyorum, ama beyaz saçlı canavarı da seviyorum, ata yadigârı

ağır bedenini ve yaşlılığının acı tecrübelerini. O, göklerin okçusunun henüz bilmediği ve belki de ebediyen bilemeyeceği hakikatlerin karanlık ve kaba hafızası. Onu buradan kovmak için yenilgiye uğratmak ve yeraltı krallığını tamamıyla ışığa adamayı istemek yanlış, tehlikeli. Klios harika bir iş çıkarmış, ama beni kendimden geçirmeye devam eden kırmızının sonsuz ışık geirmezliğine denk düşmeyen soğuk hakikatler çerçevesinde.

Narses bana bakıyor, şu ana kadarki heyecanımı gördü, sessizliğim şaşırtıyor onu. Freski nasıl bulduğumu soruyor. Hayal kırıklığımın farkına varmaktan sarsılmış haldeyim, halbuki danstan ve renklerin cömertliğinden esinlendiğinde Klios'un yaptıklarını öyle beğenirim ki.

"Ona tek başıma ve daha uzun süre bakmam lazım." Narses beni anlıyor belki de ve yanımdan uzaklaşıyor.

Klios boyadığı ilk vazoyu bitirdiğinde büyük bir sevinçle Oidipus'a getirmişti. Parmağını tutup desenlerin üzerinde gezdirmiş ve ona renkleri tarif etmişti. Oidipus şöyle demişti: "Güzel." ok mutlu olmuştum, Klios da yle. Ama Oidipus başka bir şey eklemeyince Klios'un yüzü değişmiş, bağırmıştı: "O kadar mı?" Oidipus cevap vermemiş, Klios da günlerce üzüntü ve şüphesiz umutsuzluk içinde yaşamıştı; sonra, yavaş yavaş, ciddi bir hastalıktan kalkar gibi, tekrar boyamaya ve vazolarını Oidipus'a göstermeye başladı. Daha pek çoğunu kırıp parçaladı, ama Oidipus'un gülümsediğini ve ellerini vazonun üstünde uzun süre gezdirdiğini görürse mutlu oluyor ve vazoyu saklıyordu. "Böylelikle," dedi bir gün, "Oidipus ne boyadığımı hiç görmeden, beni ressam yaptı."

Halbuki, freskte eksik olan, hayranlık verici kırmızıda mevcut; bu kırmızı emin ve sıcak bir sığınak, bir in. Tıpkı Oidipus'un bulmayı başardığı ve içinden şarkısının yükseldiği in gibi. Acaba yeni tanrı eskisini çocuksu inden kovabilir mi, onun elinden ışığı ve kırmızıdan payına düşeni alabilir mi?

Ben freski seyrederken, Klios hiç ses çıkarmadan içeri giriyor. Sessizliğim freske başka bir gözle bakmasını sağlıyor. Gözlerimden, tamamlanmış sandığı eserin öyle olmadığını ve ondan hâlâ muazzam bir çalışma beklediğini okuyor.

Öfkeye kapılıyor, bana sesleniyor:

"Eksik olan ne?"

"Bu sadece bir kavga, Klios, alışveriş yok."

Söylediğim Klios'u umutsuzluğa sürüklüyor sanki: "Alışveriş... ne alışverişi?"

"Kan alışverişi" demeyi göze alıyorum.

"O halde her şeyi yok etmek, silmek gerek!"

Eline bir fırça alıyor, boyanın içine daldırıyor. Tam o sırada içeri giren Narses ona yalvarıyor: "Sabırlı ol!"

Çok geç, Klios üzerini sıvamak için freske doğru atıldı bile. Dehşete kapıldığımdan, onu dinlerken yer değiştirmiş olmalıyım, zira yolunun üstünde duruyorum. Beni itmeye çalışıyor ama fırçası yüzünden rahat hareket edemiyor. "Her şeyi yok etme. Olmuş. Neredeyse olmuş."

Fırçasını atıyor, öfkeyle kollarımdan tutuyor: "Neredeyse, neredeyse de ne demek?.. Hiç!"

Canımı acıtıyor, kahrı kabarıp benimkinin üzerine taşıyor ve ikimizin de içini yakan Oidipus'un yasını canlandırıyor. O beni hidetle sarsarken, soru garip bir biçimde içimden yükseliyor: "Nereden başladın Klios?"

Şaşırıyor: "Eşikten. Zamanla her şey kararmıştı. Kırmızıya ihtiyaç duydum."

"Sonra?"

"Kırmızıdan kırmızıya ilerledik, sonra aydınlık kuyusunu defdik ve tanrının ışığı görüldü."

Ona bir soru daha sormaya cesaret ediyorum: "Boydan boya kırmızının yolunu izledin, peki freske başlarken neden bu yoldan ayrıldın?"

Bu soru üzerine Klios beyninden vurulmuşa dönüyor. Öfkesi diniyor, artık beni dinlemiyor, fırçalarına ve boyalarna koşuyor. Narses'i yardıma çağırıyor, beni çağırıyor: "Çabuk, hâlâ içimde alev alev yanıyorken kırmızının yoluna dönelim." Bütün bedeni harekete geçmek için can atıyor ve bizi de sürüklemek, kendi ritmine uydurmak istiyor.

Klios'a sorduğum ve onu allak bullak eden sorular üzerinde dü-

şünmek istiyorum. Buna fırsat vermiyor, elime fırçaları tutuşturuyor, o hızlı kesinliğiyle hangi renkleri kullanacağımı ve nerede kullanacağımı belirtiyor. Hemen başlamamı istiyor, bu arada Narses'le yeni kırmızılar hazırlıyor. Sonra, arkadaşını işin başında bırakarak freske dönüyor, bir dansla veya aşk hareketleriyle dolu bir kavgayla korkusuzca karşısına dikiliyor. Becerikli fırça vuruşlarıyla üzerine renkler atıyor. Bazen freskin üzerine atılıyor ve onu adeta yapıyor, zorluyor, bazen de inanılmaz bir yumuşaklıkla yaklaşıyor ve fırçasıyla şöyle bir dokunuyor. Hareketlerinin ve heyecanının yattığı helezona, susamış geyik koşusuna ve sıçramalarına bizi öyle kuvvetli çekiyor ki geri kalan her şeyi unutuyoruz.

Klios'un eylemiyle biçim değiştiren güneş tanrısı canavarın kanıyla ve kendi kanıyla kaplı kıpkırmızı bir tanrıya dönüşüyor. Harikulade vücudu da ıstırap ve öfkeden harap olmuş halde. Siyahla çevrili kırmızı yayılıp büyüyor, ama ışık dayanıyor ve canavarın iri vücudunu sarıyor.

Karanlık çöktü, Narses meşaleleri yakıyor, Klios bizi sürüklediği bilge ve vahşi dansına ara vermiyor. Vücudum pes ediyor. Klios beni tutuyor ve ani bir yumuşaklıkla oturtuyor. Narses'le birlikte, koruyucu kavisleri olan büyük kırmızı duvarın dibine benim için bir döşek hazırlıyorlar, orada uyuyorum.

Gece birkaç kez uyanıyorum, iki adam hâlâ boyuyorlar, sonra sadece Klios kalıyor. Uykunun derinliklerinde bile algıladığım o garip gürültüyü freskin etrafında yaratan onun dansı, ruhundaki şiddet belki de.

Sabah uyandığымda Narses, Klios'un bütün gece çalıştığını söylüyor. Fresk bitmiş, o da gevşemek için dışarı çıkmış. Theseus bize harika bir yemek göndermiş. Klios yemeği bizimle paylaşmaya gelecek ve üzerini örttüğü freski gösterecekmiş.

Klios hiç ses çıkarmadan çıkageliyor, saçları karmakarışık, gizemli güzel yüzü yorgunluğun izlerini taşıyor. Üçümüz de bitap düşmüş, kurt gibi acıkmışız, yemek neredeyse tam bir sessizlik içinde yeniyor, ama işi bitirmiş olmanın sevincini paylaşıyoruz. Aydınlık kuyusunun dünkünden daha az ışık yaydığını fark ediyorum şaşkınlıkla.

"Üzerini kısmen örttüm," diyor Narses, "Klios artık onun bir kuyu değil, ışıktan bir yara olduğunu düşünüyor."

"Tapınak çok karanlık olmayacak mı?"

"Şimdi başka bir ışık var," diyor Klios.

Freskin örtüsünü açmasını söylüyorum. "Eşiğe gidin ve yakaranlar gibi ağır ağır yürüyün."

Yeraltından çıkarken kırmızının bütünü içinde eriyen fresk artık sadece yaydığı donuk ışınlarla ayırt edilebiliyor. Artık dünkü gibi aydınlık kuyusu tarafından aydınlatılmıyor, aksine renklerini, Klios'un istediği gökyüzünün yarasına doğru fırlatıyor. Gözlerimiz mağaradaki devingen alacakaranlığa ve kırmızılarının tutuşmasına alıştığında, dövüşenlerin biçimlerini ve hareketlerini daha iyi seçmeye başlıyoruz. Hasımların ikisi de kanlar içinde, canavarın postu artık gri değil mavi, bedeninin tanrınıninkine yakın olduğu noktalarda ışılan kanlı lekelerle kesilmiş. Tanrının muzaffer bedeni ise aksine koyulaşmış ve iki savaşçının biçimleri birbirine karşı gelmekten ziyade kucaklaşmış, birbirine destek oluyormuş gibi görünüyor.

Klios freskin alt kısmındaki örtüyü açıyor. Topraktan bir ateş yükseliyor şimdi ve iki savaşçıyı bel hizasına kadar ayırıyor. Kavgalarından doğan ateş, çatışmalarına sınır koyuyor. Freskte kanın veya mücadelenin kara kaslarının hâkim olmadığı tek bölüm onun alevleri. Ateş sarının coşkusu, beyazın neşesi; ışığı sevinç içinde aydınlatıyor, ısıtıyor ve gökyüzünün yarasında eksik olan şeyin karşısında duruyor.

Yeni olanın gücü ve gençliği üstün geliyor, doğan güneş canavarı püskürttü ve yeni bir ışık alanı açtı. Onu ne kovdu ne de yendi, kendi de yanmadan yapamazdı bunu, Python da artık öç almayı umut edemez. Savaşçı ateş onları yaktı, aynı zamanda değiştirdi de. Burada ve Delphoi'de birlikte yaşamak ve biricik ve çoğul olan kelamın yankılanmasına izin vermek zorundalar.

İki ve tek bir yeni tanrının bu yeni ve esrarengiz doğuşunu uzun uzun seyrediyoruz, sonra Klios Narses'ten Theseus'a gidip freskin bittiğini haber vermesini istiyor. Onu beklerken, Klios'un birkaç rötuş yapmasına yardım ediyorum. Birden duruyor:

"Thebai'ye dönünce sen de kırmızının yolunu izleyeceksin. Ağabeylerinin arasındaki savaşın orta yerinde, büyük tehlike içinde olacaksın. Bu gerekli mi Antigone?"

Bana gösterdiği yerlere iki fırça darbesi daha vuruyorum. Doğruluyorum: "Ben hâlâ yoldayım, Klios."

Kızılmıyor, şüphesiz karısı İo'dan geçen yepyeni bir yumuşaklıkla elimi tutuyor.

"Sence Oidipus kararını onaylar mıydı?"

"Kesinlikle hayır."

Klios konuşmamızın sonundaki itirazı şimdiden görüyor, ama yine de ısrar ediyor:

"Neden Antigone, neden?"

Gittikçe daha çok katılaşıyor ve aynı zamanda ağlıyorum:

"Neden? Çünkü ben Oidipus değilim, ben benim."

Nefret ettiğim bu sözü söylerken sesim kısılıyor, ilave edecek hiçbir şey olmadığını ve beni olduğum gibi kabul etmesi gerektiğini anlıyor. Kırmızının derinliği, enginliği altında beni yanına oturtuyor. İkimiz de mahzunuz, harikulade mahzun, kırmızının ırmaklarına, ulu nehrine dalıyoruz. Kederimizi ve umudumuzu kavganın ve paylaşmanın alevinde yakıyoruz, bu alevler renk sevgisi var oldukça gözleri ve yürekleri aydınlatacak. Klios bitkin, yanımda uyuyakalıyor. Freskin karşısında, onun onca titizlik ve ölçüyle hesapladığı gökyüzünün yarası, o açıklık kırmızının bolluğuna, siyahların dengesine ve umudun kesinliğine göz kulak oluyor.

Kral, Narses'le birlikte tapınağa girdiğinde Klios hâlâ uyuyor. Theseus Klios'un bu kadar kısa süre içinde çıkardığı işin büyüklüğü karşısında şaşkın, onu uyandırmamızı istemiyor. Gözleri tapınağın ışıklı alacakaranlığına alıştıktan sonra Theseus, freskin etrafında dönüp duruyor ve bütün açılardan seyrediyor onu. Sonunda, karşısına oturuyor ve gözlerini kapatarak tefekküre dalıyor.

Klios kısa iniltiyle uyanıyor, mükemmel bir eser meydana getirmiş olduğuna dair bu sabah duyduğu güven onu terk etmiş sanki.

Kral bize şöyle diyor: "Yeni başladığında gördüğüm fresk bundan daha muzaffer, belki de daha güzeldi. Önemi yok, zafer kısa

ömürlüdür, güzellik de geçici. Arkadaşlarıyla birlikte Klios, sen daha ileri gittin ve Atina'nın umudunu dile getirdin."

Tekrar freski seyrediyor ve birden soruyor:

"Canavarın postunun üstünde ortaya çıkardığın şu mavi bize ne anlatmak istiyor?"

Hiçbir zaman resimlerini yorumlamamış olan Klios, şu cevabı veriyor: "Bilmiyorum, freskin maviye ihtiyacı vardı, ben de onu eksik olduğu yere koydum."

Theseus bana dönüyor:

"Ya sen Antigone, bu mavinin karşısında ne hissediyorsun?"

Şaşırıyor, kekeliyorum: "Mavi... canavarın mavisi, denizdir."

Theseus onaylıyor: "Deniz... bakışının enginliğiyle tanrının ket vurması gerekecek olan Atina'nın gücü."

Theseus Klios ve Narses'e çalışmalarını için bir kez daha teşekkür ediyor ve benden kendisine eşlik etmemi istiyor. Eşiğe varınca, Thebai'de beni büyük tehlikelerin beklediğini söylüyor. Kırmızı tapınağa bir rahibe, içine yaratıcı soluğun dolduğu bir rahibe gerekecek ve onun ihtiyaç duyduğu rahibe benim. Eğer teklifini kabul edersem, Atina'nın geleceğine katkıda bulunacağım, aynı zamanda Oidipus'un hatırasına ve şanına da.

Bunları bana öyle bir güçle ve iyilikle söylüyor ki dudaklarımdan bir ret cevabı dökülemiyor. Ona mahzun bir halde, sadece başımla hayır diyebiliyorum. Theseus bir dâhi, kendinden ve herkesinden derin bir siyaset becerisi bekleyen bir kral. Reddedilmeye alışık değil, öfkesini uyandırmaktan çekiniyorum, onun büyüklüğünü hiçe saymak demek olur bu. Bakışlarımız karşılaşıyor ve gözlerinde onaya benzer bir şey okuyorum. Eşikten geçiyor, denizden gelen rüzgârda uzun boyuyla dikiliyor. Bana bir an daha sessizce bakıyor ve krallara yaraşır bir hareketle beni kutsuyor.

ORMAN

OİDİPUS'UN istediği gibi, Atina'ya yanımızda hiçbir şey olmadan varmışık; Theseus'un tekliflerine rağmen geldiğim gibi geri dönmeyi ve yakarıcı olarak çıktığımız yolculuğa Thebai'ye kadar devam etmeyi istedim. Klios bana eşlik ediyor, o da yanına sadece mızrağını, bıçağını ve içinde ne olduğunu söylemediği küçük bir çıkın alıyor.

Yolculuk ikimizin de dilediği gibi yavaş. Dolambaçlı uzun merhalelerde çoğu zaman tek başımızayız, zira Klios da benim gibi insanlardan uzak kalmayı arzu ediyor ve en tenha yolları seçiyor. Akşama doğru çatısı düz taşlardan yapılmış basık bir eve varıyoruz. Antigone ismi bize misafirperverlik ve çoğu zaman da dostluk gösterilmesini sağlıyor.

Yeniden birlikte yollara düşmenin mutluluğu matemimize karışıyor ve Oidipus'un yokluğunun üzerimize çöktüğünü hissediyoruz. Hangi yönü seçtiği konusunda hiç soru sormadan Klios'u izliyorum, yol yeterince genişse, ki bu nadir bir durum, yanında yürüyorum. O zaman elimi tutuyor, elimin elinin içinde güvenli ve rahat olduğunu hissetmesi beni mutlu ediyor ama bir süre sonra elimi çekmem daha iyi oluyor. Klios birbirimizden yeniden ayrılmayı öğrenmek için birbirimize doğru katetmemiz gereken uzun yola tıpkı onun gibi benim de ara vermeyi düşünmediğimi biliyor.

Oidipus'u özlüyoruz; uzun silüetini, mağrurca taşıdığı veya yolu yokladığı esasını, geçmişi yaşatan veya umut uyandıran şarkılarını. Zihninin dalıp gidişlerini veya sessizliklerini hâlâ içimizde hissetmekten bazen öyle çok acı çekiyoruz ki Klios adımlarını ya-

vaşlatıyor. O zaman onun önüne geçiyorum, hiç değilse gölgem onu korusun diye. Bunun farkına varmadığını sanıyordum, bir akşam gülerek bana şöyle diyor: "Antigone'nin gölgesi ışığından da değerli."

Günler boyu böyle yürüyoruz ve sürüp giden mateme rağmen aramızda bir çeşit mutluluk boy atıyor. Yine de ona şunları söylemem gereken gün gelip çatıyor: "Bize sen rehberlik ediyorsun Klios, nerede olduğumuzu bilmiyorum, Thebai'ye gittiğimi unutma."

Cevap vermiyor ve yürümeye koyuluyor, ısrar ediyorum: "Bu benim yolum, biliyorsun."

Öfkeye kapılıyor: "Bu bir kan ve mutsuzluk yolu."

Duruyor ama ben yürümeye devam ediyorum, arkamdan yetişiyor.

"Bu akşam Thebai'ye yaklaşmış olacağız. Yarın seni yola çıkaracağım ve birbirimizden ayrılacağız. Senin çılgınlığına ortak olmak istemiyorum, sana Thebai'ye kadar eşlik etmeyeceğim."

Bu sözlerin ağırlığı gün boyu üzerimize çöküyor ve birbirimizle konuşmayı beceremiyoruz. Akşamüstü bir ormana giriyoruz, güneşin altındaki uzun yoldan sonra burada nefis bir serinlik hüküm sürüyor, yapraklar ağaçlarda usulca sallanıyor ve bir kaynak suyunun sesini duyuyoruz. O anın tatlılığı içimize nüfuz ediyor, sitemler diniyor ve Klios'un elini tutmayı göze alabiliyorum, o da buna karşı çıkmıyor. Bir derenin kenarına vardığımızda mutlu hatıralar canlanıyor ve Klios su içmek için burada durmamızı öneriyor, ben de memnuniyetle kabul ediyorum. Kıyıda diz çöküyorum, suya dudaklarımı değdiriyorum ve avuçlarımla Klios'a sunmak için doğruluyorum. Bunu yaparken suda Klios'un aksini görüyorum, tıpkı ilk karşılaşmamızda gördüğüm gibi. Bir an yüzlerimiz tek bir yüz oluyor, bundan rahatsız oluyorum ve sadece onun yüzünü görmek için yana çekiliyorum.

Klios siyah ve kıvrırcık saçlarının altında o isyankâr güzelliğini ve vahşi özgürlük havasını taşıyor hâlâ. Değişen tek şey tebessümü, o buruk ve zalim kıvrım yumuşamış, ailesinin ölümünün ve zorlu kabile savaşlarının kaybedecek hiçbir şey, umut edecek hiçbir şey olmadığına inandırdığı o kudurmuş delikanlı değil artık. Öf-

keli olmasına hâlâ öfkeli –belki de daima öyle olacak– ama içinin sevgi dolu olduğu ve Oidipus'tan ayrıldıktan sonra resmin verdiği ferahlık ve azimle yoluna tek başına devam ettiği görülüyor. Onun şimdi bir kadının erkeği, küçük çocukların babası, dayanıklı ve tehdit altındaki bir kabilenin reisi olduğunu da görüyorum. Düşünüyorum: Oidipus ve İo onu nasıl da değiştirdiler. Tekrar su alıyor ve avuçlarımla ona sunuyorum. İçiyor, gene istiyor, defalarca, keşke ellerimle susuzluğunu dindirmeye daima hazır büyük bir kupa olsaydım. Bunu ona itiraf edecek cesareti buluyorum, avuçlarımı öperek şöyle diyor: "Sen benim için hep böyle oldun, cürümden senin sayende kurtuldum."

Ona inanmak isterdim ama bunu tam olarak başaramıyorum.

Klios bir köylü kadının bize verdiği tulumu doldurmaya gidiyor ve bu fırsattan yararlanıp suda kendime bakıyorum, on yıl önce Klios'un arzuladığı ve el kaldırdığı, hayattan bihaber o uzun boylu, sıska prenses değilim artık. Aksimde bir hüznün gölgesi, yüz hatlarımdan belli olmayan ama neredeyse görünmez bir şekilde çoktan bakışlarıma yerleşmiş gizli bir yıpranmışlık fark ediyorum. Çok erken yaşadığım çok fazla şey var, varlığın yenilenmesini tatmadım. Bende eksik olan yaşama arzusu, sahip olmadığım küçük çocuğa doymak nedir bilmeden tapınma, ona veremediğim ve içimde nafile yere kabarıp taşan sevgi. Tanımadığım ve benim için muazzam bir kayba, belki de kayboluşa işaret eden bu kendi imgemden korkuyorum.

Gözümde her şey bulanıklaşıyor, ağlayacak gibi oluyorum, tam o anda Klios elini omzuma koyuyor ve ayağa kalkmamı istiyor. Karşımda durmuş, bir zamanlar kuşandığı kalkanlar olmaksızın gülümsüyor bana. Beni güzel bulduğunu ve olduğum gibi sevdiğini görmemi sağlıyor. Güvenim yerine geliyor, içim sevinçle doluyor, ama Klios'un bereket versin fark etmediği o eksiklik duygusu silinmiyor. Elimden tutuyor ve bazen coşan ya da taşların engelini aşarak küçük çağlayanlar halinde yayılan derenin akış yönünde ağır ağır tırmanıyoruz. Böylece on yıl önce Klios'un küçük bir bent yapmış olduğu yere ulaşıyoruz, bendin tepesinde yeni toplanmış çiçeklerden ve eğreltiotlarından oluşan bir demet buluyoruz.

"Bak," diyor, Klios "burası kutsal bir yer oldu, avcılar ve oduncular burada tanrılarının ve tanrıçalarının mevcudiyetini hissediyor ve sunularını bırakıyorlar.

"Ateş için odun toplamaya gidiyorum, sen bu arada yıkan ve İsmene'nin bana senin için verdiği beyaz elbiseyi giy. Bak, seni meraklandıran bu çıkının içinde taşıdığım oydu. Mutlu olalım, bu son gecemiz, yarın istediğin gibi Thebai'ye gideceksin."

Birden, içimden büyük bir öfke yükseliyor: "İsteyen ben değilim..."

İtiraz etmiyor, bu durumun onu aştığını belirtiyor işaretle. Ya beni, beni aşmıyor mu?

Klios'un tavrı değişti, anlamışa benziyor, sessizliğin bizi ayırmasına izin vermiyor. Bana gülümsüyor, bu sözünün peşinden gidebilirim bu sefer.

Klios çalı çırpı toplarken yıkıyorum, hızlı, sevdalı, güneşten ılınmış su etrafımda kıvrımlar çiziyor. İsmene'nin elbisesi, yollarda esmerleşmiş tenimin yanında fazla beyaz kalıyor. Kendime sarmaşıklardan bir kemer yapıp buralarda bulunan sade çiçeklerden birkaçını üstüne iliştiriyorum.

Klios başının üstünde bir çalı çırpı demetiyle geri geliyor ve her zamanki doğallığıyla benim ardımdan gürültüyle yıkıyor. Ateşi yakarken, yarın gene benden ayrı bir vücut olacak bu hayat dolu vücudu mutlulukla seyrediyorum, bugün akla getirilmese bile günün birinde iskelet olacak o vücudu.

Klios sudan çıkıyor, zıplaya zıplaya kurulanıyor ve gelip yanıma oturuyor. Beni beyaz elbisemin içinde görmekten gururlu, sarmaşık ve çiçeklerden yapılmış kemerime hayranlığını belirtmeyi de ihmal etmiyor. Çıkarıp verdiğim bir çiçeği dudaklarına götürüyor, suyun serinliğinden, kızarttığım gevreklerin güzel kokusundan memnun. Daha düne kadar yaptığı gibi kin veya nefretle kendini hırpalamadan şimdiki zamanı yaşamaktaki bu yepyeni yeteneğine hayran kalıyorum.

Bu saydam akşamın suyu, oyun oynamakta olan bir çocuğun hafif gürültüsüyle durmamacasına bendin üstünden aşarken, ben de kendimi bağlarımdan azat ediyor, bu mütevazı ama devamlı büyü-

yen mutluluğa kucak açıyorum.

Yemeğimizi büyük bir iştahla yiyoruz ve bana şu soruyu sorduğunda Klios'un da benim kadar açık ve güvenli olduğunu anlıyorum: "Bazen İo'yu düşünüyor musun?"

"Her gün, onu düşünmeden seni düşünmem mümkün değil. Narses bana, Oidipus Atina'ya gitmek istediğinde seni yardımımıza ilk onun gönderdiğini söyledi."

Klios bir an sessiz kalıyor, sonra, uzun düşüncelerinden silkinir gibi, şöyle diyor: "İo, hayattır."

"Benim ölümün tarafında olduğumu mu düşünüyorsun?"

"Hayır Antigone, ama sen ölümcül bir yük taşımak istiyorsun, ürkütücü ailenin yükünü. İo için böyle bir şey söz konusu değil. Tehlikenin ortasında bizi tıpkı dişi geyiğin yavrularını koruduğu gibi korur o. Bunun dışında, onun yanında hayat sade ve hafif."

"Birlikte dans ediyor musunuz Klios?"

"Hayır, İo şarkı söyler, o müzik kabilesinin soyundan."

"Oidipus gibi mi söylüyor şarkılarını?"

"Hayır, Alkyon gibi söylüyor, neredeyse sözsüz."

Şu soruyu sormadan edemiyorum:

"Benimle kalsaydın, İo ne yapardı?"

Cevap tereddütsüz: "Başka bir erkek bulurdu."

"Başka bir erkek mi bulurdu sahiden?"

"İo beni seviyor ama çocuklar var, kabile var, sürü var. Kendisine başka bir erkeğin gerekeceğini biliyor."

Afallıyorum, "İo onun kim olduğunu biliyor mu?" diye soruyorum.

"Evet, onu tanıyorum, kabilenin en iyi adamı."

"İo bunu sana söyledi mi?"

"Bana bilmem gerekeni söyler, fazlasını değil."

O esnada ağaçların üzerinden ay beliriyor, aksi derenin karar-mış sularına vuruyor ve hülyalı ışığı konuşmamıza nüfuz ediyor. Klios susuyor ve bakışlarıyla beni sorguluyor, Oidipus'u ve Kolonos'a gelmeden önce yaşadığımız o aydınlanma gecesini düşünüyorum. Klios'un şimdi ümit ettiği bu değil, şöyle diyor:

"Oidipus'un bize ihtiyacı kalmadığında ve yol da bizi çok yor-

mamiş idiyse, akşamları dans ederdik, Antigone. O zamanlar hem mutsuzduk, hem de mutluyduk biraz, birbirimizden ayrıldığımızda bunun eksikliğini çok duyduk. Bu son akşam kendimize sadece mutluluk bahşedelim."

Sevinçle ayağa kalkıyorum, mutluydum ve tıpkı onun gibi daha da mutlu olmak istiyorum. Dans benliğimizi ele geçirir geçirmez oluyorum da, artık hiçbir şey düşünmüyorum, hiçbir şey arzulamıyorum, sınırsız yolda Klios'un hareketlerini izlemek dışında. Hareketleri, vücudumun ve ağırlığımın pürneşe yerine getirebileceği her şeyi büyük bir sevinçle yaptırıyor bana. Ay, yıldızlar, ağaçlar, Oidipus'un cisimsiz ve tüm ağırlığıyla mevcut yasının içinde dans ediyor etrafımızda. Ciddi, dudakları neredeyse kapalı olan Klios gülümsüyor ve belki de benimkinin yansıması olan bu gülümsemeye bütün varlığımla asılıyorum. Hakikaten dans ediyor muyum, hâlâ var mıyım? Acaba mutluluk ve mutsuzluk dansın dışında var olabilir mi? Etrafımda aşkın itaatkâr suyunda parlayan ya da gözden kaybolan Klios'tan başka bir şey yok. Klios, hiçbir şeyin elimden alamayacağı güneş; tıpkı İo gibi –şu an buna yemin ediyorum– ben de asla ve asla bu güneşe tapınan putperest olmayacağım.

Gün uzundu, artık dansımı ne durdurabiliyor ne de denetim altına alabiliyorum, ama düşsem de ne gam. Klios beni tam düşecekken tutuyor, bana destek oluyor, benim için özene bezene hazırladığı dallardan döseğe uzanmama yardım ediyor.

Işık zayıflıyor, sonsuzluk dağılıyor ve gece, çok garip bir biçimde geceye dönüşüyor. Klios tek başına karanlık bir dansa başlıyor benim için; izlediğim sarp, belki de anlamsız yolu ve beni bekleyen sınavları keşfettiğim bir dansa. Klios'un Antigone'si yüceltiliyor –ne kadar yüceltilebilirse ve tehlikeli bir biçimde, yüceltilmenin de ötesinde–, aniden karanlık tarafından ezilene kadar. Beni inkâr eden bu yakıcı karanlık durmadan büyüyor ve beni yakıp kül ediyor.

Ansızın bu mekânda en aşırıdan başka bir şeye yer olmadığı belli oluyor. Karanlık bunun üstesinden gelemiyor, Klios da öyle. Özlem ona kırbaç gibi çarpıyor, bana yönelmiş yakıcı kargısı onu kısıvrak yakalıyor, olduğu yere mıhlıyor, felç ediyor. Görmeyen

gözleri, çarpılmış ağızıyla bilincini kaybediyor ve kendi derinliklerine gömülüp gidiyor.

Şarkıyı başlatmak için İo'nun sesine sahip olmayı isterdim, Klios'un parçalanmış ruhunun ihtiyacı olan o nihai beyazın sesine. Klios kendini bende yeniden keşfedebilsin diye İo gibi sevmekte özgür bir vücudum olmasını ne çok isterdim. Her şey birden eksik bende; umutsuzluk içinde ayağa kalkıp dilenci kızın biçare çığlığını atıyorum. Çığlığım yalnızlığa terk edildiği mağarasından çıkıyor, tereddüt ediyor, muazzam bir hal alıyor. Bilmediğim ama gene de tanıdığım o en yüce sevince atılıyor. Başlarımızın üstünden müthiş bir kanat sesiyle geçiyor ve bir deniz kuşları sürüsünün içinde yitip gidiyor.

Bir kadın gibi bağırdım, mutluyum, Klios'un ayakları tekrar yere basıyor. Köpük içinde kalmış dudaklarını siliyor, gidip yüzünü dereye daldırıyor ve üzerinden sular akarak tüm ihtişamıyla yanına dönüyor. Sadece mutluluk dansımızı hatırlıyor, diğerini unutmuş, çığlığım hafızasından daha derinlere işlemiş.

Yaklaşıyor ve şefkatle şöyle diyor bana: "Çok yorgunsun Antigone, çoktan uyumalıydın."

Uzanmama yardım ediyor, harmanisini üstüme örtüyor ve her zaman yaptığı gibi sessizce ortadan kayboluyor.

ANTİGONE ARKASINA BAKMIYOR

ERTESİ GÜN Klios beni on yıl önce Oidipus'la kavga ettiği yere getirdiğinde yüzü asık ve içine kapalı. On dört yaşındayken, bu kavgayı dev ağaçların hâkim olduğu vahşi bir ortamda yaşadığımı sanmıştım. Hafızamda hâlâ öyle; kavganın seyrek, orta boy ağaçlarla çevrili küçük bir açıklıkta geçmiş olduğunu görmek beni afalattıyor.

Klios'un bana vurduğu yer burasıydı, beni aman dilemeye zorlarken ne yaptığımı bilmeden kör babamı yardıma çağırdığım yer. Klios'un iki yanlı kılıcı ve alt edilemez hızı karşısında, tek silahı olan zavallı asasıyla onu nasıl tehlikeye atabildim, ölümle burun buruna getirebildim?

Çağırdım, olan buydu, bunun sonuçları hikâyemizde birbiri ardınca cereyan etmeye devam ediyor. Mantiğın söylediği her şeyin, beklenenin aksine, aşk nesnesi baba tarafından yere serildi ve Oidipus, benim sayemde, bir mağlubun hayatını bağısladı.

Bu düşünceler zihnime üşüşürken Klios sessizce bana bakıyor, sanki bende bugünkü halimden çok farklı bir suret fark ediyormuş gibi. Büyük bir çabayla şöyle diyor sonunda: "Seni burada kaybettim Antigone. Oidipus sen çağırdığın için, senin çağrının gücüyle yendi beni. Bunu biliyor muydun?"

Biliyordum, bilmiyordum. Bizi ayıran bu amansız, belki de gerekli yara. Beni kaybettiğine, beni kaybedebileceğine nasıl inanır? Kaçamak cevap verdiğimi bile bile, titrek bir sesle şöyle diyorum: "Sen burada yeni bir hayata başladın, seni İo'ya ve kabilenin yenisinden doğuşuna götüren hayata."

Kımıldamıyor, ama öfke dolu sesi her yanıma sarıyor: "Yeni bir

hayat istemiyordum. Alevlerden kaçmak için Alkyon'u, dostumu öldürmüştüm, o andan itibaren hayatımın hiçbir değeri kalmamıştı, diğer her şey gibi. Beklediğim tek şey herkesin nefretiydi, bir de, her şeyin sona ermesi için, vahşi bir hayvan gibi kısıtılıp öldürüleceğim büyük bir süre avı.

"İşte seni o sırada gördüm yolda, hezeyan içindeki Oidipus'un ardında, yürekli ve dehşet içinde. Bütün bir gün seni gözledim, bütün bir gece başında bekledim. Ondan sonra seni tanıdım Antigone ve seni bütünüyle kendime istedim, son gün geldiğinde herkese karşı tek başımıza birlikte savaşalım diye. On dört yaşındayken güzel değildin, ama ben güzel kadınlardan bıkmıştım, onlara sahip olmaktan ve öldürmekten bıkmıştım. Seni seviyordum, uzun boylu, sıska, göğüsleri yeni yeni uç veren Antigone'yi. Evet, o an benim Antigone'm olabilirdin. Senin umduğun da buydu çünkü yapabilecekken bana hançerinle vurmadın. Ve mücadele sürerken çok alçak bir sesle sana, 'Buna bir son verelim. Birlikte gidelim' diyen birini duymuş olmalısın."

Acıyla bağıryorum: "Seni duydum, doğru, ama sadece kulakla. Zihnim, yüreğim kavga yüzünden, beni öldüreceğin korkusundan kararmıştı. Ya o zaman Oidipus tek başına ne yapardı, hali nice olurdu?"

"O gün Antigone, Oidipus'u bana tercih ettin, sonsuza kadar!"

"Hayır Klios, ben o zaman da tercih eden değildim, bugün de değilim. İkinizi de seviyordum. Ben o zaman da, bugün de senin Antigone'n olmaktan hiç vazgeçmedim, bunu biliyorsun!"

Onun şunları söylediğini duymak çok acı: "Benim istediğim Antigone olmadın, bir daha da asla olmayacaksın."

Ağlamamam, susmamam lazım: "Oidipus'u ve beni katletmeden önce ırzına geçmek istediğin Antigone olmadım."

Sanki kendinde değilmiş, acı veren derin bir düşünceye dalmış gibi görünen Klios, "Risk buydu," diyor, "tanrının beni istemediğim kadar uzağa götürmesi riski. Tıpkı, alevlerden kurtulup hayatta kalmam için beni Alkyon'un üzerine ittiğinde olduğu gibi. Ama bize vadedilmiş olan kor halindeki aşkı tanımak için bu riski göze almak gerekiyordu."

Bu sözler tenimi delip geçiyor, içimdeki yaraya, Klios'a her şeyi vermekten âciz oluşumun doğurduğu korkuya dokunuyor. Ana babamın üzerine çullanan cürüm beni öylesine damgaladı, adeta yok etti ki, kendi yolu olduğuna inandığı kan ve cinayet yolunda onun ardından gidemedim. Beklediği bu bağıışı, çılgınlığının benden umduğu bu körcesine cürme atlayışı, bunu yapamadığım doğru.

İo, katil Klios'un vahşi talebini duymadı: Benimle birlikte, herkese karşı tek başımıza. O Klios'u tanıdığına, Klios öldürücü çılgınlığından kurtulmuştu, İo bu akıldışı çağrıyı duymak zorunda kalmadı, onu reddetmek zorunda kalmadı.

Ben de karamsar hayallere, hafızanın en karanlık dehlizlerine daldım. Klios'un bana baktığını hissediyorum ama gözlerimi kapatım. Aramızdaki sessizlik belki biraz yumuşadı, kendimi şunları söylerken işitiyorum: "O zamanki hayatında bütünüyle senin olamazdım, Klios. Herkese karşı değildim, karşı olmak istemiyordum. Oidipus'u bırakamazdım. Ben bendim, buna... buna hakkım olduğunu düşünecek gücüm olmalı."

Bu kelimelerin muazzam bir gümbürtüyle aramıza düşüp yuvarlandığını duyuyorum. Acaba her şeyi kırıp parçalayacaklar mı?

Çöken sessizliği sonunda Klios bozuyor: "Buna hakkın vardı ama hudutsuz aşkı Oidipus yüzünden yaşayamadık; henüz sadece darbelerim, öldürme arzum ve bakışlarını kaçıramadığın bakışlarım aracılığıyla tanıdığın o aşkı. Alkyon'un ölümünden sonra delirmiştim. Onun ardından hayatta kalabildimse, senin varlığını ümit etmemi sağlayan şarkıları sayesinde oldu bu. Grek ülkesinde kurmuşçasına oradan oraya sürüklenirken aradığım sendin."

Ortak geçmişimizdeki o benzersiz ve sakatlanmış şeyi yeniden yaşadığımız bir sessizlik daha oluyor. Klios bana yaklaşıyor, elini usulca omzuma koyduğunda gevşeyip onunla birlikte şimdiki zamana dönüyorum. Beni yanına, bir kütüğün üzerine oturtuyor, önce sessizlik bize yetiyor, sonra şöyle diyor: "Biliyorum, benimle birlikte cürmün içinde kaybolabilecek olan Antigone değilsin artık. Ben de senin değiştirdiğin, adım adım hayata döndürülen kişiyim. Mutlu bir hayat, ama İo'nun da bildiği gibi, bu hayatta bir parçam kendisini tutsak hissediyor. Yollarda, cürümden uzaklaşarak Klios'

un ve Oidipus'un Antigone'si oldun sen. Şimdi ise, kendine rağmen, bütün Grek ülkesinin Antigone'sisin, seni herkesle paylaşmak zorundayım, ama ben buna razı değilim, bunu sana söylemeliyim artık. İçimdeki az çok medenileşmiş, Oidipus'un yol arkadaşı, ressam olan varlığı neden sınırları olmayan varlığa, hâlâ içimde uluyan ve çarpınan büyük yırtıcı hayvana tercih ettiğini sorayım mı sana?"

Bu soru bende tıpkı onun içinde ölmeyi reddedene benzer vahşi bir yanı harekete geçiriyor; benim de canlı tutmak istediğim bir parçam bu.

"Ben sende hiçbir şeyi tercih etmedim, seçmedim Klios, seni bütünüyle, olduğun gibi sevdim. Ama seninle birlikte gitmek, sözünü ettiğin o hudutsuz aşkı yaşamak, Oidipus'u bırakmak demek olurdu. Sanki o yokmuş gibi davranmak demek olurdu, tıpkı Laios'un kehanet yüzünden onu öldürtmek istediği zaman yaptığı gibi. Tıpkı Thebai'nin ve Kreon'un onu siteden kovdukları zaman yaptıkları gibi, tıpkı ağabeylerimin bu alçaklığa isyan etmedikleri zaman yaptıkları gibi. Ben bu terk edişe hiçbir zaman razı gelmedim. Siz herkesin dışladığı iki suçluydunuz, ben gençtim, cahildim, sarayda yaşamaktan aptallaşmıştım, ama en azından şunu biliyordum: Suçluların da sevmeye hakkı vardır. Ben de elimden geldiğince sevgimi sizlere verdim. Hepsini sana verseydim Klios, Oidipus'un hiçbir şeye hakkı kalmayacaktı, bu da işlemiş olduğunuz bütün cürümlerden daha beter bir cürüm olurdu."

Birbirimize bakıyoruz, Klios'un gözlerinde beni anladığını ve şu anda, reddettiklerimizin teselli bulamamış, imkânsız şanını yüceltmekte olan o vahşi yanlarımızı paylaştığımızı görüyorum. Mutluluk ve mutsuzluk çağıldayarak birbirini izliyor, bu mutlak bir paylaşım, bizi yavaşça zamana ve söze döndüren ışıltılı bir zirve.

"Sizi, Oidipus'u ve seni terk ettiğimde, yeniden kendi kılavuzum olmam gerekiyordu, bugün..."

"Bugün ise seni terk edecek ve Thebai'ye tek başına dönecek olan benim Klios."

"Ağabeylerinin işleyecekleri cürümler yüzünden mi?"

"Henüz işlenmediler."

"İşlenecekler, Antigone, en kötüsü de bunu biliyor olman. The-

bai'ye dönerek bir emre itaat ediyor gibisin."

"Emir falan yok Klios, itaat etmem gereken ağabeylerime ve Thebai'ye sevgi ve merhamet var."

Homurdanıyor: "İtaat etmek de ne demek? Neye itaat etmek?"

Bu kadar aşikâr olan bir şeyi, hele de kendi dağında, anlamaması beni şaşırtıyor:

"Topraktan çıkan bir bitki gibi, akıp giden bir dere gibi itaat etmek."

Klios sinirleniyor: "Bu benim hakikatim değil Antigone, ben senin gibi cesurca güneşe doğru tırmanan bir bitki değil, ağabeylerin gibi hiddetli bir selim."

Bazen ağabeylerime benzediği doğru, hatıralara dalıp şöyle diyorum: "Ben küçükken, Eteokles ile Polyneikes dövüştüklerinde ağlayarak yanıma gelirlerdi. Birbirlerini o kadar sevdikleri halde dövüşmek zorunda kaldıkları için üzgün olurlardı. Küçük kollarımla onları göğsüme bastırır, yaramaz ellerini öperdim, hiçbir anlamı olmayan sözlerle onları teselli ederdim. Tekrar oyuna dönmek üzere aniden yanımdan ayrılırlardı, ben de mutlulukla onları uzaktan izlerdim! Beni Thebai'ye çağıran içimdeki bu küçük kız, kendisi için bile tam bir muamma olan küçük bir kız, Klios, benim hakkımda yanılma. O kız beni zayıf ama karşı konulmaz bir sesle çağırıyor, itaat etmem gereken o."

Klios hüzünleniyor, söylediklerime ne karşı çıkabiliyor, ne de kabul edebiliyor.

"Bizi terk ettiğinde Klios, seni şu sözlerle serbest bırakmıştım: 'Yarın git.' Birbirimize yeniden kavuşmanın mutluluğunu yaşadık, bugün beni serbest bırakma sırası sende."

Gene itiraz etmeye kalkıyor: "Teselli ettiğin o çocuklar şimdi kudretli birer erkek, kral kılığına girmiş haydutlar oldular. Kendi sefil felaketlerine sürüklemek için Antigone'mi çağıran katiller."

Cevap vermiyorum, onun karşısında kararlı ve bütünüyle silahsız olmam gerektiğini hissediyorum.

İçini çekiyor, başını biraz öteye çeviriyor ve sonunda güçlkle şöyle diyor: "Seni serbest bırakıyorum Antigone, seni serbest bırakıyorum..."

Aramıza keder ve şefkat dolu bir sessizlik çöküyor. Klios konuşuyor: "Oidipus'un serüveni, üçümüzün serüveni, özgürce karar veren ve beni terk edecek olan bu kadını yaratmış olmalı."

"İstediğim bu değil Klios, olan bu sadece."

Bu sözü kabulleniyor, beni olduğum gibi gördüğünü hissediyorum ve ani bir sevinçle beni havaya kaldırıyor, bir süre kollarında taşıyor. Gülüyor, birlikte korkusuzca gülüyoruz. Beni yere bırakıyor, haykırıyorum: "İkimizin de önünde uzun bir yol var Klios, bir şeyler yememiz lazım."

Beni onaylıyor, ateş yakıyoruz ve yemek pişerken yan yana oturuyoruz. Bu bir mutluluk anı, Klios'u yaşarken görmek öyle hoşuma gidiyor ki. İçimden şöyle diyorum: Ne kadar da yakışıklı! Yalnızca Polyneikes bu kadar yakışıklı, ama Polyneikes bir kral çocuğu olarak kaldı, Klios ise bir erkek oldu.

Birlikte yediğimiz bu son yemeğin her anını uzatarak, ağır ağır çiğniyoruz lokmalarımızı. Geçen yıllar ve sınavlarla, kendimizi bile aşan engin bir aşk yarattığımızı hissediyoruz.

Bakışların ve yatışmış yüreklerin derinliğinde zaman akıp gidiyor ama güneş gökyüzünde yükselmeye devam ediyor, yola koyulmayı düşünme vakti gelip çattı. Oidipus'un Atina'nın çevresinde aylarca yarım daireler halinde dönerek çizdiği esrarengiz deseni dağına yaptırmasını istiyorum Klios'tan. "Yapacağım, bunun için adamlarım var, Theseus'un da parası. Ben de senden bir şey istiyorum, Antigone. Thebai'de gizli düşmanların olacak, sana tuzaklar kurulacak. İsmene ve dostum K.'dan başka kimseyi dinleme. İsmene sana kırgın, doğru, ama seni seviyor, ailende ve sarayda ondan başkasına güvenemezsin."

Şaşıyorum, Klios'un Atina'da İsmene'yle uzun görüşmeler yaptığının farkındaydım ama ondan bu şekilde söz etmesini beklemiyordum. "Seni K.'yla tanıştıracak. O benim en iyi dostum, onu İsmene'nin yanına senin için gönderdim. Büyük bir müzisyen, maalesef hasta, ama Thebai'de olup biten her şeyi öğrenmenin ve sana yardım etmenin yolunu bulacak politik bir kafa aynı zamanda. Eğer orada tehlikede olursan, ki olacaksın, beni çağır! Bunun için bana söz veriyor musun?" Tereddüt ettiğimi görüyor, şiddetle ısrar ediyor:

"Bu şart, bana söz ver!"

İsteği beni duygulandırıyor ve birden, zihnimden geçen korkunç görüntülerle allak bullak oluyorum. Kahroluyorum, tir tir titreyerek karşısına dikiliyorum ve artık denetleyemediğim bir sesle konuşuyorum: "Asla imkânsızı deneme Klios. Thebai ile senin aranda, bizim aramızda, tehlikelerin büyüdüğünü ve ölümlerin en korkuncunu görüyorum. Thebai'nin kapıları kapalıdır, surları karşılalarına çıkan her şeyi vuran muhafızlarla donatılmıştır. Ovada ve çok daha ötelerde bir yığın istilacı var, onların aralarında da Thebaililerin vahşi hayvanlar olarak gördüğü barbar süvariler. Bu korkunç adamlar seni öldürecektir Klios, onların elinden kurtulsan bile Thebaililer kıyacaktı canına. Surlarımızın üstüne Göçebelerden ele geçirilen ölü atların başlarını dikiyorlar. Göçebeler için kefareti ödeemez bir suç bu, intikama susamış bu süvarilerin kargılarının ucunda Thebaililerin kanlı başlarını taşıdıklarını görüyorum. İki taraf arasında tüyler ürpertici bir şiddet ve kin nehri durmadan büyüyor. Bu nehirden geçmeye kalkışma, bunu reddediyorum, seni bundan men ediyorum. Buna hakkım var, çünkü seni İo'ya, çocuklarınıza, varoluşu senin eserlerinle yücelecek olanlara bağışladım."

Karşımda duran Klios'un da yüzü bembeyaz, bağıyor: "Ya sen Antigone, sana ne olacak?"

Titremem artıyor: "Onların iğrenç teknesiyle suların dibine sürükleneceğim, ama, yemin ederim, ölümün elinden kurtulmak için her şeyi yapacağım. Polyneikes ve Eteokles'i cürümleriyle baş başa bırakıp gitmek dışında her şeyi."

Klios boş yere itiraz etmeye çalışıyor: "Bu felaket mukadder değil."

Benliğimi saran derin huzursuzluk, gördüklerimin şiddeti ve içine düştüğüm yılgınlık karşısında, sözlerinin saçma kaçtığını fark edip sarsılıyor.

Beni oturtuyor, ateşi canlandırıyor, ısınmam için zorluyor, ben-se acınası bir çabayla sükûnetime kavuşmaya ve gülümsemeye çalışıyorum.

"Ben kâhine değilim Klios, sadece gördüklerimi söylüyorum. Kelimelerle dile getirilebilecek olandan çok daha korkunçtu gör-

düklerim. Şimdi sen bana savaş sürdüğü müddetçe Thebai'ye gelmeyeceğine dair söz vermelisin."

Bakışlarım, huzursuzluğum öyle yoğun ki Klios söz veriyor. Titremem geçiyor, gücümü topluyorum: "Gitme vaktim geldi, beni Thebai'ye giden yola kadar götür."

Kolumdan tutuyor, attığım ilk kararsız adımlara destek oluyor ve bir an, birlikte bir gün daha geçirmek gibi çılgınca bir umuda kapılıyoruz. Ama nefesim düzelmeye başladı bile, adımlarım daha sağlam basıyor, eski hızıma kavuşuyorum. Klios içinde İsmene'nin elbisesi olan çıkını uzatıyor: "Thebai'nin kapısına gelince giy bunu, bir dilencinin içeri girmesine izin vermezler."

Klios'la geçirdiğim bu son gün neden eski elbisemi giydim? Belki de bana söylediklerini duymak için bu kılıkta daha sahici olduğumdan. Ayrılık için daha sahici.

Artık taş döşeli olan eski yola varıyoruz.

"Bak," diyor Klios, "Eteokles'in nefret edilesi faaliyetlerinin ilk işareti bu. Önce yollar, sonra surlar, surların arkasında da Thebai ve durmadan büyüyüp her şeyi yutan ordusu. Ben daha ileri gelmeyeceğim, yarı yolda o bildiğin kuyuyu bulacaksın. Seni gözlerimle izleyeceğim, görebildiğim yere kadar."

Ona kollarımı açıyorum, kollarıma atılıyor. Ağlamama engel olamıyorum, o da ağlıyor belki ama bunu bilemiyorum zira yüzünü omzuma gömdü, tıpkı bir çocuk gibi.

Kendimi ondan güçlükle koparıyorum, bakışlarını üzerimde hissederek yürüyorum. Dönemece varıyorum, artık beni göremez. Şöyle düşünüyordur: Antigone arkasına bakmıyor.

IV THEBAİ

UZUN SÜRE yürüyorum ve her adımda Klios'un aynı anda aksi yönde attığı adımın bütün vücudumda yankılandığını hissediyorum. Keder ve yorgunluğumun arasında, kuyuya varınca belki orada İlyssa'yı, dilencilik yaptığım ilk gün bana su ve ekmek veren kadını bulacağımı düşünüp seviniyorum.

Kuyu orada, genç bir adam su çekiyor ve doldurduğu tulumları canlı renkleri olan bir yük arabasındaki hububat küplerinin yanına yerleştiriyor. Arabaya bağlı, koşumları Yüksek Tepeler'de olduğu gibi çingiraklarla süslü katırın her hareketinde neşeli sesler çıkıyor. Adam arkasına dönmeden yaklaşmamı bekliyor ve tek kelime etmeden bana bir tas soğuk su uzatıyor.

İlyssa'nın hâlâ buralarda oturup oturmadığını soruyorum.

"Hayır, Thebai'ye gitmek zorunda kaldı."

"İyi mi?"

"Alışamadı."

"Hasta mı? Onu çok severdim."

Bana bakıyor: "Annem öldü."

Daha ilk menzilde keder yine karşımda.

"Sana benden hiç bahsetmedi mi?.. Antigone ve Oidipus'tan, eski kral."

Suratını ekşitiyor: "Şimdi üç kral var, birbirleriyle savaşıyorlar. Biz kimin kazanacağını bilmiyoruz ve casuslardan korkuyoruz."

Arabasına biniyor.

"Seninle Thebai'ye kadar gelebilir miyim?"

Reddediyor, zaten yükü fazla. Kırbacını şaklatıyor ve katırını ileri sürüyor. Biraz utanmış olmalı ki şöyle bağıyor:

"Ev boş, orada uyuyabilirsin."

İlyssa'nın evi terk edilmiş ama yassı taşlardan çatısının altında hâlâ sağlam ve güzel görünüyor. Kendime dallardan bir döşek hazırlıyorum ve elimde kalan gevreklerden birini yiyorum, aynı anda, bilmediğim bir yerde Klios'un da aynı şeyi yaptığını düşünerek.

Uyandığımda kendimi güçlü ve bugün Thebai'ye varmak için yola koyulmaya hazır hissediyorum. Kuyudan su çekmeye gidiyorum; kuyu bileziğinin üzerine yığılmış uyuyan, kir pas içinde yaşlı bir kadın var. Uyanıyor, suyu çekecek takati yok. Adı Ea, Thebai'nin emirlerine rağmen evinde kalmış olan yörenin son sakini. Hasta kocasına sonuna kadar bakmış, adam ölmüş, hiçbir şeyi kalmamış. Thebai'de doğramacı olan oğlunun yanına gitmek istiyormuş, ama bunu yapacak takati yokmuş, zaten onu içeri sokmazlarmış, yoksulları almıyorlarmış artık.

Ona su içiriyorum, kendi ellerimle yıkamaya razı ediyorum, hâlâ sağlam ama açlıktan zayıf düşmüş. Temizlenmeyecek kadar kirli ve yıpranmış olan elbisesini tekrar giydireyim mi bilemiyorum. Aklıma İsmene'nin elbisesi geliyor, üzerine oluyor, temizlenen ve saç başı taranan Ea kendini tanıyamıyor, hatta yüzünde bir tebesüm belirir gibi oluyor.

Ocağı yakıyorum, İlyssa'nın bahçesinde birkaç sap yarı yabani sebze buluyorum. Bunları pişirip içine son gevreğimi doğruyorum. Oidipus ve Klios'la geçirdiğimiz zor günlerdeki yemekleri hatırlatan epey sulu bir çorba oluyor.

Yemeğimizi bitirince yola koyuluyoruz. Maalesef Ea çok ağır yürüyor, bu gidişle Thebai'ye bugün varamayacağız, belki de üç dört gün sürer. Olsun, ben de dilenirim. İlerlerken arada sırada birkaç yenebilir bitki bulup çıkınımıza atıyorum, ama Ea'nın biraz güçlenmesi için ekmek lazım. Bir ağacın gölgesinde dinlendiğimiz sırada ağır yüklü bir araba bize doğru geliyor. Oturma yerinde iki adam var, Ea saklanmak istiyor, bunu yapmasına engel oluyor ve onu göstererek bağıyorum:

"Ekmek, hasta bir kadın için biraz ekmek."

Adamlardan biri çuvallardan birine eğiliyor ve bana bir parça ekmek atıyor. Aralarında duran köpek parçayı kapmak için yola atılıyor. Bereket versin böyle şeylere alışığım, bir çığlık atarak köpeği yere yapıştırıyor, ekmeği kapıp çıkınımaya tıkıyorum. Çevikliğim adamları güldürüyor, köpek üzerime saldıracaktım gibi durduğundan sürücü kırbacını indiriyor hayvana. Köpek uluyor, ben de öyle, zira kırbacın ucu koluma çarptı. İki adam gene kahkahalarla gülüyorlar ve araba çekip gidiyor.

Üç gün boyunca böyle ağır aksak ilerliyoruz. Ertesi sabah site-nin yüksek beyaz duvarlarını görüyoruz, yakınlardaki bütün tar-lalar yakılıp yıkılmış, ne ev kalmış geride, ne kuyu, ne de ağaç, isti-lacıların işine yarayabilecek hiçbir şey yok. Thebai kendi kendini kuşatmış bir şehir, etrafında ve kapattığı yollarda güneş ve rüzgâr var sadece.

Eskisinden daha yüksek ve daha geniş surlarla çevrili olan, du-varların üstünden sadece savunma kuleleri görünen şehir, dalgala-rı aşacağı yerde vahşi bir sıcak ve toz bulutunun üzerinde yüzen bir deniz canavarına benziyor. Ea sığağa ve gölgesiz yola dayanamıyor, ayaklarını sürüyerek ilerliyor ve sonunda bir hendeğe yu-varlanıyor.

Bir yük arabası yaklaşıyor, yolun ortasında duruyorum ve ettiği küfürlere rağmen arabayı süren genç köylüyü durmaya zorluyorum.

"Bu yaşlı kadını arabana al, bütün paramı sana vereyim."

Adam güvenmiyor ve elimdeki bozuk paraları sayıyor.

"Bu az, ama uzak sayılmaz, bindir onu."

Yorgunluktan bitmiş olan Ea, adamın Thebai'ye götürdüğü ekin demetlerinin üzerine yatıyor. Adamın yanında onunla birlikte ara-bayı itiyorum çünkü katır yorgun. Yardımımı ve gücümü takdir edi-yor, tulumunu çıkarıyor ve içtikten sonra ben istemeden bana uza-tıyor. Üzerimize üşüşen sineklerin ve atsineklerinin arasında, ayak-larımız toza bata çıka güç bela ilerliyoruz. Sonunda haliyle akşam onunla yatmamı istiyor, nasıl cevap vereceğimi biliyorum:

"Hastayım..."

Adam kızıyor, ona gülümsüyorum: "İyileştiğimde, belki."

Kuzeykapısına varıyoruz, surların yüksekliği karşısında eziliyo-

rum, Polyneikes şehri almayı hâlâ nasıl umabilir? On yıl önce, Oidipus'a yetişmek için koşarak Thebai'den ayrılırken bu kapıdan çıkmıştım. Hiçbir şey aynı değil, kapıların kalınlığı ve yüksekliği iki misli artmış, şimdi kapıları hareket ettirmek için dört adam gerekiyor, halbuki o zamanlar Polyneikes tek başına açıp kapatırdı onları.

Adam kapıya varmadan az önce Ea'yı arabadan indiriyor.

"Git kendini sağdaki nöbetçiye tanıt, beni tanır, ona oğlunun adını ve oturduğu sokağı söyle, sorun çıkmayacaktır."

Ea beni aceleyle kucaklıyor: "Sen olmasaydın ölecektim."

Nöbetçi onun içeri girmesine izin veriyor. "Senin için daha zor olacak," diyor adam, "üzerindeki şu dilenci elbisesiyle. Arabayı arkadan itmeye devam et, belki benimle birlikte içeri girmene izin verirler."

Nöbetçi arabayı geçiriyor ama beni durduruyor.

"O benimle birlikte," diye bağıyor adam, "akrabam olur."

Nöbetçi gülüyor: "Yapacak bir şey yok, Stentos bütün genç kızları görmek istiyor." Ve bir el hareketiyle beni onbaşıya yolluyor.

Uzun boylu, kırmızı suratlı, deri zırlı bir adam, kargısına yaslanmış gelişimi seyrediyor. Tozlu ayaklarımı, yamalı elbisemi, terli yüzümü hor görerek süzüyor göz ucuyla.

"Nerelisin?"

"Thebailiyim."

"Burada baban veya kocan var mı?"

"Babam şarkıcı ozan Oidipus'tur."

"Tanımıyorum, nerede oturuyor?"

"Thebai'den ayrılmıştı. Yeni öldü."

"Tabii, sen de dileniyorsun."

"Onun için dileniyordum."

"Dilencilerin Thebai'ye girmesi yasak."

"Ben Thebailiyim, girmeye hakkım var, çalışacağım."

"Hep böyle derler. Sen dayanıklı bir dilenciye benziyorsun. İsrar etme. Olmaz!"

Stentos başka bir şey eklemiyor ama gözleriyle vücudumu ve yüzümü incelemeye devam ediyor. Bulanık bakışlarından ne düşündüğünü anlıyorum: Kız biraz kirli ama güzel, iyi fırsat.

Sıkıntılar başlıyor, bütün bunları biliyorum, midem bulanacak kadar iyi biliyorum. Adam gülümseyerek yaklaşıyor:

"Büyük kapılardan birinden girmen imkânsız, ama surun içindeki bir avluya girmene izin verebilirim, orada bir kuyu var, su içip yıkanabilirsin. Nöbetim birazdan bitecek, gelir seni bulurum ve nazik olursan bu akşam seni bir yeraltı geçidinden şehre sokarım. İster misin?"

Gözlerine bakıyorum ve cevap olarak sadece, "Hayır," diyorum.

Buna bozuluyor, onu atlatmaya çalıştığımı sanıyor ve belime sarılmak istiyor. Böyle yapacağını tahmin ettiğimden bir sıçrayışta elinden kurtuluyorum. Sinirleniyor, kolunu kaldırıyor, zira okkalı bir tokadın kadınların aklını başına getirdiğine inananlardan. Yana sıçırıyor ve Stentos'un tokadı boşluğa iniyor. Dengesini kaybediyor, arkasından hızla itmemele yere düşmesi bir oluyor. Öfkeden akli başından gitmiş bir halde ayağa kalktığı anda, kargısı elimde ve bunu kullanmayı bildiğimi gayet iyi görüyor. Şaşkınlıktan ağızları açık kalan diğer nöbetçiler yardımına koşmak istiyorlar ama o anda kargısının ucu tehlikeli bir şekilde gırtlığına yaklaşıyor ve adam onlara kıpırdamalarını işaret ediyor.

Tam o sırada kapıdan şaşılacak kadar zayıf, güler yüzlü bir adam çıkıyor. Olanları görünce, ona eşlik eden nöbetçi subayın canını sıkılıyor besbelli. Kargıyı havaya kaldırıyorum ama elimden bırakmıyorum, zayıf adam bize yaklaşıyor ve bana:

"Ben K., Klios'un dostu," diyor.

Sonra Stentos'a dönüyor: "Kral Eteokles bana kız kardeşi Antigone için bir geçiş izni verdi."

Stentos beyninden vurulmuşa dönüyor, şöyle diyor:

"Antigone mi?.. Her yerde körle birlikte heykelcikleri var! On yaşında olduğunu sanıyordum."

"Büyüdü," diyor K. Onbaşıya kargısını geri veriyorum, ona gülümsemem de bana kızgın, Thebai'ye adımımı atar atmaz birini kızdırdım bile.

K. elimden tutuyor ve beni Kuzey kulesinin koca kapı sundurmasından geçiriyor. Sundurmanın şimdi diğeri kadar anıtsal ikinci bir kapısı var ve saçma bir şekilde gurur duyuyorum bundan.

Sundurmada ansızın karşıma çıkan gölgeye gözlerim hâlâ alışmamışken, hafif bir kol koluma giriyor, bu kokuyu tanıyorum.

"Atina'da takdir etme fırsatını bulduğum dostun Klios bize bir haberci gönderdi, seni dört gündür bekliyoruz ve tabii döner dönmez rezalet çikanyorsun."

İsmene'nin kahkahası eskisi gibi yükseliyor, belki biraz daha sert.

"Burada konuşmayalım," diyor, "artık Thebai'de yerin kulağı var."

Canım konuşmak değil, onca zaman yürüdüğümüz gibi, adımlarını birbirine uydurarak yürüyen vücutlarımızı hissetmek istiyor. İsmene'nin varlığı beni rahatlatıyor, zira eskisinden daha yoğun olan kalabalıktan, evlerin beklenmedik yüksekliğinden, savaş ve yük arabalarının çokluğundan tedirginim.

Sitenin kokusu da değişmiş, hatırladığım kadarıyla, bugünkü gibi rüzgâr olduğunda, şehre tarlaların ve bahçelerin kokusunu taşırdı, şimdi ise sadece kuru ve yakıcı bir toz kaldırıyor.

Büyüyüp genişlemiş olan sarayın önünden geçiyoruz.

"Sarayda Kreon oturuyor," diyor İsmene, "benim evim daha uzakta."

"Ya Eteokles?"

"Kışladaki kalesinde oturuyor."

Güzel bir kapının önüne geliyoruz, İsmene kapıyı açıyor ve şehrin kirli sarı sokaklarından ve kızgın duvarlarından sonra, bir çeşmenin sesinin canlılık kattığı yeşil ve çiçekli bir loşlukla karşılaşıyorum.

Ev neredeyse boş, bahçe evi aydınlatan geniş pencerelerden içeri girerek renkleriyle ve ağaçların hareketli gölgeleriyle odaya doluyor sanki. Her şey yerli yerinde.

"Bu bizim çocukluğumuz, bizim evimizin renkleri. Evin İokaste'yi hatırlatıyor ama gene de nasıl da sana benziyor."

Aklım karışıyor, devam edemiyorum, ayrılığa ve aradan geçen onca yıla rağmen nasıl da derin, nasıl da güçlü bağlarla bağlı iki kız kardeş olarak kalmışız.

İsmene çabuk toparlanıyor:

"Eğer istersen, evin bu bölümü dilediğin müddetçe senin. Ben öbür tarafta oturuyorum, orada ürkütücü ailemle, sevgili Antigone'mle bile paylaşmayı istemediğim kendi hayatımı yaşıyorum. Haydi, çok yorgunsun, üstün başın toz toprak içinde, bir şeyler yiyelim. K. sana banyo hazırladı, eskiden yaptığımız gibi birlikte yıkılırız, sonra da yatarsın."

K. bize hafif bir yemek getiriyor, ona yardım etmek istiyorum, İsmene beni durduruyor:

"Senin için yapmayı arzuladığı şeyi geri çevirirsen K.'yı üzer-sin. Onu Thebai'ye Klios gönderdi, sana yardım etsin, seni korusun ve şüphesiz kendi yerine hayranlıkla seyretsin diye."

İsmene beni küçük bir odaya sokuyor. Ortada K.'nın içini sıcak suyla doldurduğu, göz kamaştırıcı madeni çemberleri olan büyük bir fıçı duruyor. Fıçıya dalıyorum, su harika ve İsmene çocukluğumdan beri kimsenin yapmadığı gibi yıkıyor beni.

K. kaynar su getirip banyo suyuna ekliyor ve İsmene yanıma, suyun içine kayıveriyor. Kaslarımın gücü ve sertliği onu afallatıyor. Beni bir erkek kadar kuvvetli buluyor, halbuki herhangi bir köylü kadından daha kuvvetli değilim. İsmene'nin hazza yönelik yumuşacık kıvrımları olan, benimkinden çok farklı vücudunu sıcak suyun içinde yanımda hissetmek bana büyük bir zevk veriyor. Yitip gitmiş varlıklardan ve hatıralardan oluşan bir dünya içimizde yeniden doğuyor; ayrılıktan önceki o güleç ve iç paralayıcı âlem.

İsmene saatin sandığından da geç olduğunu fark ediyor, sudan çıkıp çabucak giyiniyor.

"Kendi hayatımla ilgilenme vakti geldi. K. sana yardım edecek, itiraz etme, ihtiyacın olmadığını biliyorum, ama onun var. Zavallıcık, ne yazık ki daha çocukken hadım edilmiş, o ilahi sesi bozulma-sın diye."

Sudan çıkıyorum, K. sıcacık kırmızı bir peştemalla çıkageliyor, beni peştemala sarıyor. Şaşkınım:

"Ne güzel renk!"

Bana ciddiyetle bakıyor:

"Bu artık senin rengin... Klios öyle söyledi."

Beni odama götürüyor, oda serin ve insana kucak açıyor, duva-

ra asılı güzel bir halının altında beyazlığıyla huzur veren bir yatak var sadece. K. yatağın başucuna bir lamba bırakıyor.

"Uyuduğunda gelip söndüreğim, Klios bana çok güzel uyuduğunu söyledi, onun için seni rahatsız etmeyeceğim."

Sonra sanki olağan bir törenin gereklerini yerine getirircesine, çocukluğumda İokaste'nin yaptığı gibi güzelce üstümü örtüyor. Alnıma bir öpücük konduruyor, Diotime'nin sık sık yaptığı gibi; bedenlere ve mutsuzluğa şifa veren Diotime, sevgisi bana Oidipus'u onca zaman yollarda izleme gücünü verdi. K.'nın doğallığından ve yaptığı hareketten öyle memnunum ki tek kelime etmiyorum. K. çıktığında, bu küçük öpücüğün belki de büyük bir dostluğun başlangıcı olduğunu düşünerek kahkahalarla gülüyorum.

Ertesi gün, yolda olduğu gibi gün doğmadan uyanıyorum. K. beni yemeğimizi hazırlarken buluyor.

"Klios'un istediği bu değil, beni buraya sana hizmet edeyim diye gönderdi."

"Birbirimize hizmet edeceğiz. Klios'u nasıl tanıdın?"

"Korinthoslu büyük bir tacir olan efendimin evinde. İyi bir müzisyendi, sesime tapardı. Aynı zamanda onun casusuydum, hem şehirde, hem başka yerlerde. İlle Klios'un bir freskine sahip olmak istiyordu, Klios Korinthos'a gelmeyi reddettiğinden beni ona gönderdi. Dost olduk ve Klios benimle geldi. Azat edilmem şartıyla freski yapmayı kabul etti. Efendim tereddüt ediyordu ama Klios'un bakışlarını görünce seçme hakkı olmadığını hemen anladı. Fresk tamamlanınca Klios'la birlikte oradan ayrıldım, senden çok bahsettik, beni dostun Diotime'yle tanıştırdı. Harikulade bir sesi olan İo'nun şarkı söyleyişini kusursuzlaştırmasına yardım ettim. Klios, tehlikede olacağın Thebai'ye geri döneceğine kanaat getirince, sana yardım etmem için İsmene'nin yanına gitmemi istedi."

"Klios'u çok mu seviyorsun?"

K. gülümsüyor: "Sana cevap vermek görevlerim arasında mı?"

"Ya, evet öyle, dersem?"

"Demeyeceksin." İsmene'nin geldiğini duyunca dışarı çıkıyor.

İsmene bu sabah çok güzel, çok gergin ve derhal istediği tartış-

mayı başlatıyor.

"Neden geri geldin?"

"Biliyorsun, savaş yüzünden."

"Durdurabileceğini mi sanıyorsun, bu bir hayal Antigone, Polyneikes ile Eteokles'in kırgınlıkları on yıldır büyüdükçe büyüdü. Aralarındaki rekabet artık önüne set çekilmesi imkânsız taşkın bir nehir."

"Deneyeceğim İsmene, bana yardım etmelisin."

"Kimse sana yardım edemez, başımızdaki felaketleri daha da ağırlaştırmaktan başka bir şey yapamayacaksın. Aslında sadece kendini düşünüyorsun, kendi iyiliğini, o yüce gönlünü, her zaman yaptığın gibi."

Bunu öyle bir tonda söylüyor ki, yüzü tutkuyla alevleniyor ve böylece İokaste'yle olan benzerliği iyice ortaya çıkıyor. İsmene İokaste kadar güzel, belki ondan daha güzel ama İokaste'nin hükümdarlık mizacı yok onda, bu yetenek başka birine gitmiş, bunu söylüyorum ona:

"Gerçek kral Polyneikes'tir."

"Elbette, gözde olan o, annemizin asıl oğlu."

"Polyneikes'in hüküm sürdüğü yıl nasıl bir yıl oldu?"

"O yıl savaş yoktu, alınacak büyük kararlar yoktu ve Polyneikes oturduğu yerden hüküm sürdü. Sabahları orduya talim yaptırıyor ve adalet dağıtıyordu. Öğleden sonraları ya ava çıkıyor ya da sevişiyordu. Akşamları çoğu kez muhteşem şenlikler düzenliyor, dans ediyor, şarkı söylüyor ve Dionysos gibi sarhoş oluyordu. Herkes ihtiyaç anında kullanmaya hazır olduğu muazzam bir güce ve kararlılığa sahip olduğunu hissediyordu. Şehir kahkahalarıyla çınlıyordu, her şey olağan seyrini takip ediyordu ve sorunlar baş gösterdiğinde bunları halletmesi için Eteokles'e havale ediyordu."

"Eteokles'e mi?"

"Polyneikes daima Eteokles'in yeteneklerine büyük hayranlık duydu, ama bir yandan da erkek kardeşinin kendi çapında olmadığını düşünüyordu. Eteokles'in katlanamadığı da bu oldu işte."

"Tıpkı senin, İsmene, Thebai'ye dönüşüme katlanamadığın gibi."

"Seni tekrar gördüğüme memnunum Antigone, ama senin yerin burası değil artık."

"Sence ben artık Thebaili değil miyim?"

"Sen öteki oldun, Klios bana Atina'da senin farkında olmadan semavi bir yola saptığını söyledi, ama Thebai çok ağır bir şehirdir Antigone, ağır ve mütehakkim bir madde. Eteokles onu en yüksek surlara sahip site yaptı."

"Bu surlar Thebaililerin mutlu olmasını sağlıyor mu?"

"Eteokles mutluluğu umursamıyor, Polyneikes de öyle. Eteokles kudret istiyor, Polyneikes silahlarının üstüne Haz ya da Ölüm sözünü kazıtıyor. Elbette çok büyük bir haz söz konusu."

"Ya sen İsmene?"

"Ben ailede mutluluğu düşünen tek kişiyim; Eteokles'in hırslarından, Polyneikes'in buyurgan gülüşünden, Kreon'un tertiplerinden ve senin engin ruhunun çılgınlıklarından korumaya çalıştığım kendi mutluluğumu, Antigone. Bana inan, kalma burada."

"Benden nefret mi ediyorsun İsmene?"

"Tabii ki senden nefret ediyorum, neredeyse sevdiğim kadar nefret de ediyorum. Neden babamıza böyle el koydun?"

"Ben, babamıza el mi koydum?"

"Evet, sen, başka kim olacak? Thebai'den ayrılmak istediğinde ona surlara kadar eşlik etmemiz ve sonra birlikte saraya dönmemiz, onsuz yaşamayı öğrenmemiz gerekiyordu. Sense onun peşinden koştun, benim, küçük kız kardeşinin, ikinizi birden kaybetmeye ve sarayda iki ağabeyimiz ve Kreon'la yalnız kalakalmaya dayanıp dayanamayacağımı düşünmedin bile. Sizinle geleyim diye beni çağırarak bir an olsun geldi mi aklına?"

"Her şey çok çabuk oldu İsmene, gelir miydin?"

"Bilmiyorum, bunu hiçbir zaman bilemeyeceğim zira beni çağırmadın ve beni Thebai'de bırakarak kendini Oidipus'a adadın. İkimizin hayatı o an belirlendi, ama kendi hayatımı seçen ben değilim, sendin, Oidipus'tu, o da beni çağırmadı. Acaba on yıllık bu yola, bu kadarını kendisi de beklemeyen bir körle birlikte atılmaktan başka yapacak daha iyi bir şeyin yok muydu Antigone?"

Vaktiyle ağabeylerimiz ve onların arkadaşlarıyla oynadığımız

vahşi oyunlarda, reddedemeyecekleri basit bir el hareketi düşmanlıkların bir süreliğine askıya alınmasını talep etmemizi sağlardı. Çoğu kez bu hareketle en küçüğümüz olan İsmene'ye birkaç dakika soluklanma fırsatı verirdim. Düşünmeden bunu gene yapıyorum ve İsmene cevap işaretini avucuma çizerek kahkahalarla gülüyor.

Ancak kaldığı yerden devam ediyor hemen: "En kötüsü senin çok ilgili bir abla olman ve beni korumak gerektiğinde çok iyi dövüşmendi. Ama birden beni yüzüstü bırakıp sonu olmayan kaçışında babamızı izlemek için sıvıştın. Oidipus'u ben de seviyordum, hatta onun gözdesiydim, ama sen onun kutsal kızı olup bütün yeri kaptın. Bu arada ben, senin tarafından terk edilmeme rağmen, kaçıp gittiğin bu tehlikeli şehirde yaşamak ve kendime bir yer edinmek zorunda kaldım. Bu on yıl boyunca Kreon'la, Eteokles'le tek başıma başa çıkmam, bir yandan da Polyneikes'i idare etmem gerekti ve hiç de kolay olmadı bu."

Kollarını açıyor ve bir yandan gülüp bir yandan ağlaşarak sarılıyor birbirimize. İsmene, her zamanki gibi çabucak sıyrılıyor kollarımdan:

"Barıştığımı sanma. Gene geleceğim, gene gelip saldıracığım sana. O iyi duygularının arasında bir daha asla huzur bulamayacaksın."

Koşarak gidiyor, kapı sessizce açılıyor ve K. yüzündeki o anlaşılmaz tebessümle, bana şöyle diyor:

"Kapıları dinleyen biri olduğumu sana söylemeliyim. Klios beni bunun için de gönderdi. İsmene acımasız ama seni seviyor, seninle bu şekilde konuşmakta haklı, zira Thebai'de hayat sandığından daha zor."

Bir süre sessizce bakıyoruz. K. ona güvendiğimi görüp şöyle diyor:

"Sen kapıları dinlemeyeceksin, İsmene ile ben senin yerine dinleriz."

Daha sonra, bana şehri gezmeyi öneriyor ve eskiden sadece birkaç virane ile bakımsız bahçelerin olduğu yerde yükselen dev bir pazara götürüyor.

"Şehrin üç pazarından biri," diyor K., "Eteokles'in fikri. Bunu

Doğu'da görmüş ve çok daha iyisini yaptı, insanlar mal satmak ve ya almak için her yerden buraya geliyorlar, Thebai'nin yeni zenginliği bu."

Pazardaki kalabalık beni serseme çeviriyor, satıcıların bağırışları, binbir çeşit renk, koku ve müzik dört bir yandan üstüme üstüme geliyor. K. kapılardaki ve her dörtgen alanın ortasındaki, asayiş korumakla görevli denetçileri gösteriyor; bunlar her satıştan site-nin payına düşeni almakla görevli aynı zamanda.

"Thebai'nin kasalarını dolduranlar onlar, böylece Eteokles'in, Polyneikes tarafından hazırlanan istilaya dayanmasını sağlayacaklar."

Bu sözler içimi acıtıyor, pazardan çıkmak ve bir an önce Eteokles'i görmenin bir yolunu bulmak istiyorum. K. beni kışlanın ortasındaki geniş bir meydana götürüyor, tam ortada yuvarlak ve sağlam bir kule var.

"Burası Eteokles'in kalesi; surları, şehri ve pazarları buradan gözetliyor. Özellikle de pazarları."

İçeri giriyoruz, Eteokles'in kulesinde hüküm süren aşırı sadelik beni şaşırtıyor. Onu beklediğimiz odada sadece birkaç sıra ile tah-tadan bir oturma yeri olan bir masa var. Eteokles'in haftada üç ke-re adalet dağıttığı yer burası. O sırada kapı açılıyor ve bizi beklemeyen Eteokles görünüyor. Uzun ellerini, kirli sarı saçlarını tekrar görmekten, Oidipus'la benzerliğini bir kez daha fark etmekten öyle heyecanlanıyorum ki ona doğru koşuyorum, onu kollarıma alıp öpüyorum. Şaşıyor ve sert bakışlarıyla daha iyi süzmek için beni kendinden uzaklaştırıyor:

"Bilmelisin ki Antigone, döndüğünü duymak beni hiç memnun etmedi. Kız kardeşimsin, seni severim, ama eğer Polyneikes'ten yanaysan gitmen daha iyi olur."

"Gitmeyeceğim ve Polyneikes'ten yana değilim!"

Bunu öyle bir şiddetle söylüyorum ki şaşıyor: "Benden yana mısın?"

"Barıştan yanayım, Eteokles."

"Savaşı başlatan Polyneikes."

"Ya sen? Sen de tahtta oturuyorsun. Birbirinizle çatışmaktan

vazgeçin. İkinizden birinin ilk adımı atması lazım."

"Çok geç Antigone, savaş başladı."

Bu hakikat bana öyle büyük bir acı veriyor ki ne yaptığımı bilmeden tekrar ona doğru atılıyorum, ona sıkıca sarılıyorum ve ağlayarak omzunu öpüyorum. Eteokles'in bakışları yumuşuyor, beni kollarına bile alıyor ama mutlu olmaya vakti yok, onu bekliyorlar, bütün günü dolu.

"İsmene'ye yük olmak istemiyorum. Bana küçük bir ev ve bir iş bulabilir misin?"

"K. bunun için beni görmeye gelsin."

Gitti bile, ne yapacağımı bilmez bir halde kendimi tekrar avlu da buluyorum. K. beni Eteokles'in inşa ettirdiği küçük bir tapınağa götürüyor. Tapınakta Klios'un burada bulunan tek eseri var. Klios Thebai'ye gelmeyi reddetti, ama Eteokles onu dağında ziyaret etti ve çok para ödediği bu freski yapmaya ikna etti.

Yuvarlak küçük bir kulenin ortasındaki fresk, düzensiz şekilleri yontulmadan dikilmiş yüksek bir taş. Gece zemini üstünde apaydınlık görünen tanrıça mavi ve altın rengi. İki yanındaki iki çocuk, iki oğlan çocuğu, onu hayranlıkla seyrediyor. Klios'un resmettiği tanrıçanın, birer oğlan çocuğu olarak kalan ağabeylerimin gördükleri haliyle, hâlâ paylaşamadıkları haliyle İokaste olduğunu anlayınca içimi önce sevinç, sonra keder ve neredeyse dehşet kaplıyor. Taşın çevresini dolaşıyorum, öbür yüzde herhangi bir insan sureti yok, sadece harikulade yangın renkleri.

K. sessizce bana bakıyor, ona şöyle diyorum:

"Klios freski sanki İsmene ile ben yokmuşuz gibi yapmış. Bu cazibe timsali altın tanrıçada annemizi göremiyorum."

"Klios, Eteokles'in ve kuşkusuz Polyneikes'in kafasındaki görüntüyü resmetti, seninkini değil."

"Eteokles ve Thebai beni bu yüzden mi dışlıyor?"

K.'nın yarım tebessümünde ince bir alay ve iyilik var:

"İnsanın kendisi olması için dışarı atılması gerekmez mi?"

HAİMON

ERTESİ GÜN İsmene, Kreon'un beni sabah sarayda beklediği haberini gönderiyor. Kreon beni her zamanki rahat tavrıyla karşılıyor ve kısa süre önce, Kolonos'ta, Oidipus'u Thebai'ye dönmeye zorlamak için beni tutsak ettiğini unutmuşa benziyor. Uzun zaman Thebai'nin en yakışıklı adamıydı ve hatları beni hâlâ etkiliyor, zira bana İokaste'ninkileri hatırlatıyor.

"Thebai'de artık kimse seni tanımıyor," diyor, "halbuki bütün Grek ülkesinde senden bahsediliyor. Neden bana haber vermeden buraya döndün?"

"Ben Thebailiyim, ağabeylerim ve savaş yüzünden döndüm."

"Aralarındaki rekabeti ve savaşı hiçbir şey durduramaz."

"Sen, onların dayısı olan Kreon, bunu durdurmak için hiçbir şey yapmayacağını mı söylemek istiyorsun?"

"Ben bu işe karışmam, buna kalkışsaydım bana karşı birleşebilirlerdi. Oidipus'un Kolonos'ta, bir gün benim Thebai'nin tek kralı olacağım kehanetinde bulunduğunu biliyorum. Benim arzum bu değil, Eteokles genç, güçlü, zenginlik ve eylem konusunda üstüne yok. İkimiz, benim tek başıma iktidarda olacağımdan çok daha güçlüyüz."

"Neden kararlaştırıldığı gibi tahtı iki yılda bir Polyneikes'e bırakmıyorsunuz?"

"Bunu uygulamak imkânsız, Antigone. Polyneikes güzel ittifaklar kurdu, servet sahibi, yakında Argos kralı olacak. Thebai onun için geçmişe ait bir düş sadece."

"Bu düşten vazgeçmeyecek, haklarını tanımazsanız sizinle ölüme savaşıyor."

"O halde ölsün, zira Polyneikes Thebai'ye savaş açmakla vatanına ihanet ediyor."

Birbirimize söyleyecek bir şeyimiz kalmadığını belirtmek için ayağa kalkıyor. Annemle babamın bir zamanlar yaşadıkları odaları görmeyi arzuladığımı biliyor. Oğlu Haimon bana eşlik edecek. O çıkar çıkmaz, Haimon, bu anı sabırsızlıkla bekliyormuşçasına içeri dalıyor. Aklımda ince ve silik bir oğlan olarak kalmış, halbuki aradan yıllar geçti, şimdi Haimon babası kadar yakışıklı, onun boynunda, ama ondaki rahat hükümdar tavırlarına sahip olmayan bir erkek. Çekinerek yanıma yaklaşıyor, böylelikle daha ilk adımda kalbimi kazanıyor. Benim kuzenim ve doğal olarak onu öpüyorum. Şaşırıyor, yüzü bir mutluluk ifadesiyle aydınlanıyor.

"Seni tekrar gördüğüme sevindim," demeyi başarıyor, "Bunu yıllardır bekliyordum."

Gülüyorum ve "Ben de," diye cevap veriyorum. Tahmin edemediğim kadar doğru bu, zira Thebai'ye olan özlemimde ve geri dönme umudumda yeniyetme Haimon'un belirsiz imgesinin hep bir yerinin olduğunu fark ediyorum, şimdi o yeniyetme erkek olmuş, tıpkı, garip bir biçimde, benim de kadın olduğum gibi.

Haimon sarayı gezmeyi öneriyor ama ben Oidipus'un kendini kör ettikten sonra bir yıl yaşadığı küçük salona gitmek istiyorum. Salon hatırladığımdan çok daha dar ve karanlık. İçerisi Kreon'un şaraplarını muhafaza ettiği amforalarla dolu. Ortadaki sütuna kadar gitmeyi başarıyor ve Haimon'a şunları söylüyorum:

"Oidipus bir yıl burada, bu sütunun dibinde yaşadı ve Thebai'den kovulana kadar kimseyle konuşmadı."

Haimon, Oidipus'un kovulmadığını söylemeye çalışıyor, sözünü kesiyorum:

"Hayır, kovuldu, başkalarının zihniyeti kovdu onu. Kreon'unki, ağabeyleriminki ve son olarak da, çok şükür, kendi zihniyeti. Bir sabah şöyle dedi: 'Yarın gideceğim.' 'Nereye?' diye sordum. Bağırды: 'Nereye olursa, Thebai dışına' ve on yıl boyunca işte oraya gittik."

Haimon hiç cevap vermiyor, koluma giriyor ve iri elimi daha güçlü olan kendi elinin içine alıyor. Sakinleşiyorum:

"Haydi annemle babamın odasını görmeye gidelim."

Odaya gireceğim sırada geri adım atıyorum ve önce Haimon'un geçmesini istiyorum. İçerisinin bomboş olmasından korkuyordum ama hiçbir şey yerinden oynatılmamış, her şey hâlâ kullanılıyor gibi. Kraliyet yatağının üzerindeki büyük kiriş de yerinde, Oidipus'un görmeye dayanmadığı o ipin sarktığı kiriş.

"Her gün," diyor Haimon, "ortalığa çeki düzen veriliyor. Babam İokaste'yi ne kadar severdi bilirsin, buraya sık sık geliyor."

"Böyle loş olmasını o mu istiyor?"

"Hayır, birisi perdeleri çekmiş."

Tam o sırada perdeler aralanıyor ve İokaste, gözleri kapalı, bize doğru ilerlemeye başlıyor. Harikulade saçlarının çevrelediği yüzü gülümsüyor, tıpkı eskiden olduğu gibi. Benliğimi saran korkuya direniyorum, üç adım atıyorum, perdeleri açıyorum ve her şeye rağmen hafifçe titreyen bir sesle: "Aç gözlerini," diyorum. Gözler açılıyor ve yanılısma kayboluyor zira İsmene'nin bakışlarında İokaste'nin gücü yok.

İsmene gülmekten katılıyor: "Seni korkuttum mu?"

"Bir an, gelenin o olduğu umuduna kapıldım."

"Biliyorsun, bu role alışkınım. Kreon sık sık benden bu rolü oynamamı ister, annemiz kendini sevdirmeyi bilirdi. Senin gibi. Bakıyorum, yakışıklı Haimon'u kapmışsın bile. Senden önce beni sevdi ama sen çok güçlüsün. Sabahları bu kapıdan girdiğinde ve Oidipus, ben çoktan kucağında olduğum halde, işte şimdi de sıırğın geldi, dediğinde sandığımdan daha güçlüsün. Daima en büyük olmayı nasıl başarıyorsun?"

"Ya sen, buraya daima ilk önce girmeyi ve gözde olmayı nasıl başarıyordun?"

Haimon perdeleri düzeltirken İsmene kulağıma fısıldıyor:

"Artık onu düşünmüyorum, bir başkasını seviyorum."

Herhangi bir şey düşünmeden şöyle diyorum ona:

"Sen benim en sevdiğim kız kardeşim değilsin İsmene, tek kız kardeşimsin."

Mutlu görünüyor ve Haimon'un bize eşlik etmesini, uğradığı hayal kırıklığına rağmen reddederek saraydan ayrılıyor. Birlikte olmaya ve konuşmadan yan yana yürümeye ihtiyacımız var.

Evine geldiğimizde İsmene beni öpüyor ve şöyle diyor:

"Yanılayım deme, yarın senden gene nefret edeceğim. Bugün beni yumuşattın. Bizler artık Thebai'de yumuşak olan her şeyden nefret ediyoruz, senden nefret etmem lazım, sen de sertleşsin ve seni ezmesinler diye sana vurmam lazım."

Ertesi gün şafak vakti yemeğimizi yerken K. şöyle diyor:

"Dün Eteokles beni senin için birkaç ev bakmaya gönderdi. Hepsi çok farklı, gidip görelim."

"Hangisini seçeceğimi biliyor musun?"

"Evet," diyor K.

"Öyleyse onu seçiyorum. Haydi gidelim."

Bir zamanlar bostancıların oturduğu ve Eteokles'in yeni surların içine kattığı eski küçük bir köyde, birkaç güzel ağacın yükseldiği bakımsız büyük bir bahçeyle çevrili ahşap bir eve varıyoruz. Evden ilk bakışta etkileniyorum, boyutları ve mütevazı görünümüyle hoşuma gidiyor. İçerisi serin, bir de mahzeni var. Yanı başında ise kendi haline bırakılmış, temizlenmesi gereken bir pınar. İkinci odanın dibinde güzel bir ocak var. K. bir gün öncesinden odunları hazırlamış, evi yeniden canlandıracak olan ateşi hemen yakabilirim; alevler duraksamadan yükseliyor. Görünürde o kadar düşmanca duran Eteokles sayesinde, Oidipus'la Thebai'den ayrıldığımdan beri ilk defa bir evim ve bir ocağım oluyor.

Bahçeye bakmaya çıkıyoruz, her yeri böğürtlen çalıları ve ayrık otları bürümüş. Ama tam ortadaki kiraz ağacı nefis bir gölge veriyor. Bütün bunları hayata döndürüp düzenlerken ne kadar eğleneceğiz. K. beni bahçenin dibine, sadece üç yanı özenle örülmüş taş duvarlarla çevrili bir atölyeye götürüyor. Çatı çökmüş, içeride büyümüş olan birkaç ağaç etrafa yeşil bir ışık yayıyor. Sevinçten uçuyorum: "Heykel yapmak için ne bulunmaz bir mekân, hemen yarın başlayacağım."

Öğleyin ocakta ilk yemeğimizi pişiriyorum. Biri çıkageliyor, içimi bir sevinç dalgası kaplıyor, az çok beklediğim gibi, gelen Haimon.

"Gel, ilk evimde bizimle yemek ye."

"Büyük değil," diyor, "ama içinde sen oturduğuna göre harika bir ev, bahçe de güzelleşecek ve işe yarar hale gelecek."

Bir yük arabasının gürültüsü duyuluyor.

"Sana eşya getirmem için Eteokles gönderdi beni," diyor Haimon.

"Sadece lazım olanlar, yolculuk yıllarımda çok az şeye ihtiyacımız olduğunu öğrendim."

K. Eteokles'i uyarılmış olmalı, zira arabada sadece elzem olan eşya ve duvarlar için iki halı var.

Yemeğin sonunda Haimon biraz tereddüt ettikten sonra birdenbire şöyle diyor:

"Bahçeyi çalılardan temizlemek, atölyeyi onarmak, muazzam bir iş. Size göre fazla ağır, zira K.'nın sağlığına dikkat etmesi lazım. Size yardım etmek hoşuma gider."

Şaşıyorum: "Sen mi? Kreon ne der?"

"Ben ona değil Eteokles'e bağlıyım. Yapacak işim çok ama gün içinde bazen boş zamanım oluyor. Hemen başlayabilirim, alet edevat bile getirdim."

Bu teklif hoşuma gidiyor ve Haimon'un her şeyden önce atölyeye bir yol açmak konusunda K.'yla anlaşacağını sevinerek görüyorum.

Derhal işe koyuluyor, kesiyor, kazıyor, başka yerde kullanılabilir bitkileri özenle koruyarak yerlerinden söküyor. Bu arada ben eşyaları yerleştirmeden önce K.'yla birlikte evin duvarlarını temizliyorum.

Arada sırada çıkıp Haimon'un çalışmasını seyrediyorum, çok terlediğini görüp ona pınardan süzdüğüm soğuk suyu getiriyorum. Sökmekte olduğu bir kökün üzerine eğilmiş. Biraz acemice teşekkür ediyor, bir tür tutkulu itaat ve hayranlık dolu bakışları hiç ummadığım kadar aklımı karıştırıyor.

Akşam olmak üzere, Haimon aletlerini topluyor, bize çabucak veda edip askerlerin akşam içtimasına katılmak üzere aceleyle gidiyor. Yarın geleceğine dair söz almaya ancak vakit buluyorum. Tam o sırada Eteokles çıkageliyor. Dikkatle bakıyor ve soruyor:

"Neden bu kadar yoksul bir mahalle ve ev seçtin?"

"Babamız hayatının sonunda yoksulluk içinde yaşadı, önce katlandı, sonra da istedi bunu."

"Neden?"

"Gereksiz yük olmasın, derdi."

Eteokles bir an bu düşünceyi tartıyor, sonra konuşuyor: "Bu bir görüş açısı, benim Thebai'deki politikamın tam tersi, ama anlıyorum. Polyneikes olmasaydı, belki ben de Oidipus gibi düşünürdüm."

Haimon'un açmaya başladığı yola bakarak ekliyor:

"En iyi adamımı işe almışsın."

Sevinçle gülüyorum: "Ne güzel iş çıkardı."

"Seçmesini biliyorsun, Polyneikes'ten sonra Thebai'nin en yakışıklı erkeğidir, üstelik inanılmaz derecede dürüştür."

Hafifçe kızardığımı hissediyorum, Eteokles tabii ki bunu fark ediyor.

"Polyneikes'in Thebai'nin en yakışıklı erkeği olduğunu söylüyorsun, senin için o hâlâ Thebaili."

"Ne yaparsa yapsın Polyneikes daima bizden biri olacak."

"Öyleyse onu niye kovdun?"

"Onun bir yıl hüküm sürmesine izin verdim ve bu süre zarfında ona hakkıyla hizmet ettim. Yolculuğa çıktı, geri dönmesine izin vermedim. Sitenin uyumasına göz yumuyordu, ben Thebai'yi zorluyorum, Polyneikes'i de zorluyorum, hayal kurmaları ve hayallerini gerçekleştirmeleri için."

Siyah sorguçlu güzel miğferini kolunun altında taşıyarak gidiyor. Arkasından koşuyorum, elini tutuyorum.

"Biliyor musun, Thebai'de Polyneikes kadar sevdiğim biri var, o da sensin Eteokles."

Bana şefkatle, biraz da hüznle bakıyor:

"Aramızda fark gözetmiyorsun ama gene de İsmene'ye, gerçek kral Polyneikes'tir, dedin. Ağzından kaçtı, benim de ağzımdan kaçabilirdi. Yaradılış itibariyle gerçek kral Polyneikes, bunu biliyorum. Ben sadece devamlı bir çaba sayesinde kralım, onun yapabileceği büyük eylemleri asla yapmayacağım, ama ona ettiğim asal hakaret olmasaydı, Polyneikes ne olurdu? Vasat bir sitenin hüküm-

dan. Ben ne yaptığımı biliyorum, adalet değil kudret istedim. Polyneikes böylesine hayran olunacak kadar, böylesine ahmakça güneşe benzediği için ona karşı çıkmak ve onunla kendi silahlarımla, gecenin ve Thebai'ye akıttığım altının silahlarıyla vuruşmak zorunda kaldım."

Arkasını dönüyor, hızlı adımlarıyla uzaklaştı bile. K. yaklaşıyor, koluma giriyor, beni eve götürüyor. Güçlü bir kaygı sarıyor benliğimi, yapmak mecburiyetinde olduğum her şeyin beyhude olduğunu bilen, daima bilmiş olan bir kaygı. K.'nın canlandırdığı ateşin yanına ilişiyorum. Karşıma oturuyor ve zavallı korkmuş bir kız olduğunu sandığım Antigone ile öteki Antigone; Klios'un, Oidipus'un ve Diotime'nin gördüklerini sandıkları, söz dinlemez, gözüpek Antigone arasında cereyan eden çözümsüz çatışmayı izliyor sessizce. Kalbin kapılarını dinleyen bu adam, bu tartışmanın bir tercihle sona eremeyeceğini, sonuna kadar ve hayat pahasına sürmek zorunda olduğunu biliyor. Konuşmak artık imkânsız hale geldiğinden, yaralı ruhumu yatıştırmak, beni yemek yemeye, uyuma-ya, derin uykunun hakikatlerine kulak vermeye ikna etmek için fısıltıyla şarkı söylüyor.

Sonraki günlerde K.'nın bana verdiği büyük bir mermer parçasına Oidipus'un Atina'nın çevresinde aylarca yarım daireler çizerek katettiği güzergâhı yontmaya başlıyorum. Yarım daireler daralarak Kolonos'a kadar uzanıyor, orası körün tekrar bilici olduğu yer.

Mermere yonttuğum şekiller Oidipus'un güzergâhından daha muntazam, daha yuvarlak; taş bunu gerektiriyor, ben de sevinçle buna itaat ediyorum. Haimon harikulade yontulmuş olduğunu düşündüğü kıvrımlarda parmağını gezdirmekten hoşlanıyor. Bir gün şöyle diyor:

"Bu bende yürüme, senin yaptığın gibi yürüme isteğini uyandırıyor, ama aynı zamanda oturmak ve dinlemek isteğini."

"Neyi dinlemek?" diye soruyor K. Haimon bilmediğini işaret ediyor. Klios, söz verdiği gibi, güzergâhımızı dağında büyük ölçek- te oydurduğu zaman birbirimizi daha iyi anlayacağız belki.

Haimon hemen hemen her gün bahçede çalışmaya geliyor. Site-
de olup bitenleri bana kısaca anlatıyor, aletlerini alıyor ve çalışma-
ya koyuluyor. Bir gün K. şöyle diyor:

"Heykelin bitti sayılır, git de bahçede Haimon'a yardım et, bu-
na can atıyor ama sana söylemeye cesaret edemiyor." Ona yardıma
gidiyorum, yüzü aydınlanıyor, yan yana çalışıyoruz, pek konuşmu-
yoruz ama bitkilerin ve kabartılmış toprağın kokusunu aynı anda
içimize çekiyoruz. Bazen ellerimiz birbirine değiyor, her zaman
farkına varmasak da bedenlerimiz içten içe bir sevinçle besleniyor
sessizce.

Bu mutluluk sürebilir, sürmeli ama bir gün Haimon yarıda kesiy-
yor bunu:

"Yakında gideceğim."

Kalbim sıkışıyor, ben cevap vermeyince ekliyor:

"Sefere."

"Polyneikes'e karşı mı?"

Susuyor ve sessizce işimize dönüyoruz gene.

Neden bu kadar korkuyorum? O kadar güçlü, silah kullanmak-
ta o kadar mahir olan Polyneikes için mi, neredeyse onun kadar ma-
hir olan Eteokles için mi, yoksa onun için, Haimon için mi? Gene
de kızıyorum ona, zira şöyle diyorum:

"Sen hakikaten de Eteokles'in adamısın."

Ayağa kalkıyor, ilk defa bana biraz sertçe bakıyor:

"Sen Polyneikes'i çok seviyorsun, Antigone."

"Eteokles'i de."

"Ben tercih yapmak zorunda kaldım. Eteokles benim dostum,
aynı zamanda Thebai'nin adamı."

"Polyneikes değil miydi?"

Dobra dobra cevap veriyor: "Hayır, Polyneikes olağanüstü ama
sadece kendisi için."

Haimon barış ihtimaline inanmıyor, bunun aramızda yarıklar
açmaması lazım, ağlamamak lazım ama gene de ağlıyorum.

Ağladığımı görüyor, benimle konuşmak istiyor, kelimeleri bu-
lamıyor, ben de öyle, ve çok geçmeden gidiyor, her akşam olduğu
gibi, askerlerin kışlasına.

Berber çalıştığımız sırada ve gideceğini haber verdiğinde içimde bir şeyler kıpırdadı. Bunu tek başıma düşünemem. K.'nın çalıştığı atölyeye koşuyorum. Bu kadar kısa zamandır tanıdığım K. beni ezelden beri tanıyor sanki.

Atölyenin çatısını taşıyan devrilmiş sütunun parçalarını yerine koymakla meşgul.

"K., Haimon hakkında ne düşünüyorsun?"

Her zaman olduğu gibi dolambaçlı cevap veriyor:

"Klios onu tanısaydı güvenilecek biri olduğunu söylerdi."

"Ya İo, o ne derdi?"

"Yakışıklı olduğunu ve bunun önemli olduğunu söylerdi."

"Başka, daha başka?"

"İo, Haimon'un iyi bir baba olacağını söylerdi kuşkusuz."

"Peki bu sana gülünç mü geliyor?"

"Evet Antigone, asla karısı da çocuğu da olmayacak olan bana gülünç geliyor."

"Bağışla beni K., Haimon yakında Eteokles'le birlikte Polyneikes'e karşı savaşmaya gidecek, öyle mutsuzum ki zalim davrandım."

Yatışıyorum ama onun yanında emniyette kalmam lazım. Tekrar işine döndüğünden, sütunu onarmasına yardım ediyorum. Sahiden de, usta yontucu ellerim, taşın güzel yüzeylerini ve sert köşelerini sanki çocuk bedenleriymişçesine tedavi edebiliyor.

Ertesi gün İsmene keyifsiz günlerindeki havasıyla çıkageliyor:

"Ne mahalle ama, ne komşular, neyse ki bu büyük bahçe seni onların kokularından koruyor. Ya evin, o da küçücük tabii ve neredeyse çıplak. Ama böyle olması, sana gönderebileceğim şeyleri geri çevirmeni engellemeyecek. Hiçbir şeye ihtiyacın yok senin, bunu bekliyordum zaten. Hem K.'yı ve sevgili Haimon'umuzu çoktan kendine bağladın, onları işe koşmak için fazla beklemedin. İş başına, iş başına, tıpkı Oidipus'layken yaptığın gibi. Onun yerine dilenen zavallı Antigone'ye heykeller yapıp şarkılar ve şiirler söylemek zorunda kaldı! Babamıza pek boş zaman bırakmadın, Thebai'de ba-

şarısız olduğundan, yeniden büyük bir adam olmak için başka yollar bulması gerekti. Bir bilge, bir bilici, tanrıların kaçırdığı bir kahraman; bütün bunlar da onsuz hayatta kalamayacağı küçük hizmetçisi için. Yakında bütün kavşaklarda, hangi eller tarafından yontulduğu besbelli olan, tanrılaştırılmış suretlerini göreceğiz, bir köşede vecde gelmiş Antigone'yle birlikte."

"Bu kadar kötü kalpli olduğuna göre İsmene, bana söyleyecek bir şeyin var demektir."

"Doğru, Haimon'u fethettin. Benim umurumda değil. Eteokles'in de gittikçe artan yakınlığınızı dert ettiği yok."

"Öyleyse kim?" diye soruyor K.

"Kreon. Günün birinde Haimon'un kral olmasını istiyor ama Antigone'nin kraliçe olmasına razı gelmiyor."

"Asla kraliçe olmayacağım, ne Thebai'de ne de başka bir yerde."

"Sen tahtı reddedersen Antigone, Haimon da reddedecektir. İşte bu yüzden Kreon'la arasını açacaksın onun. O zaman da büyük bir tehlike içinde olacaksın, kız kardeşin ve K. da öyle."

"Ama İsmene, Eteokles'i unutuyorsun, Kreon iktidarın tümüne sahip değil."

"Oidipus'un Kolonos'ta bizim önümüzde Polyneikes'e söylediklerini unutan asıl sensin: 'Sizler birbirinizi öldürdüğünüzde kim kral olacak? Kreon. Antigone'nin onun tiranlığına katlanabileceğini mi sanıyorsun?' Tabii İsmene'den bahsetmedi, o her şeye katlanabilir nasılsa."

İsmene'ye cevap veremiyorum, sözlerinin doğruluğunu ve kabul edilmesi imkânsız geleceğin ağırlığını fazlasıyla hissediyorum. Tekrar sözü alıyor:

"Hâlâ ümit eder gibi bir halin var Antigone, ama ikizlerin çılgınca inadından ne umuyorsun sahiden?"

"Bilmiyorum İsmene, yollardayken nereye gittiğimi bilmiyordum, bütün geçmişi işgal eden ve bütün geleceği yutan Oidipus'u izliyordum. Geriye sadece şimdiki zaman kalıyordu, hâlâ da şimdiki zamanda yaşıyorum. İnsan şimdiki zamanda yaşayabilir ama tasarılar yapmaya vakti olmaz."

İsmene aniden duygulanıyor, uzun dilencilik hayatımızın ve belirsizlik içinde geçen yılların nasıl bir şey olduğunu anlıyor. Bana kollarını açıyor, sonra bizi birleştiren duygular ve anılar halkasına K.'yı da alıyoruz. Uzunca bir an sebepsiz bir sevinç yaşıyoruz, sevinçten başka amacı olmayan bir sevinç. İsmene tam zamanında yanıda kesiyor bunu, hep yaptığı gibi, bağırarak:

"Ama ben çok açım, çabuk yemeğe!" diyor.

Yemeği beraber hazırlıyor ve bahçede neşe içinde yiyoruz. Ortalığı toplamaya hazırlandığım sırada K.'nın sesi yükseliyor, tıpkı bir mucize gibi beklenmedik sesi.

İnsan dinlerken bunun bir çocuk sesi mi, gencecik bir kız sesi mi yoksa ses telleriyle değil de aşk ağacının kökleriyle şarkı söyleyen bir erkek sesi mi olduğunu bilemiyor. Bu yabancı ses ezelden beri tanıdığım, anlaşıldığımı hissettiğim bir ses halbuki, anladığıma emin olduğum tek ses. Onun inanılmaz derecede yüksek titreşimlerinin üstünden, erişilmesi imkânsız kapılardan geçtiğini hissediyorum ruhumun. Kayarak, hâlâ sıcak olan toprağın üstüne bırakıyorum kendimi, İsmene de aynı şeyi yapıyor. Ellerimiz birleşiyor, birbirimizi sesin bize verdiği aşırı mutluluktan koruduğumuza memnunuz. Ses kapalı gözlerimizi aşıyor ve kulağın sihirli kanallarından geçerek alev rengi kası hızlanmakta olan kalbe doğru iniyor. Ciğerlerimizi Oidipus'un yokluğuna ve hatırasına, tutuşan göğün altında hazırlanmakta olan bütün ölümlere ve bütün doğumlara açıyoruz sonuna kadar. Ses giderek zayıflıyor, sarsılıyor ve bir öksürük nöbeti içinde kayboluyor. Endişeleniyorum, K.'yı rahatlatmak isterdim, ama İsmene gibi ben de içine daldığım, eşsiz bir mutluluk veren o sükûnet halini terk edemiyorum. Başımı İsmene'ye çeviriyorum, kız kardeşim ne kadar güzel, vücudunda sesin barındırdığı ve hâlâ gökyüzünde olan ihtişamın aksini görür gibi oluyorum.

"Nasıl da ışıldıyorsun," diyorum ona.

"Sen de," diye cevap veriyor, "içimize müzik girdi."

K. bir ağacın dibinde oturmuş, öksürüyor. Bitkin ve çok solgun görünüyor. Onu ayağa kaldırıp eve götürüyoruz. İsmene ona şöyle diyor:

"İhtiyatsızlık ettin. Bize verdiğin mutluluk çok büyük, ama çok uzun süre şarkı söyledin."

Öksürük nöbetleri arasında, ince ve pırl pırl bir tebessüm geziniyor K.'nın dudaklarında. Mırıldanıyor:

"Mutluluğun zamanı durdurulabilir mi, ölçülebilir mi?"

MEYDAN MUHAREBESİ

ŞEHİRDE söylentiler yayılıyor. Polyneikes müttefikleriyle birlikte yürüyüşe geçmiş, Thebai'ye yönelmiş ve ordu onun yolunu kesmek üzere yola çıkacakmış. Haimon benimle beraber bahçeyi düzenleme işini bitiriyor ve sonunda konuşuyor: "Birkaç gün gelmeyeceğim. Umarım çabuk dönerim." Eteokles'le birlikte gittiğini ve ona soru sormamam gerektiğini biliyorum. O gittikten sonra, K., surlardaki gözetleme kulelerinin birinden ordunun geçişini seyretmemizi öneriyor.

Sabahın ilk ışıklarında yürüyüş halindeki birliklerin yaklaştığını işitiyoruz. Mızraklı alaylar Thebai usulü demir perdenin altından geçiyorlar. Alaylardan ikisinin ortasında, etraflarını saran erkeklerin ölünceye kadar korumaya ant içtikleri silahlı on genç kız var. Zırhları daha hafif ama erkekler kadar talimli ve silah kullanmakta ustalar, İokaste'nin ölümünden önce ben de onlardan biri olmayı hayal ederdim. Haimon ikinci mızraklı alayın, muhafız alayının başında ve bu savaşın dehşetine rağmen onu genç bir ağaç gibi sapa-sağlam geçerken görmekten gurur duyuyorum. Bu gidiş yüreğimi sıkıştırıyor, içimi parçalıyor ama bir yandan da adamların yankılanan ayak sesleri, bir arada oluşturdukları uyumlu büyük gövdeler ve demirin kışkırtıcı sesi saçma bir şekilde başımı döndürüyor.

Ardından Eteokles'in süvarileri geliyor, bakışlarıyla her şeyi kollayan soğukkanlı Eteokles ortalarında yer alıyor. Daha sonra da mancınıklar ve uzun bir sıra oluşturan yük arabaları. Böylesi bir güç gösterisini asla tasavvur edemezdim, bu kadar silahlı adamı daha önce hiç görmedim. İsmene ve K.'ya dönüp korkudan ürpererek soruyorum:

"Bütün bunlar Polyneikes'e karşı mı?"

K. cevap veriyor: "Onun da Eteokles'e karşı bir bu kadar gücü var." İsmene onu doğruluyor. O zaman anlıyorum ki ağabeylerimiz ve Haimon sadece vuruşmakla kalmayacaklar, birbirlerini öldürmek de istiyorlar. Meydan muharebesinin tehlikelerine maruz kalacak, yaralanacak, belki de hareket halindeki bu insan kitleleri ve maddenlerin hiddetli iradesi tarafından ezilecek olan bu çok sevdiğim güzel bedenleri düşünerek acı çekiyorum. Bedenleri ve düşünceleri vahşi bir biçimde kıyıma yönelmiş bütün bu erkek cinsinden nefret etmeye başlıyorum. Ama varlığımın derinliklerindeki bir çelişkiyle onlarla birlikte olmayı da isterdim. Evet, ağabeylerim barışmayı isteseler, ben, saçmalayan Antigone, onlarla birlikte silah kuşanmaktan ve demir perdenin saflarında, Thebai'nin kutsal kale duvarının kalbinde sitemi savunmaktan gurur duyar, buna can atardım.

Birkaç gün sonra şehrin büyük tacirlerinden biri heykel siparişi vermek için bana geliyor. Mermer bloklar ve para getirip bir Zeus heykeli istiyor benden. Zeus'u genç, tehditkâr ve elinde tuttuğu yıldırım ile şimşegi havada sallarken canlandırıyor gözünde. Düşünmeden şöyle diyorum: "Nasıl olacak, Zeus hakkında bir fikir vermek için en azından bir dağ yontmak gerekmez mi?" Bu sözüm taciri güldürüyor, düşündüğü Zeus değil, satabileceği bir heykel sadece. O an benim Eteokles'in kız kardeşi olduğumu hatırlıyor ve güldüğüne pişman oluyor, çılgın düşüncelerimden birini belli etmiş olmaktan ben de sıkıntı duyuyorum. K. imdadımıza yetişiyor: "Ondan saray kapılarından birinin pervazına çocuklar ve çiçekler yapmasını istesene. Hemen satın alırlar." Tacir kabul ediyor, Eteokles'in kız kardeşine sipariş vermekten memnun.

Ordudan haber yok, günler akıp gidiyor, zaman geçmek bilmiyor zira bahçede tek başıma çalışmaya cesaretim yok; sipariş edilen heykele de bir türlü başlayamıyorum. Yaz beni bunaltıyor, K.'nin nefes almasını zorlaştıran ve onu öksürten Thebai'nin yakıcı yazı. Şehrin dev surlarının içine, aslan rengi duvarlarının arasına hapsolmuş yaz, bir de gün ortasında mahzenlerden ve lağımlardan

yükselen koku.

Bereket versin K. civardaki küçük çocukları bahçede oynatıyor, büyük kiraz ağacının altına yerleşip hareketlerini ve yüzlerini yontmaya başlıyorum. O sırada gelen İsmene'nin bir habercisinden, Kreon'un beni tekrar görmek istediğini ve kız kardeşimin beni bu görüşmeden önce sarayda beklediğini öğreniyorum. Yanına vardığımda İsmene endişeli:

"Kreon sana Haimon'dan bahsedecek, ordunun gidişinden önce aralarında kötü bir münakaşa geçti. Temkinli ol, Kreon kapalı kuttur, bir haz adamıdır, bu tür insanların olduğu gibi katıdır. Belli etmiyordu ama Oidipus'tan nefret ediyordu, şimdi sıra sana geldi. Eteokles'in Thebai'nin gücünü artırmasına ses çıkarmıyor ve hiçbir şeye karışmadan bekliyor."

"Neyi bekliyor?"

"Ağabeylerimizin ölmesini, Antigone."

Kendimi bu hesaplara ve kinlere alıştırmak için nafile uğraşıyorum. İsmene ekliyor:

"Kreon'un tek bir zayıf noktası var, Haimon'a olan sevgisi. Sen yoluna bu noktada çıkıyorsun, Haimon'un seni sevmesine dayanmıyor."

"Ama Haimon beni daha yeni tanıyor, Kreon ise hiç tanımıyor."

"Haimon seni seviyor çünkü sahicisin, çılıncasına sahicisi, Antigone, ve sırf varlığın bile sahte olanı hissettirmeye yetiyor. Kreon olanca becerisine rağmen, senin karşında sahte duruyor. Haimon ona senden bahsettiğinde bunu fark etti ve neredeyse kavgalı ayrıldılar. Kreon burada, seni bekliyor, tetikte ol."

Ve İsmene zarif adımlarıyla, karşısına çıkan herkesin tebessümleri arasında gidiyor.

Kreon benden yanına oturmamı istiyor, sonra bahçeye açılan kapıyı gösteriyor:

"İsmene bana bu kapı için mermer bir pervaz yonttuğunu söyledi."

"Dikmelerden biri tamamlandı."

"Zaman kaybetmemişsin, böyle bir yeteneğin olduğunu bilmiyordum, doğrusu senin hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyorum."

Benden kaçır gibisin, bu çok garip, halbuki ben senin dayınım ve İokaste'yi çok severdim."

"Annem de sevginize sevgiyle karşılık verirdi."

Kreon'un yüzü bir an aydınlanıyor ama bakışları hızla bulutlanıyor:

"Bana senin çok becerikli olduğun konusunda teminat verdiler, Antigone, galiba bu doğru ve bana öyle geliyor ki Haimon bunun farkında değil."

Kapıdan, dışarıdaki uzun kırmızı çiçeklere bakarak susuyorum, hatırası sık sık gecelerimi ziyaret eden aynı eski günlerdeki çiçekler.

Kreon bahçeye çıkmamızı öneriyor; Haimon'u, çiçeklerine bakmayı çok seven İokaste'yi düşünerek bir süre sessizce yürüyoruz. Bahçe eskisinden daha geniş, daha görkemli, ama annemin var ettiği ince renk uyumlarını göremiyorum.

Kreon sonunda soruyor:

"Neden İsmene'nin evinde kalmadın? Saraya da gelebilirdin. En yoksul kenar mahallemizde, bir köylü evinde oturmak, şu giydiğin elbiseyi giymek, bütün bunlar abartılı bir sadelik değil mi? Thebai'nin ve kraliyet ailesinin itibarı için gerekli olan şeye karşı gizli bir eleştiri değil mi?"

"Bu evi bana vermeyi Eteokles istedi."

"Eteokles'in kafasını kurcalayan tek şey savaş, geri kalan her şeyi ihmal ediyor. Oğlum Haimon'un, ordunun başındaki ikinci adamının, her gün sana gelip amelelik yapmasına izin vermesi yakışık alıyor mu?"

"Ben ondan bir şey talep etmedim."

"Senin becerin de bu, ne kadar az talep edersen o kadar çok veriyor. Haimon gitmeden önce bana seninle evlenmek arzusunda olduğundan bahsetti, bundan haberin yok mu?"

"Evlenmek mi, benimle mi!" Öyle şaşırıyorum ki İokaste'ye özgü bir cevap fırlıyor ağzımdan:

"Bunu bir de benim istemem gerek."

Yüzümü inceleyen Kreon bozulmuşşa benziyor, gene de kesin bir şekilde belirtiyor:

"İsteyeceksin."

Kreon öfkeye kapılıyor ve içinde tuttuğu soruyu sertçe soruyor:

"Bakire misin bari?"

Korkum yok, sadece "Evet," diyorum.

"Kolonos'ta gördüğüm o perişan halinize, yolculuklarınız sırasındaki o içli dışılığa ve sonradan ressam olan o katilin uzun süre yanınızda kalmasına rağmen böyle bir şey nasıl mümkün olur?"

"Klios bana saygı gösterdi ve kendimi korumayı öğrendim."

Şöyle demek istediğini biliyorum: "Ya Oidipus, o sana saygı gösterdi mi?"

Bakışlarımız karşılaşıyor, gözlerimi kaçırmıyorum ve bunu sormaya cesaret edemiyor.

"Yasağıma rağmen Haimon seninle evlenmek isterse ne yapacaksınız?"

İsmene'nin öngördüğü, tetikte olmam gereken an geldi. İçimi büyük bir sükûnet kaplıyor, zira kendimi Kreon'un kumazlığından veya şiddetinden korumanın tek yolunun her şeyi olduğu gibi söylemek olduğunu görüyorum. Söylüyorum da: "Bilmiyorum."

Haykırıyor: "Haddini aşmaya, oğlumu babasından ayırmaya cüret mi edeceksin?"

Hâlâ sükûnetle dimdik bakıyorum suratına, hiddetine rağmen doğruyu söylemeye devam etmem gerektiği şimdi çok açık. Tekrarlıyorum: "Bilmiyorum."

Bu sefer bana inanıyor, yüzünde gerçek bir ıstırap beliriyor ama öfkesi hâlâ yerinde:

"Thebai'den çek git, Antigone, zira Haimon'la arama girersen, ikinizi de felakete sürükleyeceksin."

Birden sesi değişiyor ve yalvarırcasına rica ediyor: "Beni oğlumdan ayırma."

Bu sevgi yüreğimi sızlatıyor. "Sizi ayırmak istemiyorum. Ben Thebailiyim, burada olmaya hakkım var. Sadece ağabeylerimi barıştırana kadar kalacağım burada."

"İmkânsız bir tasarı," diyor Kreon, "Oidipus'a benziyorsun, o siyaset adamı değil, şairdi. Haimon kral olmalı..."

"Haimon kral olacak belki, ama ben asla kraliçe olmayacağım."

Ben neysen o olarak kalacağım. Beni kovacak olursan, yollarda. Tahammül edebilirsen, Eteokles'in ahşap evinde."

"Bu bir tehdit mi?"

"Hayır Kreon, Haimon için korkuyorsun, her yerde tehlike görüyorsun. Ben de ağabeylerim ve Haimon için aynı korkuyu duyuyorum. Bu felaketi daha da büyütmeylim."

Belki de Kreon bu ortak kederden duygulandı, yatışmış görünüyor. "Bırakalım ne olacaksa olsun. Düşman olmadığına inanmak istiyorum," diyor.

Hayır, düşman değilim ve bunu ona söylüyorum. Ondan hiçbir şey elde etmek istemediğimi, aynı zamanda ona direnebildiğimi görüyor. Eliyle ufak bir işaret yapıyor ve sadece, "Git," diyor.

İokaste'nin sevdiği kırmızı çiçeklerin yanından geçerek gidiyorum. Artık yürüyüş tarzım haline gelen o fazla erkeksi uzun adımlarla yürüyorum, ağır bakışlarını enseme hissettiğim Kreon'un hoşuna gitmiyor olsa gerek bu.

İsmene K.'yla birlikte beni bekliyor, görüşmeyi bütün ayrıntılarıyla anlattırıyorlar.

"Kreon," diyor İsmene, "senin geleceğe dair planların olduğunu sanıyor. Kendisi için tek tehlikenin senin neysen o olmandan kaynaklandığını anlamıyor. Haimon'un da sende sevdiği bu olduğuna göre, Kreon sana kin besleyecek."

"Neden?"

K. cevaplıyor: "Çünkü sen bir kadınsın."

Haberciler önce ordunun zafer kazandığını, sonra yakınlarda olduğunu ama çok sayıda yaralı ve hasta bulunduğunu ve bunların ancak daha sonra orduya yetişeceğini duyuruyorlar. İsmene'nin söylediğine göre Eteokles de Haimon da yaralanmış. Merhemler hazırlıyorum, keşke onları ben tedavi edebilseydim, bu işi başka eller yaptı. Belki de gereğince yapmadılar.

Haimon ordunun büyük kısmı şehre vardıktan sonra geliyor zira geride kalanlarla ilgilenmek zorunda kalmış. Beklediğimden de fena topallıyor.

"Bacağının durumu ciddi görünüyor."

Gülüyor: "Beni asıl rahatsız eden sargılarımdır."

"Ya Eteokles?"

"Kolundaki yara yüzünden çok ateşlendi ama yarası pek derin değil, tıpkı benimki gibi. Birkaç gün içinde aklımıza bile gelmeyecek."

Yarayı inceliyorum, tehlikeli değil ama sargı acemice. Merhem sürüyorum ve yeniden sarıyorum.

İsmene bize katılıyor, yaralı sayısının çokluğu onu korkutmuş.

"Muharebe uzun sürdü," diyor Haimon, "ama susuzluk ve askerlerin içmelerine engel olamadığımız pis su yüzünden çok sayıda hasta da var."

"Bunun bir zafer olduğunu haykırıyorlar ama hiçbir şey bilmiyoruz, neler olduğunu anlat bize," diyor İsmene.

Haimon tereddüt ediyor, onun alanı eylem, söze gelince pek yetenekli değil. İsmene ısrar ediyor, ben de ona katılıyorum ve sonunda Haimon konuşmaya karar veriyor:

"Polyneikes Thebai üzerine yürürken, Eteokles'in surların avantajından yararlanmak için kendisini burada bekleyeceğine inanıyordu. Yarı yolda süvari birliğinde atlar için ot sıkıntısı baş gösterdi, Polyneikes de Göçebelerini ot tedarik etmeleri için hırsızlığa gönderdi. Kendisine saldırmayacağından emin olduğundan her zamanki gibi şölenler verip oyunlar ve araba yarışları tertiplemeye koyuldu.

"Bunu casuslarından öğrenen Eteokles ona ani bir baskın düzenlemeye karar veriyor. Birliklerimizi cebri yürüyüşle ilerletip dağınk düşman ordusunu ikiye bölmeyi umuyor. Başarmak üzere, zira öncü kolumuz o akşam bir şölen veren Polyneikes'e baskın yapıyor. Ama o ucu ucuna kaçmayı başarıyor ve böylece birliklerine haber verebiliyor. Polyneikes'inki tam bir basiretsizlikti, maalesef bizim bilmediğimiz bir nokta hariç. Civardaki bütün yükseltilere gizlice gözcüler yerleştirmişti. Bunlar yakılmaya hazır bir odun yığınının başında bekliyordular ve sesi çok uzaklardan duyulan boruları vardı.

"Geceleyin bütün tepelerde ateşlerin yakıldığını görüyor ve bo-

uların toplanma çağrısını duyuyoruz. Artık tam bir baskın mümkün değil ama Eteokles, şafakta çok güçlü bir mevzide saldırıya geçtiğimizde Polyneikes'in ordusunu toplayamayacağını düşünüyor.

"Polyneikes'in savaşmayı reddedip reddetmeyeceğini soruyorum. 'İmkânsız,' diyor, 'ordunun başında görünmem yeter, benim karşımda gerilemeye asla tahammül etmeyecektir.'

"Ertesi gün Polyneikes beklediğimizden daha fazla kuvvetle karşımıza çıkıyor. Bununla birlikte sayı ve mevzi üstünlüğü bizde. Eteokles'in benim komuta ettiğim muhafız alayını yedekte tutmasına şaşırıyorum. İyi ki de öyle yapıyor, zira daha önce büyük bir muharebeye hiç katılmadım, beni yanında tutuyor.

"Çarpışmanın başında durum lehimize, hasımlarımız kararlı bir şekilde direniyor ama sayıca ağırlığımız karşısında ve sol kanadımız tarafından sarılınca geri çekilmek zorunda kalıyorlar. Eteokles'in muharebe planı o kadar iyi tasarlanmış ve manevralar öyle bir titizlikle uygulanıyor ki çok az adam kaybediyoruz, safları sarsılmaya başlayan düşmanlarımızdan çok daha az. Zafer ufukta göründü derken düşmanın kare düzenlerinden haykırışlar yükselmeye başlıyor, bunlar açılıyor ve bir grup süvari üzerimize doğru ilerliyor.

"Süvarilerden biri Polyneikes, kırmızı sorgucuyla bezeli miğfer başında, güçlü bir aygıra binmiş. Eteokles'in karşısına geldiğinde gülerek eyer kuburluğundan bir şeyler çıkarıyor ve müthiş bir kuvvetle saflarımıza doğru savuruyor. Bunları birtakım ağır cisimler sanıyoruz ilkin. Üzerimize o cisimleri savura savura, cephe boyunca dötrnala ilerliyor, adamları da aynı şeyi yapıyor. Çılgın gibi ortaya çıkışlarından öyle sersemliyoruz ki hızımız kesiliyor. Yerde paraların yuvarlandığını görüp birliklerine, 'Onların saflarına ordunun altınını ve gümüşünü attık. Bunları geri almayı becerirseniz, hepsi sizin olacak. Haydi... İleri. İleri!' diye haykırdığını işitince, Polyneikes'in ne yaptığını anlıyoruz.

"Süvarileriyle birlikte gözden kayboluyor, ama biz yerimizde sayıyoruz, kazanç arzusu hasımlarımızın galip gelme umudunu canlandırıyor, bizi sıkıştıran ve geri çekilmeye zorlayan onlar artık.

"Paraların kalkanlarına çarptığını duyan veya aralarına düştüğünü gören adamlarımız, bunları havada yakalamaya veya yerden

toplamaya çalışıyorlar. Bazıları, tehlikeyi unutarak, daha fazla toplamak için yere atlıyorlar. Altında ilerlediğimiz kalkanlardan oluşan çatı dağılıyor ve akabinde korumasız safların üzerine bir ok ve mızrak yağmuru yağmaya başlıyor. Pek çok kişi yere yıkılıyor, isabet mi aldıklarını yoksa sadece yerdeki altını mı kapmaya çalıştıklarını anlamak imkânsız. Kargaşa saflarımıza yayılmaya başlıyor, artık ilerlemek söz konusu değil zira askerler Polyneikes'in altınlarının düştüğü alanı arkalarından gelenlere bırakmak istemiyorlar. Bu karışıklık bozgunla sonuçlanabilirdi, bereket versin Eteokles seçkin askerlerden oluşan küçük bir birliği yedekte tutmuştu. Onların başına geçiyor ve düşmanın üstüne yandan çullanıp saldırıyı kırıyoruz.

"Eteokles bu durumdan yararlanarak ses borusunu eline alıyor ve sakin bir sesle duyurusunu yapıyor: 'Polyneikes'in parasını kaybetmek istemiyorsanız, düzeninizi koruyun ve ilerleyin. Yemin ederim ki attığı her şey toplanacak ve aranızda paylaştırılacak... Zaferden sonra!'

"Bu vaat uzun bir tezahüratla karşılanıyor, düzen yeniden kuruluyor ve ileri atıyoruz. Zaferin kesin olduğuna inanıyorum, ama Eteokles beni çağırıyor, endişeli:

"'Polyneikes cephede değil. Bu da göçebe süvarileriyle etrafımızı sarıyor demektir.'

"'İmkânsız. Solda kayalıklar ve bir vadi var. Sağda, orman çok sık, ormanın arkasında da süvarilerimiz bekliyor.'

"Eteokles öfkeden üzerime yıldırımlar yağdırıyor adeta:

"'Bizim için imkânsız olan Polyneikes için değildir. Göçebeleri ormanı tanıyor. Şu anda şüphesiz süvarilerimizi yere deviriyordur ve bize arkadan saldıracaktır. Hiç vakit kaybetme, muhafız alayını ileri sür. Koşmalarını, bağırmaalarını sağla!'

"Aceleyle, ordunun hatlarının arasından binbir güçlkle geçmeye çabalıyorum. Arkaya varınca muazzam bir bağırış çağırış, bir saldırı uğultusu duyuyorum, Polyneikes ve Göçebeleri etrafımızı sarmışlar. Eteokles soğukkanlılığı ve kesin emirleriyle haykırılarına karşı koyuyor şimdiden. Son iki kare düzenimiz saldırıyı karşılamak için tam bir dönüş gerçekleştirmek zorunda. Bir manevra

sahasındaymışçasına, bu zor harekâtın birbirini izleyen adımlarıyla ilgili emirler veriyor. Manevra ancak kısmen başarılı oluyor zira Polyneikes ve Barbarları bizimkilerin üstüne çullandılar bile, ama kare düzenlerimiz dağılmıyor. Tam o sırada hatlarımızın arasından çıktım, muhafız alayının yanına gitmek için atımı dörtnala kaldırayabilirim. Yardımcım Enoe durumu anladı, adamlar hazır. Onları koşturuyorum, bütün ordu geldiklerini duysun diye bağırtıyorum ve Polyneikes'i çember içine almayı denemek için sağ kanadımı çeviriyorum.

"Düşman süvarilerin darbesi ordunun geri saflarını ciddi biçimde sarstı ama paniğe yol açmadı. Eteokles'in sükûneti hiç değişmeyen sesiyle emrettiğini işitiyorum: 'Zırhlara vurmayın, atlara vurun!'

"Polyneikes muhafız alayının ilerlerken adamlarını çember içine alacağını görüp bağılıyor: 'Geri çekilin!' Manevraya devam etme işini Enoe'ye bırakıyor ve Göçebelerini saflarımızda açtıkları yollardan çıkarmakta olan Polyneikes'in üzerine atılıyorum. Bağırarak emirler veren, adamlarını etkili bir şekilde koruyan Polyneikes, kendine göre Eteokles kadar sakin ve süvarilerinin geri çekilişini mükemmelen yönetiyor. Elimizden kaçacak, içim öfkeyle dolup taşıyor. Artık ondan başkasını görmüyor, bize meydan okuyan kahkahasından başka bir şey duymuyorum. Gösterişli sorgucu, zırh takımı ve her yanı kana bulanmış aygırıyla, kıyımın ortasında savaş tanrısı gibi ışıldıyor. Aklım başımdan gitmiş, birden kahkahasının gırtlığından değil de gözümü kamaştıran kırmızı sorgucundan çıktığı duygusuna kapılıyorum ve varlığımın ta derinlerinden bir emir yükseliyor: Kes şunu!

"Son süvarilerini toplamakla meşgul olan Polyneikes benim birden ortaya çıktığımı görmüyor, tam atına çarpacakken benimki şahlanıyor. O an Polyneikes'ten üstünüm, onu yaralayabilir, Eteokles'in emrettiği gibi –bu daha da iyi olurdu– atına vurabilirdim. Evet, bir an için her şey mümkündü ve bugün bile yaptığım şeyi ne anlayabiliyor ne de affedebiliyorum. Zira o esnada Polyneikes'in kırmızı sorgucundan başka bir şey görmüyor, başka bir şey düşünmüyorum ve bir hamlede kökünden kesiyorum onu.

"Bunun üzerine Polyneikes beni görüyor ve ben tekrar vuramadan atını döndürmeyi başarıyor. Karşı karşıyayız, öfkeli atlarımız birbirini ısırıyor ve şahlanmaya çalışıyor. Polyneikes sorgucunun havada uçtuğunu gördü, gülererek bağıyor:

"Güzel vuruş, küçük Haimon, ama ibiğimi kestiğini sanıyorsan, göreceksin!"

"Birbirimize öyle yakınız ki silahlarımızı kullanamıyoruz. Polyneikes belimden yakalıyor, ben de aynı şeyi yapıyorum ama bir anlık gecikmeyle. Bir insan gibi haykıran aygırını iyice yükseğe şaha kaldırıyor. Ellerim zırhını kaplayan kanın üstünden kayıyor, karşı konulmaz bir güçle eyerimden kaldırıldığımı ve yere fırlatıldığımı hissediyorum. Polyneikes dörtnala kaçtı bile.

"Güçlülkle ayağa kalkarken bir an umutlanıyorum gene, zira muhafız alayının adamlarından birkaçı diğerlerini geride bırakıp onun yolunu kesiyorlar. Polyneikes bir an bile tereddüt etmeden atını dörtnala kaldırıyor, bir hamlede üzerlerinden aşıyor ve bir kez daha ışıltılı kahkahası çınlıyor havada. Her yerim ağrıyor, topallıyorum, adamlarım atımı getiriyorlar ve binmeme yardım ediyorlar. O esnada Eteokles'in ses borusu gürlüyor: 'Haimon hayatta mı?' O kadar küçük düştüm, aklım o kadar karıştı ki hâlâ hayatta olmaya cesaretim olup olmadığını bilemiyorum. Benim yerime alayın adamları cevap veriyorlar: 'Hayatta!' Eteokles ses borusunu tekrar alıyor ve bütün orduyla beraber bağıyor: 'Zafer!'

"Artık ne kim olduğumu, ne de ne yaptığımı biliyorum, Polyneikes'in kahkahası kulaklarımdan çıkmıyor, kendimi hâlâ saçmalamanın doruğunda, kırmızı sorgucunu keserken görüyorum. Biri bana yol göstermiş olmalı zira kendimi birden Eteokles'in karşısında buluyorum. Yaralı kolu bir bezle boynuna asılı, atını değiştirmiş, kendisinininki ölmüş.

"Onu görünce sararıyorum, davranışımın sonuçları sitemleri o kadar haklı kılıyor ki gözümde. Her zamanki serinkanlı haliyle, gelişimi seyrediyor. Biri ona yaralı olduğumu söylüyor, dudaklarında kaygılı bir kırıksık beliriyor ve dostum olarak soruyor: 'Ciddi mi?' Yaptığım şeyden dolayı öyle utanç içindeyim ki cevap vermekten âcizim. Gözlerimin içine bakıyor ve şöyle diyor:

"Hızlı davranman sayesinde orduyu kurtardın Haimon. Görev tamamlandı.'

"Biraz sakinleşiyorum, soluklanıyorum, artık itiraf edebilirim: 'Polyneikes'i elimden kaçırdım... Sadece kırmızı sorgucunu kestim.'

"Eteokles samimi bir kahkaha atıyor: 'Thebai'ye götürülecek ne büyük bir ganimet! Gelecek sefer daha iyi bir şeyini kesersin.'

"Ordu, 'Zafer!' diye haykırmaya devam ediyor. Ama artık kimse ilerlemiyor. Karşımızda Polyneikes'in ordusu, bizden biraz daha güçsüz bir sesle aynı şekilde haykırıyor.

"Tekrar saldıracak mıyız? 'Adamlarımız o kadar bitkin ki bunu göze alamayız,' diyor Eteokles, 'düşman da gücünü tüketmiş durumda, biz gölgedeyiz, o güneşte, susuzluk onu geri çekilmeye mecbur edecek. Onların mevzilerinde konaklayacağız, zaferimiz olarak anılacak şeyi göstermek için. Zaten bu Polyneikes için bir hezimet, Argos'a doğru geri çekilmek zorunda, biz de Thebai'ye dönebiliriz.'

"Beklediği gibi, bizimkinden daha fazla felakete uğramış hasım ordu, Polyneikes'in bizzat komuta ettiği bir süvari kordonunun siperinde geri çekiliyor.

"Geceyi düşman mevzilerinde geçiriyoruz, Eteokles Göçebele-
rin baskın yapmasından çekindiğinden birlikte sabahlıyoruz. Ateş ve susuzluk bizi uyanık tutuyor, şunu demeden edemiyorum:

"Polyneikes'in dün yaptığı delilikti.'

"Dâhiyane bir delilik,' diyor Eteokles, 'Kazanmak üzereydik ve durumu tersine çevirdi.'

"Onu tutsak alabileceğimi düşündükçe!'

"Üzülme Haimon, onu geri çekilmeye zorladın. Polyneikes tarafından mağlup edilmemek de bir zaferdir şüphesiz.'

"Eteokles ateşin son korlarının kızarmasını seyrederek düşüncelere dalıyor. Birden tekrar konuşmaya başlıyor: 'Onu tutsak etseydin Haimon, Polyneikes'i zincirlenmiş olarak Thebai'ye getirebilir ve hain olarak mahkûm ettirebilir miydin sanıyorsun? Hayır, onun kaçmasına yardım ederdim zira asıl savaş onunla Thebai arasında değil, onunla benim aramda. İkimizden biri fazla ve onun işi-

ni sadece diğeri bitirebilir. Bu çok acımasız... ama böyle.'

"Bunu alçak sesle, bana bir itirafta bulunurcasına söylüyor. Gece soğuk, artık yüzünü göremiyorum zira ateş söndü. Ruhunun, sadece yaralanan gururundan dolayı acı çeken benimkine kıyasla, tarifsiz acılar içinde olduğunu hissediyorum.

"Eteokles'in asla savurmaya kalkmayacağı kahır çığılığının içimde yankılandığını duyuyorum ve ne yapacağımı bilemeyerek sağlam elini ellerimin arasına alıp ısıtıyorum. Bu hareket ona iyi geliyor olmalı ki ciğerlerindeki sıkıntılı havayı kuvvetle ve üst üste dışarı bırakıyor. Mırıldanıyor:

"Şu anda Polyneikes de benim kadar acı çekiyor. Onu kendi geceme çektim, onun için bir daha asla bir şey yapamam, yapamayacağım. Şafakla beraber gene ışıldamaya ve yaşamı kahkahasıyla doldurmaya başlayacak. Ama onu yaraladım ve şimdi kendisi için de gecenin var olduğunu biliyor artık.'

"Susuyor. Uykularında inleyen yaralıları, susuzluğun ve kâbusların pençesinde kıvranan ordudan yükselen anlaşılmaz uğultuyu dinliyoruz. Eteokles'in elini ellerimin arasında tutarak uykuya teslim oluyorum ve istemeden, bu umutsuzluk anında onu yapayalnız bırakıyorum. Elimden kurtulduğunu hissederek uyanıyorum, şafağın ilk ışıkları beliriyor. Eteokles dört bir yöne bakarak ufku inceleyiyor, sakın, ondan başka kimsenin olamayacağı kadar korkusuz. Ve komutan sesiyle şöyle diyor:

"Kalk borusunu çal Haimon, kalan azığın ve suyun adil bir şekilde dağıtılmasını sağla. Sonra sıcak bastırmadan yürüyüşe geçelim. Bunca yaralı ve bu kadar az suyla yolumuz zor olacak.'

"Susuz kalmış yaralılar ve her akşam gömülmesi gereken ölülerle dönüş uzun sürdü. Bununla beraber, Thebai kapılarında, kadınların bakışları ve tezahüratlar altında, silahlarımız gene parladı ve yorgun bedenlerimizi dikleştirdik.

"Bütün bu olup bitenlerle ilgili ne düşüneceğimi bilmiyorum. Düşün Antigone, Polyneikes beni atımdan düşürdüğünde ondan bütün gücümle nefret ediyordum ve aynı zamanda ona hayranlık

duyuyordum. Eteokles gibi ben de ona benzemeyi ne çok isterdim."

Bu muharebenin Haimon için belirleyici bir sınav olduğunu ve giderken olduğundan çok farklı biri olarak geri döndüğünü hissediyorum. Ona sadece şunu söyleyebiliyorum:

"Buradasın Haimon. Eteokles ve Polyneikes de hayattalar. Bu çılgınlığı durdurmak lazım, henüz vakit var."

Ağlamak üzere olan İsmene gergin bir gülüşle cevaplıyor beni:

"Bütün bu erkek cinsini durdurmak Antigone, cinsel organlarının bizlere karşı artık kalkmaz olacağına inanmak gibi bir şey. Bizze verdikleri bu tehlikeli selamın sürmesini artık arzulamıyormuşuz gibi."

HEYKELLER

TACİRİN saraydaki kapı için ısmarladığı heykeller bitti. Eteokles bunları görmeye geliyor ve bana şöyle diyor:

"Arkadaşın Diotime'nin evinin yakınındaki bir ağaca Oidipus ile İokaste'yi tasvir eden bir alçak kabartma yapmışsın. K. hayranlık verici olduğunu söyledi."

"Nasıl görmüş? Ormanın içinde kaybolmuştu."

"Klios göstermiş."

Eteokles, Klios'un bu ince davranışının beni duygulandırdığını görüyor ve benden İokaste'nin iki alçak kabartmasını yapmamı istiyor.

"Neden iki?"

"Biri Polyneikes'e, biri bana."

Dev bir umut dalgası kabarıyor içimde. "Polyneikes'le barış mı yapmak istiyorsun?"

"Her ikimizin de bu hatıraya sahip olmamızı istiyorum sadece."

Umut sönüyor ve bu istek beni korkutuyor. Şunları geveliyorum:

"Annemiz öleli on yıl oldu ve yarası hâlâ kanıyor. Sizin kirli savaşınızın ortasında tek başıma onu yeniden hatırlatma gücünü bulmamı nasıl beklersin? Üstelik günler boyu... aylarca şüphesiz, ellerimle, ruhumla, kederimle..."

"Bunu Oidipus için ormanda yaptın, şimdi de Polyneikes ve benim için yap."

"Benden istediğin çok zor, Eteokles. Gücümün ötesinde... Üstelik iki defa, bu hepsinden beter."

Eteokles kızılmıyor, ama ısrar ediyor:

"Bu çok önemli Antigone, gücünün ötesinde olduğunu sanıyorsun, ama K. ile İsmene böyle düşünmüyorlar. Sana yardım edeceğiz."

Demek bunu kendi aralarında konuşmaya cüret etmişler, benden habersiz, bana emrivaki yapmak istiyorlar. Bu işler Eteokles ile sevgili ve korkulması İsmene'nin başının altından çıkıyor. Ama ya K., Klios'un elçisi, beni seven ve beni bütün zayıflıklarım ile tanıyan, beni kendimden bile iyi tanıyan K.? K. bunun gücümün ötesinde olmadığını düşünmeye cüret ediyor. Peki Eteokles bu işe neden bu kadar önem veriyor? Aklım başımdan gitmiş bir halde, bu soruyu ona sorma cesaretini buluyorum. Sorudan rahatsız oluyor ve sonunda şöyle diyor:

"Annemiz hâlâ Thebai'nin gerçek kraliçesi. Toprağın güçleri, ataların güçleri ve sitenin hafızası hâlâ onun esasının hükmü altında. Thebai'nin bir ölü tarafından yönetilmesi doğru değil. Bugüne kadar Polyneikes de ben de yasımızı sona erdirmeyi ve onun yerine kraliyet erkinin bütünlüğünü sağlamayı başaramadık. Onun senin ellerinden çıkmış bir sureti bizi İokaste'nin hükümdarlığından azat edecek, kurtaracak ve Polyneikes'e ya da bana artık ölüm için değil hayat için hüküm sürme imkânını verecek."

"Bu heykelleri yaparsam, Polyneikes nasıl görecektir?"

"Seni ona göndereceğim, onun rızasıyla."

"Ama neden iki heykel?"

"Tıpatıp aynı olmayacaklar, senden ne Thebaililerin görmüş oldukları İokaste'yi, ne de kendi gözünde canlandırdığın İokaste'yi yapmanı istiyorum. Senden beklediğim, Polyneikes'in İokaste'si ile benimki. Aynı değildi bunlar ve asla aynı olmayacaklar. Hayatlarımızı bu iki İokaste arasındaki benzerlik ve tükenmez farklılık belirledi. Eserinde bunları göstermek zorundasın, yazgımızı tamamına erdirelim diye."

"Peki ya bu iç savaş demekse, Eteokles?"

"Polyneikes ve ben, İokaste'nin ikizleri, ondan bize geçen kraliyet tacını kimseden almayacağız. İkimizden biri hükümdarlığı zor kullanarak ele geçirmek zorunda."

"Ya diğeri?"

"Diğeri vazgeçmek ya da ölmek zorunda."

"Neden sen vazgeçmiyorsun Eteokles?"

"Polyneikes'in, en sevilen evladın, tek başına sahip olduğu bir iktidar bu. Oidipus bunu gördüğü içindir ki Kolonos'ta ona, 'Senin gibi gerçek bir kralın, hüküm sürmek için tahta ihtiyacı yok' dedi."

"Polyneikes bunu anlamadı."

"Bu sözü ancak annemiz etmiş olsaydı anlayabilirdi. Senin aracılığınla bu hâlâ mümkün."

"Benden heykelleri bunun için mi istiyorsun?"

"Sen bu heykeller aracılığıyla, İokaste'nin ikimiz arasında güttüğü o inanılmaz, dayanılmaz ayrımı Polyneikes'in hissetmesini sağlayabilirsin. Sen de Antigone, sen de Polyneikes'i tercih ettin, dolayısıyla senden bu heykelleri yapmanı istemeye hakkım var. Bu son barış şansı, İsmene ve K. da benim gibi düşünüyorlar."

"İsmene ile sen beni siyasi tertiplerinizden birine alet etmeye çalışıyorsunuz belki de, ama K... eğer K. da sizin gibi düşünüyor sa... Ona gelmesini söyle."

Eteokles atölyeden çıkıyor ve onunla birlikte geri geliyor. "K. hakikaten yapmalı mıyım?"

K. garip bir tatlılıkla gülüyor: "Zorunda değilsin Antigone. Oidipus'layken yeterince vazife yerine getirdin ama... dinle..."

Sesi hafifçe yükseliyor, çıkardığı birkaç nota müzik değil seslerin mükemmelliği. Bu sesler zihninden geçiyor, korkularımı, gerginliklerimi, bütün bedenimi yatıştırıyor. Bana ellerimin sandığımdan çok daha fazla şey yapabileceğini hissettiriyor. Ellerim, zavalı büyük ellerim özgür, ellerim aklımı yöneten Antigone'den daha güçlü bir Antigone, yaralı yüreği gözyaşlarına kolaycacık teslim olan Antigone'den daha sabırlı, ellerim evet demeyi deneyebilir.

K.'ya bakıyorum, mükemmel seslerin elçisine, ve sabırsızlıkla cevabımı bekleyen Eteokles'e şöyle diyorum: "Sana başaracağıma dair söz vermiyorum, deneyeceğim."

Eteokles memnun ve bu gevşeme, neredeyse sevinç anında, K.'nın ona şunları söylediğini duymak beni şaşırtıyor:

"Onu da altına boğacak mısın?"

"Elbette, altına boğacağım onu," diyor işi şakaya vuran Eteokles. Sonra K.'nin kararlı tavrı karşısında soruyor:

"Peki, fiyatı ne olacak?"

"Fiyatını biliyorsun, her heykel için Klios'un bir resmine ödenen kadar."

"Bu çok fazla," diyor Eteokles, "Antigone Klios'un ne şöhretine sahip, ne de belki yeteneğine."

"Klios böyle düşünmüyor," diyor K. kuru bir sesle. "Hem benim riski göze alıyorum, paranın yarısını başarılı olursa ödersin."

Bu pazarlıktan utanıyorum ve Eteokles, "Kız kardeşimle benim aramda böyle fiyat olur mu?" diye haykırdığında ona hak veriyorum.

"Çok paran var," diyor K., "ve Klios senin yaman bir pazarlıkçı olduğunu, kız kardeşine borcunu kardeş sevgisi ve hükümdar gülcükleriyle ödemeye kalkabileceğini biliyor. Onun istediği fiyatı öde ya da heykellerden vazgeç. Beni buraya Antigone'yi korumam için gönderdi, o da benim öğütlerimi dinleyeceğine dair ona söz verdi."

K.'nin Eteokles'in talebine para meselelerini bulaştırma tarzı afallatıyor beni. Sormadan edemiyorum: "Ama K., Klios bu kadar paraya ne yapmamı bekliyor?"

Yüzü bir kez daha anlaşılmaz bir tebessümle aydınlanıyor: "Klios bir şey yapmanı beklemiyor. Parayı vereceğini biliyor."

Eteokles'in tereddütü kalmıyor, şöyle diyor:

"Tamam. Ağacı satın alın. Yarın paranın yarısını yollayacağım."

Gideceğini anlayıp aceleyle soruyorum:

"İkimiz ne zaman konuşabileceğiz?"

"Heykellerin hazır olduğunda, Antigone. Beraber onlara bakarak konuşacağız, zira başaracağından eminim."

Cevap vermeme fırsat bırakmadan hızlı adımlarla uzaklaşıyor. Bahçenin kapısında arkasına dönüyor ve onu bakışlarımla izlediğimi görerek eliyle hüzünlü bir işaret yapıyor, bu hüznün o kadar uzaktan, o kadar derinden geliyor ki yüreğim parçalanıyor.

Ertesi gün K. yla pazara gidiyorum, heykellerim için ihtiyacım olan ağaçları bulmama yardım ediyor. Eve yaklaştığımızda bahçede bir adam görüyoruz, başında dağ köylülerinin taktığı renkli hasır şapkalardan var. K.'nın yüzü aydınlanıyor ve iki adam gayri ihtiyari birbirlerine doğru koşup kucaklaşıyorlar. K. beni onunla tanıştırıyor:

"Bu Altın El, Klios'un kabile yoldaşı ve dostu. Benim de dostum olur."

Altın El'in koyu renk gür saçlarla çevrili, mavi gözlerin aydınlattığı kararlı ve güleç bir yüzü var. Klios ve K.'yla olan dostluğu nedeniyle onu kendime öyle yakın hissediyorum ki sarılıp öpüyorum. Konuşmakta tereddüt eder gibi görünüyor. K. bana şöyle diyor:

"Konuşması için biraz sabretmek lazım, bazen kekeler ama elleri asla kekelemez, yüreği de öyle."

Altın El bir an düşüncelere dalıyor, sonra söze girişiyor: "Uzun yolculuk... hey... heykelin burada."

Bana hasıra sarılı büyük bir nesneyi işaret ediyor, açıp göstermek istiyor ama ben hemen görmeye istekli değilim, Klios'un gönderdiği bu emaneti keyfimce keşfetmek istiyorum.

"Sıcakta uzun bir yolculuk yaptın, susamışsındır, sana önce içecek bir şey vereyim." Memnun oluyor zira çok susamış, bu arada ihmal ettiğim bahçeye eleştiren gözlerle bakıyor. İçeceklerle geri geldiğimde, kelimelerin üzerine basa basa K.'ya şunları söylediğini duyuyorum: "Kendi haline bırakılmış bahçe hiç... hiçbir şey vermez."

Bir süre sonra sofraya oturuyoruz ve karşımda Altın El'in kaslı kollarını ve güçlü omuzlarını görüyorum. Hızlı hareketleri, gülüşü, çocuksu bakışları şaşırtıcı gücünün gözümde kaçmasına neden olmuş. Yemeğini bitirdiğinde K.'ya dönüp soruyor:

"Ona... kim olduğumu... söyle."

"Annesi doğum sırasında ölmüş. Ondan kısa bir süre sonra da babası. Çocukken konuşmazmış. Klios'un annesi ona konuşmayı öğretme işini üstlenmiş. Büyük ilerlemeler kaydetmiş."

"Klios Ana... çok sabırlı."

"Klios'un annesi ölünce ilerlemesi durmuş ama her şeyi söyleyebiliyor."

"Söyleyebiliyorum... İo... Klios... seni çok seviyorlar. Ben... şimdiden!"

En ufak bir çekingenlik duymadan gülüyor ve masayı toplayıp bulaşığı yıkamama yardım ediyor, bu arada K. da Klios'un gönderdiği paketi açıyor.

Ona göndermiş olduğum, Oidipus'un Kolonos'a gelmemizden önce Atina'nın etrafında katettiği güzergâhı gösteren küçük heykelin aynısını daha büyük boyutlarda, memleketin taşından yontmuş. Klios'un kendi dağının yamacında yonttuğu heykel benim modelimden daha yüksek ve yere daha dik. Her yol, günbatımından gün doğumuna veya doğudan batıya, bir çeşit basamak veya yarım daire şeklinde kademe oluşturuyor. En geniş basamak üstte, aşağıda olan en darı ise Klios'un yayla diye adlandırdığı dikdörtgen bir yüzeye bakıyor.

Yaylanın ötesini gösteriyorum: "Ya orada ne var?"

Altın El eliyle geniş bir hareket yapıyor: "Büyük... vadi."

"Dünya var," diyor K., "bulutlar, gökyüzü, bir olayın gerçekleşeceği yer."

"Hangi olayın?"

Altın El kahkahalarla gülüyor: "Klios... çok aradı... Buldu... asla!"

Muhteşem Klios'un kartal bakışlarıyla görmeyi başaramadığı o olayı düşünerek üçümüz birlikte gülüyoruz.

Oidipus'un aklıma da yüreğime de bu kadar kesin ve bu kez daha da dolaysız bir biçimde hitap eden güzergâhını seyredeliyorum. Yarın daire şeklindeki bu basamakların aşağısında, bir olay için yer olduğu doğru. Kolonos'ta olay vuku bulmuştu, Oidipus bilicilik yeteneğine tekrar kavuşmuş ve bizden ayrıldığında, yolunu bizim içimizde izlemeye devam etmişti. Klios'un ortaya çıkarmakta olduğu bu muamma dolu yerde bir gün buna benzer bir olay mı meydana gelecek acaba?

Hayallerimden sıyrılıyor ve Altın El'in bahçeyi bellemekte olduğunu görüyorum. "Sebze ekmek için zamanın hâlâ uygun olduğunu düşünüyor," diyor K., "tabii çok sulamak şartıyla, bunu yapmayı da üstleniyor."

"Ama nasıl, madem geri gidecek?"

"Gitmiyor. Klios hasta olduğumu biliyor, onu buraya benim ek-sik bıraktıklarımı yapsın diye yolladı."

Klios'un hayatıma yaptığı bu yeni müdahaleden öylesine aptal-ca bir mutluluğa kapılıyorum ki buna kızıyor, itiraz ediyorum: "Klios'un beni korumasını istemiyorum."

K. çok ciddi bir sesle cevaplıyor beni: "Klios seni korumak id-diasında değil, bunun imkânsız olduğunu biliyor. Bizi buraya sen eserini yapmak için vakit bulasın diye yolladı."

"Heykelleri mi?"

"Heykelleri ve heykellerden daha fazlasını. Bu da ortaya çık-a-cak..."

Ekliyor: "Klios bir müddet seninle yaşamamanın bize iyi geleceği-ni de biliyor."

Altın El'i çağırıyorum, iki ağaç parçasını atölyeye taşımama yardım ediyor. Ağaç güzel ve sert, işlenmesi zor olacak, kalınlığı be-ni korkutuyor. Altın El bunu fark ediyor ve daha rahat yontabileyim diye iki parçayı inceltmeyi öneriyor. Kabul ediyorum, parçalardan birini bahçedeki bir taşın üstüne koyuyor ve kabasını almaya başlı-yor. Öbür parçanın karşısına geçip oturuyorum ve umutsuzlukla seyrediyorum, bu ağaçta Polyneikes'in İokaste'sinin hükümdar ve şehvani suretini nasıl canlandıracağım, zira ilk önce ortaya çıkar-mam gereken İokaste Polyneikes'inki, ezelden beri geçerli olan meçhul bir hükümle kararlaştırılmış olduğu gibi.

İçime dehşet salan bu işlenmemiş ağaçta, hayat ve tutku dolu İokaste ve Polyneikes şimdiden varlar. Benim işimle var etmem ge-reken onlar değil –onlar zaten fazlasıyla mevcutlar– benim. Anti-gone; her gün, üzüntüsünü ve korkularını aşarak, onları hâlâ bakış-lardan gizleyen şeyi sabırla ortadan kaldırmaktan başka bir rolü ol-mayacak olan heykeltıraş.

Ulaşılmaz ama gene de öylesine yakın olan mevcudiyetlerini hissetmekten o kadar korkuyorum ki Altın El'in Eteokles'in İokas-te'sinin ağacı üzerinde çalıştığı taşa kadar koşuyorum. Pürüzlerini aldığı ya da çatlaklarını doldurduğu noktaları titizlikle perdahlı-yor, buralara dokunuyorum, okşuyorum, gülererek çalışan Altın El'i

seyrediyorum. "Çalışırken senin gibi gülebilmeyi çok isterdim," diyorum.

Yüzü aydınlanıyor ve kendinden öyle emin bir şekilde "... Ko... kolay!" diyor ki, ona inanıyorum. Yavaşça dönüp Polyneikes'in İokaste'sinin henüz saklı olan figürünün karşısına oturuyorum. Onu seyrediyor, ellerimi üzerinde gezdiriyor, yanaklarımı ve alnımı dayıyorum, Oidipus'un yaptığı gibi, ama bu uzun sürmüyor çünkü ağlıyorum ve çok geçmeden hiçbir şey görmez oluyorum.

Birinin bahçe kapısından girdiğini işitiyorum, Haimon olmasını ümit ediyorum ama bu onun ayak sesi değil. Bakmanın faydası yok, bir şey görmüyorum, beni gözyaşları içinde bulmalarını da istemiyorum. İçimden kaçmak, saklanmak geliyor ama buna gücüm olmadığından, ölmüş annemin sert ağacını kollarımla sarıyor, yüzümü ona yapıştırıyor ve artık gözyaşlarımı tutmaya çalışmıyorum.

O varlık şimdi yakınımda, yanı başımda, başımı kaldırıyorum ve yanağımı kokulu sarı saçlarına değdiriyorum. Polyneikes'in güneşi andıran gazabı, sıcaklığı değil bu. Yazık ki bana hep yabancı gelen ama gene de beni büyüleyen gümüşü bir sarışınlık. Gözyaşları içindeki yüzümü bu saçlara gömüyorum, kolunun kusursuz çizgisini omzunun yumuşaklığına kadar elimle takip ediyorum.

Ansızın İsmene'nin kahkahası duyuluyor:

"Bu pis ağaç parçasında böyle uzun uzadıya seyredecek ne buluyorsun? Muhteşem annemizi buna mı yontmak niyetindesin? Eteokles de benden sana yardım etmemi istiyor, neye yardım edeceğim? Heykeltıraş değilim, ben Thebai'nin en güzel duvar halılarını dokuyorum, bu da benim ve erkeğimin mutluluğu için yeterli..."

"Nasıl da okşuyorsun beni, eskiden olduğu gibi yanağınla saçlarımı okşuyorsun. Hatırlıyor musun, ağabeylerimizin beni ikide bir yere attıkları zamandan beri böyle bir şey yaşamadık. O zaman çok ağlardım, canım yanmamış bile olsa, sırf sen gelip beni teselli edesin diye. Koşup geleceğinden, bana tatlı sözler edeceğinden, saçımı düzelteceğinden, gözyaşlarımı sileceğinden ve mutlaka yanaklarınla saçlarımı okşayacağından emindim. Benim için de senin için de zevk olan, böyle ne güzel anlarımız oldu.

"Eteokles'in umduğu gibi, sana nasıl yardım edebilirim, bunu

bana söyleyebilir misin? Tabii ki hayır diyeceğim, ama evet der gibi yapacağımı şimdiden biliyorsun. İstemediğim halde, evet. Bununu şu ağaç parçasına dayamış böyle ağlarken ne düşünüyorsun? Önce yeni dostun Altın El'e ver de temizlesin şunu. Üçüncü bir âşık buldun kendine. Esaslı bir çaylak, vücudu ne kadar da güzel, nasıl da kuvvetli. Onunla sevişirken insan kendini çabucak cennette bulur herhalde, ama bu sevgili Antigone'mizin tuttuğu kutsal yol değil. Onun kutsal kâsesini çatlatabilirdik, gizli yanardağı kükremeğe başlayabilirdi. Madem sana mutlaka yardım etmem gerekiyor, söyle o halde, nasıl?"

"Seninle konuşmaya ihtiyacım var İsmene."

"Hangi konuda, kimin hakkında?"

"Annemiz, ağabeylerimiz, ikimiz hakkında. Seninle konuşmaya ihtiyacım var, sadece seninle."

İsmene ani bir hareketle benden uzaklaşıyor, karşıma dikiliyor, gözleri öfkeden parlıyor, bağırırken ne kadar da güzel.

"Ne istediğini biliyorum, heykellerin için annemizi ve ikizleri kafanda canlandırmak zorundasın. Bu çok acılı olacak ve gene ağlayıp zırlayacaksın. Ağlamaktan nefret ediyorsun, tabii ki, ama hoşlanıyorsun da, hem yontmak için gözlerinin bulanık olmaması lazım. İstediğin şey kız kardeşinin sana onlardan bahsetmesi ve sen gözlerini açıp ilahi ışık dediğin şeye bakarak rahat çalışabilesin diye senin yerine ağlamayı kabul etmesi. İstediğin bu mu sahiden Antigone?"

"Bilmiyorum İsmene, artık bilmiyorum, bu işi yapmak istemiyordum..."

"Ama şimdi istiyorsun, acı çekenin de İsmene olmasını istiyorsun. Peki, geleceğim, gerektiği müddetçe sana onlardan bahsedeceğim, ama bir gün bile fazla değil. Cüret ettin, benden bunu istemeye cüret ettin. Sessizce, o nefret edilesi tarzında. Hiçbir şey talep etmeden!"

İSMENE'NİN MONOLOĞU

MADDEM istiyorsun Antigone, konuşuyorum, ben konuşuyorum sen susuyorsun. Halbuki konuşuyoruz, çünkü sessizliğini sahipleniyorum ve bazen ona bir anlam vermeyi başarıyorum. Konuşuyorum, gidiyorum, geliyorum, etrafında dönüyorum, kızıyorum, gülmekten katılıyorum, sense tezgâhının başında oturmuş, seni zıvanadan çıkarmak için odun parçaları dediğim şeye bakıyorsun durmadan. Altın El onları kabarık, bal rengi şahane diskler haline getirdiğinden beri odun parçaları olmaktan çıktılar gerçi; artık üzerlerinde annemizin inatla hükümdar kalan suretinin belireceğine inanabiliriz.

Konuşmalarımıza ayırmayı kararlaştırdığım süre dolduğunda uzaklaşıyorum ve çok geçmeden senin atölyeden bambaşka biri olarak, her zamanki gibi çok sade biri olarak çıktığını görüyorum. Bu sana, bana oynattığın garip role ve çalışmaya koyulmaktaki yavaşlığına veya âcizliğine duyduğum öfkeyi artırıyor. Tezgâhının başında kaskatı ve gergin oturuşunu, gözlerini ağaca dikip sanki seni ısıracaktıymış veya seninle konuşacaktıymış gibi ellerini korka korka üzerine koyuşunu görmek gerekiyor.

İç çekişini duymak; alnında beliren ter damlalarını, yüzünü, bütün bedenini görmek; titremeye başladığın anlara katlanmak gerekiyor. Bunlar olurken ben deli gibi etrafında çırpınıp duruyor, vızıldıyorum.

Sana peş peşe sorular soruyorum sık sık, beni duymuyor gibisin, derken, gözyaşlarından da beter zoraki bir tebessümle, ne hissettiğin ne de düşündüğün şey konusunda beni aydınlatan tek kelimelik bir cevap veriyorsun.

Bugün sana geçmişteki hayatımızdan bahsetmek istemiyorum artık. Sana Oidipus'tan, Oidipus'un hayatından bahsetmek istiyorum, üstelik sadece çocukluk yıllarımızın harika ve oyuncu babasından değil. On yıl boyunca ona eşlik ettin ve el koydun diye onu tek tanıyanın kendin olduğuna inanıyorsun ama bütün bu süre zarfında benim de senin gibi babamızı tanıma konusunda ilerleme kaydetmeye çalışmadığımı mı sanıyorsun? Onu çok düşündüm, ne zaman imkân bulsam ondan bahsettim ve onun hakkında, başkalarının Oidipus'u hakkında, yüreğimde taşıdığım ve senin bilmediğin pek çok şey öğrendim.

Senin Thebai'den kaçışından sonraki ilk yıl en zor yılım oldu, annemin öldüğü ve babamla ablamın beni terk ettiği bu sarayda kendimi yapayalnız, kaybolmuş hissediyordum. Mutsuzluğumu kimse fark etmiyordu, annemizin eski dadısı Evdoksia hariç.

Kreon ondan saraya biraz çeki düzen vermesi ve İokaste'nin intiharının çığına çevirdiği hizmetçileri idare etmesi için yaşadığı dağdan inmesini istemişti. Annemize duyduğu sevgiyi bana yöneltti, bana güvenimi tekrar kazandırdı ve mutluluğa yönlendirdi beni. Fazla bir şey beklememek gerektiğini, zira her şeyi değil sadece mutluluğu getirdiğini söylediği o mutluluğa.

Evdoksia hikâyeler anlatmayı severdi, ben de onu dinlemeye bayıldığımdan, akşamları odasına sığındığımda mutlu olurduk. Annemizin, hamile kaldığından emin olduğunda, Oidipus'a, tek başına dağa gidip Evdoksia'nın evinde birkaç gün kalmayı arzu ettiğini söylediğini bana böyle anlattı. Dadısına olan muhabbetini ve dağa olan sevgisini bilen Oidipus, gitmesi için onu teşvik etti.

Annemizin yokluğu beklediğinden uzun sürdü ve Oidipus bir sabah yanlarına gitmek üzere yola çıktı. Evdoksia'nın evinin yakınına vardığında kar yağıyordu ve bir ağacın arkasına gizlenip bir süre bekledi. Uzun çatı saçağının koruduğu bir sırada oturmakta olan İokaste'nin yağın karı seyrettiğini ve aralık kapıdan Evdoksia'nın yemek hazırlamakta olduğunu gördü. İokaste'yi hiç böyle görmemişti, eski bir battaniyeye sarınmış, hiç takı takmamıştı ve ayaklarını sıcak tutan içi saman dolu mavi tahta ayakkabılar giymişti. Oidipus onun hiç bilmediği bu halini görünce duygulandı. Dudak-

larını kımıldattığını görüyor ama alçak sesle konuşuyormuşçasına hiç ses duymuyordu. Derken usulca ağlamaya başladı, battaniye muhteşem saçlarını neredeyse tamamen gizliyordu. Oidipus düşündü: Tıpkı kar tanelerinin düştüğü gibi ağlıyor. İokaste onun orada olduğunu belki de o zaman hissetti, halbuki Oidipus yerinden hiç kımıldamamıştı, sonra onun bulunduğu yöne döndü ve eliyle, çağırır gibi bir işaret yaptı.

Oidipus ona doğru ilerledi, İokaste'nin ona gülümseyişinde daha önce hiç görmediği bir utangaçlık vardı. Yerinden kalkmadı, ona kollarını açmadı, Oidipus da ne onunla konuşmaya ne de onu öpmeye cesaret edebildi. İokaste sadece şunu söyledi: "Geldin." Sırada yana kayarak onu yanına oturttu ve battaniyenin yarısını üstüne örttü. Evdoksia kapıya geldi, Oidipus'u görmekten memnundu, şöyle dedi: "Yemek için biraz beklemek gerekecek, neyse ki gereken her şey var. Kraliçe sıcaklığın çocuğuna iyi gelmeyeceğinden korktu, haklıydı ve sen de gelmekle iyi ettin Kral Oidipus." Evdoksia babamıza kral unvanıyla hitap ettiğinde gözleri neşeyle parlıyordu, zira Thebai'nin gerçek hükümdarının İokaste olduğunu bilen bir o vardı, bir de kâhin.

Yemeği beklerken uzun süre battaniyenin altında kaldılar, birbirlerine dokunmadan, her biri diğerinin sıcaklığının içinde, beyaz çiçeklenmenin akşamın kurşunisine gömülüşünü seyrederek.

Oidipus düşünemiyordu ama her şey ona her zamankinden daha yakın, daha somut görünüyordu. İokaste'nin konuştuğunu duyduğunu sandı, sordu: "Ne diyorsun?"

İokaste cevap verdi: "Bir şey demiyorum, mutluyum, belki de mutluluğum konuşuyor çocukla. Adı Polyneikes, şimdi sen konuş onunla!"

Oidipus konuştu, Evdoksia'ya söylediklerini hatırlamadığını, ama bunların İokaste'nin içinde daha şimdiden son derece güçlü bir şekilde var olan ve kendisi için henüz var olmayan şeye hitap eden sevgi sözleri, belki de dualar olduğunu anlattı. Evdoksia onları yemeğe çağırınca kadar ikisi sıranın üstünde oturdular, sonra yemeği onunla paylaştılar. Birlikte müşfik bir gece geçirdiler ama birbirlerinin olmadılar. Ertesi gün Oidipus, Thebai'ye dönmesinin daha

iyi olacağını hissetti, İokaste onu alıkoymadı. Günler sonra saraya döndüğünde, Oidipus'a ne dağda geçirdiği uzun süreden ne de buluşmalarından söz etti. O yeniden kraliçe olmuştu, bizim tanıdığımız ve o kadar çok sevdiğimiz kraliçe. Ama Evdoksia bana, Oidipus'un bir akşam saçığın altında görmüş olduğu o diğer kadın hakkında, bekleyiş halindeki vücuduyla alçak sesle konuşan, samanın yumuşacık koruduğu kusursuz ayaklarında mavi tahta ayakkabılar olan o kadın hakkında kendisine sık sık sorular sorduğunu söyledi.

Sana baktığımı zannetme Antigone, ellerinin uyandığını, ağaçla temas ettiğinde heyecanlandığını hissettim. Aletlerinin sabırlı gürültüsünü duyuyorum ve bu gürültüyü dinlerken, ağabeylerimizi durduracak, Thebai'yi kurtaracak ve ikimize de yardım edecek bir şans, küçücük bir şans yaratmanı umuyorum. Ancak, imkânsız bir işe atılıp atılmadığını da merak ediyorum. Hepimiz İokaste'nin güneşini sevdik ama onda bir yıldız daha vardı, felaket çıkageldiğinde ona içimizden kimseye tek kelime etmeden acımasızca kendini öldürme kararını verdiren bir yıldız. İokaste ışık saçıyordu, aynı zamanda ölüm onu büyülüyordu, senin de onun gibi olmandan korkuyorum.

Felaket büyüktü ama yaşanması imkânsız değildi, babamız bunu yaşadı nitekim. Kendini kör ederek İokaste'nin gecesiyle birleşti ama kendini öldürmedi. Ve kahrının üstesinden geldikten sonra Thebai'den ayrıldı, dilenci kral mesleğini kendi yerine icra etmesi için bir Antigone buldu kendisine. Sanırım ben de onun gibi yapabilirdim, ben kurnazlığını, hayat sevgisini ve haz düşkünlüğünü almışım ondan. Evet, haz, zira ne de olsa, şarkı söylemeye başlayıp Grek ülkesinin en büyük şarkıcı ozanı olarak tanındığında, başkalarının hazzında aradığı kendi hazzıydı.

Sonuç olarak babamızın çok kavrayışlı ve sağduyu sahibi olduğunu görüyorum, ama sen Antigone, annemizin mutlak anlayışını almışsın, öyle değil mi, her ne kadar ondaki azamet ve ışık şenliğini basit olana, küçük olana, karanlığa çevirsen de. İşte beni korkutan da bu, zira benim inandığım gibi, sevgili Klios'unun öylesine korkar görüldüğü gibi, büyük bir felaket baş gösterdiğinde ne yapacaksın? Klios ikizlerin deliliğinden de, dayımız Kreon'un art ni-

yetlerinden de hiçbir şey ümit edilmeyeceğini biliyor ve ümitlerin yıkıldığında senin sonunun da İokaste gibi olmasından korkuyor. Girişiminin ümitsiz görüldüğü doğru, bundan ne ümit ediyorsun, eğer hakikaten hâlâ ümit ediyorsan? Cevap ver, bana cevap ver Antigone.

Bana doğru dönüyorsun hafifçe, o güzelim gözlerini ve bakışının sadeliğini görüyorum gene. Dimdik bakışlarını, K.'nın dediği gibi.

"Hâlâ ümit var İsmene, bundan eminim, küçük bir ışık olsa bile, tıpkı ateşimizin çıktığı akşamlar yataklarımızın başucuna konan ışık gibi."

"Küçük ışık sensin Antigone, ama bu, o pek sevdiğin küçültmeli üslubunla, İokaste'nin yeniden beliren kibri olmasın? Eğer ağabeylerimizin şiddeti veya Kreon'un sapkınlığı bu küçük ışığı söndürürse onu tekrar yakabilecek misin? Gücün tükenirse, acaba sen de –evet, bu kelimeyi söylemek zorundayım– acaba sen de annemiz gibi intihar etmeyecek misin?"

"Bilmiyorum. İsmene, gücümü ölçemem. Ama hayatı seviyorum, ben de senin gibi bütün gücümle seviyorum hayatı."

Kararlılığın beni çok etkiliyor, aydınlatıyor Antigone ve sana inanıyorum. Sessizce çalışıyorsun, artık bana ihtiyacın yok. Gidiyorum...

Dün gelmedim zira K.'dan öğrendiğime göre benim yanında olmamı talep etmeden bütün gün çalışmışsın. Bunun, benim için bedeli çok ağır olan bu monoloğun sonu olduğunu zannettim, ama bugün Altın El bana uğrayıp gelmemi dilediğini söyledi.

Görüyorum ki ağlamışsın. Bana şöyle diyorsun:

"Dün yalnız başıma çalışabildim, bugün..."

Bekleyen, şüphe eden, tereddüt eden ellerini görüyorum ve bir yandan arkada yürüyüp dönerken konuşmaya başlıyorum tekrar:

"Sen Thebai'den gittikten sonraki kahır dolu iki yılını boyunca Evdoksia ve kızı Gaia bana ikizlerden çok bahsettiler. Bu iki kadınla annemizin en çok konuştukları ve tereddüt ettikleri konulardan

biri yaptıkları kavgalarını. Oidipus ile İokaste sadece Polyneikes'in doğumunu beklemiş ve kendilerini buna hazırlamışlar. İkizlerin doğumu planlarını altüst etmiş, bunun üzerine beklemedikleri çocuğa bakma işini Gaia'ya bırakmışlar. Evdoksia birkaç gün sonra annemizin sadece Polyneikes'e meme verdiğini, Eteokles'i ise Gaia'ya emzirttiğini görmüş. İokaste'ye şöyle demiş: 'Ya ikisini de emzirmelisin ya da hiçbirini. Sanki ilk doğanı tercih ediyor gibisin. Bu iyi bir şey değil.'

"İokaste kıpkırmızı kesilmiş ve sonunda şöyle demiş: 'İkisini de seviyorum ama ikincisini emziremem. Polyneikes beni paylaşmak istemiyor ve öyle kuvvetli çağırıyor ki.'

"Evdoksia şu cevabı vermiş: 'O halde ikisini de emzirme, yoksa Eteokles gelişmeyecek. Hem bu, o kadar gurur duyduğun göğüslerin için de daha iyi olur.'

"İokaste çok ağlamış, ama Oidipus'un hiçbir şeyden haberi olmamış zira tam o sıralar, annemizin teşvikiyle, surları genişletmeye ve yükseltmeye başlamış."

Konuşmayı kesiyorum, derin bir iç çekiyorsun Antigone ve, çocukluğumuzda Oidipus ya da İokaste bize hikâyeler anlatırken yaptığın gibi, şöyle diyorsun:

"Peki sonra?" Bana bakamıyorsun, bütün dikkatin usulca oymaya giriştiğin ağaçta ve iraden gözlerinin yaşlarla bulanmasına izin vermeme zorunluluğuna itaat ediyor. Bunu söylerken çıkardığın tiz, kız çocuğu sesi bana büyük bir zevk veriyor ve devam ediyorum:

"Sonra," dedi Evdoksia, "tahmin edilebilecek olan oldu. Artık sütünü öncelikli olarak Polyneikes'e veremeyen İokaste, ona okşamaalarını, ışığını ve çocuğun bayıldığı bir yığın sevimli isim ve şarkıyı verdi öncelikli olarak. Bunları Eteokles'ten esirgemiyordu ama zavallılık sadece yakalayabildiklerini yakalıyordu, daima kardeşinden sonra ve onun gölgesinde kalarak. Bu durum Eteokles'i tutkuyula seven Gaia'cığımı gücendirdi sonunda. Gaia da güzeldi ve Eteokles için oyunlar, tatlı veya eğlenceli isimler uydurdu. Çocuk bunlara seviniyordu ama kraliçeden gelmediklerini gayet iyi biliyordu.

"Dövüşmeye başladıklarında, kardeşini kışkırtan Polyneikes oluyordu ve daima üstün gelen de, güneşin sütünü emmiş olan oy-

du. Gaia bu duruma çok üzülüyordu ve ona şöyle demek zorunda kalıyordum: 'Çok bağlanma Gaia, bu çocuk senin değil.'

"Bana şu cevabı veriyordu: 'Bağlanmam lazım, benim çocuğum olmalı o, yoksa hiçbir şeye sahip olmayacak zira Polyneikes ona gölge etmekten asla vazgeçmeyecek. Mahkemede, inandığı üzere adalet dağıtmakla onca zaman geçiren babası kralın da bir şey gördüğü yok. Kraliçeden öylesine büyülenmiş halde ki oğlunun her gün gözlerinin önünde uğradığı bu muazzam adaletsizliği fark etmiyor.'

"Bereket versin," diye ekledi Evdoksia, "siz ikiniz doğdunuz. Sen, herkesin hoşuna gitmek isteyen İsmene ve ağabeylerini zaptetmeyi bilen, onlardan korkmayan tek kişi olan Antigone. Artık bütün ışık Polyneikes'in üstünde değildi ve kral, oğullarının büyüdüğünü görek onlarla daha sık ilgilendi, bu da Eteokles'in kendine bir yer edinmesini sağladı."

Konuşmayı kesiyorum, artık devam etmek istemiyorum Antigone, ama ellerin acele etmeden ve hiç ara vermeden ağacı işliyor ve aynı tiz sesle soruyorsun:

"Peki sonra?" İç çekiyorum, beni konuşmaya zorluyorsun ama elinden başka türlüünün gelmediğini biliyorum.

"Sonra biliyorsun, kavgaları başladı. Bundan bahsetmeme hakkına sahibim, ben en küçüğünüzdüm, en çok korkan bendim."

Durmayan ellerini, ağlamaya hakkı olmayan gözlerini görüyorum ve şunları söyleyen kız çocuğu sesine karşı koyamayacağımı biliyorum:

"Madem anlatmaya başladın, bunu da anlat." Senden nefret ediyorum, "Yapamam!" diye karşılık veriyorum. Sonra, sanki haykırır gibi: "Hayır, yapabilirim!"

Sesimi soğuk, neredeyse kişiliksiz olmaya zorluyorum ve isteğin gibi, anlatıyorum:

"Anne babaları ortalıkta olmayınca, Polyneikes kardeşini kışkırtıyor ve kavga başlıyordu. Yenileceğini bilen Eteokles, kavgayı uzatmaya ve Polyneikes'in de canı yansın diye mümkün olduğunca sertleştirmeye uğraşıyordu. Her yerde kavga ediyorlardı, salonda, merdivenlerde, banyoda, hatta yatak odalarımızda, ama Polyneikes

zaferine tanık olacak seyirciler yoksa dövüŖe asla başlamıyordu ve bütün saray sakinleri arasında seyirci olarak tercih ettiği sadece bizdik. Kavgaları her yıl daha da sertleşiyordu, birbirlerine hakaret ediyorlar, bizi dehşete düşüren bir gürültüyle haykırıyorlardı. Sen ve ben, özellikle de abla olarak sen, dövüşmeyi çok iyi bildiğimiz halde, onların şiddetinden ürküp bize haince söyledikleri gibi gene küçük birer kız haline geliyorduk. Onlar gibi olmadığımızı, kalbimizde onların kaba kuvvetinin tanımadığı ve bazen bizi, ikizlerden biri çok acı veren bir darbe yediğinde, onlardan boş yere gizlemeye çalıştığımız gözyaşları dökmeye zorlayan sıcak ve tatlı bir yumşaklık olduğunu utançla hissediyorduk.

"Sonu hep aynı oluyordu: Dizlerini Eteokles'in göğsüne dayayan Polyneikes kahkahalar atarak onun omuzlarını yere bastırıyordu. Sonra da, daha kötüsünü yapabileceğini göstermek için, cinsel organına hafifçe vuruyordu. Mücadele özellikle çetin geçmişse ve sonucu belirsizse, Polyneikes, ikizini tamamen hareketsizleştirdiği anda, burnunu dişlerinin arasına alıyordu. Bu Eteokles için en büyük hezimet işaretiydi ve kardeşi gülererek ayağa kalkarken şöyle bağırıyordu: 'Bir gün intikamımı alacağım!'

"O gün geldi, sen de benim gibi hatırlıyorsun, sana bundan bahsetmeme lüzum yok." Gözlerini işine dikmiş, sanki beni duymuyormuş gibi, hayran olunası bir sabırla çalışıyorsun. Ama gene de eski günlerdeki tatlı, ince sesinle talepte bulunuyorsun: "Hayır, bunu bana anlatmana ihtiyacım var. Sadece benim için, kendi kelimelerinle."

Madem gerekiyor, devam ediyorum: "Bir gün, dördümüz oynarken, Polyneikes birden ikizine saldırdı ve bacaklarına atılarak onu düşürdü. Eteokles her zamanki çevikliğiyle ayağa kalktı ama düşmek onu sersemletmişti. Artık kendini koruyamayacağını hissederek bir taş yığınınına kadar geri geri gitti ve büyük bir kaldırım taşını kapıp Polyneikes'in kafasına fırlattı. Manevranın hızı karşısında şaşıran Polyneikes kafasını eğmekte gecikti ve taş alnına çarpınca yere yığıldı.

"Yaptığından korkuya kapılan Eteokles ikizinin öldüğünü sandı ve hıçkıra hıçkıra ağlayarak ona doğru koştu. Ben de ağlıyordum.

Soğukkanlılığını koruyan bir tek sendin Antigone. Bana Polyneikes'in başını kaldırtıp elbisenle kanı sildin. Eteokles'e, gözlerini açmakta olan Polyneikes'i kaldırmamıza yardım etmesini söyledin. Alnında bir yara ve yanaklarına süzülen kanla, sallanarak ayağa kalktığında bağırma başladı:

"Eteokles beni öldürmek istedi... ama yeterince güçlü değil." Karşılık verdin:

"Doğru değil bu, sen başlattın, her zamanki gibi!"

"Biz Polyneikes'i götürürken, hizmetçilerin haber verdiği İokaste allak bullak olmuş bir halde koşarak geldi. Polyneikes'in yüzündeki kanı görünce bağırma başladı ve ağlayarak ona doğru koştu. Onu öptü ve göğsüne bastırıp uzun süre kollarının arasında tuttu. Polyneikes çok memnundu, yeniden dünyanın parlak merkezi olmuştu, pişmanlığın altında ezilen ikizi ise gözyaşlarını durduramıyordu. Annemiz Polyneikes'le ilgilenirken beni yanına çağırdın ve ikimiz Eteokles'e sarılıp kavgayı onun başlatmadığını defalarca tekrarlayarak onu teselli etmeye çalıştık. İokaste korku ve öfke çığıllıklarından sonra Eteokles'in tek başına kabahatli olmadığını anladı. Onu çağırdı ve herkes barıştı.

"Ağabeylerimiz böyleydi, hâlâ da böyleler aslında, hiç büyümemişler gibi. Sen de böyleydin Antigone, en zayıf olanı teselli etmeye daima hazır. Halbuki gücü seviyordun, değil mi, Polyneikes'in muzaffer ve güleç gücünü?"

İç çekiyorsun: "Hâlâ seviyorum." Sonra ısrarla, "Devam et!" diyorsun. Ve sanki başka birinin elleriymişçesine, faaliyetine bir an olsun ara vermeyen ellerine bakıyorsun.

Yer değiştiriyorum ve benim sayemde gözyaşı dökmeyen gözlerini görüyorum, eserde keşfetmeye başladıkları şeyden biraz korkmuş gibiler.

Bunun üzerine devam etmeye karar veriyorum: "Anne babamız kavgaların şiddetinden ve ikizlerin artan gücünden etkilenmişti. Polyneikes'e olan sevgini bildiklerinden, Eteokles'i yırtıcı bir şekilde korumana şaşırmışlardı, özellikle Oidipus'un karşısında, İokaste'nin yüzüne şunları söylediğinde: 'Onun yerinde olsam ben de aynı şeyi yapardım!'"

"Eteokles'i cezalandırmadılar ve İokaste'nin ilk bağırsık çağırışlarının ardından bir daha ona sitem etmediler. Onları ayırmaya karar verdiler, ikizler de bu kararın doğru olduğunu hissedip itiraz etmediler. Eteokles, bir zamanlar Oidipus'un yaptığı gibi gemiciliği ve ticareti öğrensin diye Korinthos'a gönderildi. Polyneikes de başarılarıyla ün salmış veliaht prensten silah kullanmayı öğrenmek üzere Argos'a gitti."

O anda beni yarım kulakla dinlediğini hissediyorum, bütün dik-katin ellerinin çoktan keşfettiği şeyi sezinlemekte olduğun ağaçta şimdi. İşine öyle dalmışsın ki biraz uzaklaştığımı ve duvara dayalı küçük bir sıraya oturduğumu duymuyorsun. Bitkinlikten uyuyakalıyorum. Uyandığımda hâlâ çalışıyorsun ve orada olan K. şöyle diyor:

"Neredeyse karanlık çöktü, dur artık, doğru dürüst görmez oldun."

Sen ise, "Bunun için görmeye ihtiyacım yok," diyorsun.

"Biliyorum," diye cevap veriyor K., "ama bugün çok çalışırsan yarın hiç çalışamayacaksın. İsmene de yoruldu, bu akşam bizimle kalacak. Haimon ile Altın El mükemmel bir yemek hazırladılar. Gelin."

İkimizin de koluna girip bizi eve götürüyor.

Hepimiz çok acıkmışız ve hayatımızdaki ufak tefek olaylardan bahsederek yemeğimizi yiyoruz. Haimon mutlu, öbür iki adamla dost oldu ve devamlı sana bakıyor Antigone. Yorgunluğun derinleş-tirdiği çizgilerine, karmakarışık saçlarına ve elbisedeki ter lekele-rine rağmen, sana bu şekilde bakılmasından memnunsun. Gözleri-nin kapandığını görüyorum. K. ayağa kalkıyor:

"Gel, yatmana yardım edeyim." Antigone şiddetle karşılık veriyor:

"Kendim giderim." Sonra, "Hayır, doğru değil, bunu yapacak halim yok, onun da yok, bize yardım et. Bu sabah İsmene'ye bembeyaz güzel bir yatak hazırladım."

K. bize yardım ediyor, sana getirdiğim mavi çarşafklar çok hoşuna gidiyor. K. üstümüzü örtüyor, bizi öpüyor, karanlığa daha kolay katlanabilmek için küçükken yaptığımız gibi başlarımızı birbirimi-

ze doğru çeviriyoruz. Senin uykuya dalmanı seyretmek isterdim ama beceremiyorum, çünkü çoktan uyudum belki de.

Bugün, öğleden sonra tekrar geldiğimde, ellerini heykellerinin üstüne koymuş oturur halde buluyorum seni, ama çalışmıyorsun. "Beni mi bekliyorsun?" diyorum.

İkimiz de sesimden keyifsiz günlerimden birinde olduğumu anlıyoruz. Bu seni rahatsız etmiyor ve şöyle diyorsun: "Bu mavi sana ne kadar yakışmış, sandığından daha da güzelsin."

Bu söz beni yumuşatıyor, ama gene de kızgın görünmeye çalışıyorum:

"Buraya gelmek çok zor, sen hiç değilse ellerinle bir şeyler yapıyorsun, bense bildiğin şeyleri geveleyip duruyorum."

"Bunları bilmiyorum İsmene, Oidipus'un güçlü varlığı bütün geçmişin üzerini örtmüştü. Sen kelimelerle onu yeniden canlandırıyorsun."

Biraz daha karşı koymayı isterdim ama yapamam, devam ediyorum ve sesim yeniden akmaya başlıyor, bu arada sen ağacı oyuyor, ellerini onunla bütünleştiriyorsun.

Evdoksia bana, ikizler ayrıldıktan sonra da zihinlerinin her şeyden önce birbirleriyle meşgul olduğunu anlattı. Biz yazmayı öğrenirken Thebai'de bizimle alay eden Eteokles, Korinthos'ta yazının önemini kavrar. Her zamanki çabukluğuyla okuma yazma öğrenir. Gemiyle denizlere açılır ve yolculukları sırasında erkek kardeşine şiir biçiminde kısa mesajlar gönderir. Polyneikes bundan gurur duyar, bunları öğrenir, saraydaki şenliklerde ya da stadyumda dostlarına ezberden okur.

Argos kralı ölür, oğlu tahta çıkar, Polyneikes onun dostu, her an birlikte olduğu yoldaşı ve süvarilerinin başı olmuştur. Yeni kralın oğlu olmadığından, onu vârisi yapar.

Kral, cesareti sayesinde kazanılan bir zaferden dolayı ödüllendirmek için ona bir gümüş madeni bağışlar ve Polyneikes zengin olur. Bunu Asya'daki Eteokles'e haber verir, o da işinin erbabı Lydialı madencilerle birlikte onu görmeye gelir. Madeni incelerler ve iş-

letilecek başka damarlar bulurlar. Eteokles ona bundan böyle maddede köleleri değil, gerçek madencileri çalıştırmasını salık verir.

Öğütleri akıllıcadır, madenin üretimi dört kat artar ve Polyneikes çok zengin olur. Bu duruma şaşırılmış değildir, onun gözünde bu, tanrıların ona borçlu oldukları, yaşamak için doğduğu o altın çağın bir parçasıdır. Eteokles Akdeniz'i boydan boya geçer, Asya'nın derinliklerine dalar, geri döndüğünde oralarda gördüğü şeyler onu değiştirmiştir. Polyneikes ne yolculuklarla ne de gemicilikle ilgilenir, ama Eteokles ona Asya'da benzersiz atlar ve süvariler olduğunu yazınca, ona kulak verir. Oraya gider, gülüşü, gözüpekliği ve ihtişamıyla göçebe hükümdarların ve halkların gönlünü fetheder. Onlarla kalıcı dostluklar ve ittifaklar kurar ve Argos'un hizmetine aldığı süvarilerle birlikte kendisini üne kavuşturan zaferler kazanır.

İkizler yıllar süren ayrılıklardan sonra kısa sürelerle Thebai'de buluştuklarında, bu, hem onlar hem de bizler için bir bayram olur. İki kardeş birbirini geçmek için devamlı yarışır, her biri öbürünün benzersiz ama aynı zamanda yegâne ve ezeli rakibidir. Eteokles yolculukları sırasında bedenine ne kadar dayanıklılık kazandırmış, ufkunu ne kadar genişletmiş olursa olsun, Polyneikes'in ışığı daha fazladır ve bizi peşinde sürüklerken onu gölgede bırakır.

İokaste ikizlerin dönüşlerinden memnundur, bunlar güzelliğinin ve sevincinin felaketten önce son defa ve harikulade bir şekilde yükselen alevleridir. Hepimizin bundan gözü kamaşmıştır ama Eteokles, kardeşine sunulan bakışlar ve tebessümler ile kendisine yöneltilenler arasındaki farkı gayet iyi görür. O sırada biz, muhteşem Polyneikes'ten, ikizler arasında dengeyi yeniden kuramayacak kadar büyülenmişizdir, Oidipus ise vebanın ilk emareleriyle öylesine meşguldür ki evinde neler yaşandığını görmez.

Sesim boğuklaşıyor, seninkilerin yerine dökülen benim gözyaşlarım ve aynen istediğin gibi ikimiz adına ağlıyorum, Antigone. Duru ve dikkatli gözler, titremeyen eller senin yasan, beni maruz bıraktığın yasa; benim yaşam ise konuşmaya devam etmek.

Felaket çıkageldiğinde, ikizler İokaste'nin ölümünden öylesine allak bullak olmuş, rekabetlerine öylesine tutsaktırlar ki, Oidipus

İçin hiçbir şey yapamazlar. Gözleri görmeyen, ikbalden düşmüş, inatla sessizliğe kapanmış Oidipus onlar için artık hiçbir şey ifade etmiyor gibidir, sanki ölen o, hayatta olan İokaste'dir. Arzu ettikleri onun tacıdır, tartışma kabul etmez toprağın ve ölüm diyarının tacı, Oidipus'un kırılmış asası değil. Onları ayakta tutan ve görünüşte yaşadıkları kayba bizden daha kolay katlanmalarını sağlayan, aralarındaki kudurgan zıtlaşma ve karşılıklı çekim gücüdür. Polyneikes'in tek kral olmanın kendisine doğumda ihsan edilmiş bir hak olduğuna dair mutlak inancı, Eteokles'in onun karşısında asla pes etmemekteki kararlılığıdır.

Parmakların ne kadar da esnek, sakın, gevşemiş; aletlerin ağacın donuk ve dirençli maddesini işlemekte ne kadar da inatçı, oysa senin için işlediğim kelimeler çok daha sert bir maddeden. Beklemede olduğun Polyneikes'in İokaste'sini bu kelimelerde keşfediyorum. İokaste ile onun arasında sürekli bir alışveriş, bir geçiş, ışıktan bir patika, dur durak bilmeden katedilen ve bize yasak olan bir şan ve şeref yolu vardı. Evet, Polyneikes onun şanıydı ve onun gözlerine her bakışında, çocukken sahip olduğu üstünlüğü ve şahane bir şekilde var olmakla yetinerek bir gün kral olacak olan bu erkeğin imgesini görebiliyordu. Sanki Polyneikes yazdan başka mevsim tanıımıyordu ve idmanlı bedeni bütün havalara dayanıklı olsa da zihni sadece yakıcı mevsimleri yaşıyordu. Ondaki her şey, tıpkı ailemizde olduğu gibi, mutluluğa yazgılıydı sanki. Her şey, Eteokles hariç, ne arzu edilmiş ne de beklenmiş olan o çocuk. İokaste'nin öbürüne olan taşkın sevgisinin adeta ölüm için seçtiği çocuk; tıpkı vaktiyle yeni doğmuş Oidipus'un öldürülmesini kabul ettiği gibi. Ya Oidipus'un körlüğü, acaba bu ilkin Eteokles konusundaki körlüğü olmadı mı?

Polyneikes'in İokaste'si, annemizin güneşli, aydınlık yüzü, bu yüz uzun süre öteki yüzünü, dünyevi olanı, geceye ait olanı, yorulmak bilmeyen hayat ve ölüm kaynağını perdeledi. Onun İokaste'si seven, en çok sevilen, hükümdar ama bir çiçek krallığında. Açmak ve toplanmak için yaratılmış bir çiçek, senin bilmediğin de galiba bu Antigone, ve kendine özgü o esrarengiz tavrıyla, en iyi bildiğin de bu. Benden de iyi bildiğin, beni hiddetlendiren de bu, bana sen-

den nefret etme hakkını, şu anda yapmak üzere olduğum gibi sana vurma hakkını veren de bu, ama tabii ki tam bu sırada Altın El içeri giriyor. Ellerinin o nefret verici, o değerli cesaretine darbelerimin köstek olmaması lazım. İşte göz kamaştırıcı gücüyle Altın El burada ve senin omuzların yerine onunkilere vursam daha iyi olacak. Gülüyor, buna katlanabiliyor, oysa benim yumruklarım ezilip berelendi. Gülüyor ama onun da canı yandı, buna memnunum zira var gücümle vururken senin dudaklarını büzdüğünü gördüm. Senin dudaklarını da yüreğini de büzmeye hakkın yok artık, kendini tamamıyla eserine vermek zorundasın. Endişeyle beklediğimiz esere, sanki bu ölü ağaç parçalarından yeni bir anne, bizi bu anlamsız sa-vaştan kurtarmaya muktedir bir kraliçe yaratabilirmişsin gibi.

Çocuk Polyneikes İokaste'yi yüreğin taşkınlığında, toplamaktan hiç vazgeçmediği bir çiçek bolluğunda yaşadı. Eteokles'in onu Thebai'den ve anayurdunun onurunu taşımaktan mahrum etmesine nasıl katlanabilirdi? Yarattığın yüzde, tebessümün ve hükümranlığın altında, Polyneikes'e acıdan payına düşeni, bıçak marifetiyle taşı- tacak olan bir gölge perdesi olacak. Senin elinle hareket eden bıçak Eteokles ve acı onun acısı.

Şimdi ara verelim Antigone, besiz devam etme. Geç oldu, bekleyenim var, üstelik senin ve ikizlerin yüzünden yarı sayıklar halde ve mutluluğa da hazza da hiç hazır olmadan gideceğim. Yarın gene geleceğim zira Eteokles'in İokaste'sine beraber göğüs germemiz lazım. Ötekine, karanlığın, uçurumun, intiharın İokaste'sine. Aynı zamanda, ruha ve bedene nüfuz eden ama ısıtmayan tılsımlı ışığın İokaste'sine.

Labirentte geçen bir düş gecesi oldu, kırmızılı, grili. Gene arkadayım, ellerine bakıyorum, hayatlarımızın maddesini işleyen aletlerine. Sen, üzerime üşüşen korkuları arkasına gizlemeye çalış- tığım tutkulu, cüretkâr sesi dinliyorsun. Eteokles sevilmeyen değil- di, daha az sevilendi, erkek kardeşinden hep daha az.

Eteokles'in İokaste'ye olan sevgisi belirsiz, çılgın, kendini giz-leyen bir sevgiydi. En çok sevilen varlık ile onun küçücük yüzünün

arasına durmadan ötekinin yüzü ve daha büyük olan çekim gücü giriyordu. Eteokles gecenin çocuğu, İokaste'nin gölge yanının çocuğu olabilirdi ama olmadı, zira annesiyle arasında, hatta kendi yüzünde ışık çocuğun sureti ve erişilmez gülüşü beliriveriyordu daima. Karanlık çocuk, isyanın ve İokaste'nin öteki arzusunun oğlu olmadı. Annenin geceye ait yüzü, derin uykudaki bedeni, ayın ef-sunladığı bakışları Polyneikes ışıklar saçarak ortaya çıksın diye onun göğünden çekiliyordu daima.

Eteokles sevdiğinin İokaste'nin kendisi mi yoksa deruni karanlığının var gücüyle söndürmek istediği Polyneikes'in yıldızlarının onun yüzündeki aksi mi olduğunu bilmiyor, belki de hiçbir zaman bilmeyecek. "Durdun Antigone, benimle beraber ağlıyorsun. Bu, tek başına devam edebileceğin anlamına mı geliyor?"

"Sanırım öyle İsmene, sayende Eteokles'in yarasının ve bizim yaramızın büyüklüğünü görüyorum şimdi. Eteokles'i seviyordum ama tıpkı annemiz gibi yeterince sevmiyordum, devamlı Polyneikes'le kıyaslıyordum onu. Biri modeldi, öbürü ise asla ona denk olamayacak kopya. Eteokles, muazzam bir acıyla modeli reddetti ve iyi de yaptı. Sayende ellerimde ve bütün benliğimde, tıpkı benim gibi daima en uzun yolu tutmak zorunda kalmış olan bu insana yakınlık, bir merhamet duydum."

"Tutulması gereken yol bu mu gerçekten?"

Bana bakıyorsun, yaşlı gözlerin soruma soruyla karşılık veriyor: "Başka bir yol var mı?"

ETEOKLES

İOKASTE heykelleri bitti, onları K.'ya gösteriyor ve soruyorum: "Hâlâ Eteokles'e haksızlık edip Polyneikes'i mi tercih ediyorum?"

"Eşit olduklarını görüyorum."

"İçimde mi?"

"Sadece içinde değil Antigone, işlediğin malzemedede de öyleler."

Şu ana kadar heykellerimi Haimon'a gösteremedim, akşama doğru geldiğinde ona Eteokles'in İokaste'sini gösteriyorum.

"Annen ne kadar güzel, ama o, Eteokles ne kadar da acı çekiyor, onun bu kadar mutsuz olduğunu bilmiyordum."

Haimon'un bu kadar çabuk kavramasını sağlayan Eteokles'le olan muazzam dostluğu. Eteokles için de benim için de ne büyük mutluluk. Ona söylemeden edemiyorum:

"İyi ki buradasın Haimon ve iyi ki ikimizi de bu kadar çok seviyorsun."

Kızarıyor: "Sizi sevmek benim mutluluğum. Eteokles ve ben birbirimizden hiçbir şeyi saklamayız, ona senden bahsettim, bana şöyle dedi: Antigone en iyisidir."

"Başka bir şey eklemedi mi?"

"Evet, şöyle dedi: En iyisi ve en korkutucusu."

Korkutucu! Bu kelime yüreğime saplanıyor: "Sen bu korkutucu kadından korkmuyorsun Haimon. Eteokles çok ferasetli..."

"Tek korkum, tehlikeler baş gösterirse bunları beraber yaşayamamamız."

Ve birden, bir çılgılık gibi, "Antigone, ikimiz Thebai'den ayrılalım!" diyor.

"Ama baban? Eteokles? Ya komutanlığın? Thebai'de herkes senin bir gün kral olacağını düşünüyor!"

"Ben sadece bir asker değilim, toprağı seviyorum. Kendimize bir ev yaparız, senin için, çocuklarımız için toprağı işlerim."

K. bakışlarıyla Haimon'un sözlerini destekler gibi görünüyor. Büyük bir ümitle coşan konuşması iyice ateşli bir hal alıyor.

"Gidelim Antigone, bu şart. Hemen!"

Haimon'un ümidine ve feragatine kalbimi açıyorum. Ona evet demeyi isterdim. Yanımızda duran K.'nın da berrak zihniyle bunu dilediğini hissediyorum. Ama inatçı bir burç beni şunları söylemeye zorluyor: "Seninle Thebai'den ayrılmayı isterdim Haimon, ama ağabeylerimi bırakamam."

K.'nın yüzü asılıyor, Haimon'un yüzü kararıyor: "Öyleyse gitmeyiz Antigone, ya da ancak büyük felaketlerden sonra."

Haklı olduğunu biliyorum, sadece şunları söyleyebiliyorum: "Kaçamam."

Cevap vermiyorlar, çabalarımın hiç ümitleri yok, bir işe yarayacağına inanmıyorlar. Sessizliklerini bozarak şöyle diyorum: "Heykelleri bitirdim, Eteokles'e göstermek ve onunla konuşmak isterim."

Haimon kederli bir halde gidiyor, K. ve Altın El cesaret vermek istercesine ona eşlik ediyorlar.

Yalnız kalıyorum, yapayalnız. Haimon'la birlikte Thebai'den ayrılmayı, surların oluşturduğu bu hapisaneyi, kafese konmuş yırtıcı hayvan kokusunu arkamda bırakıp gitmeyi isterdim. Oidipus'unkinden sonra bir de ikizlerin yükünü taşımak zorunda olmak niye?

Heykellerimi Eteokles'e göstermeden önce İsmene'ye göstermek istiyorum. Ona haber gönderdim, beni bahçesinde bekliyor. Saçlarına çiçekler takmış, bu haliyle ne kadar da güzel, çıplak kollarının, omuzlarının kusursuzluğuyla, düşüncelerinin izlediği esrarengiz yollarla ne kadar da İokaste'nin kızı. Heykellerime bakmasını istediğimde, reddediyor:

"Onları yapmana yardım ettim çünkü acı çektiğini görüyordum, çünkü sen, onların ikizleri aydınatabileceğine inanıyordun. Bende uyandırdıkları hatıralara daha fazla gömülmek istemiyorum artık. Ağabeylerimiz savaştı, belki de dâhi, ama her şeyden önce, tutkularının esiri olmuş birer zırdeli. Sen ve ben aralarındaki rekabete karışmamalıyız. Birbirlerine karşı açık savaş halindeler, Kreon ise onlarla gizliden gizliye savaşıyor. Üçünün de burada gizli yandaşları var, biz bu çatışmaların dışında kalmalıyız. Haimon bunu sana söylemedi mi?"

"Haimon kendisiyle birlikte Thebai'den ayrılmamı istiyor."

"Haimon mu Thebai'den ayrılacak! O ki kral sayılır. Seni ne kadar da seviyor Antigone. Ama Kreon sana bunu teklif ettiğini öğrenirse asla affetmez seni. Haimon haklı, hemen git."

"Ve bırakayım ağabeylerimiz birbirini öldürsün, öyle mi?"

"Bu konuda elimizden bir şey gelmez, gözlerimizi bu uçurumdan başka yana çevirmeliyiz."

"Heykellere bu yüzden bakmak istemiyorsun, bizim heykellerimize, zira sen olmasaydın var olamazlardı."

"Ben, mutluluğumu korumak istiyorum, ikizlerle birlikte aklımı kaçırmayı reddediyorum."

Ayağa kalkıyorum: "Anladım, bana tavsiye ettiğin şeyi yapıp Haimon'la birlikte Thebai'den ayrılacağım."

İsmene sapsarı kesiliyor: "Daha yeni dönmüşken tekrar gitmeye ve beni Kreon'un ve o iki delinin karşısında gene yalnız bırakmaya cüret edeceksin. İsteddiğimin bu olduğuna mı inanıyorsun sahidin?"

"İsteddiğin bu değil ama heykelleri görmeyi reddedersen beni bunu yapmak zorunda bırakacaksın. Heykeller acı içinde doğdular İsmene, bizim acımızın içinde. İkizlere faydalı olmalılar, olup olmayacaklarını bana söylemen gerek, sevgi işleri olup olmadıklarını. Onları tek başıma sevemem."

"Sana, 'Git, hemen git Antigone,' demeliydim. Ama yapamıyorum. Heykelleri eve bırak, onlara tek başıma bakacağım."

Geri geldiğimde yan yana oturup çeşmeden taşan suyun dingin sesini dinliyoruz uzun süre. İsmene yavaş yavaş gevşiyor ve eve gi-

riyor. Döndüğünde, ağlamış olduğunu ve sükûnetine tekrar kavuştuğunu görüyorum.

"Güzel, Antigone. Tıpkı o ve onlar. Annemizin güzelliği orada, olduğu haliyle değil, onların gözündeki haliyle. Büyülediğini, neredeyse kör olduğunu bilen Eteokles ile aynı durumda olan ama kendi şansının tutsağı olduğundan bunu görmezden gelen Polyneikes.

"Aynı zamanda o kadar sensin ki Antigone, muhteşem mi yoksa sadece budala mı olduğu bilinmeyen hakikatin gücüne olan o tükenmez güven. İnsanın aklını kaçırmadan, senin ümit ettiğin gibi ümit edebileceğine inanıyor musun? İkizlerin seni anlayacağını, anlasalar bile bunun onları tutkularından kurtaracağını zannediyor musun? Ailemizde gördüğüm savaşı, yıkıcı zihniyetten korkuyorum. Sık sık ben de deliriyorum. Sana, git, Haimon'la hemen git demeyi istiyordum ama sözümü geri aldım. Sana, gitme, beni ikinci defa Thebai'de yüzüstü bırakma derken de sözümü geri alıyorum. Bizimle birlikte felakete git, madem cesaretinin istediği bu.

"Heykellerin bir sevgi eseri. İkizleri etkileyecek, onları yaralayacak, onları durdurmayacak. Yıkım onları büyülüyor, tıpkı bir gün annemizi büyülediği gibi. Bugün seni de büyülemiyor mu?"

Bu ani sorudan ürkerek, sessizce bakıyoruz, sonunda şöyle diyorum:

"İkizlerin deliliğinde, bana yöneltilmiş bir çeşit çağrı ya da bir emir olduğu doğru. Yıkıma doğru gitmiyor bu çağrı, ağabeylerimizin yaşadığı dramın ötesinde belki de. Kadınlar erkeklerin çılgınlığına daima boyun mu eğmeliler? İkimiz de Eteokles'i ve Polyneikes'i seviyoruz ama akıllarından geçen tahammül edilmesi imkânsız bir düşünce, Kreon'un ki de öyle: Düşünceleri savaşa ve ölüme götürüyor bizleri. Kendi düşüncemizi gizli tutmaya hakkımız var mı?"

"Ne düşündüğünü Thebai'ye göstermek istiyorsan Antigone, bu hayatın pahasına olacak."

Ertesi gün Haimon beni Eteokles'in komutanlık makamına götürüyor. Çıplak sayılabilecek odada, üzerinde sitenin kabartma planının durduğu çok büyük bir masa var. Sitenin yeni boyutlarını,

surların yüksekliğini, sağlamlığının ve yedi kapının gücünü görünce hayretten donakalıyorum. Ben Thebailiyim ve Eteokles içeri girdiğinde ona gururla şunları söylüyorum:

"Thebai şimdi Grek ülkesinin en büyük ve en iyi korunan sitesi."

Eteokles memnun ama derhal karşılık veriyor: "Ama gene de bu yaptıklarımızı, daha bütün yapacaklarımızı Polyneikes'e bırakmamı isterdin."

Eteokles'le tartışacak güçte değilim, hem buraya bunun için gelmedim.

"Benden annemizin iki heykelini istedin, iki alçak kabartma yaptım, işte buradalar."

Altın El'in taşımama yardım ettiği büyük heybeden iki eseri çıkarıyorum. Ağırlıkları, boyutları ve İokaste'nin bütün gücüyle kendini hissettiren mevcudiyeti karşısında korkuya kapılıyorum birden. Heykelleri koyacak bir yer arıyorum ve başka bir yer bulamayınca surların bir kısmını ve Thebai'nin kapılarından birini tasvir eden bir heykele dayıyorum. Bunu yapar yapmaz pişman oluyorum ama artık çok geç, iki suret sur duvarında yerini buldu bile. Tahkim edilmiş kapının iki yanında, sitenin birbirine zıt iki dev imgesi olarak duruyorlar. İki heykel İokaste için yapılmış bir sevda eylemi, aynı zamanda ağabeylerim arasındaki giderilmesi imkânsız husumeti de gösteriyor. İlk duyularını belli etmeyen Eteokles, artık heyecanını gizlemeye çalışmıyor, sanki benim ellerimden değil de daha derin bir varlıktan çıkmışçasına annemizin bu yeni cisimleşmesini beraberce seyrediyoruz.

"Benden bu heykelleri istemeseydin, İsmene de destek olmasaydı bunları yapmaya asla cesaret edemezdim Eteokles."

"Annemize olan sevgin bizimkinden daha büyük Antigone."

"Yontarken, Polyneikes'in onu hâlâ annemize bağlayan bağı koparamayacağını gördüm. Savaş olursa, seni de o bağa zincirleyecek ve hepimizi İokaste'nin ölümüne sürükleyecek."

Cevap vermiyor, bizi bir çeşit mutlulukta birleştiren sessizlik şimdi çok ağır geliyor. Sonunda Eteokles soruyor:

"Benden ne bekliyorsun Antigone?"

"Polyneikes'e doğru ilk adımı sen at."

"Attım, senden bu heykelleri istedim. Onları götürmen için seni ona göndereceğim."

"Gideceğim, ama senin adına Polyneikes'e ne söyleyebilirim ki?"

"Heykeller yeterli. Eğer Polyneikes onlara hakikaten bakarsa, hayatıma nasıl bir gölge düşürdüğünü ve benim de ışıktan pay almaya hakkım olduğunu görecek."

"O pay, Thebai."

"Başka hiçbir şey değil."

"Polyneikes'in varlığına tahammül etmen için Thebai'ye sahip olman gerekiyor."

"Benim için tahammül edilmez olan onun varlığı değil Antigone, onca sevdiğim ve daima seveceğim özgürlüğü. Tıpkı İokaste gibi Polyneikes'e de özgür olmak ve hüküm sürmek için var olmak yetiyordu. Ama artık geçerli değil bu, kendime bir yer edinmek ve karşısında var olmak için daima onca çaba harcamak zorunda kalmış olan benim yüzümden. Tıpkı Oidipus gibi, beni peşi sıra sürükleyen muammayla durmadan yüz yüze gelmek zorundayım. Polyneikes'in muamması yoktu, ona kendine denk bir muamma verdim, bu muamma benim. Zarafetine, dehasına, hatta bazen iyiliğine onca duyarlı olan benim nasıl olup da onunla devamlı mücadeleye girebildiğimi, onu rahatsız edebildiğimi ve işi, ilahi hak yoluyla seçilmiş olduğuna dair inancını sarsmaya kadar vardırabildiğimi anlamıyor, asla anlamayacak. İokaste'nin ruhunun onda yeniden vücut bulmasını ve onun hatırasının efendisi olmasını engellemekten asla vazgeçmeyeceğimi biliyor. Onun karşısındaki rolüm bu, benzersiz kardeşimize olan nefretimin veya kahredici sevgimin ölçü tanımaz talebi bu. Dünyaya mutlu olmak için getirilmiş ve acı çekmek için yaratılmamış olan bu adam şimdi benim yüzümden acı çekiyor, benim kadar acı çekiyor ve adalet bu işte.

"Annemizin iki yüzüne de acımızı kazımayı bilmişsin, acaba Polyneikes heykellerinde bu acıyı tanıyabilecek ve heykellerin ne istediğini anlayabilecek mi? Savaşı durdurmak için tek umut bu, sen bu umudu yaratabildin. Şimdi bunu gerçekleştirmeye çalış, Polyneikes'i görmeye git."

"Peki ya Polyneikes anlarsa, o zaman ne yapacaksın?"

"Bir şey yapmak ona düşer. O Argos kralı, bana Thebai'yi bırakır ve Asya'yı fethetmek isterse, bütün güçlerimizle ona katılırım."

"Thebai'yi bu çılgın maceraya sokmaya cüret eder misin? Polyneikes de seninle burada savaşmasın diye gidip Asya'da savaşacak. Ne korkunç bir fikir, Eteokles. Düşüncelerinde hiçbir ölçü, hiçbir adalet yok. Tek düşündüğün yenmek."

"Bu şart, Thebai benim."

Bu çılgınca kibre katlanamam. Var gücümle, "Hayır, doğru değil!" diye haykırıyorum.

Karşı karşıyayız, düşmanlar gibi. Halbuki, birkaç dakika önce, İokaste'nin yüce suretlerine bakarken birbirimize ne kadar da yakındık, hiç olmadığımız kadar yakın. Eteokles derinden yaralandı ama kendine hâkim oluyor, bense ağlamaya başladım bile. Anlaşmazlığımızı hiçbir şey gideremeyecek, başarısızlık ortada, çaresi yok. Buna dayanamam artık, karşısında ağlamak istemiyorum.

Ona yalvarıyorum: "Gitmek istiyorum... hemen. Bana yardım et... heykelleri heybeye koy."

Eteokles bana yardım ediyor, beklenmedik bir tatlılıkla bana destek oluyor ama haykıracaklarım bitmedi, şunları mutlaka haykırmak zorundayım: "Polyneikes de Thebai benim diyemez. Yeter, kibrinizden bıktım artık!"

Ağlıyorum, ağlıyorum, Eteokles hiçbir şey söylemiyor, bana yol gösteriyor çünkü saçma hıçkırıklar yüzünden bir şey gördüğüm yok. Beni şaşkına dönmüş birinin dikkatli ellerine emanet ediyor. Kim olduğunu bilmek istemiyorum, ne yöne gideceğimi de. Kolumu bana destek olan koldan sert bir hareketle çekiyorum. Sendeleterek ilerliyorum. Gözlerimi güçlükle açıyorum, donuk karanlığın yerini umutsuz bir beyazlık alıyor.

MAHZENDEKİ IŞIK

ŞU MUTLULUK anını yaşadım: Eteokles'i yeniden buldum, onunla hiç olmadığımız kadar yakın oldum. Ama, karşımda bir kez daha ret duvarını ve felaketin kaçınılmazlığını bulacak olduktan sonra bu mutluluk niye?

Sonra çok sevecen bir kol girdi koluma, ama insan nasıl hem beni sevebilip hem de Eteokles'in dostu ve yardımcısı olabilir ki? Sonuna kadar ona eşlik edecek –evet, bu onun sadık mizacında yazılı– ve onun emirleri doğrultusunda ikizlerin aklından geçen bütün aşırılıkları yerine getirecek olan kişi. Sonunda kendisi de canice işler yapacak olan bu kolda hissettiğim sevgi beni tiksindirdi. Kolumu şiddetle çektim ve var gücümle, Haimon'da öldürücü bir yara açmayı umarak, o korkunç umutla haykırdım: Defol!

Sonra kör gibi koşup birkaç adım uzaklaştım ve Haimon arkamdan gelmedi. Başardım, yapayalnızım, ben, kimsenin anlamadığı kederli ağıtçı. Sonu gelmeyen dar sokaklarda sendeleyerek yürürken yolda benden başka kimse yok, hiçten başka bir şey yok. Gürültüsünü bile duymadığım, yeni dinmiş fırtınanın geride bıraktığı su birikintilerine bata çıka yürüsem, yığılıp kalsam oracıkta.

Yorgunum, çok yorgun, duruyorum, küçük bir kız dizimi tutup öpüyor. Tabii gene ağlıyorum zira küçükken ben de aynı şeyi yapardım, Oidipus'un dizi diğerinden daha kolay ulaşılabilir ikinci bir yüzken. Hayatımda her şey daima fazla yüksekteydi, çok fazla yüksekte.

Bir kadın yaklaşıyor, kucağında bir çocuk var, bana bir tas uzatıyor ve şöyle diyor: "Buz gibi." Su harika, içiyorum, ne teşekkür edebiliyorum ne de gülümseyebiliyorum ve ona bakarak gene ağ-

lamaya başlıyorum. Ağlamanın bana iyi geleceğini düşünüyör, ama iyi gelmiyor ve bir süre bir şey demeden yan yana yürüyoruz. Nedenini bilmediği üzüntümü paylaşıyor, çocuk yüzünden durmak zorunda kalıyor. Bana gülümsüyor, omzumu öpüyor, buna memnun olurum belki.

Yapayalnız yürüyörüm gene, niye yürüyörüm? İçinde heykellerin durduğu heybe omzumu kesiyor, yere bırakıyörüm. Başlarına ne gelirse gelsin, beni öyle korkuttular, o kadar çok sevgi esinlediler ve boş yere umutlandırdılar ki. Güçten yoksunlar, belki sevgiden de ve benim onları sevecek gücüm kalmadı artık. Çabuk, biri götürüp yaksın onları. Bu, o kadar kolay değil zira Altın El'in yaklaştığını işitiyörüm. Kaçıyörüm, yüzüm bu haldeyken beni görsün istemiyörüm. Arkama dönmüyörüm ve elimle gitmesini işaret ediyörüm. Heybeyi alıp gidiyör. Tıpkı Klios gibi, koşarak.

Islak zeminde kayıyörüm, taşlara ayağım takılıyör, düşmek istedim ama düşmüyörüm. Amansızsın, Antigone, kendine karşı amansız ve yürüyörsün, amansızca yürümeye devam ediyörsün, sanki Oidipus seni nereye olursa, nasıl olursa götürmek için hâlâ önündeymiş gibi.

Artık önümde kimse yok, şimdi beni kötülüklerinin meçhul mekânına gitmek için yürümeye zorlayanlar ağabeylerim. Bu, katetmek zorunda kaldığım bütün yolların en kötüsü, gücüm tükendi, sürünüyörüm, zar zor ilerliyörüm ama beni hâlâ yürümeye zorlayan o istenmeyen güç özünde varlığını koruyör içimde. Kenar mahallenin bakımsız dar sokaklarından sonra karşıma yumuşak bir dönemeç çıkıyör, bahçeler, ağaçlar ve yolun ucunda Haimon'un iri cüssesini görüyörüm, kapının önünde endişeyle beni bekliyör.

Bağırarak gücüm yok ama bu gerekli değil, koşmaya başlıyör, ben de, nasıl bilmem, sanki hâlâ hayattaymışım gibi ona doğru atılmayı başarıyörüm. Haimon orada, beni kollarına alıyör, gizlemeye çalışmadan ağlıyörüm, gözyaşlarımdan utanmıyörüm artık. Bağırıyor, öfkemin ve korkumun içimden çıkmasını göze alıyörüm.

"Eteokles... ne utanç... Polyneikes'e gideyim istiyör... ama nasıl... sadece heykellerle mi..? Ve her şeyi kendine saklamak istiyör... Ne yapmalı..? İmkânsız!"

Haimon beni tutuyor, öpüyor, havaya kaldırıyor. Cevap vermiyor, Eteokles'i eleştirecek değil. Cevap vermiyor ama beni dinliyor, çığına dönmüş bir yaratık gibi uluduğumda bile:

"Ya Polyneikes... onu hâlâ sevebilir miyiz..? Bir hain... Thebai'ye saldıracak, Göçebelerle birlikte... O, bir Thebaili... Eteokles'in de ondanaşağı kalır yanı yok... tutuştukları kavga İsmene'nin de benim de yüreğimi dağlıyor... Onları sevmek... ne hakla... ne hakla?"

Haimon söylediklerimi ne onaylıyor ne de aksini söylüyor, ama beni dinliyor. Biri tarafından dinleniyorum ve eve kadar beni sürüklemesine, neredeyse taşımaya izin veriyorum, nihayet eve varıyoruz, ne mutluluk!

Çamurlu sandaletlerimi çıkardıktan sonra beni içeri sokuyor, ocağın yanına götürüyor, ateş içimi ısıtıyor. Haimon dışarı çıkıyor, K. kadınısı parmaklarıyla ıslak elbisemi çıkarıyor, ayaklarımı ve bacaklarımı yıkıyor. Beni kuruluyor, herhalde İsmene'nin verdiği başka bir elbise giydiriyor. Beni ateşin yanına, karşısına oturtuyor, hiçbir şey söylemeden bakıyor ve hafif buğulu bakışlarıyla beni sakinleştiriyor. Artık ağlamıyorum, bağırdığım için utanmıyorum, bu gerekliydi. Nefes alıyorum, tekrar rahatça nefes almaya başlıyorum, ateşin sıcaklığında uyuyor da olabilir miyim? O hafif boğuk sesi –benimki belki, yoksa K.'ninki mi– uyurken mi duyuyorum? Ses şunları söylüyor:

"İkizler cürme batıyorlar, doğru, ama aşkla, nefretle, vahşi bir azamete yapıyorlar bunu. Cürüm de tutulabilecek bir yoldur. Bu yolun insanı nereye götürdüğü bilinmez, ama varlığını nasıl inkâr edebilirsin, canileri nasıl mahkûm edebilirsin, sen ki onlara gönderildin? Neden onlara? Bilmiyoruz bunu, şu ana kadar alnında yazılmış olan bu. İkizlerin yazgısı çok zorlu, sana göre fazla engin, onlar için bir şey yapamazsın. Oldukları gibi sevmekten başka."

Gözlerim açılıyor, sahiden uyuya mı kaldım? Karşımda K. sesiz bakışlarıyla beni seyrediyor.

"Konuşan sen miydin?"

Cevap vermiyor, soruyorum:

"Ben mi konuştum?"

"Bir şey konuştu."

Daha fazlasını söylemeyecek, zaten önemi yok, daha iyiyim, hareket etmem, Haimon ile Altın El'in yanına gitmem lazım. Gün batmak üzere. Nasıl olur? Sabah Eteokles'in kalesine gittiğimde vakit çok erkendi. Onun yanında bu kadar uzun süre mi kaldım? Daha sonra eğri büğrü dar sokaklarımda ölesiye yürüdüm gerçi.

İkizlerin yükü hâlâ ağır ama artık altında ezilmiyorum. Hepten ezilmiyorum. Haimon bana Altın El'in mahzenin girişini tıkayan toprağı ve taşları temizlediğinden söz ediyor. Merdiveni aydınlatmak için duvara bir lamba asıyor ve o aşağı inerken duvarların bana usulca aksettirdiğı kül rengi ışığı mutlulukla fark ediyorum. Hafif titrek ışık, güçlü gölgeler yarattığı mahzenin karanlığına doğru karşı konulmaz bir şekilde, inatla kayıyor. Huzmeleri takip etmek için basamakları koşarak iniyorum. Gözlerim alacakaranlığa alışıyor, Haimon'u görüyorum, bana şu harikulade sözleri söylüyor:

"Antigone, demek bana yardıma geldin, ne talih! Al, şu testiği tut."

Bir süre yan yana çalışıyoruz, tekrar yukarı çıktığımızda bir şey fark etmemiş olan Haimon lambayı yerinden çıkarmak istiyor. Rica ediyorum:

"Bırak orada kalsın, ışığı öyle güzel ki. Git diğerlerini bul, biraz oturup birlikte seyredelim."

Diğerleri geliyor, kirli bir duvarda ve mahzenin karanlığında, güzelliğe yaklaşan ve onu ele geçirmek istemeden hayranlıkla seyreden ışığın etkisini seyrediyoruz.

Eve girdiğimizde, Haimon'a soruyorum:

"Hava karardı bile, Eteokles'in yanında çok mu kaldım?"

"Saatlerce, Eteokles kimseyle bu kadar uzun görüşmez. Ziyaretçilerini geri göndermek zorunda kaldım."

"Peki oradan ne zaman çıktım?"

"İkiniz de çok mutsuzdunuz. Ona bakmaya cesaret edemedim, sense yardım etmek istediğimde ittin beni. Neyse ki K. oradaydı, bana gitmemi işaret etti."

"Orada mıydın K.?"

"Varla yok arası, Antigone, her zamanki gibi varla yok arası. Altın El heykellerini getirdi. Onu evde bulduğumda ağzının içinde bir

atasözü geveliyordu... Bir hayli sert, şöyle Altın El."

"Kurtlar pençeleriyle... dişleriyle... kurtlar ölecek... kurt postlarının içinde ölecek!"

Belki de Altın El haklıdır, Polyneikes ile Eteokles kendi kurt hayatlarının içinde sıkışıp kalmış yırtıcı hayvanlardır. Canım yemek yemek istemiyor, yalnız kalmaya ihtiyacım var, dışarı çıkıyorum. İkizler oldukları gibiler, değişeceklerini hakikaten ümit ettiğimden emin değilim. Hepsi benim başarısız olacağımı düşünüyor. İnsanın başarısız olmaya hakkı vardır. Merdivendeki lamba gibi, sadece birazlık ışık ve gölge yaratmayı deneme ve sonra sessiz sedasız sönmeye hakkı.

Klios bu akşam yıldızları seyrederek dans ediyor olmalı. Belki de biraz Antigone'yi düşünüyor ve kendi kendine, kendi tarzında, her şeyin ara sıra bize mutluluk anları, sezgileri yaşatan bir anlamı olduğunu söylüyordur.

Yıldızların oluşturduğu büyük resim dans etmeye koyulacak sanki, tıpkı lambanın ışığının güzelleştirdiği mahzen duvarında usul usul yaptığı gibi. Dört bir yanda ormanların, denizlerin ve dağların tanrıları gecenin karanlığında kendileri için dans ederken, ben hiçbir şey yapmadan durmayacağım.

Yaşanan onca felaketten sonra, yaşanacak olandan önce, kendim için, gölgem için ve varoluş ediminde bana verilmiş olan o biraz sonsuz, kesinlikle cılız pay için dans edebilirim ben de. Haimon ile Altın El'in bahçenin ortasına özene bezene çizdikleri, otlardan oluşan güzelim çemberin ortasına atıyorum. Bir sevinç, buyurgan bir kuvvet topraktan yükselip bir alet olan bedenimi eğitmeye ve aydınlatmaya geliyor. Hareketlerim artık bana itaat etmiyor, o unutulmaz güzergâhın dışına çıkamazlar, onların gücünü ve hamlelerini hayata geçiren ve buyuran ilahi karar mercii.

Sevdiğim ve sevmediğim şeyler için, tanıdığım ve asla tanımayacağım kişiler için dans ediyorum, Oidipus'un yeni yolunun ve ikizlerin kanlı emellerinin dansını yapıyorum. Nihayet artık kimse için dans etmiyor ve var gücümle varoluşu kutluyorum. Sadece ve sadece yabancı varoluşu, onun her şeyi kucaklayan büyüklüğünü, sınırsız fani tözünü.

İki karaltının çemberin içine atladıklarını ve yanımda dans ettiklerini hissediyorum belli belirsiz. Bunlar Haimon ile Altın El, ama onları göremiyorum zira bakışlarım dört bir yanı saran masumiyetin ve methiyenin tutsağı olmuş durumda.

K. da burada, sesinin yıldızların ışığı kadar saf, yıldızların ışığı kadar kesintisiz, zayıf tınılarını işitiyorum. Dansçılarım da benim gibi giysilerini çıkarmışlar ama kendilerini öylesine kaptırmışlar, harekete öylesine teslim etmişler ki beni görmeleri mümkün değil. Gözleri yarı kapalı, içlerindeki dans eden ölümsüzlük paylarını seyrederken ne kadar da güzeller. Ve yaratılışları gereği bilmedikleri, geçici muhayyilesi oldukları o gizli ihtişamı gösterdikleri kişi benim.

Tam o sırada merdivendeki lamba cızırdamaya başlıyor, ışığı sönyüyor ve, sanki bu ışık içime giriyormuşçasına ilahi bir şevke kapılıyorum. Dans eden kızdan ayrılıyor ve ürkütücü bir sevinç duygusu içinde yükselip büyüyen kız oluyorum. Çatıların, kulelerin ve surların üstünden geçiyor ve Thebai'nin çok yukarılarında yıldızlı gecenin içinde eriyorum. Karanlığım, ışığım, hiçbir şeyim, artık hiçbir şey değilim ve gökyüzünün ulu ağacının tepesinden dünyevi Antigone'mi, Haimon'u ve Altın El'i görüyor ve K.'nın, gökyüzünde, yaşadığım anın güzergâhının önünden giden saf tınılarını duyuyorum.

Üç dansçı vecde gelmiş yüzlerini bana çeviriyorlar ve, neşeli ve yumuşak bir hareketle, kendilerini otların üzerine, uykuya bırakıyorlar yavaşça. Böylece kanatlı yolculuğum, sevdalı miracım, silinip gitmeksizin son buluyor. Rüyaya, mutlu sahile, derin bir uyku arzusuna dönüşüyor ve orada diğerinin bedeniyle buluşarak uyuyakalıyorum.

Soğuk bizi uyandırıyor, Altın El ayağa kalktı bile. Haimon başını bana doğru çeviriyor, elimi tutuyor ve inanılmaz bir yumuşaklık ve tevazuyla öpüyor.

"Dans ederken ne kadar güzeldin, içinde yaşayan tanrıçayı gördüğümüzü sandık."

"Dans ederken siz de güzeldiniz."

"Ama biz dans etmedik, sadece seni seyrettik."

Ayağa kalkmama yardım ediyor, o kusursuz anı, büyük gökyüzü ve yeryüzü hayvanlarına özgü hareketlerini, ay ışığı altında sevdalı geyikler gibi gösterişle geçişlerini unutmuş olduklarına seviniyorum. Sırf benim için ve ruh zenginliği için var olan her şeyi unutmuş olduklarına.

Eve dönüyoruz ve büyük bir keyifle ateşin yanında ısınıyoruz.

"Polyneikes'e gitmek için," diyor Haimon, "erkek kılığına girmen gerekecek."

"Bunu sık sık yaptım, Yüksek Tepeler'den ayrıldığımda çoban kılığına girmiştım, kimse beni tanımadı. Üstelik, bana çok yakıştıyordu."

"Bundan eminim."

Bunu bir hamlede söyledi; kendimi ona beğendirmeye çalıştığıma memnun oluyorum, beğendiği bir erkeğe kendini beğendirmeye çalışan herhangi bir kadın gibi.

Çok geç oldu, uyumak lazım. Yukarıda yıldızların, hiçbir şey görmeye tenezzül etmeden, kimseyi düşünmeden, mutlu yolculuklarına devam ettiklerini hissediyorum.

POLYNEİKES

ÇOBAN kılığına girince, Yüksek Tepeler'den bu kılıkta ayrılırken Konstantin'in bana nasıl baktığını hatırlıyorum. Polyneikes'in ordugâhına yapacağım bu korkutucu yolculuktan önce Haimon da öyle mi bakacak bana? Altın El bana eşlik ediyor ve Dirke kapısının dev sundurmasının altından geçerken bir atın dörtnala geldiğini duyuyoruz. Gelen Haimon, güneşin altında parlayan siyah bir atın çektiği bir arabanın üstünde. Atı sanki hiç çaba harcamadan durduruyor, arabadan zarif olmaktan çok dinç bir tavırla atlıyor ve gün boyunca bize eşlik etmesi için Eteokles'in kendisine izin verdiğini söylüyor. Gücü, neşesi, gölgelerin arasından beliriveren güneş, pırl pırl parlayan siyah aygır, her şey gözümü kamaştırıyor ve kendimin de bu sabahın ihtişamının bir parçası olduğumu hissediyorum.

Aygırın göz alıcı güzelliği karşısında atlara olan sevgisi kabaran Altın El, küçük hayranlık homurtuları çıkararak hayvanın terini kuruluyor.

"Adı Nike," diyor Haimon, "Eteokles'in en güzel atı."

"Bir... bir kral," diyor Altın El.

"Eteokles onu kendi adına Polyneikes'e vermeni arzu ediyor Antigone."

Polyneikes'e armağan etmem gereken bu simsiyah yarı tanrı korkutuyor beni. Eteokles ne istiyor? Bu krallara yaraşır armağanı göndererek, ondan çok Polyneikes'e düşen bir role soyunmuyor mu?

Haimon'a soruyorum:

"Nike'yi Polyneikes'e barış işareti olarak mı gönderiyor?"

"Bilmiyorum. Eteokles bu atı tutkuyla seviyor, ama Polyneikes'i daha çok seviyor, bunu ona söyleme tarzı bu."

"Aynı zamanda ona Thebai'den söz etmeme tarzı, değil mi?"

Haimon cevap vermiyor, K. bana, umudu çok fazla sorgulamamak gerekir, demişti, hem zaten gitme vakti de geldi.

Altın El bir at alıyor, ben de Haimon'la beraber arabaya biniyorum. Dizginleri bana uzatıyor, ürküyorum, ata binmeyeli, araba kullanmayalı o kadar uzun zaman oldu ki.

"Hatırlıyorum, eskiden ağabeylerine denktin, böyle şeyler unutulmaz. Ağzı çok hassas, dizginlerini tartarak sürmek gerekiyor."

Hâlâ bir atı sürebileceğimi ve Haimon gülerек beni seyrettiği için de bundan zevk alabildiğimi fark ediyorum.

"Şimdi dörtnala kaldır onu, oradaki ağaca kadar."

Nike'yi ileri sürüyorum, zaptetmeksizin hâkim oluyorum ona. Gidişi harikulade hafif, sanki ayakları yere değmiyor da havada veya suyun üstünde dörtnala koşuyor. Ağaca yaklaşırken onu yavaşlatıyorum ve çaba sarf etmeden durduruyorum. Dönüp Haimon'a bakıyorum ve yüzünde, haksız yere, Nike'den çok bana yönelmiş bir hayranlık okuyorum. Çok derinlerde, bedeninin sihirli karanlıklarında doğmuş olması gereken sevinçli bir hareketle karşılık veriyorum ona.

Nike'yi yeniden yola çıkardım bile, seyretmesi bir zevk olan uzun adımlarla ilerliyor. Üzerimizde, havada süzülen ve bu Antigone'yi, onu seven bu erkeklerin arasında oğlan çocuğu gibi giyinmiş Antigone'yi belli bir ilgisizlikle seyreden biri daha var. Haimon'un bakışları ve Altın El'in şefkati bu kızın nasıl da hoşuna gidiyor, onların arzuları, güneşli gün ve parıldayan siyah at onu heyecanlandırıyor. Yolda Oidipus'un peşi sıra giden ve Klios'un kara tebessümüne, acı alaylarına ve aşkına o kadar uzun süre katlanan o mu sahiden?

Akşamleyin Haimon bizi, pek yakında yıkılıp yıkılmış bir diyardan geçeceğimiz konusunda uyarıyor. Eteokles'le yapılan savaştan sonra, Polyneikes'in Göçebelerinin bir kısmı ayaklanmış. Polyneikes onları başka Göçebelerle dize getirmiş ama yolumuzun üstünde pek çok harabe ve gömülmeden bırakılmış ölü görecekmişiz.

Haimon ayağa kalkıyor, Altın El atının bakımını yaptı ve eyerledi. Beni şefkatle öpüyor, endişe içindeyim:

"Bu uzun günün ardından bütün gece at süreceksin gene."

"Buna alışığım, ayrıca Eteokles ile Kreon'a seni ne kadar sevdiğimi göstermek için Thebai'ye dötrnala girebileyim diye atımın gücünü idareli kullanacağım."

Thebai'nin denetimi altındaki topraklardan çıktığımızda Polyneikes'in geri çekilişinin ve Göçebelerin ayaklanmasının izleriyle karşılaşyoruz. Yakılmış evler, talan edilmiş tarlalar, tekerleksiz savaş ve yük arabaları ve dev pislik yığınları. İnsan ve at cesetleri gömülmeden bırakılmış ve hâlâ akbabaların kaynaştığı bu ceset yığınlarından feci kokular yükseliyor. Yırtıcı hayvanların tesadüfen geride bıraktığı kollar, bacaklar, hatta parçalanıp yenmek üzere vücutlarından ayrılmış insan başları görülüyor.

Bir tepeyi dönünce kazığa oturtulmuş bir sıra iskeletle karşılaşyoruz, yarısı kemirilmiş yüzleri kazığın zalimce işkence ettiği ağızlarını göğe çevirmiş. Biz yaklaşınca akbabalar ve kargalar ağır kanat çırpışlarıyla havalanıyor, insanların ölümlerinden sonra bu şekilde aşağılanabileceği hiç aklıma gelmezdi. Arabadan düşmek üzereyim, neyse ki Altın El beni tutuyor. Bu cesetlerin gömülmeden bırakılmış olmasına, ruhlarının aramızda hep dolaşıp duracağı düşüncesine dayanamıyorum. Altın El beni anlıyor ve küçük bir pınara vardığımızda, bir mezara sahip olma onuruna erememiş olanlar için toplu bir ayin düzenlemeye karar veriyoruz.

Önce toprak ana, sonra su, taş ve ateş ayinlerini yapıyoruz. Alevlere biraz tuz atıyoruz ve ölümler için edilen duaları okuyoruz. Sonra, tehlikelerine rağmen, başka bir yoldan devam etmeye karar veriyoruz.

Günlerce sapa yollardan gittikten sonra nihayet Polyneikes'in ordugâhına çıkan geniş bir yola varıyoruz. Yol giderek genişliyor ve askeri birliklerin, süvarilerin ve savaş arabalarının büyük manevralarına geçit verecek hale geliyor. Ağabeylerimin mevcudiyetinin yarattığı canlılığı, yoğun faaliyeti görüyorum.

Bir nöbetçi karakoluna varıyoruz, karakol komutanı, Eteokles'in bana verdiği tunç mührü görünce şöyle diyor:

"Geçin, kral sizi bekliyor."

"Bizi nasıl bekleyebilir?"

"Thebai'den bir mesaj aldı."

Bu haber beni şaşkına çeviriyor, tam o sırada bir ulağın Polyneikes'e haber vermek için dörtnala gittiğini görüyorum. Altın El arabayı itinayla temizledi, Nike'nin koşum takımını parlattı, siyah aygır ışıldıyor ve bütün bakışları üzerinde topluyor.

Yaklaşmakta olduğumuz ordugâh beklediğimden çok daha geniş. Büyük bir tekerlek biçiminde; canlı renklerde sıra sıra çadırlar tekerleğin çubuklarını ve çemberini meydana getiriyor. Hepsi, tepesinde Polyneikes'in güneş kursunun durduğu ortadaki beyaz ve altın rengi çadırına dönük.

Ordugâha girerken Altın El Nike'yi hafif dörtnala kaldırıyor, bu da atı görmek için çadırlardan çıkan askerlerin hayranlıkla mırıldanmalarına neden oluyor. Ağabeyimin yüzü sevinçten parlayarak bizi beklediği kapının karşısında, ona yaraşır bir şekilde duruyoruz. Altın El inmeme yardım etmek için arabadan atlıyor ama Polyneikes ondan önce davranıyor. Beni arabadan alıyor, bir an kollarında şefkatle tutuyor ve bana iyice bakmak için yere indiriyor. Ben de onu gözlerimle yiyorum, ne kadar yakışıklı, ne kadar uzun boylu, etrafında dönüp durmakta olan erkeklerden ve renkli çadırlardan oluşan bu dev tekerleğe ne kadar da uygun. Çoban kıyafetimi beğeniyor ve sanki dün ayrılmışız gibi şöyle diyor:

"Hâlâ güzelsin küçük kız, üstelik hâlâ kendinsin, Antigone."

Altın El'e dönüyor:

"Kız kardeşime gayet iyi kılavuzluk ettin. Firariler üzerinize saldırdığında kendinizi gayet iyi savundunuz, izlerinizi gizledin ve beklenmedik yollardan geldin. Yolculuğunuz hakkında her şeyi biliyorum zira son muharebemizden beri, erkek kardeşim bana istihbarat toplamayı öğretti ve beni her şeye karşı dikkatli olmaya zorluyor. Sen sadık ve becerikli bir adamsın, senin gibilere ihtiyacım var, Antigone'yi Thebai'ye geri götürdükten sonra benim adamım olmak ister misin?"

Altın El saygıyla eğiliyor, cevabı hayır.

"Bir kabilenin üyesi misin?"

"Kli... Klios!"

"Ne bir kralın, ne de bir sitenin hizmetinde mi olmak istemiyorsun?"

"Hayır."

Bunu büyük bir sadelikle, ağabeyimin yüzüne bakarak söylüyor ve bu Polyneikes'in hoşuna gidiyor. Onun gibi olmayı ve evet ile hayırın sınırlarında asla tereddüt etmemeyi isterdim ama öyle değilim.

Nike ahırın yakın olduğunu seziyor ve sabırsızlandığını belli eden hareketleri güzelliğini daha bir ortaya çıkarıyor. Polyneikes yanına yaklaşıyor, onu okşuyor ve gittikçe büyüyen bir hayranlıkla seyrediyor.

"Hiç bu kadar güzel bir at görmedim, nereden geliyor?"

"Eteokles onu sana vermekle görevlendirdi beni, bu en sevdiği at."

"Bir ilah. Onu bana vermek istiyor, benim de böyle bir armağanı kabul etmem gerekiyor. Hem de ondan gelen bir armağan! Yürüyüşünü, zekâsını, hızını, her şeyi görmek istiyorum. Altın El, benimle birlikte arabaya bin."

Onlar Nike'yle oynayıp eğlenirken burada tek başıma kalamam. Bir asker Polyneikes'in atını tutuyor.

"Sizinle geleceğim. Atını alıyorum!"

Polyneikes sarsılmakta olan arabaya çıktı bile, bağırarak bana bir şeyler söylüyor, onaylıyor herhalde. Ata doğru koşuyorum, askerinin korkmuş bir hali var, şöyle diyor:

"Sadece kral..."

Ama ben çoktan atın üstündeyim, hayvan göğe doğru şahlanıyor, adamı deviriyor ve öfkeli bir dörtnal tutturarak beni alıp götürüyor. Var gücüyle kendini savunuyor, belli ki sırtına Polyneikes'ten başkası binmemiş, ama beni alt edemeyeceğini hissediyorum ve mutluluktan uçuyorum.

Polyneikes'in arabasına yetişiyorum, ağabeyim Nike'nin yürüyüşünü inceliyor. Zincirlerinden boşanmış bu atın üstünde onları

geçtiğimi görünce çok seviniyor ve "Bırak, bırak gitsin," diye bağıyor.

Dizginlerini salıverdiğimi hissedene at, hızını daha da artırıyor ama çarpınmaktan vazgeçiyor. Arkamdan arabanın yaklaştığını ve Polyneikes'in "Haydi!" diye bağırdığını işitiyorum. Nike'yi son hızla ileri sürdü, benim hizama varıyor, bir an iki at yan yana gidiyor, sonra Nike bariz bir çaba harcamadan bizi geçip arayı iyice açıyor.

Polyneikes yere atlıyor ve haykırıyor: "Onu dizginle!" Sonra, üzerine doğru sürdüğüm atının dizginlerine atılıyor ve onu durdur-mama yardım ediyor. Durumdan memnun:

"Sen, benim dışımda, onun sırtına binip de yere fırlatılmayan tek kişisin."

Ve Altın El yanımıza geldiğinde ona şöyle diyor:

"Ne müthiş bir binici, ne yüreklilik, bir de herkes seni munis bir kız sanır."

Ordugâha dönerken bana şöyle diyor:

"Eteokles'in bana yolladığı armağana bak. Fazla güzel. Karşılığını nasıl vermeli, bunun dengini nasıl bulmalı?"

"Neden dengi olsun?"

"Bu şart, onun değerinde bir aygır bulmak şart ve bulacağım."

O akşam Polyneikes bir şölen veriyor ve benim de katılmamı teklif ediyor ama yolculuk ve atının gemlenemez dörtnalı beni çok yordu. Korkutucu ağabeylerimi de, aralarındaki rekabeti de düşün-mek istemiyorum artık. Uyumak ve unutmak istiyorum.

Rüyamda dev dalgaların kayalıklara çarpıp kırıldığını duyuyorum. Denizde miyim, sahilden duyduğum bir fırtına mı bu, bilemiyorum zira gece çok koyu ve uyku beynimi uyuşturuyor. Dalgaların gürültüsü arasından, öfkeli haykırımlarla kesilen belirsiz sözler seçmeye başlıyorum. Polyneikes'in sesi bu, kör kayalara çarpan köpüklü dalgalardan yükseliyor. Ağabeyim karşımda, çadırımın içinde bağıarak bir yukarı bir aşağı gidip geliyor. Ama bu Polyneikes mi? Yüzü solgun, külrengi, acı çekiyor, bütün ışıltısı kaybolmuş. Acaba Eteokles kardeşini gece gibi koyu bir iç sıkıntısının karanlığına sürüklemeyi başardı mı? Ben gün ağarsın diye dua ederken,

Polyneikes bağıyor ve patlıyor:

"Ne tuzak ama, at o kadar güzel ki! Atların şahı, prensi, dengini nasıl bulmalı? Var mıdır böylesi? Benim verebileceğim bütün armağanlardan kat kat üstün olan bir armağan bu Eteokles'in ki. Henüz kazanmadın, kardeşim, onu bulacağım! Sana onun dengini veremezsem Nike'yi geri göndereceğim ve Thebai'ye gelip onu senden zorla alacağım, emin ol."

Kalkıyorum, nihayet beni görüyor:

"Antigone... sana gideceğimi söylemeye geldim. Birkaç günlüğüne, Nike ve Altın El'le birlikte. Beni beklerken hiçbir şeyden korkun olmasın, bulmam şart."

"Seninle geleceğim, sana yardım edeceğim."

Karanlık dağılıyor, Polyneikes çadırımın kapısını açıyor ve ben, günün ilk ışıklarıyla birlikte, güneşi andıran, buyurgan, mütebessim ağabeyimi yeniden karşımda buluyorum, hep tanıdığım, bildiğim gibi.

Bana cevap vermeden çekip gidiyor. Üstümü giyindikten sonra Altın El bana iyi bir at getiriyor ve apaçık bir zevkle Nike'ye binen Polyneikes'i buluyoruz. Tüyleri kabarık küçük atlara binmiş birkaç Göçebe peşimizden geliyor.

"Bunlar benim en iyi mütteliklerim," diyor Polyneikes, "mavi kabilenin adamları, bu da reisleri Timur. Müthiş dayanıklı adamlar ve atlar, ayrıca olağanüstü avcılar, yakında onlarla birlikte Eteokles'e hiç beklemediği bir savaş açacağım."

Günlerce at yetiştiricilerini dolaşyoruz. Çok güzel atlar görüyoruz ama Polyneikes'in, Altın El'in ve Timur'un acımasız bakışları onlarda kusurlar bulmakta gecikmiyor; hiçbirinin Nike'yle kıyas kabul etmediği doğru.

Yolculuğumuza sonuç alamadan devam ediyoruz. Polyneikes siyah aygıra giderek daha çok bağlanıyor ve sabırsızlığı had safhaya ulaşıyor. Bir gece rüyamda, denizde bir kayıkta olduğumu görüyorum, güçlü akıntıların olduğu iki burnun arasından geçmek zorundayım. Bir at bana doğru yüzüyor, yarı yarıya dalgalara gömül-

müş ama yüzmeye devam ediyor. Nike'nin muhteşem başını tanıyorum, yanıma geldiğinde boynuna bir koşum geçirebiliyorum. Sudan fırlıyor ve denizin üstünde dörtnala koşuyor, kayığı kurtaracağını sanıyorum ama akıntılar güçleniyor ve Nike güçlkle ilerliyor. Tam o sırada başka bir at beliriyor, ikisi dalgaların tepesinde dörtnala koşabilir ve tehlikeli geçidi aşabilir. Sabah rüyamı anlatıyorum.

"İkinci at... ne renk?" diye soruyor Altın El.

Unuttuğumu fark ediyorum, ama Polyneikes kesin bir dille belirtiyor:

"Beyaz, Eteokles'e gereken beyaz bir aygır."

Rüyamdaki atın beyaz olduğunu o zaman hatırlıyorum.

"Görüyor musun," diyor Polyneikes, "onu rüyada gördün, demek ki böyle bir at var."

Altın El bizi deniz kenarına, Asya krallarına at satan bir yetiştiriciye götürüyor. Onun elinde de bizim aradığımız o şahane at yok ama bir şey ona şu soruyu sormam için dürtüklüyor:

"Beyaz bir aygırı olan yetiştirici nerede oturuyor?" Adam bilmiyormuş gibi yapıyor ve korkmuş görünüyor. Doğru yoldayım, olumsuz cevaplarına karşın inatla gülümseyerek, "Nerede?" diye tekrarlıyorum.

Arkamda duran ağabeyimin ve Timur'un ürkütücü mevcudiyeti karşısında soruma daha fazla direnemiyor. Şöyle diyor:

"Kuzeyde, kardeşim Parmenios'ta bir tane vardı ama galiba sattı."

Parmenios'a gidiyoruz, zengin bir adam, mesleğinde çok tanınmış. Polyneikes'in kim olduğunu biliyor ve besbelli onu memnun etmek istiyor. Bize bütün ahırlarını gezdiriyor, güzel atları var ama hiçbiri Nike'yle boy ölçüşemez. Şu anda elinde hiç beyaz at olmadığını söylüyor.

Ancak, adamın etrafında beni çeken ve bizden gizlenen beyaz bir şey olduğunu hissediyorum. Gece yarısı Altın El ve Timur'la dışarı çıkıyorum ve kendimi, bana yol göstermesi için bu sessiz çekime bırakıyorum. Uzun bir yürüyüşten sonra küçük bir korunun yakınına geliyoruz, ağaçların arasında beyaz bir şekil seçiyorum ve bunun, bir ağaca bağlanmış, çok güzel beyaz bir kısrak olduğunu

anlıyoruz, biraz hantal, önünde bol bol su ve ot var. Kısrağa yaklaşıyorum, onu okşuyorum, ellerimi böğründe gezdiriyorum, beklediğim gibi karnında bir tay taşıyor.

Kısrağı beraberimizde götürüyoruz. Parmenios ertesini gün bize gerçekten beyaz bir aygırı olduğuna ama onu sattığına yemin ediyor. Kısrağı neden sakladığını açıklayamıyor. Polyneikes ona evinden çıkmamasını emrediyor, Timur ile Altın El güzel kısrağa beraber bütün araziye dolaşıyorlar, kışnemeler duyuyorlar; sonunda yerin altında bir ahır buluyoruz, burası gerçek bir kale, varlığını sezdiğimiz muhteşem beyaz aygır buraya gizlenmiş.

Parmenios ümitsizlik içinde, bu atı tutkuyla seviyor ve satmayı reddediyor. Ağabeyim ona muazzam bir miktar teklif ediyor, Parmenios reddetmekte ayak direrse Polyneikes'in aygırı zorla alacağını biliyor ama evet demeye bir türlü dili varmıyor. Karar vermesi için kendisine kısa bir süre tanınıyor. Bu arada Altın El beni bir daha görelim diye kısrağın yanına götürüyor. Hayvanı muayene ettikten ve büyük bir dikkatle yokladıktan sonra tayın erkek olduğunu ve niteliklerinin dölünden geldiği aygıra denk olacağını söylüyor. Parmenios Polyneikes'in teklifini daha fazla reddedemeyeceğini anlıyor ve kabul etmeye karar veriyor.

Polyneikes mutluluktan uçuyor ve iki atı hemen kıyaslamak istiyor. Nike'ye biniyor, Altın El beyaz aygırı alıyor ve ben Timur'la beraber bu muhteşem atları, bu iki harika süvarinin talim yerinde dönüp durmalarını, sonra da ovada yarışmalarını seyrediyorum. Duygularını hiç belli etmeyen Göçebeler bile keyif ve heyecanlarını gizleyemiyorlar. Benzersiz olduğunu sandığımız iki aygır eş değerde ve aralarındaki açık rekabet Polyneikes'in çok hoşuna gidiyor.

Onları beraber çok yakından ve bukağısız görmek istiyor. Altın El ona hayvanların dövüşeceğini söylüyor, bu onu durdurmuyor, şüphesiz arzuladığı da bu. Yularlarını kendi elleriyle çıkarıyor ve atlar çırılçıplak karşı karşıya geliyorlar; sinirliler, ön ayaklarını yere vuruyorlar, gövdelerinden ürpertiler geçiyor. Ötekinin, rakibin mevcudiyeti onları heyecanlandırıyor, yeleleri dikiliyor, çifte atı-

yor, kişneyerek karşılıklı şaha kalkıyorlar. İlk darbeyi yiyen beyaz aygır oluyor, boynundan aşağı kan aktığını görüyoruz ama çok geçmeden öbürü de yara alıyor.

Timur ile Altın El'in arasında, bu harikulade dövüşü dehşet içinde izliyorum; gövdelerinin her hareketi, her hamlesi kusursuz ama çok geçmeden, tutkunun neredeyse doğaüstü kıldığı bu iki dünya harikasının kapışırken birbirlerini ciddi biçimde yaralamalarından korkmaya başlıyoruz. Polyneikes'in böyle bir korkusu yok, içi mutlulukla dolup taşıyor, aksine haykırışlarıyla onları kışkırtıyor. Aygırların ikisinin birden ya da birinin sakatlanması halinde Nike'nin dengini bulmak için çıktığı yolculuğun ve o uzun arayışın başarısızlıkla sonuçlanacağını anlamıyor mu? Bunu biliyor şüphesiz ama karşı karşıya gelen atların kusursuzluğunun ve dövüşün vahşi güzelliğinin verdiği hazza kendini bütünüyle teslim ediyor. Düello sertleşiyor, Parmenios atının donundaki kanı görmeye daha fazla dayanamıyor ve kaçıyor.

İki at karşılıklı şahlanıp duruyor, defalarca, toynaklarıyla birbirlerinin göğsüne vuruyorlar. İkisi de aynı ölçüde çevik ve kudurmuş halde, birinin diğerine üstün gelmesi mümkün değil ve feci bir kaza tehlikesi giderek büyüyor.

Artık başlarından, delice bakan gözlerinden, dişlerinin üzerine kıvrılmış dudaklarından başka bir şey göremiyorum. Bunlar artık at değil, harikulade iki canavarın başlarını görüyorum, birbirini öldürmeye hazır kardeşlerimi görüyorum. Buna dayanamıyorum, onları birbirinden ayırmak için yanlarına doğru koşuyorum. Yeterince güçlü değilim, hiddetli bakışları, köpükleri, dişleri beni yıldırımla vurulmuşa döndürüyor. Ağır kafa darbeleri yiyorum, ısırılıyorum, bağıriyorum, yere düşüyorum, beni çiğneyecekler.

Polyneikes fırlıyor, Nike'nin burnunun üstüne müthiş bir yumruk indiriyor, Gün'ünkini eziyor, hayvanları geri çekilmek zorunda bırakıyor. Yattığım yerden gözüme dev gibi görünüyor, altın rengi saçları yele gibi, onlara vururken bağırmıyor, iki aygırdan daha şiddetli kişiyor. Beni ayağa kaldırıyor, toynakların tehdidi altında olduğum o korkunç yerden uzaklaştırıyor. Tepemizde, havaya savrulan bir ipin ıslığını işitiyoruz. Timur Nike'yi kementle yakalıyor,

kemendi bir daha atıyor ve bu sefer Gün'ü yakalıyor. Altın El ve Göçebeler ipleri tutup atları hareketsizleştiriyorlar ama ayırmayı başaramıyorlar. Polyneikes beni Altın El'in kollarına bırakıyor, üzerlerine atılıyor ve inanılmaz bir kuvvetle gemlerini takıyor. Onlara vuruyor, okşuyor, tekrar vuruyor ve sonunda zaptederek Timur ile Göçebelerin ellerine teslim ediyor.

Altın El beni Parmenios'un evine götürüyor, karısı beni yıkıyor, üstüm başım kan içinde ama benim kanım değil. Başıma yediğim darbeler yüzünden sersemlemiş haldeyim, ciddi bir yaram yok. Parmenios afallamış durumda ama Altın El ona merak etmemesini, iki atın da ciddi bir yarası olmadığını söylüyor.

Polyneikes mücadelenin hararetinden ve hiddetinden hâlâ başı dönerek geliyor:

"Bu ne yaman dövüş, ne humma, ne eşsiz atlar. Tam istediğim gibi, hakikaten birbirlerine eşitler. Ya buna dayanamayıp koca yüreğinle kendini onların arasına atan sana ne demeli? Yüzün solmuş, saçların dikilmiş bir halde, sen de onlar kadar yabaniydin, bir de iyiliğini onların içgüdülerine dayatmaya kalktın. Hayat denen şey buydu işte, zincirlerinden boşanmış hakiki hayat, Eteokles ile benim sevdiğimiz, senin farkında olmadan sevdiğin hayat, senin düşüğünü görünce beni öldürmek isteyen Altın El'in de öyle. Bütün bunların ortasında sen, en güzelimiz, en çılgınımız ve bir an olsun gözlerini üstünden ayırmayan, seni korumak için bir kartal gibi kemendini fırlatan Timur. Artık ağlama Antigone, gurur duydum, evet, vahşi kız kardeşimle gurur duydum. Tehlikeliydi, hatta akılsızcaydı, doğru, ama ne yaman bir dövüştü, ne gösteriydi, ve nasıl da büyük bir haz duyduk."

Altın El geri geliyor, Parmenios'la birlikte atları muayene etmiş ve bakımlarını yapmış.

"İki aygırın," diyor Parmenios, "birbirine eşit oldukları ortaya çıktı. 'Gün'ü size isminin değiştirilmemesi koşuluyla sattım. Değiştirilmesi gereken siyah aygırın ismi, sanki benimkini yenmiş gibi ona hâlâ Nike demek yanlış olur. Bundan böyle ona 'Gece' demeli."

Polyneikes heyecanla kabul ediyor. "Bundan böyle ben 'Gece' ye bineceğim, Eteokles ona yakışan ismi bulamamış."

Altın El'e dönüyor: "Antigone benim yüzümden yaralansa ya da ölse ne yapardın?"

Altın El cevap vermiyor, ama kararın yüzü bu iyi kalpli adamın zihninden ölümle ilgili düşüncelerin geçtiğini gösteriyor.

"Beni tek başına öldürebilir miydin?"

"Tek... tek başıma değil."

"Kim?.. Timur mu?.. Harika! Ne büyük tutkular uyandırıyor sun küçük kız. Benim sadık Timur'um bile beni öldürmek istedi. Senin yüzünden!"

Polyneikes ışıldıyor, mevcudiyetinin sebep olduğu şiddetli duyguların ortasında yaşamayı seviyor.

"Antigone atlar cehenneminde. Ne gösteri! Bundan siz de benim kadar ıstırap çektiniz, benim kadar haz aldınız."

"Evet," diyor Altın El. Hâlâ öfkeli, ama biraz gülümsemeden de edemiyor, birlikte kumar oynayan erkeklere özgü o suç ortağı edasıyla.

Uzun dönüş yolculuğu boyunca, Timur'un delici bakışlarını sık sık üzerimde hissediyorum, gözleri kurşuni yüzünde tuhaf bir biçimde parlıyor. Bakışlarımız karşılaşırsa hemen başını çeviriyor. Altın El'le hiç konuşmadan büyük bir dostluk kurdu. Adamlarının dışında, dilini anlayan tek Grek olan Polyneikes'le konuşuyor sadece. Ağabeyimin ordugâhına vardığımızda, onunla birlikte çadırıma kadar peşimden geliyor. Elleriyle çok güzel bir selam, neredeyse itaat hareketi yapıyor, hareketine gözleri de eşlik ediyor. Polyneikes'in tercüme ettiği birkaç kelime ekliyor:

"Seninle tanıştığıma sevindim, sayende daha ileri gideceğim. Senin dostunum."

Cevaben sadece şunu söylüyorum:

"Teşekkür ederim," ama duygulandığımı görüyor. Keskin bakışları içimi paralıyor biraz. Kurşuni yüzünü eğiyor, sonra gidiyor.

Polyneikes'e, "Thebai'ye dönmeliyim, heykellerimi ne zaman göreceksin?" diyorum.

Aklı meşgul, dalgın bir halde cevap veriyor: "En geç yarın."

Mahzunluğumu fark etmedi. Thebai'de olmayı, K.'nın yanımda

olmasını, sahip olmayı çok istediğim bir abla gibi ben yatarken gelip üstümü örtmesini isterdim, üzüntü içinde uykuya dalıyorum. Uykumda, üstünde durduğum çökmüş yalılara çarpan karanlık dalgalardan huzursuz oluyorum. Bunlar gazap dalgaları, aralarından Polyneikes'in çığlıkları ve sesi duyuluyor bölük pörçük.

Beni Gece'yle alt edemeyeceksin kardeşim, Gün onun eşiti, ama bu tuzağın içinde başka bir tuzağı gizlediğini fark etmedim. İşte benim hayatım böyle bir tuzaktan diğerine geçip gidiyor. Gün'ü bulmak için vakit kaybettim, bu yıl sen son üç kapıyı büyütme işini bitirirnedden Thebai'ye saldırmak için çok geç artık. Bana gene oyun oynadın, gelecek yıl kapılar bitmiş olacak, zafer ise daha zor.

Gecenin içinde hayal meyal iri bir karaltı seçiyorum, bu Polyneikes ve Polyneikes'ten çok daha fazlası, yalılarma cepheden çarpıp sarsıyor. Korkuyorum, korkmamalıyım, uyuyordum, demek ki yatağımdayım, yalıların, dalgaların ve fırtınaların olmadığı çadırımdayım.

"Duyduğum bu gürültü de ne Polyneikes, bana çarpan ama var olmayan bu dalga da ne?"

"Bunlar benim düşüncelerim kız kardeşim, sürekli üzerime gelen Eteokles'in zifiri kayalıklarına, yeraltına kurduğu tuzaklara çarpan düşüncelerim. Çocukluğumuzda en zayıfımız oydu. Bundan kendine bir hak çıkarıyor. Thebai'yi, kutsal toprağı, el uzatılmaz tacımı alma hakkını.

"Sayende Gün'ü buldum, onun ilk tuzağını boşa çıkardım, ikincisine düştüm. Yeni kapılarını inşa etsin bakalım, ona hiç ummadığı bir savaş açacağım."

"Neden Polyneikes?"

"Thebai için, ikimiz de güçlerimizi son damlasına kadar harcayalım diye. Eğer böyle hezeyan içindeysen Antigone, bu biraz da senin suçun, bizi böyle bırakıp gitmemiş olsaydın gerçekliğin içinde tutabilirdin. Bunun yerine, babamızın arkasından kaçıp gittin ve bizi tutkuların burgacına terk ettin. Kolonos'ta Oidipus'un değişmiş olduğunu gördüm ama bunun için sana ihtiyacı var mıydı?"

Sorusu beni allak bullak ediyor, huzursuzluğumu görüyor:

"Görüyorsun ya, bana cevap veremiyorsun."

"Evet veremiyorum, doğru. O gitti, ben de onu izledim çünkü başka türlü yapamazdım."

"Peki ya giden İsmene olsaydı?"

"İsmene! Onu geri getirirdi."

"Bu onun için daha iyi olurdu."

"Hayır!" Var gücümle ve mutlak bir inançla haykırıyorum: Hayır! Öfkem Polyneikes'i güldürüyor.

"Ne güzel çığlık, tıpkı iki aygırın arasına atıldığı zamanki gibi. Bu çığlık Oidipus'un her ne pahasına olursa olsun yeniden bilici olması gerektiği ama benim neysem o olmaya, Thebai kralı olmaya hakkım olmadığı anlamına geliyor. Bana bunu söylemek için mi geldin, Eteokles'in tuzaklarına düşürmek için mi?"

"Sana sadece Eteokles'in beni yapmaya zorladığı İokaste heykellerini göstermek için geldim."

"Zorladı mı?"

"Evet, yapmak istemiyordum. Yapamıyordum. İsmene uzun süre sizden ve İokaste'den bahsetti bana. Onu dinlerken, yavaş yavaş doğdular ellerimden."

"Acı içinde mi?"

"Evet."

"Eteokles'in ve İsmene'nin de acısı. Buna kendi acımı da eklememi isterdin. Bu gerekli mi Antigone, hayat yeterli değil mi? Neden bize bu kadar sık acı çektiriyorsun, neden hep yolumuza çıkıyorsun? Oidipus Thebai'den gidiyor ve seni de yanında götürmesi için onu zorluyorsun. Bir çeşit bilge, hakşinas, aydınlanmış bir ozan olması gerekiyor muydu hakikaten?"

"Eteokles benden Thebai tahtını çaldı, birbirimizle savaşıyoruz, bu çok doğal. Dövüşüyoruz, birbirimize acı çektiriyoruz ama böylelikle güçlü yaşıyoruz, çok daha güçlü. Bana müthiş darbeler indiriyor, derin, beklenmedik darbeler, ben de aynısını yapıyorum. Gece'yi düşün, ona götüreceğin Gün'ü düşün; bulma, yenme ya da birbirine denk olma sevinci içinde yakıcı ve ötekine yönelik düşünceler olarak bunun temsil ettiği her şeyi düşün."

"Sen barış yapmamızı, Thebai'nin huzurlu, biraz uyuşuk, küçük mutluluklarla beslenen bir site olmasını istiyorsun, ama Thebai

böyle bir site değil, o gökyüzüne ihtiyacı olan büyük bir yırtıcı kuş, muharebe isteyen bir savaş atı. Eteokles'i rahat bırakmamı, yurttaşlarının semirmesine ve iyi duygulara tapınma ayini yapmasına seyirci kalan iyi bir kral olmamı diliyorsun, ama duygular da tanrılar gibi vahşidir, uygarlaştıkları zaman ölürler, iyi krallar da tahtlarını kaybederler. Eteokles'in kendi çapında bir hasma ihtiyacı var, benim de öyle, bu mücadele bize haz veriyor, sense bunun keyfini çikarmamıza engel olmak niyetindesin. Kendi hazzını bir erkeği sevmekte, bir eve, çocuklara sahip olmakta bulabilirdin. Sen babamızı korumayı, onun için dilenmeyi, bütün Grek ülkesine onun bahtsızlığı için, senin baba sevgin için gözyaşı döktürmeyi tercih ettin. Bundan tuhaf ve şüphesiz çok büyük bir haz aldın, neden şimdi bizim hazzımızı, hayranlık uyandıran rakibin sırtını yere getirmenin vereceği hazzı elimizden almak istiyorsun?"

Polyneikes'in sesi bedenimin ve yüreğimin tam ortasına çarpıyor ve dalgalarının içimdeki yalıyara her çarpışında onun ufalandığını ve ağır ağır yıkıldığını hissediyorum.

Çadır bezinin arasından günün ilk ışıkları seçilirken, Polyneikes artık o kara şekilden, içime korku salan o köpüklü ve bulanık dalgadan ibaret değil. Omuzlarının hareketini seziyorum, saçları yumuşacık parlıyor, sesinde fırtınanın boğuk nefesi yok artık, sesi yumuşuyor, soruyor:

"Neden hepimiz, Oidipus, Klios, Eteokles, İsmene ve ben hayatlarımızı altüst etmene, arzularımızı, çılgınca ihtiraslarımızı ve hayata olan dizginsiz iştahımızı bulandırmana izin veriyoruz? Evet, neden seni bu kadar çok seviyoruz? Bu soruyu kendime hiç sormamıştım, ama mevcudiyetin, sessizliğin bana soruyor. Seni güzelliğin için seviyoruz, İokaste'ninkine de İsmene'ninkine de benzemeyen, daha örtük, daha çekici olan güzelliğin, büyük göksel hayallerin güzelliğine benzeyen güzelliğin için. Ve sen sadece güzel değilsin kız kardeşim, hâlâ o kadar şaşırtıcı bir şekilde çılgınsın ki, çılgınlığına o kadar iyi inandırılıyorsun, çılgınlığını etrafında o kadar iyi yaşıtıyorsun ki."

Aslan kükremesini andıran kahkahasıyla gülüyor, bu gülüş içimi ısıtıyor zira sevildiğimi hissediyorum, ama içime korku da salı-

yor zira yollarımızın ne kadar ayrı ve hayatlarımızın ne kadar tehlikeli bir şekilde birbirine bağlı olduğunu anlatıyor bana. Gün doğuyor, sesi daha sıcak, daha çekici bir hal alıyor:

"Seninleyken insan tanrılara inanıyor, aydınlatan tanrılara, delip geçen tanrılara. Gökyüzüne, yıldızlara, hayata, müziğe, tükenmeyecek aşka inanıyor. Sen daima sonsuzluk umuduna atılan ve o güzelim gözlerin, yardımsever kolların ve merhametten başka bir şey tanımayan çalışkan ellerin sayesinde bizi sürükleyensin."

Sis kalkıyor, gökyüzü aydınlanmaya başlıyor ve Polyneikes'in sesindeki ışık giderek büyüyor. Ağır adımlarla etrafımda dönüyor, bana bakıyor, beni ilk kez görüyormuşçasına seyrediyor. Çok mutsuzluk çekmiş olduğunu, kederinin bana yalvardığını ve sesiyle okşadığını görüyorum. Benimle sahiden konuşuyor mu? Emin değilim, sadece beni saran, içimi rahatlatan, bana küçük bir oğlan çocuğu olduğu zamanları hatırlatan sesler duyuyorum. Bu küçük çocuk vurdulu kırdılı oyunlara olan düşkünlüğü yüzünden sık sık düşüp yaralanır, gözyaşlarını sileyim diye, onunkilerden çok daha küçük olan kollarımla ona sarılayım diye, neresi acıyorsa orasını ovayım ya da öpeyim diye bana gelirdi. Bugün de istediği bu, Eteokles'in gecesini, demin yaşadığı kargaşalık ve terk edilmişlik şafağını unutmasına yardım edeyim istiyor. Ona kollarımı açacağımı umuyor, onu reddedebilir miyim, ben onun küçük kız kardeşi değil miyim, teselli gücüne sahip olan kız kardeşi?

Ayağa kalkıyorum, onu kollarıma alıyorum ve hâlâ onun gizli yarasının sığınağı olduğumu görüyorum. Bana sokuluyor, eskiden olduğu gibi birbirimizin kollarında sallanıyoruz ve büyük bir güçle içinden yükselen sevinci hissediyorum. Elleri kollarımdan aşağı kayıyor, şefkatle omuzlarımda dolaşıyor, sesi tatlılıkla tekrarlıyor: Kardeşim, kardeşim.

Ona sarılıyorum, onu kollarımla daha da sıkıyorum ama kollarımdan kurtulsun ve eskiden olduğu gibi oyunlarına dönsün isterdim. Bunun artık imkânsız olduğunu hissediyorum ve şu ana kadar suskun kalan o düşünce, hoyratça zihnimde yeniden beliriverip şöyle diyor: Annesine sahip olamadı, kız kardeşine sahip olmak istiyor.

Onu korumayı, yatıştırmayı öyle çok arzu ediyorum ki, içimiz-

den geçenler yüzünden, çocukluk imgelerini kuşanmış olarak bana gelen bu büyük arzu yüzünden öylesine altüst olmuş durumdayım ki, kendimi savunmaktan âcizim. Kafa karışıklığı içinde düşünüyorum: Mahvolduk, Haimon mahvoldu ve Eteokles asla affedemeyecek, asla.

Yüzü göğüslerime doğru eğiliyor, elimin ayağımın çözülmesine neden olan tehlikeli bir sevecenlik ve acıyla göğüslerimi öpüyor. Mütihakim elleriyle beni kuşatıyor, mırıldanıyor: Kardeşim, kız kardeşim, aşkım.

Beni bu kelimeyle kurtarıyor. Bunu duyunca bedenim şahlanıyor, kendini vermeyi reddediyor, kurtuluyorum ve demin bir çocukken ansızın çocuk olmaktan çıkan insanı kollarımda tutmaktan vazgeçiyorum. Polyneikes beklenmedik direnişim karşısında sinirleniyor, ellerimi yakalıyor, parmaklarını benimkilere geçiriyor ve eskiden oğlan çocukları gibi güreştiğimizde yaptığı gibi pes dedirtmeye kalkışıyor. Bir zamanlar denizin Kör'ünün dev suretini yalıyara yonttuğumu ve bunu yapmak için kendimi bütünüyle maddeyi keşfetmeye vermek zorunda kaldığımı bilmiyor.

Polyneikes'in onca dövüşten ve aşk eyleminden sonra ellerinin gücüne öyle bir güveni var ki direnebileceğimi aklına getirmiyor. Elleri benim taştan ellerime çarptığında, engelin aşılmaz olduğuna inanamıyor. Arzusu ve gayreti iki kat artıyor, ama heykelimin, kendi kuvvetini ona yönelterek, hiç acele etmeden, ama karşı konulmaz bir biçimde onu önümde dize gelmeye zorladığını görmüyor, tıpkı İsmene'yi ve beni kendi önünde dize gelmeye mecbur ettiği gibi. Kuvvetini bana karşı kullandığı müddetçe, benim de taştan ellerimin kuvvetine engel olmam mümkün değil. Birden anlıyor, mücadele etmekten vazgeçiyor ve o korkunç tarzıyla haykırıyor: "Dur! Dur!"

Ellerim açılıyor, dermansız elleri acıyla yana sarkıyor. Acıdan buruşmuş yüzüne rağmen, gülümsemeyi başarıyor:

"İyi oldu, yazık."

Bakışlarına sessizce karşı koyuyorum.

"Beni yendin... İnanılmaz bir şey! Masörüme gideceğim, bu halde silahlarımı tutamam."

Güveni şimdiden yerine gelmiş ve azametli yaşama sevincine yeniden kavuşmuş olarak gidiyor. Cüret ettiği şeyden serseme dönmüş bir halde orada duruyorum. Çadırımın içi savaş alanı gibi dar-madağınık, Altın El içeri giriyor, yardımına koşmak üzere dışarıda bekliyormuş. Polyneikes'in çıktığını görmüş. "Mat... mat oldu!" diyor.

Her şeyin hazır olduğunu ve istediğim zaman Gün'le birlikte yola koyulabileceğimizi söylüyor.

Polyneikes çok geçmeden geri geliyor, masörü ellerini görünce korkmuş, ona şöyle demiş: "Kız kardeşin büyük şifacı Diotime'nin öğrencisiydi. Kuşkusuz benim bilmediğim ilaçlar biliyordur, iyisi mi ona git çünkü benim iyileştirmem çok uzun sürer."

"Beni yaraladıktan sonra şimdi de tedavi edebileceğine inanıyor musun?"

"Diotime'yle çalıştım, deneyebilirim."

Onu karşıma oturtuyorum ve verdiği acıya rağmen, ellerini ovup yeniden harekete geçiriyorum. Yavaş yavaş, artık bunun gerekli olmadığını, ellerinin gevşemesi ve yeniden güven kazanması için onları benimkilerin arasında tutmamın yeterli olduğunu hissediyorum. Polyneikes kendini bütünüyle var olma sevincine, çılgınlığına teslim etmiş, onun bu kadar kendisi olmasına, kendisinin olmayan hakikatleri kökten reddetmekte bu kadar özgür olmasına hayranlık duyuyorum. Mavi bakışları ne onun, ne Eteokles'in ne de Thebai'nin üzerindeki uğursuzluğu def edemeyeceğime ve bunun o kadar önemli olmadığına ikna ediyor beni. Önemli olan, şu anda, onun gözünde önem taşıyan tek an olan şu anda, daima galip gelme hırsı yüzünden kırmama ramak kalan ellerinin koruyucusu olmam.

Birden anlıyorum ki bunu yapsaydım savaşı durdurabilirdim. Sakat elleriyle savaşı sürdüremezdi. Bunu yapmadım, istediğim bu değil.

"Beni iyileştirdin." Ayağa kalkıyor, o amirane rahatlığıyla ellerini ellerimden kurtarıyor.

"Eteokles'le aramdaki nefret, bu öfke ötekine değil tanrılara yö-

nelik, bize göre fazla susturulmuş, fazla sakatlanmış olan insan hayatına yönelik. Kendimizi kandırmayalım, hiçbir şeyden vazgeçmeyeceğim, o da öyle. Buraya bana heykellerini göstermeye geldin. Seni çok beklettim, belki de korkuyordum bundan. Göster onları bana."

Heykelleri heybeden çıkarıyorum ve beyaz ve gergin çadır bezine dayıyorum.

Uzun uzun annemizin suretlerine bakıyoruz, şöyle diyor:

"Zafer kazandığında hayranlık uyandırmak kolay, Eteokles gibi bozguna uğradığında ve devamlı kıyaslanmaya maruz kaldığında hayranlık uyandırmaya gelince, işte bu konuda asla üstün olmadım."

Bir şeyler daha söylemesini bekliyorum, duygulandı ama konuşmak istemiyor. İokaste'nin bütün ihtişamıyla onu hayranlıkla seyrettiği heykeli heybeme geri koyuyor. Eteokles'in kaderinin üstüne çöken ağır yükten dolayı yüzü kararmış olan İokaste heykeli ni alıkoyuyor.

"Neden o?"

"Çünkü Eteokles gelecek. Gecenin geleceği, ışık kırıntıları bu geleceğe karşı mücadele etmek zorunda. Sırf yiğitlikten, Antigone."

Ertesi gün yola çıkıyoruz. Gün çoktan arabamıza koşuldu ve sabırsızlıkla ayağını yere vurduğu sırada Polyneikes çıkageliyor. Savaş tekrar başlayacak, onu bir daha görmeyeceğim belki de, ya da korkunç şartlar altında göreceğim. Bakışlarımı onunkilerden, o güzelim hareketlerinden, yüzünden alamıyorum, oysa yüzünde daha şimdiden başka eylemlere, başka sevinçlere atılmaktaki sabırsızlığı okuyorum. Onu öperken, Oidipus'un Kolonos'ta söylediklerini tekrarlıyorum: "Oğlum, sen kralısın, daha fazlasısın, annen nasıl kraliçe idiyse, sen de kralısın." Bu sözleri unutmuş olsa gerek, zira kulak veriyor ve sevinç içinde anlamlarını keşfeder gibi görünüyor. Bunun üzerine Oidipus'un eklediği ama onun duymak istemediği kelimeleri hatırlatıyorum: "Senin gibi hakiki bir kralın, hüküm sürmek için tahta ihtiyacı yok."

Bana cevap vermeyi göze almıyor, beni bir saman çöpü gibi havaya kaldırıyor ve hiç sakınmadan arabanın içine atıyor, neyse ki Altın El yerinden fırladı. Dizginleri elime tutuşturuyor ve göçebe süvarilerin uzun narasıyla Gün'ü dörtmala kaldırıyor. Düşmemek için büyük çaba harcıyorum, atı yavaşlatmayı başardığımda ise artık çok geç. Arkamızda altın rengine çalan bir buluttan başka bir şey yok; ağabeyim, gülüşü, güneşi, tehlikeye attığı şanı tozun içinde kaybolup gitmiş.

DÖNÜŞ

POLYNEİKES'LE görüşmemin uğradığı başarısızlık, ondan ayrılmanın kederi hem zihnimi hem gözümü meşgul ediyor, bu arada Gün adım değiştirdi ve kendiliğinden güzel, hızlı bir tırısaya kalktı. Altın El aygırın hareketlerini daha iyi izleyebilmek için oturdu, dudaklarında bir hayranlık tebessümü dolaşüyor ve başını hafifçe sallayarak gördüklerini onaylıyor. Bırakıyorum bakışları benimkilere kılavuzluk etsin ve onun gibi ben de omuzların ahenkli hareketini, ayakların cüretkâr hamlesini, boynun, baş hareketlerinin ve soluma sesinin uyumunu algılıyorum. Gece'nin toynaklarının yere hafifçe, okşarcasına değişimini yeniden görür gibi oluyorum, onu dalgaların üstünde dörtlüye koşarken gördüğüm rüyada da tıpkı böyleydi.

Dizginleri Altın El'e veriyorum, onun yerine oturuyorum ve aynen onun yaptığı gibi, o mükemmel beden hareketlerini seyrediyorum. Kendimi bırakıyorum, kendimden vazgeçiyorum, Gün'ün yürüyüşünün egemenliğinde kendimi yeniden buluyorum. Saatler geçtikçe, Eteokles'in Gece'den feragatinin, Polyneikes'in Gün'ü hummalı arayışının, birbirlerine yaptıkları muhteşem bağışın, bana ikizler ve aralarındaki çelişkiler hakkında bugüne kadar gözlemleyebildiğim ve bilebildiğim her şeyden çok daha fazlasını öğrettiğini fark etmeye başlıyorum.

Dönüş yolculuğu uzun, süreyi Eteokles'e mükemmel durumda götürmek istediğimiz aygırın kuvveti belirliyor. Birkaç gün sonra bize doğru gelen bir süvari görüyoruz, Haimon bu. Atını Altın El'e verip benimle birlikte arabaya biniyor. Beni tekrar görmekten büyülenmiş gibi ama Gün'ün güzelliğinden de bir o kadar büyüledi.

İlgisini aramızda paylaştığını görmek beni incitiyor biraz. "Başaramadım," diyorum.

Başını sallıyor, bir şey söylemiyor ve ihtişamını görmek için Gün'ün dizginlerini salıyor. İçimi gene keder kaplıyor, aptalca sormaktan kendimi alamıyorum: "Peki ama, ağabeylerimin istedikleri ne?"

Apaçık bir zevkle seyrettiği aygırın dizginsiz hamlesini işaret ediyor gözleriyle. Anlamıyorum, gözlerini yukarı doğru kaldırıyor ve gökyüzünde geniş daireler çizen iki yırtıcı kuşu gösteriyor:

"Onlar gibi... kanat açmak."

Bu cevaba biraz sinirleniyorum ama akşam bunu K.'ya aktardığımda gülmeye başlıyor ve sadece şunu söylüyor: "Öyle."

"Peki ya ben?"

"Sen de kanat açıyorsun Antigone. Kendi tarzında."

Ertesi gün Eteokles beni kalesinde görmek istiyor ve içeri girer girmez şöyle diyor:

"Demek armağanım Polyneikes'in ağırına gitti, bana benimkinden daha güzel bir aygır göndermek istedi."

"Daha güzel değil, onun eşiti."

"Anlamı bu mu?"

"Bana şöyle dedi: Eteokles benim eşitimdir."

"Ben bu eşitliğe hiçbir zaman inanmadım, şimdi de inanmıyorum. Polyneikes bir dâhi, bense iktidarın basit bir hizmetkârıyım."

Yonttuğum ikinci sureti karşısına koyuyorum, İokaste'nin Polyneikes'in güneşiyle ışıldayan bir yüzle gülümsediği sureti. Eteokles şaşırıyor:

"Bunu alıkoymadı mı?"

"Ötekini alıkoydu, Haimon'un dediğine göre senin ıstırabının görüldüğü sureti."

"Garip... ama sonuçta adil ve savaş için de bana bu olağanüstü hayvanı gönderiyor, zira bu armağanları gerçekten de savaş için verdik birbirimize."

Birden ona sarılmaktan kendimi alamıyorum:

"Eteokles, üçümüz arasındaki bağı hissediyor musun? Polyneikes'in bizi sürüklediği uçurumdan korkmuyor musun?"

"Bu bağı biz seçmedik, bu bağ var, reddedemeyiz. Başı çeken Polyneikes, o korkuyu hoşgörmez, bizim görevimiz onun düzeyinde olmak. Olacağız da, aynen istediği gibi."

Polyneikes'inki kadar muhteşem bir kahkaha atıyor. Bir kapının sonsuza kadar kapandığını anlıyorum.

Altın El, Gün'ü denemesi için Eteokles'i ovada bekliyor. Eteokles beni de götürüyor ve çıplak aygıra hayranlıkla baktıktan sonra Altın El'in ona dönüşler yaptırmasını seyrediyor. Eteokles ata kendi biniyor, uzun bir koşudan sonra birçok engelden atlatıyor ve ağzı köpük içinde kaldığı halde harcadığı çabadan neredeyse hiç etkilenmemiş olan hayvanı yanımıza getiriyor.

"Gerçekten de," diyor, "Nike'nin eşiti, bunun imkânsız olduğunu sanıyordum. Tıpkı onun gibi, gemlemesek ölümüne dörtlü koşar."

Bu sözler içimi paralyor zira ağabeylerimi onların atları gemledikleri gibi gemleyecek sağlam ve sevecen eller olmayacak. Kim-seleri olmayacak, onları durdurmaktan düpedüz âciz olan benim dışımda.

Eteokles attan inip yanıma geliyor.

"Bu tehlikeli yolculuğu yaptığın ve bana bu atı getirdiğin için sana teşekkür ederim. Polyneikes beni korumak ve savaşta bana her türlü şansı tanımak için gönderdi onu. Beni bu kadar sevdiğini bilmiyordum."

Mutlu oldu, neredeyse duygulandı, ona şunu demeyi göze alıyorum:

"Madem birbirinizi bu kadar çok seviyorsunuz, aranızdaki bu savaş niye?"

"Bu bizim özgür olma tarzımız. Zavallı kız kardeşim, sanırım hiçbir zaman nefretin ne olduğunu anlamayacaksın. Nefret, sevginin sert ve acımasız halidir."

Sevgi hakkında bir şeyler gevelemeye çalışıyorum, bu Eteokles'i güldürüyor:

"Sevgi, Antigone, nefretin öteki yüzüdür, solgun yüzüdür. Onun yakıcı gücü, Polyneikes'in çocukluğumuzdan beri durmadan karşıma çıkardığı gücü değildir."

Ona karşı çıkmayı deniyorum ama bütün bedenimi dolduran hayır kelimesi bir türlü çıkmıyor ağzımdan.

Omuzlarını silkiyor ve bıkkın bir tavırla, Haimon'la birlikte uzaklaşarak beni orada bırakıyor...

Haimon ertesi gün, K.'nın beni mahcup ederek heykellerim için talep ettiği yüklü miktarın kalan bölümünü getiriyor.

"Savaş tekrar başlayacak," diyor, "pek çok hasta ve yaralı olacak, bakımevleri ve şifacılar onların hizmetine verilecek, şehirdeki hastalar ve yoksullar için başka yerler ve başka bakım imkânları bulmak gerekiyor. Sen Diotime'den hastalara bakmayı ve iyileştirmeyi öğrendin, Eteokles mahallendeki hastalar ve yoksullar için evinde küçük bir hastane kurmanı istiyor."

Kabul ediyorum, zaten K.'yı ve civardaki kadın ve çocukların bir kısmını tedavi ediyorum. Çok becerikli olan Altın El ilaçları hazırlamama yardım eder. K.'nın hastalığı giderek ağırlaşıyor, günün büyük bölümünde yatmak zorunda ve ona yemek yedirmek büyük çaba gerektiriyor. İsmene ona sık sık haberler getiriyor ve akıl soruyor, bazen Eteokles bile bizzat danışmaya geliyor ona ve kapıdan, bu görüşmelerin sık sık kuvvetli öksürük nöbetleriyle kesildiğini duyuyorum.

Yeni hastalar kabul etmeye başlıyorum, biz yemeğimizi yedikten sonra Altın El onları içeri alıyor ve karınları doyurulup tedavileri yapıldıktan sonra gönderiyor, ilaçları hazırlamama da yardımcı oluyor. Böylece, bir tacir için heykel yapmayı sürdürebiliyorum zira Eteokles'in verdiği para sonsuza kadar yetmeyecek.

K. zayıf düşmeye devam ediyor, bir gece oluk oluk kan kusuyor ve sabah yataktan kalkamıyor. Altın El onun Thebai'de öleceğini, bir an önce dağa, Klios'un yanına dönmesi gerektiğini söylüyor.

"Sen de onunla gideceksin, orada ona bakarsın değil mi?"

Altın El üzüntüyle bana bakıyor ama razı oluyor.

K. durumunun gayet iyi farkında, bana şöyle diyor:

"Doğru, burada bir ay, en çok iki ay dayanabilirim, ama senin yanında olurum, hâlâ işe yarayabilirim. Klios'un yanına kadar gitmeyi başarabilirsem, bir yıl daha, belki daha fazla yaşayabilirim, sana oradan yardım edebilir miyim bilemem."

"Edebilirsin, benim için önemli olan hayatın. Altın El'le beraber Klios'un yanına git, düşüncelerimiz birbirinden ayrılmayacak." İsmene'ye bu yolculuktan bahsediyorum; her zamanki gibi ne yapacağını biliyor. Polyneikes'in bana ordugâhında verdiği mühür K. ile Altın El'in onun hatlarından geçmesini ve birlikleri tarafından korunmasını sağlayacak. Eteokles de Thebai birlikleri ve müttefiklerimiz tarafından korunmasını güvence altına almak için başka bir mühür veriyor ona. Bir de, K.'nın uzanabileceği hafif bir yük arabası ile iyi bir at.

Gidişinin arifesinde K. benimle uzun uzun konuşuyor, Altın El'in kendisini Klios'un yanına götürdükten sonra Thebai'ye dönüp bana yardım etmesi için ısrar ediyor. Reddediyorum, Altın El İo'nun evinde kalıp onunla birlikte tedavisini üstlenmeli, ayrıca Oidipus'un Atina etrafında katettiği güzergâhın şeklini dağın yamacına oyma projesini, o büyük projeyi sonuçlandırmasında Klios'a yardım etmeli. Biz henüz anlamına vakıf olmasak da bu şekil çok önemli. K.'ya Klios'un bana gönderdiği modeli görünce Eteokles'in dile getirdiği düşünceyi hatırlatıyorum: Yukarı doğru genişleyerek giden bu yarım daireler boyunca yürünebilir, oturulabilir, beklenebilir ve bir olay görülebilir.

"Hangi olay?" diye soruyor K.

"Bilmiyorum, henüz bilmiyorum. Hayatta olaylar o kadar hızlı meydana gelebiliyor ki. Bir sabah İokaste'yi umutsuz gözlerle görmüştüm ama başkaları için olduğu gibi benim için de hâlâ güzeldi, hâlâ kraliçeydi. Bir saat sonra ölmüştü ve babam da kendi gözlerini oymuştu. O zaman hayatımın bir kısmı paramparça oldu, ama her şey o kadar çabuk olup bitti ki anlayamadım."

"Orada anlayabilecek miyiz?"

"Belki daha iyi. Çocuklar kurt oyunu oynadıklarında, kurdun ne olduğunu ve kendilerini nasıl savunacaklarını da öğrenmezler mi biraz?"

K.'nin gözlerinde kısa bir şimşek çakıyor, ileriye gören gözleri benim belli belirsiz sezdiğim şeyi anlayacak mı acaba?

K. sustuğundan, ekliyorum:

"Belki orada o yerin anlamını bulacak olan sensin ya da birbirimizi düşünerek bu anlamı beraberce keşfedeceğiz. İşte bunun için yaşamam ve Altın El'in seninle kalması gerekiyor. En önemlisi bu."

"Neden?"

"Ben bunun için geldim."

Söylediğim şeyi anlamıyorum, biri benim yerime konuştu sanki, ama K. onaylıyor, şöyle mırıldanıyor:

"Evet, bunun için."

Yarın gidiyor olmasının ona da büyük bir üzüntü verdiğini görüyorum. Uzun bir öksürük nöbeti tutuyor, toparlandığında bana şöyle fısıldıyor:

"Eteokles'in dostu Vasko'ya ve onun genç dostlarına güvenebilirsin, bana söz verdi. Günü geldiğinde kendini tanıttacak, ona itimat edebilirsin."

Haimon ile Eteokles son seferlerinden henüz dönemediler, yolcuları kapıya kadar götürmek için İsmene'yle bir ben varım yalnızca.

Onlara eşlik ederken neler kaybedeceğimi tartıyorum kafamda; Altın El'in neşeli gücü, iyi kalpliliği ve K.'nin bakışları, ender tavsiyelerinin ya da sessizliklerinin isabetliliği ve şarkıları, ruhumu kendinin çok üstüne yükseltmiş olan, artık sadece mırıldanabildiği şarkıları. Gözyaşlarımı güçlükle tutuyorum, K. bunu fark ediyor ve ayrılık merasimini hızlandırıyor. Elimi tutuyor ve kendi usulünce dudaklarını hafifçe değdirerek öpüyor, İsmene'ye doğru eğiliyor ve kulağına bir şey fısıldıyor. İsmene'nin ağlayacağını sanıyorum ama tıpkı İokaste gibi toparlanıyor ve kendini tutuyor.

Altın El'e sarılıyoruz, sonra K.'nin bir işareti üzerine arabaya atılıyor, araba sallanıyor.

Onları uzun süre gözlerimizle izliyoruz, sonunda İsmene beni hüznü dönüş yoluna sürüklüyor. Soruyorum:

"K. sana ne dedi?"

Tereddüt etmiyor:

"Bana dedi ki: Elinden gelirse koru onu."

"Neredeyse ağlıyordun?"

"Evet, zira seni koruyamayacağım, sen korunmak istemiyorsun.

Belki yardım edebilirim, biraz. K.'nın gidişi benim için de büyük bir kayıp, Eteokles için de öyle, onun en iyi danışmanı olmuştu, Eteokles'in tek hasmı Polyneikes değil."

Hastalar geliyorlar, her geçen gün daha kalabalık geliyorlar, ilk günler sadece yalnızlıktan dolayı acı çekiyordum, şimdi dostlarımdan yardımından ne kadar yoksun kaldığımı kestirebiliyorum. Altın El her gün hastaları denetimden geçirir, sadece söylenen saatte içeri girmelerini sağlar, şüphelendikleri olursa K.'ya gönderirdi; keskin bakışı, görünüşte son derece basit soruları, hasta numarası yapanları çabucak ortaya çıkarmıştı. Sadece belli sayıda hastam vardı, hepsi sıraları geldiğinde içeri giriyordu ve benim de muayene etmeye, dinlemeye, tedavi etmeye vaktim oluyordu. Akşamları Altın El ilaçları hazırlamama yardım ediyordu.

Dostlarımdan kurmuş olduğu düzeni korumaktan âcizim. Hastalar daha kalabalık, daha erken geliyorlar, daha geç gidiyorlar, ilk kendileri tedavi görsünler diye aralarında kavga ediyorlar, bazen de dövüşüyorlar. Bazıları çok aç, Altın El'in sebzelerini koparıyorlar, erzakı yağmalıyorlar, sefaletleri karşısında onları durdurmaya cesaret edemiyorum ve çoğu kez akşamları kendim bile yiyecek bir şey bulamıyorum.

İsmene sık sık beni görmeye geliyor, ahşap evi sarmaya başlayan pisliği ve dağınıklığı fark ediyor ve bana şöyle diyor:

"İşin başından aşkın. Her şeyi kendin yapmamalısın, bazı ilaçlar çarşıda hazırlatılabilir, yoksullarına çorba ve ekmek dağıtımını yapmak gerek."

"Hangi parayla?"

"Eteokles'in parasıyla."

"O parayı sakladım, bu bana adil gelmiyor, iade etmek istiyorum."

"Aptallık bu, sen o parayı kazandın, madem kendin için kullanmak istemiyorsun, hastaların için kullan."

Parayı ona veriyorum ve İsmene her öğlen geliyor. Çağırdığı taccirler ilaçları getiriyor, başkaları çorba pişirmek için gereken malzemeyi getiriyor ve onun gözetiminde ekmek dağıtıyorlar, böylece ben de sadece hastaların tedavisiyle ilgilenebiliyorum. Onun düzeni tekrar kurduğunu, yemeği hazırlayan kadınları idare ettiğini ve güç bir iş olan ekmek ve çorba dağıtımını sırasında çıkan tartışmaları yatıştırdığını görmek harika bir şey. Neşesi, şakaları havayı yumuşatıyor, bir kahkaha ve nükte tufanının ortasında amirane bir otoriteyle hırsızları ve sahte hastaları kendi rızalarıyla gitmeye ikna ediyor.

Yemek dağıtımını sona erdiğinde ağzına kadar dolu bir çanakla gelip yanıma oturuyor ve hastaları uzaklaştırdıktan sonra beni yemeye zorluyor. Bu çok hoş bir an, az konuşuyoruz ama birbirimize çok yakınız. Bazen yemeye devam etmekte duraksıyorum, ısrar ediyor:

"Burada yenecek bir şey olduğu müddetçe bitir, akşama bir şey kalmayacak, gene her şeyi vermiş olacaksın. Haimon görse çok kızdı buna."

"Haimon o kadar uzaklardaymış gibi geliyor ki bana... geri geleceğine inanıyor musun?"

"Kendini çok yorduğun için şüphe ediyorsun bundan. Ben burada sadece iki saat geçiriyorum ve evime canım çıkmış bir halde dönüyorum. Sen bütün gün dayanıyorsun, bunu nasıl başardığını anlayamıyorum."

Beni öpüyor, hafif adımlarıyla uzaklaşıyor ama yüzü gülse de en az benim kadar endişeli olduğunu hissediyorum. Her geçen gün daha çok hasta ve aç insan geliyor sabahları, Eteokles'in parası tükeniyor ve bize vaat ettiği para yardımını yapmak için geri gelmiyor. Her gün, yemek için gereken parayı bulamayacağımızı sanıyorum ama gene de üstesinden geliyoruz zira meçhul bağışçılar –sıkıntıda olduğumuzu kimden öğrenmiş olabilirler?– devam etmemizi sağlayacak kadarını gönderiyorlar.

Bir akşam, evde yalnız başıma, ertesi günün ilaçlarını hazırlar-

ken bir kör çıkageliyor ve bana Öyle diyor:

"Babanı tedavi ettiğin gibi beni de et, krleri tanıyorsun sen. Şu sıralar kullanmadığın küçük bir atlyen olduğunu söylediler. Ora-ya benim için bir döşek ser, görüyorsun ki llym, evinde bir yer istemiyorum senden. Havalar giderek soğuyor, benim yaŐımda, evet Oidipus'la aynı yaŐtayım, bu mevsimde hla açık havada yatmak doğru değil. Oidipus'un neredeyse bütün Şarkılarını biliyorum, eğer bana iyi bakarsan, sana söylerim."

Ondaki dzmeciliği hemen hissediyorum, Oidipus gibi uzun boylu, gözlerinin üstündeki sargı aynı onunki gibi, onun tereddütlü uzun adımlarını, sert sesini taklit ediyor, çok iyi görmüyor ama kr değil. KrmŐ gibi yapıyor ve bu bana dokunuyor zira içimdeki ba-ba imgesini canlandırıyor. Bu sahtelik ve hakikilik karıŐımı karıŐısında Oidipus'u başka türlü dŐnebileceđimi, hatıraları sınırlayabileceğimi, zlem ya da hayranlığın beni boğmasına izin vermeye-bileceğimi seziyorum.

Adamın benden istediğini yapıyorum, sahiden de artık heykel yapmaya vakit bulamadığım atölyede ona bir döşek seriyorum, elimde kalan ekmeği veriyorum ve onu uyarıyorum:

"Sadece bir gece kalabilirsin zira yarın kız kardeşim İsmene, ki benden daha katıdır, kr olmadığını anlayacak ve seni gönderecek."

"İsmene'nin öğle vakti beni kahkahalarla kovacağını biliyorum, ama Antigone akşam beni gene içeri alacak. Senin gibi ben de beklemeyi bilirim kızım, sonunda kazanan sen olacaksın ve ben de ho-Őuma giden ve işe yarayacağımı bildiğim bu yerde kalacağım.

"Şimdi sana Oidipus'un bir Őiirini okuyacağım, yarın da bir başkasını İsmene'ye ve çorba dağıttınız kiŐilere okuyacağım."

Oidipus'un defalarca okuduğunu duyduğum bir Şiire başlıyor; Herakles'in daha çocukken gücünü nasıl keŐfettiđini, keŐfine nasıl da sevindiğini ve bu gücün kendisinden isteyeceği muazzam iŐlerden nasıl korktuğunu anlatıyor.

Dirkos'un sesi güzel ama Oidipus'un sesinin geniŐliđine sahip değil, ayrıca Şarkıyı babamın yaptığı gibi her seferinde yeni sözlerle uydurmuyor, ezberden okuyor. Gene de, zenginliğini kaybetmiş

olsa da, başkaları tarafından söylenmekten akıcılığını yitirmiş olsa da, bu hâlâ Oidipus'un şarkısı ve bütün Grek ülkesinin şarkıcı ozanlarının ve şarkıcılarının ortak kelamı. Oidipus bizi terk etmiş olsa bile düşüncesinin, ritimlerinin ve şarkılarının hâlâ aramızda yaşadığını hiç bu kadar güçlü bir biçimde hissetmemiştim.

Ertesi gün İsmene Dirkos'u saklandığı atölyede bulduğunda, patlıyor:

"O bir sahtekâr, bir sokak şarkıcısı, yol ağzlarında şarkı söyleyen biri, hayatını kazanabilir ve kalacak bir yer bulabilir. Halbuki K. seni uyardı, kimseyi yatıya alıkoyma, yoksa çabuk batarsın diye. Haimon ile Eteokles geri geldiklerinde, kendini tüketmene göz yumduğum için kızacaklar bana. Evinin ve atölyenin seni sömüren insanlar tarafından istila edilmesine göz yumarsam kızgınlıkları daha da artacak. Bu adamı derhal kapıya koyacağım!"

Dirkos'u paylamaya gidiyor, adam altında ezildiği alaylara karşılık vermekten âciz olduğundan hiç direnmeden katlanıyor.

Çorba dağıtımı sırasında girişin önünde dikiliyor ve Oidipus ile Sfenks'in karşılaşmasını okumaya başlıyor. İsmene kızıyor ama adam yolda durduğunu ve şarkı söyleme hakkını kimsenin elinden alamayacağını belirtiyor.

İsmene tek kelime etmeden geri geliyor, dağıtım tekrar başlıyor ama Dirkos'un söylediği şarkıyı dikkatle dinlediğini görüyorum. Dağıtım sona erince adama sesleniyor:

"Çanağın varsa gel, biraz çorba kaldı."

Adam çanağıyla geliyor ve İsmene asla yapmadığı bir şey yapıp çorbayı kendi koyuyor, onunla gülüp şakalaşıyor ama sonra, derhal çekip gitmesini buyuruyor, adam da itiraz etmeden gidiyor.

Akşam, yalnız kaldığımda Dirkos geri geliyor, dosdoğru atölyeye gidiyor ve yatağını kendisi hazırlıyor.

"Senin evinde rahatım Antigone, hayatımı kazanıyorum ama artık seni bulduğuma göre kalacağım."

"Ya İsmene?"

"İsmene beni kovmakta haklı, ben de kalmakta haklıyım."

"Burası benim atölyem..."

"Artık buraya ihtiyacın olmayacak."

"Buna sen mi karar verdin?"

"Ben değil, savaş, sefalet bütün hayatını elinden alacak Antigone. Dinle, sadece senin için şarkı söyleyeceğim."

En kadim Apollon'un, kurtlardan ve veba taşıyan sıçanlardan oluşan maiyetiyle kara tanrının şarkısını söylüyor. Yavaş yavaş biçim değiştiren ve ilham perileri ile doğan güneşin tanrısı haline gelen Apollon'un.

şaşakalıyorum, Oidipus'un Apollon'un dönüşümünün şarkısını söylediğini sadece bir defa, Diotime'nin evinde duymuştum. şarkı ona kadar nasıl ulaşmış olabilir?

"Bilmiyorum Antigone, ben okuma bilmem. Söylediğim şarkıları bazen bizzat Oidipus'u dinleyerek, çoğu kez de başka şarkıcı ozanlardan ya da senin yazdığın, orada burada dolaşan şarkılar sayesinde öğrendim."

Sargısını çıkarıyor ve yorgun gözleriyle bana bakıyor.

"Ben arkadan gelenim, benim söylediğim şarkılar eksiktir, çoğu kez hatalı ve bozulmuştur, her ne kadar sadık kalmaya çalışsam da. Gene de, beni dinleyenlerin gözünde Oidipus yeniden mevcudiyet kazanıyor, sözü işitiliyor. Evet, benim gibi sefil şarkıcılar, ihtiyar enkazlar sayesinde Oidipus ve Antigone yaşamaya devam edecekler."

Acele etmeden gece için hazırlanıyor ve bana bakarak konuşuyor:

"şimdi evine dön ve bir şeyler ye kızım, yarın buna ihtiyacın olacak."

Ertesi gün İsmene geldiğinde, soruyor: "Geri geldi mi?"

Evet anlamında bir işaret yapıyorum.

"Ne kadar yufka yüreklisin. Hayır diyemiyor musun?"

"Bazen diyebiliyorum, ama ona değil."

"Bu akşam gelip seni ondan kurtaracağım."

"Onu rahat bırak, kendisi gibi şarkıcılar sayesinde Oidipus'un yaşamaya devam ettiğini söylüyor."

"Doğru ama bu Oidipus'un soluk bir hatırası, güdük bir şarkı, dalları ve yaprakları olmayan bir ağaç."

"Günün birinde bir şair gelecek, onun yaşattığı bu zavallı şarkıyı gene kanatlandıracak."

"Ne zaman?"

"Ne zaman olacağı bizi ilgilendirmez."

Dirkos akşam olunca kör arkadaşıyla birlikte geliyor, adı Patroklos ve sevilecek hiçbir yanı yok gibi görünüyor. Oysa birbirlerine büyük bir muhabbet ve yakınlık gösteriyorlar; yaşlılık ve hastalıktan beli bükülmüş bu iki yoksul adam arasındaki dostluk, gördüğüm en güzel şeylerden biri şüphesiz diye düşünüyorum.

Dostunun geçimini sağlayan Dirkos ama Patroklos onun hafızası. Dirkos fırsat bulur bulmaz onu şarkıcılara, masalcılara, şenliklerde kahramanların ve tanrıların şecerelerini ve maceralarını anlatan rahiplere yakın bir yere oturtuyor.

Patroklos bunları o müthiş hafızasına kaydediyor, daha sonra da Dirkos ezberleyene kadar tekrarlıyor ona.

Patroklos, Oidipus'un Labirent'ten geçişinin ve Mısır'a gelişinin hikâyesini bilmediği için benden anlatmamı istiyor. Bitirdiğimde, bana Oidipus'un şarkılarından birini okuyor. Bu şarkıyı duymak beni hem mutlu ediyor hem de sinirlendiriyor zira neredeyse her mısradan Oidipus'un asla kullanmış olmayacağı kelimeler ve söz dizilişleri var.

Bunu ona söylediğimde, Patroklos düzeltmemi istiyor ve hep biraz nemli olan ve beni biraz tiksindiren iri elini uzatıyor. Her hatada, Oidipus'un kullanmış olacağı kelimeyi söyleyerek eline dokunuyorum. Kelimeyi tekrarlıyor, on mısradan sonra duruyor ve şiire baştan başlıyor. İnanılmaz hafızası hepsini kaydetmiş, kaba sesine ve kötü şivesine rağmen, Oidipus'un taklit edilemez söyleyiş tarzını yakalıyorum.

Mutlulukla haykırıyorum:

"İşte bu, söylediği şarkı buydu!"

Aniden çıkagelen İsmene de benim kadar etkilenmiş: "Oidipus değil, onun sesi değil ama gene de o burada. Size yardım edeceğiz Patroklos, sana ve Dirkos'a, mutsuzluklarımızı unutmak için iyi bir yol olacak bu."

ÇIĞLIK

DOĞRU, felaket üstümüze çökmek üzere, sayıları giderek artan hastaların ve yoksulların üstüne. Eteokles ile Haimon'un başlattığı sefer kısa sürecekti ama uzayıp duruyor. Thebai'ye gönderilen haberciler dönüşten değil, yolları açma zorunluluğundan ve takviye ihtiyacından söz ediyorlar.

Eteokles, evimi hastalara açmamı istediğinde, sitenin masrafları üstleneceğine söz vermişti. İsmene bu sözü Kreon'a hatırlattığında, şehrin mali işlerini Eteokles'in yürüttüğü ve kendisinin bize yardım etme imkânının olmadığı cevabını verdi.

Kıtlık Thebai'de kök salmaya başlıyor, fiyatlar yükseliyor, İsmene buna çok şaşırıyor zira Eteokles'in önemli miktarda yedek kaynaklar oluşturduğunu biliyor, vurguncuların onun yokluğundan faydalandığını düşünüyor.

Biz her gün Patroklos'a Oidipus'un kelimelerini ve duygularını öğretirken, gerçekler üstümüze yüklenmekten geri durmuyor. Bitki ve ilaç tacirleri yakında bize malzeme sağlamayı kesecekler. Savaş var, diyor içlerinden biri, nakit ödemek gerek. Onlara Eteokles'in verdiği sözden bahsediyorum, bu güvensizliklerini gidermiyor ve akıllarından Eteokles ile Haimon'un hâlâ hayatta olup olmadıklarını geçirdiklerini seziyorum.

Oidipus'un gözden geçirdiğimiz şarkılarını akşamları Patroklos'la birlikte öğrenen Dirkos, şehrin sokaklarını dolaşıp iki şarkı arasında insanları yiyecek sıkıntısı içindeki bizlere yardım etmeye çağırıyor. Pek çok kişi bize her gün ekmek ve erzak getiriyor, aralarında çok sayıda kız ve erkek çocuğu var, bağışlarını girişe bıra-

kıp onlarla konuşmamıza fırsat bırakmadan tabana kuvvet kaçıyorlar. Bu destek dayanmamızı sağlıyor ama dağıtımların yarısını kısmak şart, yakında ilaç sıkıntısı da başlayacak.

Bütün hastalarım ve eve aldığım terk edilmiş iki küçük çocukla birlikte, kendimi, Oidipus'la burnun üstünde olduğum zamanlardaki gibi, dev bir dalganın tehdidi altında hissediyorum. Oidipus bu dalgayı, Klios'un ve kendi deliliğinin dalgasını zaptetmeyi başarmıştı. Şimdi başka bir dalga var, ağabeylerimin deliliğinden doğan ve gittikçe kabarak bizi boğmakta olan bu yoksul, hasta ve sakat insan selinin biçimini alan bir dalga.

Sabahleyin hastalar geldiğinde konuşmaya ihtiyacı olanları dinliyorum, hafif yaralılara pansuman yapıyorum ve sıra diğerlerine, ciddi hastalıkları olanlara ve ilaca ihtiyacı olanlara geldiğinde karşılıklarına geçip şöyle diyorum:

"Bugün ilaç yok. Elimde hiç kalmadı, para da kalmadı."

Mutlak bir güvenin okunduğu gözlerini bana doğru kaldırıyorlar ve sanki hep bir ağızdan iç çekiyorlar: "Ne zaman olacak?"

En kötüsü de bu, onlara daima ilaç ve ekmek bulacağımdan eminler. Onlara bakmaya cesaret edemiyorum, gözlerimi eğiyorum, sonunda içler acısı, çığlığa benzer bir ses çıkıyor ağzımdan:

"Ne zaman?.. Bilmiyorum..."

Boğuk bir uğultu kopuyor, şöyle dediklerini işitiyorum: "Bu mümkün değil."

İsmene'nin dağıtımını yaptırdığı bir parçacık ekmeği ve sulu çorbayı alacaklar. İtiraz etmiyorlar ama o belirsiz uğultu etrafımda dolaşmaya devam ediyor: "Bu mümkün değil, sen ki Antigone, Oidipus'un kızı, sen ki bizler gibi aç açık kalıp süründün, senin bulmaman mümkün değil... Gene geleceğiz... yarın gene geleceğiz."

Kaçıyorum, deli gibi eve doğru koşuyorum zira güvenle ümit ettiklerini, hatta yarın bulacağımdan emin olduklarını biliyorum. Neyi bulacağımdan?

İki çocuk hâlâ uyuyor, birkaç dakika sonra uyanacaklar ve hiçbir şey düşünemez olacağım. Oidipus ne yapacağını bilirdi. Onca zaman peşinden giderek ne öğrendim peki? Yürümeyi, yola dayanmayı. Değişen bir şey yok, hâlâ yollardayım ve hiçbir şey anlamam-

dan sabahtan akşama kadar yürüyorum. Oidipus ve Klios'la birlik-
teyken, akşamları mola verirdik ve ben dilenmeye giderdim. Yap-
mayı bildiğim şey bu, bunun için yaratıldım, tekrar yapmaya baş-
lamam gereken de bu.

İki çocuk uyanıyorlar, altlarını değiştiriyorum, gülümsedikleri-
ni görünce kendimi yüreklendirmek için onları biraz sevip okşuyor-
um ve her günkü gibi ortalığı derleyip toplamakta olan iki kadına
emanet ediyorum.

"Bugün onlarla siz meşgul olun, benim İsmene'ye gitmem gere-
kiyor." Güven dolu gözlerle bana bakıyorlar, birkaç hasta dinlen-
mek için kalmış, içler acısı yemek artıklarını yiyorlar. Onlara işaret
ediyorum, "Yarın görüşürüz," diyorlar. Korkunç bir şey bu, hepsi
yarın elimde ilaç ve ekmek karşılarında olacağıma inanıyor.

Evden çıkıyorum, yapacağım şeyi düşünmeye cesaret edeme-
den yürüyorum, İsmene'nin evine varıyorum.

"Bana bir elbise ver, benimki çok eski, merhamet uyandırmak
istemiyorum."

"Ağlamışsın... ne yapacaksın?"

"Dileneceğim. Başka ne yapabilirim ki? Agoraya gidip zengin-
lerden dileneceğim."

Aklından, sen, İokaste'nin kızı, Eteokles'in kız kardeşi, benim
kız kardeşim, diye geçirdiğini görüyorum, ama söylemiyor, her za-
manki çabukluğuyla her şeyi kavradı.

"Sana bir elbise vereceğim, seni yıkayacağım, saçlarını taraya-
cağım. Madem rezalet çıksın istiyorsun, istediğinden daha da bü-
yük olacak."

"Rezalet istemiyorum. Para istiyorum! Derhal, yoksa ölümler
olacak. Pek çok."

Susuyor, konuşmak boşuna. Beni yıkıyor, saçlarımı tarıyor, her
şeye rağmen, müşfik ve kararlı ellerini üzerimde hissetmekten mut-
luyum. Bana bir elbise veriyor, rengi bana bundan daha mutlu ol-
duğunu bilemediğim bir vakitte Diotime'nin verdiği harmaniyi ha-
tırlatıyor biraz.

Bütün mutlu anlarımla, tıpkı Diotime'nin harmanisi gibi, şu
son haftalardaki bitmek bilmeyen işler, geçip gitmeyen endişeler

yüzünden yıpranıp parçalandığı duygusuna kapılıyorum.

İsmene benimle gelmeyi teklif ediyor, hayır, yalnız gitmeliyim.

Agora yakınlarındaki meclis binasının önünden geçiyorum. Basamaklı sekide, kapının önünde iki nöbetçi var, meclis üyeleri oturum halindedir. Ani bir itkiyle basamakları tırmanıyorum, nöbetçiler beni durduruyor:

"Yasak. Aşağı inin!"

"Onlarla konuşmalıyım. Mutlaka."

"Yasak. Sadece meclis üyeleri girebilir. Kadınlar giremez. Çekip gidin!"

Basamakları iniyorum ve gayri ihtiyari binanın etrafını dolaşıyorum, arkada bir kapıya doğru inen bir merdiven var. Nöbetçi yok. Kapı kapalı değil, içerisi karanlık, koyu renk malzemelerle, sandıklar ve fiçilerle dolu. Dipte hayal meyal bir merdiven seçiyorum, oraya kadar ilerlemeye çalışıyorum, bir yerlere takılıyorum, her yerim çiziliyor, mavi elbise yağdan leke içinde kalmış ve toza batmış olmalı. Merdivenin üstündeyim, çok dolu değil, geçebilirim. Belki meclis salonunun kapısına varabilirim ve o zaman... O zaman, dehşet! O kadar erkeğin karşısında ne yapabilirim ki. Ellerimin simsiyah olduğunu fark ediyorum, korkudan terlediğim için yüzüme de sürmüşüm. El yordamıyla merdiveni çıkıyorum, yukarıda bir kapı var. Arkasından uğultulu sesler geliyor, meclis üyeleri sahiden de oturum halindedir. Kapı kilitli değil, ama açılmıyor, sıkışmış, hedefe bu kadar yaklaşmışken içeri girememenin öfkesi kaplıyor içimi. Var gücümle itiyorum ve birden korkunç bir gürültüyle açılıyor kapı. Işıktan kör olmuş bir halde, onca erkeğin büyük bir ciddiyetle oturduğu geniş bir salona fırlatılmışçasına giriyorum.

Karşımda, sıçrayarak yerinden kalkan ve sanki hayaletmişim gibi korkulu bir ifadeyle bana bakan genç bir adam duruyor. Korkusunu üzerinden atıp bağıyor:

"Bir kadın!.. Dışarı, dışarı!"

Salondan arı kovanı gibi bir uğultu yükseliyor. Adam birden tehditkâr bir tavırla üzerime yürüyor. Elinden kaçmak için, oturum başkanının kürsüsüne uzanan ortadaki sıraların arasından koşarak geçiyorum.

Başkanın önündeyim, dizlerine kapanıyorum, onu tanıyorum, Thymos bu, Thebai ordusunun subaylarından, Oidipus'un dostuydu, çok yaşlanmış, beni nasıl tanıyabilir, ben de değiştim. Ona yalvarmalıyım, hemen, kapı dışarı edilmeden.

"Ben Antigone'yim, Oidipus'un kızı, Eteokles'in kız kardeşi. Ağabeyim benden kenar mahalledeki hastaları ve yoksulları tedavi etmemi istedi. Bana para verecekti, daha dönmedi ve elimde hiçbir şey kalmadı. Ne hastalar için ilaç, ne yiyecek... Çocuklar var, yarın ölecekler. Para, hemen para lazım!.. Beni tanımadınız çünkü mahzende üstüm başım kirlendi. Beni kovmayın! Ben Antigone'yim."

Sevecen gözlerle bakıyor bana, beni tanıdığını anlıyorum.

"Buraya girmeye hakkın yoktu Antigone, burası kadınlara göre bir yer değil ama sana yardım edeceğiz. Kral dönene kadar yoksullarına ve hastalarına para yardımı için oylama yapılmasını isteyeceğim."

Salondan bir tasdik uğultusu yükseliyor ama ben itiraz ediyorum:

"Bu çok uzun sürer, pek çok kişi ölür. Sizler verin, hemen, biraz para, elinizde ne varsa birazını."

Thymos'un yüzü sertleşiyor:

"Bu mekânda böyle davranmak âdet değildir."

Arkamda, içeri girdiğim sırada yükselen aynı öfkeli yabanarısı uğultusunu duyuyorum. Anlamı şu: Kovun onu! Bu hoşgörülemez!

Karşılarına geçiyorum, şöyle diyorum:

"Hoşgörülemez olan savaş, sizin haberiniz olmadan yapılan savaş, ilacı kalmayan hastalara, aç gezen yoksullara, ölüp gidecek olan küçücük çocuklara karşı yapılan savaş. Kral Eteokles, ağabeyim, bana para sözü verdi. Savaş nedeniyle buraya dönemiyor. Dönüşünde sözünde duracağını gayet iyi biliyorsunuz ama o zamana kadar bakımını bana emanet ettiği insanların yarısından fazlası ölmüş olacak."

Thymos'a dönüyorum, yalvarıyorum ona:

"İlk sen ver, zira bana değil göklerdeki ulvi ellere ve ışıldayan tanrıçaya vereceksin, benim ağzımdan sana yakaran onlar."

Thymos hâlâ tereddüt ediyor, alçak sesle ona şöyle diyorum:

"Dostun Oidipus için senden hiçbir şey istemeden on yıl boyunca dilendiğimi hatırla."

Ayağa kalkıyor, sürüp giden uğultuyu bir el hareketiyle bastırıyor. Kesesinden iki adet para çıkarıp dilenci sepetime bırakıyor. Daha fazlasını da yapıyor, beni kolumdan tutup meclis üyelerinin oturduğu sıralara doğru götürüyor. İçlerinden ilki çok yaşlı bir adam, bana şöyle diyor:

"Gözlerim artık iyi görmüyor Antigone, ama seni duydum. Gelmekle ve bize görmezden gelme hatasını işlediğimiz şeyleri söylemekle iyi ettin. Umarım herkes benim gibi verir."

Bana iki adet para veriyor, ilaveten bir de yüzük. Yüzleri mağrur ve kibirli bu adamların sıralarının arasından Thymos'la birlikte geçiyorum, hepsi bir şeyler veriyor, bazıları herkesin yaptığını yapmak için ama çoğu, merhamete gelip, paralara mücevherler, yüzükler veya madalyonlar ilave ediyor.

Bütün meclis üyelerinin önünden geçtikten sonra Thymos beni kapıya götürüyor. Arkama dönüyorum, içimi büyük bir sevinç dalgası kaplıyor ve şöyle diyorum: "Siz bize verdiniz, artık yalnız değilim, artık yalnız değiliz. Teşekkür ederim."

Thymos bana kapıyı açıp, afallamış nöbetçilere geçmem için izin vermelerini söylerken ona gülümsüyorum. Ciddi yüzü aydınlanıyor ve şöyle diyor:

"Sana gene yardım edeceğiz."

Mutluyum, heyecandan şaşkına dönmüş haldeyim. Yolumu kaybediyorum, sonunda İsmene'nin evine vardığımda, lekeli elbise ve şaşkın ifademi görüp korkuyor.

"Ne geldi başına? Düştün mü?"

Sepetimi örten bezi kaldırıyorum ve şöyle diyorum: "Başıma bu geldi!"

"Kim verdi?"

"Meclis üyeleri. Binaya alttan girdim ve karanlıkta üstümü başımı kirlettim. Beni kovmak istediler. Thymos beni tanıdı, bana yardım etti. Verdiler, hepsi. Bak çabuk, ilaç almaya ve yoksulları doyurmaya yetecek kadar var mı?"

Saymaya başlıyor, ellerini çırpıyor.

"Sırf paralarla borçları ödeyebilir ve Eteokles gelene kadar bir ay dayanabilirsin."

"Tacirleri bulmaları için hemen birilerini gönder İsmene, paralarını ödeyelim ki yarın teslimat yapsınlar."

Ertesi gün ilaçlar ve yiyecek geliyor, hastalar kalabalık, Dirkos Altın El'in yaptığı gibi herkesin sırayla içeri girmesini sağlayarak bana yardım ediyor.

Öğleyin İsmene muzaffer bir edayla geliyor:

"Çarşıdaki en büyük mücevheratçı topladığın mücevherleri satın aldı. Bana ummadığım bir fiyat teklif etti. Tam kabul edecektim ki Vasko yanıma geldi."

"Vasko kim İsmene?"

"Eteokles'in adamı. Aynı zamanda K.'nın tuhaf dostu. Eteokles'in gizli polisinin başı diyelim istersen, ama bu gizli teşkilatta epey bir hırsız, kaçak köle ve yankesici çocuk var, sana ikide bir sebze ve eski giysiler getiren çocuklar gibi."

"Eteokles'in gizli polisi mi var?"

"Elbette, yoksa o seferde olduğunda Kreon efendi olurdu. Vasko dedi ki: 'Bu mücevherler daha fazla eder.' 'Bana göre değil,' dedi mücevheratçı. 'Üçte bir daha fazla,' dedi Vasko, 'yoksa...'. Mücevheratçının benzi attı ve hemen şöyle dedi: 'Kabul ediyorum.' 'Gene de iyi bir kâr kalacak sana,' dedi Vasko. Ona teşekkür etmek istediğimde, ortadan kaybolmuştu. Parayı yarın alacağız, iki ay rahat edersin artık. O zamana kadar Eteokles de dönmüş olur."

Sonbahar da geçiyor, soğuk günler yaklaşıyor, yiyecek maddelerinin fiyatı devamlı artıyor, her gün yeni hastalar ve yeni açlar çalıyor kapımı. Dirkos'la barışan İsmene, yeni gelenleri önce bir yoklamayı ve numara yapanlar ile hâlâ kendilerine bakabilecek bir ailesi olanları geri çevirmeyi öğretti ona. Dirkos'ta Altın El'in güler yüzlü otoritesi de yok, K.'nın yanılmaz bakışı da, ama birinden şüphelendiğinde Patroklos'u çağırıyor, o da körlere has elleriyle gelen kişinin sıkıntısının sahici mi yoksa numara mı olduğunu hemen ayırt ediyor.

Haimon'dan kısa bir haber alıyorum, müttefik bir şehrin yardımına koşmuş, hatta oradan asker bile toplamış. Sefer çok çetin geçiyormuş, Göçebeler her yere sızıyorlarmış. Kıştan önce dönemecekmiş. Eteokles ondan önce gelecekmiş. Beni gittikçe daha çok sevdiğini söylüyor.

Eteokles'in dönmesi lazım ama daha gelmedi. Kreon meclis üyelerinin onayından geçen para yardımını engelledi. Mali işlere Eteokles bakıyor, diye tekrarladı, onun onayı olmadan hiçbir şey yapılamaz.

İsmene gelen parayla iki ay rahat edeceğimi düşünüyordum. Sa-
dece bir ay geçti ve neredeyse tamamı harlandı. Birkaç gün içinde hiçbir şey kalmayacak ve hastalar, yoksullar, eve aldığım küçük çocuklar hâlâ burada olacaklar. Bana öyle geliyor ki tehlikeyi hissediyorlar ve İsmene'nin neşesine ve şakalarına rağmen bana şimdiden kaygılı gözlerle bakıyorlar.

Eteokles elimizdekiler tükenmeden dönmüş olacak mı acaba, her şey her geçen gün daha karanlık ve daha tehditkâr olurken bunu nasıl ümit ederim?

Bu gece bir rüya gördüm: Birisi benden bir taşa, pınara doğru koşan bir geyik oymamı istiyor. Bana para vereceğinden, işi kabul ediyorum. Deseni taşın üstüne çizmeye başlıyorum, ortaya bir değil iki geyik çıkıyor ama yontmaya çalıştığım pınar durmadan uzaklaşıyor ve geyiklerin oraya asla ulaşamayacakları giderek daha aşikâr hale geliyor. Umutsuzluk içinde uyanıyorum ama çok geçmeden tekrar uyuyorum ve başka bir rüyada bir geyik sürüsünün, buraya kadar onları kovalamış olan iki büyük köpeği harikulade bir neşe ve y. tıcılıkla kovaladığını görüyorum. Ağabeylerimin nefes nefese kaldıklarını işitiyorum, eskisi kadar hızlı koşmıyorlar, sendeliyorlar, düşecekler. Onların yardımına koşmaya boş yere çabalıyorum ve onlarla birlikte yığılıp kalacağımı hissediyorum. Gölgedeki bir adam olanları izliyor ve bir ses, gerekli olan üçüncü kişi, diyor.

Bu rüyalar beni çok korkutuyor ama karanlık ve kanlı güzellikleri beni kendimden geçiriyor. Bu güzellik olayın şaşmaz ilerleyişine kayıtsız şartsız bir evet cevabı verilmesini gerektiriyor ve

içimde kendime göre bir yılmazlık keşfediyorum, bu da yapmam gereken şey için yeterli.

Ertesi gün İsmene'ye şöyle diyorum:

"Yarın dilenmeye gideceğim, elimizde hiç para kalmadı neredeyse, hazırlıksız yakalanmak istemiyorum."

"Daha üç günlük para var. Belki Eteokles döner."

"Artık onu beklemek ve korkmak istemiyorum, artık ona da başkasına da muhtaç olmak istemiyorum. Yapmayı bildiğim şeyi yapacağım, tek başıma yapabildiğim şeyi: Dilenmeyi. Aslen neysem o olmak istiyorum gene: Bir dilenci. Bu gece rüyamda ne yapmam gerektiğini gördüm, Eteokles kadar yoğun bir şekilde parayı düşünmeliyim. Ve bu parayı Polyneikes kadar cömertçe yoksullar için harcamalıyım."

"Peki ya insanlar vermezse Antigone, ya da çok az verirlerse?"

"İkizlerin deliliği çarpsın ki verecekler, vermek zorundalar!"

"Seni hiç böyle görmedim, güvenim tam, sana yardım edeceğim."

O esnada Dirkos gelip İsmene'yi çağırıyor zira ekmek dağıtımı sırasında kavga çıkmış. Bir koşu gidiyor, ben de günün geri kalanını birkaç gün yetecek kadar ilaç hazırlamakla geçiriyorum. Ertesi sabah hastaları daha erken kabul ediyorum, sonra sepetimi alarak agoradaki bir sütunun altına dilenmeye gidiyorum.

Oidipus'la oradan oraya sürüklenirken kapı kapı dilenmekten vazgeçmişim. Köyün ortasında durur ve uzun bir çığlık atardım. Kuşkusuz bir kahır çığılığıydı ama dediği şeydi sadece: Buradayız, kör ve ben, bekliyoruz, açız, bizim için ne yapacaksınız? Gittikçe daha ısrarlı olan bu soruyu köydeki herkes duyardı sonunda. Herkes Oidipus'un karanlığını ve evsiz, döşeksiz ve ekmeksiz o iki insanı, adam ile kızını sırtında taşırdı.

Sonuçta, yıllar boyu çok şey aldık insanlardan, Oidipus'u yeniden hayata bağlayan da bu cılız ama sürekli bağışlar oldu. İstemek, isteyecek güvene sahip olduğun için almak, o zaman insan sırf hayatta kalmak için dilenmediğini fark ediyor, yalnız kalmamak için dileniyor.

Tefekküre dalıyorum ve eskiden köylerde yaptığım gibi çığılığı-

mı atıyorum. Hızlı adımlar işitiyorum, kadının biri bir ekmek uzatıyor: "Çabuk sakla, kocam bilmesin, başkası da. Neyse ki kulağım keskin, seni işittim." Uyanık ifadeli bir grup çocuk duruyor, ceplerinin boş olduğunu gösteren bir işaret yapıyorlar. "Seni tanıyoruz Antigone, eğer insanlar yarın sana bir şeyler verirlerse, taşımaya yardım edeceğiz, bugün çok geç." Yoldan geçen iki adam sepetime birkaç kuruş atıyor, bir kadın koca bir parça ekmek bırakıyor. Eski-den olduğu gibi Oidipus'la benim için olsaydı yeterdi, açlıktan kıvrılan büyük ailem içinse bu kadarı hiçbir şey.

Akşam oluyor, insanlar beni görmeden geçip gidiyorlar, şehir köylerden çok daha sağır.

Ertesi gün, Thebai'nin bağrındaki değişmez dilenci olarak, agoraya daha erken gidiyorum. Önce, bundan böyle benim sütunum olması gereken sütunun dibinde yere kapanıyorum ve taşı öperek kendi kendime şöyle diyorum: Babam için dilendiğim küçük köylerde değilim artık. Düşman kardeşlerin sitesindeyim; Eteokles'in dev bir şehir, bir zenginler diyarı haline getirdiği ve Polyneikes'in zorla almak, sahip olmak istediği sitede. Burada atmam gereken o eski çılgılık değil artık, kimsenin kimseyi dinlemediği bu amansız şehre göre fazla cılız kalıyor.

Büyük bir şehirde hiç dilenmedim, ne yapılması gerektiğini bilmiyorum. Ne gam! Oidipus da ilk defa şarkı söylediğinde bağrımdan ve ruhundan nasıl bir ses çıkacağını bilmiyordu. İçimdeki sesi susturuyorum, Oidipus'un ilk şarkısının imgesine yoğunlaşıyorum. Diotime'nin bana doğru eğilip, "Ozanımıza kavuştuk" dediği o yaz gündönümü akşamına.

Dilenci sepetimi önüme koyuyor, dualar mırıldanarak bekliyorum, sütunların arkasında, çatıların üstünde dünkü çocuklarla beraber pek çok başka çocuk görüyorum, mutlaka bir şey olacakmış gibi bana bakıyorlar. Onları unutuyorum, ne onları görüyorum ne de yoldan geçen ve belki de önüme birkaç kuruş atanları. Bütün dikkatim içimde cereyan eden, çok daha derinlerden gelen şeye yönelik. Bir öfke, vücudumdan geçerken büyüyen garip ve ani bir gazap var içimde, bir çılgılığa dönüşecek. Bir mahzene kapatılmış, orada terk

edilmiş ve karanlık binyılların arasından umudu, aydınlığın varlığını hayal meyal seçen sıksa bir çocuğun çığığı. Işık için doğmuş ama sonsuza kadar ondan sürülmüş olanların ışığa doğru attığı çığılık bu. Çığılık içimde vahşice ilerliyor, beni yırtıyor, tekamül etmeyen bir toprakta kırıp parçalıyor ve en katı gözyaşlarımı dökmeye zorluyor. Çığılık ve cürüm, şehrin üstünde süzülerek uçuyor, artık onu zaptetme ihtimali kesinlikle yok, doğmak için talep ettiği bütün o zaman zarfında acı ve hakikat olarak dışarı atılabilir sadece.

Kayboldum, varoluşumun karanlığında daha önce hiç olmadığı kadar kayboldum ama artık yalnız olmadığımı hissediyorum. İnsanlar, çok sayıda insan koşup geldi çağırma, bazıları benimle beraber ağıyor, diğerleri kendilerine ait sandıkları ama artık alıkoya-madıkları şeylerin bir kısmını getiriyorlar.

Onlara teşekkür etmeyi, Yeter, bu kadarı yeter! demeyi isterdim. Zaptedemediğim bir çığılık daha atıyorum, bu ikincisi âşık bir kadının ya da kapıları zorlanan bir şehrin çığılığına benziyor. İnsanların, daha da çok insanın koşup geldiğini işitiyorum. Bağışlardan taşan sepetime para atıyorlar. Etrafıma ekmekler, gevrekler bırakıyorlar. Fırıncı kadının titrek sesini tanıyorum, şöyle diyor: "Dur Antigone, yoksa her şeyi sana vereceğim. Satmam gereken her şeyi. Kocam seni duymuyor, bazıları, inanılır gibi değil, seni duymuyorlar. Sana daha fazla verirsem beni öldüresiye döver."

Ona acıyorum, kayıp bir çocuk gibi artık seslenmemek, artık ulumamak için alnımı yere koyup secdeye varıyorum. Çığılık gene yükselmek istiyor, kasılan karnımda bastırmaya, düğümlenen boğazımda yolunu tıkamaya çalışıyorum, ama her şeye rağmen fışkırıyor: Hayır! Hayır, yeterince mutsuzluk, utanç, cürüm yok, yeterince anlamsız felaket, yıkılmış hayat, çiğnenmiş umut yok. Yeterince kan, öldürülen çocuk, yıkım ve delilik yok yeryüzünde. Belanın daha da büyümesi, o tiksindirici, peltemsi başını nihayet gün ışığına çıkarması ve iğrenç kokusunu salması şart. Görülmesi yetmez, konuşulması da şart, daha yüksek, çok daha yüksek sesle. Mademki bağıra bağıra söylenmesi gereken yer, mademki o yer yok, haykırılması, korkunç dilinin işitilmesi, şimdi ve burada kabarıp taşması şart.

Çılgılık içimi parçalıyor ve kesik kesik hıçkırıklarla son bulurken beni ayağa kalkmaya zorluyor. Gözlerimi açmayı başarıyorum, etrafımda bana bakan ve sessizce ağlayan bir kalabalık var. Evet, bu savaşçı, cimri ve kalpsiz şehirden bütün bu insanlar benimle beraber ağlamaya geldiler; yaşanan felakete, yaşanacağı belli olan ve tahmin edilemez büyüklüğünü çılgılığın onlara sezdirmediği felakete ağlamaya geldiler. Bu kadar parayı ve etrafımı saran bu olağanüstü miktarda bağıışı getirdiklerine göre çılgılık belirsiz bir umut da taşıyor olmalı.

Bir adam kalabalığı yararak bana doğru ilerliyor. Rüyada gördüğüm gölgedeki adam bu, diye geçiriyorum aklımdan. Çılgılığımın sonunu bir el hareketiyle durduruyor. "Yeter!" diyor. "Bu kadar fazla... Burası hayat. Bunun yeri değil."

"Yeri neresi?"

Yüzünden, onun da ağladığı belli, ağırbaşlı bir edayla bakıyor ve konuşuyor benimle, tıpkı yenilgi ve zaferin, iyinin ve kötünün, her şeyin bir olduğunu düşünen biri gibi, Oidipus gibi.

Onunla o yer hakkında, var olup olmadığı hakkında konuşmak isterdim, ama ortadan kayboldu bile.

Akşam oluyor, bütün bu verilenleri ahşap eve nasıl taşıyacağım? Durmadan beni gözetleyen çocuklardan biri, atak tavırlı büyücek bir oğlan yaklaşıyor. Çılgılığımın sonra doğrulduğumda kalabalığın içinde ağladığını görmüştüm, şimdi bana gülümsüyor:

"Adım Zed, bütün bunları taşımak için el arabalarına ihtiyacın olacak, öbür çocuklar bulmaya gitti."

"Sizi kim yolladı?"

Şaşıyor: "Vasko, elbette."

"Vasko, şu benimle konuşan adam."

"Evet, biz onun çetesiyiz. İşte, arabalar geldi."

Bir sürü oğlan çocuğu ve oğlan gibi giyinmiş kız çocuğu etrafımı sarıyor, Zed bana şöyle diyor:

"Her zamanki gibi açlıktan geberiyoruz, bize biraz ekmek ver, geri kalan her şey eksiksiz evine ulaşacak. Para sepetinde kalsın

ama tehlike yok, biz seni koruyoruz."

"Beni koruyor musunuz?"

"Uzun zamandır yapıyoruz bunu, yoksa herkese güvenen senin gibi birini çoktan soyup soğana çevirirlerdi."

El arabalarını itinayla yüklüyorlar, onlara ekmek dağıttıktan sonra, açık göz ve güleç yüzleriyle çevrili olarak evin yolunu tutuyorum keyifle. İsmene'ye haber gönderdim, gürültü patırtı içinde ahşap eve vardığımızda beni bekliyor.

Topladığım paranın ve bağışların miktarı karşısında o da benim kadar şaşırıyor.

"Bütün bunları o sağırlardan, o cimrilerden mi kopardın? İnanılır gibi değil. Nasıl yaptın Antigone?"

"Bilmiyorum. Bağırdım."

"Bağırdın mı? Sen, Antigone!"

"Evet. Utanıyordum ama verdiler. Vermek zorunda kaldılar."

"Zorunda kaldılar ha! Ne diye bağırıyordun?"

"Bilmiyorum, orada olan ben değildim... Hayata karşı ya da hayat için bağırıyordum."

Beni kucaklıyor:

"Her halükârda ahşap ev bir süreliğine sıkıntıdan kurtuldu."

"Bundan emin değilim İsmene, iki günde bir agoraya döneceğimi duyurdum. Bu gerekli olacak."

Nitekim gerekli zira ordu da bize yaralılar göndermeye başlıyor. Şimdi Vasko ve gençlerden oluşan çeteleri tarafından açıkça korunuyoruz. Taşınan komşularımız için çok daha iyi bir ev buldular. Oğlanlar bahçe çitini yıktılar ve evi düzenlediler, böylece oraya yemek işiyle ilgilenen ve ilaçları hazırlamama yardım eden birçok evsiz kadını yerleştirebildim.

Kış bastırıyor, savaşın Thebai'den uzak tuttuğu Haimon'dan arada sırada kısa haberler alıyorum. Bu haberler sevindiriyor beni ama sanki başka bir âlemden geliyorlar. Thebai'nin mutsuz ve mustarip tarafına öylesine gömüldüm ki, bakımını üstlendiğim insanların sıkıntılarıyla öylesine meşgulüm ki ne başka bir dünya, ne de başka bir hayat tasavvur edebiliyorum. Surlarımızın dev gölgesinden, rüzgârın ve yağmurun dövdüğü sokaklardan geçtiğimde, rutu-

betli mahzenlerin mide bulandırıcı kokusunun burnuma doğru yükseldiğini hissettiğimde, bir yuvanın sıcaklığına, küçük çocukların mevcudiyetine, Haimon'la aramda bir an için neredeyse elle tutulacak kadar yakın görünen her şeye inanmakta güçlük çekiyorum. Mümkün olan, savaşla birlikte, daraldıkça daralıyor ya da elin erişebileceği noktadan gittikçe uzaklaşıyor. Hayat artık tam anlamıyla hayat değil, bir çeşit bekleyiş, kurşuni gökyüzü ve havada asılı duran ölüm.

İki günde bir agoraya dilenmeye gidiyorum ve pek çok genç bana tedavi olmak için oraya geliyor. İlaçlar getiriyorum, onlara biraz ekmek veriyorum, rakip çetelere mensup olduklarını öğreniyorum, işin garibi hepsi de Vasko'ya bağlı olduklarını söylüyorlar. Reketlerinin nedenini anlamıyorum ve aralarında ayırım gözetmeden hepsini tedavi ediyorum. Vasko serbest bırakır bırakmaz, Zed beni görmeye agoraya veya ahşap eve geliyor. Her gün yoldaşlık ediyor bana, zalim ve eğlenceli hayat bilgisiyle hayrete düşürüyor. Daha ilk günden bana nasıl böyle güvenebildiğini soruyorum.

"Seni gayet iyi tanıyordum zaten."

"Nasıl olur?"

"Uzun zamandır senden bahsediyorduk, Antigone. Vasko bize her şeyi anlatmıştı: Sfenks'i, Oidipus'u, İokaste'yi, sonra Thebai'den kaçan kör babanı, onun peşinden giden ve onun için dilenen seni. Bize dansçı Klios'tan, Diotime'den ve Oidipus'la birlikte yollara düşmeyi tercih ettiğin için Yüksek Tepeler'in kraliçesi olmayı reddettiğin günden de bahsetti."

"Neden hakkımda böyle konuşuyorsunuz, nefret ediyorum bu meraktan."

Zed kırılıyor: "Merak değil bu, Vasko'yla birlikte senden bahsetmek hoşumuza gidiyor."

Vasko'nun bir tür dost haline geldiği doğru. Agorada olduğum zaman sık sık görüyorum onu, ya bir sütunun arkasından ya da bir kapının aralığından beni gözlüyor. Yardıma ihtiyacım olduğunda daima yanımda ve isteklerime ya evet, ya da hayır diye cevap veriyor. Çoğu kez onu çetelerinden biriyle geçerken görüyorum, bana yardım ettiklerinde ya da tedavi olmaya geldiklerinde o kadar gü-

rültücü olan çocuklar, onu genç bir kurt sürüsü gibi sessizce takip ediyorlar. Beni şaşırtıyor, esrarengiz ve korkutucu mevcudiyetini çevremde hissetmek hoşuma gidiyor.

Dilenerек geçen başarılı bir günün akşamı, uzun boylu bir adam durup para bırakıyor sepetime. Dikkatim başka yerde, yüzüne bakmadan kalıplaşmış bir teşekkür sözü ediyorum. Güldüğünü işitiyorum, Eteokles bu, bir sıçrayışta ayağa kalkıp ona sıkıca sarılıyorum.

"Sen, nihayet sen!"

Güneşten ve rüzgârdan esmerleşmiş. Çok zayıflamış, kavuştuğumuz için o da benim kadar mutlu.

"Demek dileniyorsun, sen kız kardeşimiz, üstelik Thebai'de?"

"Bir türlü dönmüyordun, vaadini de tutamadın. Para yoktu."

"Polyneikes buna ne der?"

"Polyneikes mi? Şöyle der: Bu cimrilere amma iyi oyun oynadın!"

"Peki ya İokaste ne derdi?"

"İokaste olsaydı savaş olmazdı, ikinizi de zapturapt altına alırdı!"

Açık yüreklilikle gülüyor, gülüşü Polyneikes'ininki kadar güzel, ama ardında derin bir hüznün gizlediği hissediliyor.

Soruyorum: "Ya Haimon?"

"Ordunun yarısıyla seferde hâlâ, Polyneikes'in şimdiden şehrin etrafını sarmasına engel olmak için."

"Thebai'yi kuşatırsa çok zor olacak."

"Onu burada yenmeliyiz Antigone, tanrının kırında, mavi süvarileriyle avantaj onda."

"Kaybettiğiniz muharebeler oldu mu?"

"Hayır, düşmanla teması daima zamanında kesebildik, ama geri çekilmek çok zor, hele Polyneikes güldüğü zaman. Burada artık gülemeyecek zira bu sefer onunla hiç beklemediği bir şekilde savaşacağım."

"Haimon dilendiğimi öğrenirse kızmaz mı?"

"Haimon seni olduğun gibi seviyor."

Bu söz kulağa öyle hoş geliyor ki. Onunla Haimon hakkında biraz daha konuşmayı isterdim ama her zamanki gibi acelesi var. Beni öpüyor ve gidiyor. Bu kadar güçlü, bu kadar neşeli –Polyneikes kadar neşeli– ve aynı zamanda bu kadar hüzünlü olmayı nasıl beceriyor?

UZGÖRÜLER

ENDİŞE ve şaşkınlık içindeki şehir, Eteokles'in dönüşünden beri toparlanıyor ve umuda sarılıyor yeniden. Eteokles çarşılara erzak sağladı, vurgunculuğa son verdi, surları tahkim ettirerek ve kuşatma durumunda düşmana arkadan saldırmakta kullanılacak yeraltı geçitleri kazdırarak herkesi yeniden işe koştu. Kuzey kapısı ile Dirke kapısını büyütme işi daha çabuk bitsin diye madenciler getirtti. İsmene bana bu çalışmalarını Vasko'nun yönettiğini ve Polyneikes'in casuslarının kulağına gitmemesi için tam bir gizlilik içinde yürütülmesini sağladığını söylüyor.

"Kreon'u küplere bindiren," diyor İsmene, "Vasko'nun, seni çok seven genç serserilerden ve hırsız kızlardan oluşan çeteleriyle ve yeraltı şehri halkının desteğiyle, Eteokles seferde olduğu zaman Thebai'nin en güçlü adamı olması."

"O, Eteokles'e Haimon kadar sadık mı?"

Omuz silkiyor: "Haimon Eteokles'in dostu, Vasko ise ona delicesine âşık neredeyse."

İsmene, her ne kadar bu konuda benimle konuşmaktan kaçınsa da, Polyneikes'in çember içine almaya çalıştığı Haimon'un ordusu için en az benim kadar kaygılanıyor. Eteokles, Haimon'u rahatlatmak ve Göçebelere karşı yan kanattan hücumlar yaparak önünü açmak için sık sık sefere çıkıyor.

İsmene, bazen de Eteokles bu olayları bana açıklamak istiyorlar, ama bizi ağır ağır uçuruma iten dev bir tuzağın gürültüsünden başka bir şey duymuyor kulaklarım. Yakında kuşatılmış olacağımızı, Thebai'de mahsur kalacağımızı, Klios'tan, Diotime'den ve iki yolcumuz K. ile Altın El'den kopacağımızı anlıyorum.

K.'yla birlikte büyük bir sükûnet girmişti hayatıma, kendimi ilk defa, başkalarını ve hayatı boş hayallere kapılmadan sevme cesaretine sahip bir adamın doğru sözü ve keskin zekâsı tarafından aydınlatılmış, koruma altına alınmış hissediyordum. O şimdi ağır hasta, belki de can çekişir bir halde, her türlü hava şartında bozuk yollarda sürünüyor. Neyse ki yanında Altın El var, onun dikkati, neşesi, gücü var. Ona K. için ilaçlar verdim, onunla birlikte Diotime'ye danışmaya gitmek için yolu uzatma tehlikesini göze almasını öğütledim.

Akşamları, ilaçlarımı hazırladığım sırada, yorgunluktan zihnim bulanmaya başladığında, sık sık onlarla birlikte yolda oluyorum.

K. yarın bilinçsiz bir halde arabada yatıyor. Altın El onun sağında yürüyor ve çarpmaları engellemeye çalışarak atı idare ediyor. Gene de sarsıntılar oluyor, K. hafifçe inliyor, ben solundayım, elini tutuyorum ve gücümün birazını ona göndermeye çalışıyorum. Belki ona faydam dokunuyordu, ama kendimi benden sargısını değiştirmemi istemiş olan bir kadının karşısında buluyorum yeniden. Kadın şöyle diyor: "Çok yorgunsun Antigone, beni tedavi ediyordun ve birden uzaklaştın buradan."

Sargı bezini bağıyorum ve "Doğru, yorgunum," demekle yetiniyorum.

Ertesi gün agora günüm, yol uzun. Yürürken Diotime'nin yanındayım, K.'yı muayene ediyor, Altın El'e bir ilaç veriyor ve ona benim bilmediğim bir masaj öğretiyor. Bitirdiğinde K. soruyor: "Evet?"

Diotime her zamanki kararlılığı ve tatlılığıyla gözünün içine bakıyor.

"Hemen dağa git, daha iyi olacaksın."

"Daha ne kadar?"

"Antigone yaşadıkça."

"Bunu nereden biliyorsun Diotime?"

"Bilmiyorum K., sadece şimdi gördüm."

Agoraya geliyorum, dilenci çılgılığımı atıyorum. Yere kapanıyorum ve K.'nın şöyle dediğini duyuyorum:

"Uzun sürede mi yoksa hemen mi?"

"Hemen sayılır K."

Diotime ağlıyor, daha uzun yaşamamızı isterdi, gördüğü bu değil.

Yardım edenleri çağırmak için bir çığlık daha atıyorum. Ben de daha uzun yaşamayı isterdim. Bundan daha güzel bir şey bilmiyorum, yaşamaktan başka bir şey bilmiyorum. İnsanlar geliyorlar, ağladığım için ıstırap çekiyorlar. Bol bol veriyorlar, Thebai'nin bahtsızlığına ve bahtsızlarına ağladığımı sanıyorlar. Onları unutmuş değilim ama bugün sadece kendime ağlayabiliyorum.

Akşam oluyor, Zed ve çocuklar oradalar, iki el arabası getirmişler, verilenleri toplarken şöyle diyorlar:

"Kârlı bir gün, Antigone."

Yürüyorum, sık sık gözlerim yaşıyor, sendeliyorum. Zed koluma giriyor, bir şeyler olduğunu hissediyor ve bana yol gösteriyor. Altın El'le birlikte yollarda olduğumu bilemez, yol dik, at güçlükle ilerliyor, çok sarsıntı oluyor, K.'nin ıstırabı var ve inliyor. Sancı çok kuvvetli olduğunda Altın El onu kollarına alıyor. İyi ki bu kadar güçlü, K. da artık çok ağır değil. Altın El asla kekelemeyen yüreğiyle ona şöyle diyor: Uyu, uyu, seni kollarında taşıyan ve koruyan Antigone, tıpkı rezil Thebai sitesinde senin onu koruduğun gibi. Ve K. uyuyakalıyor, o kollarımda böyle uyurken nasıl mutluluk göz yaşları dökmem?

Ahşap eve varıyoruz, Zed el arabalarının boşaltılmasına nezaret ediyor ama Dirkos'un bana ihtiyacı var. "Bir hasta ölmek üzere," diyor. "Terk edilmiş iki de çocuk getirdiler. Birinin annesi bulundu, kadın gelecek, onunla konuşmalısın, Antigone. Ona yardım ederiz ama çocuğu götürmesi gerek. Öbürüne gelince, onu alıkoymak istersen herhalde, değil mi?"

İşaretle evet diyorum, bana verilenleri gören ve kârlı bir gün diye düşünen Dirkos, sessizliğim karşısında bocalıyor. Şöyle diyor:

"Yemek hazırladık, yemelisin Antigone. Kendini böyle harap ederek zayıf düşüyorsun."

Keşke zayıf düşsem, çok zayıflasam ve başkalarını tedavi edeceğime tedavi edilsem, diye bağırarak istiyorum ama yapamıyorum. Dirkos'un içini rahat ettirmek için yemek yemem, sonra da bebeğini terk eden kadını onu geri alması için ikna etmem gerektiğini

biliyorum. Kadın çok yoksul, güzel değil, erkeği yok. Ona elimizden geldigince bir şeyler veriyoruz. Her gün gelecek; bir kişi daha.

İsmene bana Haimon'un ordusunun kalan kısmıyla birlikte Thebai'ye yaklaştığını söylüyor, Eteokles de birkaç gün içinde burada olacaklarına dair teminat veriyor. O birkaç günü devamlı çalışarak, koşturarak geçiriyorum; her günün payına düşen eziyetleri, bazen de, Thebai'nin surları altında, hapishane kokusu içinde, engellenemez biçimde başını topraktan çıkararak akıl almaz bir mutluluğu yaşıyarak.

Bir gece, Göçebelerin aralıksız saldırdıkları Haimon'u görüyorum ordugâhında, Gün'ün hızına güvenen Eteokles ona cesaret vermek için gelmiş, yanında sadece Vasko var. Haimon umut dolu, artık Thebai'ye döneceğinden emin. Düşman süvarilerin cirit attığı bu topraklardan yanında sadece Vasko'yla geçerken asıl Eteokles büyük bir tehlikeye atılacak. Göçebelerin bilmediğini sandığı yollara sapıyor, ancak tehlike orada bekliyor. Mavi süvariler peşine düşüyorlar, onu yakalamaya çalışmıyorlar, Gün çok hızlı zira, ama bir yolunu bulup geri çekilmesini, yandan sıyrılıp kaçmasını engelliyorlar.

Thebai artık o kadar uzak değil, derken küçük bir korudan çıkan bir savaş arabası Eteokles'in peşine takılıyor. Polyneikes bu, araziyi iyi seçmiş, bu düzlükte, daha dinç olan Gece'nin üstün geleceği belli. İstemiyorum artık, iki kardeşin kavgasını görmek istemiyorum. Uyumalıydım, bu sonu gelmeyen uzgörülere niçin maruz kalmak zorundayım? Eteokles atı durduruyor, arabadan aşağı ittiği Vasko yere seriliyor. Polyneikes bir sevinç çılgılığı atıyor ama arabası tam hız yanından geçerken Vasko öne fırlıyor ve toz nedeniyle göremediğim bir hareket yapıyor. Sol tekerleği büyük bir güretiliyle kırılan araba devriliyor ve Polyneikes atın dizginlerine yapışmış vaziyette yere yuvarlanıyor ama atı durdurmayı başarıyor.

Vasko koşarak Eteokles'in arabasına yetişiyor. Eteokles'in gözlerinde bir hayranlık pırıltısı var, şöyle diyor: "Başardın, Polyneikes daha iyisini yapamazdı!" Muazzam bir olaya benzeyen bir te-

bessüm beliriyor Vasko'nun ince dudaklarında.

Ertesi gün İsmene bana Eteokles ile Vasko'nun gerçekten de Haimon'un ordugâhından döndüklerini söylüyor. Polyneikes peşlerine düşmüş ama elinden kaçmışlar.

Agorada dilendiğim bir gün. Vasko geçiyor, ona soruyorum:

"Polyneikes'in arabasının tekerleği, nasıl yaptın?"

Şaşıyor, sonra şöyle diyor: "Basit, kargım yanımdaydı, tekerleğine soktum."

Ekliyor: "Eteokles dün akşam surlara çıktı. Polyneikes siyah aygırının üstünde geldi ve haykırdı: Muhteşem atın da ben de iyiyiz. Yakında orada olacağız!"

"Ya Haimon?"

"Endişelenme, geliyor, Eteokles yarın ona iki katile gönderecek. Birini Göçebeler yakalasin diye. Böylece diğeri daha güvenli bir şekilde yanına varır."

Sonra aydınlık ve karanlık günler birbirini izliyor; İsmene olmasa, onun neşesi, zorlukları çözen ve düşüncelerimi, hareketlerimi, davranışlarımı düzene sokan keskin ve berrak zekâsı olmasa yoksulların, hastaların, durmadan tekrarlanan sorunların arasında ne yapacağımı bilemeyeceğim günler. Bazen aklımın başka yerde olduğunu görüyor ve bir gün bana şöyle diyor:

"Antigone, bilici olmaya başladı, babamız gibi."

Kahkahayla gülüyor.

"Yapacak daha iyi işlerin var!"

Ah, bu kahkaha bana ne kadar da iyi geliyor, boynuna atılıp onunla birlikte gülüyorum:

"İyi ki yanımda sen varsın İsmene. Sayende gönül gözüyle gördüklerimi yaşayabiliyor ve budalanın teki olmuyorum!"

Bir akşam Eteokles'ten haber geliyor: Haimon iki gün içinde adamlarıyla birlikte burada olacakmış. Yorucu günün ardından sevinçten Klios'un dağına kadar uçuyorum; sağlığı çok daha iyi olan

K.'nin ve Altın El'in vardıkları dağa. Beklediğim gibi İo bir ceylan benziyor ve sesi kulaklara bayram ettiriyor.

Klios, Oidipus'un bir zamanlar Atina çevresinde katettiği yarın daireler şeklindeki yolu kazdırdığı şantiyeye götürüyor dostlarını. K. ve Altın El çalışmaların büyüklüğü ve oranların doğruluğu karşısında şaşkınlığa düşüyorlar. Ben de bunları içim sevinçle dolarak görüyorum ama aynı zamanda ahşap evde havanımda bitki dövmekte olduğumu da unutmuyorum.

Sekiler halinde yontulmuş olan dağ, Klios'un dokunmadığı kayalık bir çıkıntının bir çeşit geniş masa oluşturduğu en alt kısma doğru sıra sıra iniyor. Sekilerin tepesinden aşağıya bakınca bu taş masa ve ırmağa dökülmeden önce iki dağı ayıran çağlayan görülüyor.

Alkyon ile Klios'un kabileleri savaşıırken birbirlerini imkânsız bir aşkla sevdikleri yer burası.

K., Klios'a şöyle diyor: "Sen burada Mısır'ın yapamadığı bir şey yapmaktasın. Müthiş inşaat işlerine rağmen, Mısırlıların eserlerinde yerleri yoktur, bütün alanı tanrılar kaplar. Burası insanlar için bir yer."

Belki de eksik olan yer bu, neresi olacağını bilmeden ümit ettiğim yer. Ama şimdi bilici olmamı istemeyen İsmene'yi dinleme zamanı. Havanıma, etrafımı saran şeylere dönüyorum. Hepsi burada, capcanlı, öylesine güçlü, mevcut ve saldırganlar ki, varlığımın indiği ve belki de çıktığı o tuhaf merdivenin başka bir basamağında gördüklerimi unutmak zorundayım.

TİMUR

GÜNLER kısa, büyüyen sefaletin ortasında soğuğa ve karanlığa karşı mücadele sürekli. İçimizi ferahlatan tek şey, akşam olduğunda Oidipus'un şarkılarını söyleyen Dirkos'u dinlemek. Şarkılardaki yanlışları düzelttik, o da bunları Patroklos'un şaşmaz hafızasına kazıdı. Yavaş yavaş, Oidipus'un hakiki sözlerini duyuyoruz ağzından, ses Oidipus'un sesi değil, mevcudiyet onun mevcudiyeti değil ama, düşüncesi ve imgeleri esrarengiz bir şekilde aramızda.

Hastalar yüzünden, doyurulması gereken açlar yüzünden devamlı telaş içindeyim, düşünmeye zamanım olmuyor. Sorunlar haddinden fazla ağırlaştığında Vasko ortaya çıkıp bir çözüm buluyor, hayatımda giderek daha çok yer alıyor, tıpkı, diyor İsmene, savaşın alıkoyduğu Eteokles'e vekalet ettiği şehirde olduğu gibi. Onun sayesinde arada sırada Haimon'dan kısa haberler alıyorum, Polyneikes'in Göçebelerinin baskınına uğrama tehlikesi altında, şehre doğru yavaş yavaş geri çekilmeye devam ediyor. Eteokles durmadan karşı saldırılar düzenleyerek ona yardım ediyor; Vasko'dan öğrendiğime göre bu yakınlarda büyük bir başarı kazanmış, gece Göçebelere ait bir at sürüsünü çevirmiş, hayvanların bir kısmını ele geçirip kalanlarını dağıtmış. Göçebelerin atları yeniden bir araya toplamaları uzun sürecek, Haimon da bu zaman zarfında saldırılarından kurtulmuş olacak. Vasko, Eteokles'in göçebe süvarilere karşı yeni bir taktiğe başvurduğunu ekliyor: saldırmak ve atları imha etmek.

Yüreğim sıkışıyor: "Bu korkunç olur, Göçebeler asla bağışlanmaz, onlar için atlar kutsaldır. İntikam alacaklardır."

Vasko'nun dudaklarında bir an için Eteokles'inkinden bile daha sert bir tebessüm beliriyor: "Bize gereken de bu, öfke ve kinin büyümesi!"

Karşılık vermeye vaktim olmuyor, Vasko uzaklaştı bile. Eteokles'in açıkça yardımına koşmakla görevlendirdiği bu adam hakkında hiçbir şey bilmediğimi fark ediyorum.

Agoraya dilenmeye gittiğimde bana söylediklerini hatırlıyorum, kendimi artık çığlığa teslim etmiyorum, onu zapt ediyorum ve içimden taşacağını hissedersen duruyorum. Bağışlar çok daha az ama Eteokles ile Vasko bana gönderdikleri para ve erzakla bunu telafi ediyorlar.

İsmene bana Thebai'yi allak bullak eden ve belki de onu değiştirebilecek olan çığlıktan neden vazgeçtiğimi soruyor.

"Vasko, burasının yeri olmadığını söyledi, doğru olduğunu hissettim."

"O yer neresi?"

"Bilmiyorum ama bir gün öyle bir yer olacak."

İsmene cevabımdan tatmin olmuyor.

"Vasko seni Eteokles geri döndüğünde susturdu. Seni duysun istemiyordu zira onu durdurabilecek tek şey bu."

"Hayır, hayır! Asla!"

"Bu ne şiddet Antigone, ikizlerin deliliğini zaptetmeye niçin teşebbüs edemiyorsun?"

Cevap vermiyorum ve İsmene omuz silkerek gidiyor.

Göçebeler şehrin etrafına birçok gece akını düzenliyorlar. Uzakta duruyor ve bizimkilerden daha güçlü olan yaylarıyla sur duvarlarından içeri alevli oklar atarak yakınlardaki evleri ateşe veriyorlar. Eteokles tehlikedeki evleri boşaltıyor, bir tulumbacı teşkilatı kuruyor ve surların üstündeki gece nöbetlerini takviye etmek için çocuksuz kadınlar ile yeniyetmelere çağrıda bulunuyor. İsmene'yle birlikte üç gecede bir nöbet tutuyorum ve böyle çok soğuk bir gecenin sabahında, şehrin kapılarının birinin tepesinden, Haimon'un ordusundan kalanların Eteokles'in destek birliklerinin ko-

rumasında şehre doğru geldiklerini görüyoruz. Şafağın sislerinin arasından çıktıklarını görünce, ilkin, burada olduklarına inanmıyoruz. Halbuki gelenler onlar, en önde toz toprak içinde, yorgun ama düzenli müfrezeler. Yaklaştıklarında, bir daha görmekten ümidi kestikleri Thebai sitesine ve şehrin güçlü surlarına kavuşmanın sevinci okunuyor yüzlerinden.

Arkadan, sağlam adamların koruduğu ve çevrelediği, topallardan, hastalardan ve yaralılarından oluşan küllengi bir kalabalık geliyor, adeta sürünerek ilerlemeye çalışıyorlar. Göçebelerin beklenmedik saldırıları nedeniyle kalkanlarını bırakmamışlar ama çoğu silahlarını taşıyabilecek durumda değil, silahlar ağır yaralılarla birlikte arkadan, yük arabalarında geliyor. Arabaları çeken bitkin atlar ve katırlar yeterli olmadığından, iplerle arabalara koşulmuş adamlar yardım ediyor hayvanlara. Daha sonra artçı birlikler geliyor ve gene demir perde, Eteokles'in süvarilerinin ve duygusuz yüzü ve kanlı zırhıyla bizzat ağabeyimin dört yandan sardığı, Thebai'nin nüfuz edilemez kuvveti.

Bizimle birlikte surlarda olan herkes onu sevinç çılgınlıklarıyla karşılıyor, heyecandan mı yoksa rahatlamadan mı bilmem, benim çılgınlıklarım da onlarınkine karışıyor. Birden içime bir sıkıntı düşüyor, İsmene'ye soruyorum:

"Haimon nerede?"

O da endişeli, şöyle diyor bana:

"Her zamanki gibi en tehlikeli noktada kalmıştır. En son o gelecektir çünkü düşman arkalarında. Bak, oradalar!"

Sisin içinden, âdet olduğu üzere yanlara doğru açılmış iki kanat halinde ilerleyen Göçebe atlıların kaldırdığı büyük bir toz bulutu yükseliyor; aradan sızan güneş ışınları silahları ve miğferleri parlatıyor.

"İşte orada!" diye bağıyor İsmene sevinçle.

Etrafında en arkada kalanların toplandığı, yaralıları taşıyan son araba güçlkle yaklaşıyor. Arkalarında iki silahlı adam, Haimon ve Vasko, arabayı koruyorlar.

Göçebeler durur gibi oluyor ama atlı iki okçu ileri fırlıyor. Çok uzaktan, okçulardan birinin attığı ok Vasko'ya isabet edip onu yere

düşürüyor. Haimon yardımına koşmak için atılıyor, çoktan yayını germiş olan ikinci süvariye görmüyor. Bağırıyorum, Haimon beni işitiyor ve mızrağını savurarak adamı durdurmayı deniyor. İsalet ettiremiyor. Ok yaydan çıkacak, ayaktaki bu koca hedefi ıskalama-yacak. Bir daha bağırıyorum, Haimon kendini yere atıyor ve ok üzerinden sıyırıp geçiyor. Göçebe çok yakınında ama kılıcını çek-meye vakit bulamıyor. Yerde dizüstü duran Haimon'un iki yüzü keskin kılıcı elinde, orakla biçer gibi geniş bir kavis çizerek atın ön ayaklarına indiriyor, at süvarisini sırtından atarak yere kapaklanı-yor. Haimon yayı kapıyor, adamı çeviriyor, yüzü mavi kabilelerin Göçebeleri gibi boyalı. Haimon sadece hafif bir yara almış olan Vasko'yu götürürken askerler adamı esir alıyor.

Merdivene doğru koşuyorum, bir an önce Haimon'u görmek, ona dokunmak istiyorum. İsmene gülerek şöyle diyor bana:

"Sen onu seviyorsun! Hakikaten seviyorsun."

Merdivenlerden inerken düşünmeden haykırıyorum:

"Polyneikes ile Göçebelerini püskürtürsek evleneceğiz ve bir daha dönmek üzere buradan gideceğiz."

Haimon'u yakından görünce heyecanlanıyorum, boylu poslu, kir içinde, sakalı çalı gibi ve mücadele sırasındaki o vahşi hava hâ-lâ üstünde. Beni henüz görmedi, sessizce yaklaşıyor, ter kokan çamurlu omzunu öpüyorum. Çevik bir hareketle dönüyor, bana bakıyor, gece nöbeti yüzünden yorgun düşmüş ve onca iş ve kahır yüzünden daha şimdiden biraz yıpranmış olan zavallı Antigone'sine. Yüzü aydınlanıyor, gülümsemesine karşılık veriyorum, demin hissettiğim kaygıyı ve onu yorgunluktan tükenmiş, üstü başı kan içinde, tekrar karşımda görmenin sevincini belli ediyorum ona.

Onu olduğu gibi sevdiğimi bir bakışta anlıyor; bitmek bilmeyen bu tehlikeli geri çekilme yüzünden, dönüşün ve bugünkü geçici zaferin silmediği onca küçük hezimet yüzünden derinden yaralanmış haliyle sevdiğimi. O da beni olduğum gibi seviyor, savaşmamış olan ama onun getirdiği yaralıları tedavi edebilecek olan Antigone'sini. Benimle konuşmuyor, hatta öpmüyor bile ama, güçlü kuvvetli ve suskun bir erkek olarak beni himayesine alıyor ve beklen-medik bir hareketle kucaklayıp birkaç adım taşıyor.

Haimon'un beni bu kadar mutlu edebileceğini, umduğundan çok daha fazla mutlu edebileceğini bilmiyordum. Beni usulca yere bıraktığında ona şöyle diyorum:

"Güzel bir yay ele geçirdin, Haimon, onu yarın bana ver, bana öğreteceği bir şey var, hissediyorum."

Şaşırmış görünüyor ama kabul ediyor, bunun üzerine kulağına şöyle fısıldıyorum:

"Polyneikes'i püskürttüğümüzde Thebai'den ayrılacağız, eğer hâlâ istiyorsan."

"Bunu hep istiyorum ama Polyneikes'i püskürtmek sandığından çok daha zor olacak. Göçebeleriyle birlikte güçlü olan o. Son şansımız..."

"Nedir?"

"Eteokles, Eteokles'in aklı... Ve Vasko'nunki."

Bulduğumuz uçurumun kenarında bu son şansın ancak korkunç bir şans olabileceğini hissediyorum.

Daha yeni dönmüşken Haimon'u üzmem istemiyorum, elini öpüyorum ve şöyle diyorum:

"Şehre girmenin, halkın tezahüratına karşılık vermenin ve herkese demin hakkından geldiğin mavi adamın yayını göstermenin vakti geldi."

Beni onaylıyor, yerinden doğruluyor ve Thebaililere beklemekte oldukları galip imgesini sunmak için şehre en son o giriyor.

Bir süre arkasından yürüyorum, sonra Kreon'u düşünüp gözlemlerimle takip etmekle yetiniyorum. Surların oradan büyük bir uğultu yükseliyor, İsmene sapsarı bir yüzle çıkageliyor:

"Askerler Haimon'un devirdiği Göçebe'yi getirdiler, insanlar geçmelerine izin vermiyorlar, onu taşa tutmak istiyorlar."

"Bir esiri taşa tutmak ha, hem de Haimon'un esirini!.."

İsmene çaresizliğini belirten bir işaret yapıyor, beni durdurmak istiyor, ama koşmaya başladım bile.

Surun dibindeki küçük bir meydanı dolduran kalabalık, ağır yaralı Göçebe'yi tutan üç askerin etrafında ölüm diye haykırıyor. Yüzü kan içinde olmasına rağmen Timur'u tanıyorum. Bağırıyorum:

"Durun, durun, o Haimon'un esiri!"

Taşlar atılmaya başladı bile. İki asker Timur'u tutuyor, üçüncüsü kargısını kullanarak saldırganları uzaklaştırmaya çalışıyor uyuşuk hareketlerle.

Kalabalığı yarıyorum, dört bir yandan taş yağmaya başlıyor, Timur'u ıskalayıp duvara çarpan taşların gürültüsünü duyuyorum, ama en çok ona çarpanların boğuk sesini.

Askerler de taşlardan nasiplerini alıyorlar, kalkanlarıyla kendilerini koruyor ve duvara dayanmış Timur'u savunmasız bırakıyorlar. Askerlerden birini itip kalkanını kapıyorum ve Timur'u elimden geldiğince korumaya çalışıyorum.

Neyse ki Zed ve çocuklar burada, benimle birlikte bağıyorlar: Durun, o Haimon'un esiri! İlk sıradakiler duruyor ama arkadakiler anlamıyor ve bizi taş tutmaya devam ediyorlar. Ağır bir taşın isabet ettiği Timur düşüyor, düşerken beni de sürüklüyor. Hâlâ taş yağıyor üzerimize, kalabalığın ileri atılıp bizi ezeceği geçiyor aklımdan.

Tam o sırada, "Durun...", diye emreden bir ses çınlıyor, "Yol verin!" Öyle bir tonla emrediyor ki kalabalık itaatkâr bir şekilde kenara çekilip susuyor. Kendisine de taş isabet etmiş olan Zed ayağa kalkmama yardım ediyor. Eteokles beyaz aygırının üstünde karşıımızda duruyor, ona haber vermiş olan İsmene de yanında.

Eteokles öfke içinde, kalabalık açılıyor.

"Kız kardeşim Antigone'yi ve ordumuzu kurtaran Haimon'un esirini taş tutarak öldürecektiniz. Kimse ona elini sürmeye kalkmasın! Burada durmayın, agoraya gidip layık olduğu üzere Haimon'u alkışlayın."

Kalabalık dağılıyor. İsmene endişeli gözlerle beni inceliyor, yalarım vahim sayılmaz. Eteokles Timur'un benim evime götürülmesini emrediyor, Zed'i ve çocukları cesaretlerinden dolayı kutluyor, sonra ani bir hareketle beni kaldırıp atına bindiriyor ve şan ve şerefle ahşap eve götürüyor.

Ayrılırken bana şöyle diyor:

"Görüyorsun ya Antigone, kin her iki tarafta da kendiliğinden büyüyor. Kazanmak için gerekli bu."

Ona cevap verecek güçte değilim, içimde K.'nın zayıf ve akıcı sesinin çınladığını duyuyorum, dikkatli ve kurnaz tebessümünü gö-

rüyorum, bana şöyle fısıldıyor: "Bu tam da onların kundakçı mantığı, kusursuz işler, her şeyin yakıldığı ana kadar. Tartışmak gereksiz, hayır demek gerek, sadece hayır."

Eteokles'in sözlerini başımı sallayarak reddediyorum, bu sırada yüzümde hafif alaycı bir tebessüm de belirmiş olmalı zira ağabeyim şaşırıp sinirleniyor:

"Ne demek istiyorsun?"

"Hiç. Timur'u kurtardığına sevindim, o Polyneikes'in dostu."

Üstü başı toz toprak ve kan içinde, yüzü yorgunluktan katılaşmış, beyaz aygırının üstünde muhteşem görünüyor. Polyneikes kadar yakışıklı, bunu gözlerimden okuyor, gülümsüyor, omuz silkiyor ve gidiyor.

Timur'u taşıyan askerler onu K.'nın yatağının üzerine bırakıp gittiler. Onu tek başıma yerinden kaldırıp tedavi edemem. Yardım çağırıyorum, Dirkos geliyor, ama bir Göçebe için olduğunu anlayınca bana yardımcı olmayı reddediyor.

"Mavi bir adam, boğazını sıkmayı tercih ederim."

İnadını biliyorum, ama Timur'un derhal tedavi görmesi gerek. Benim yerimde olsa K. ne yapardı? Belki de Dirkos'un elini tutup gülümseyerek şöyle derdi ona: "Elveda Dirkos."

Kem küm ediyor: "Beni kovuyor musun?.."

"Hayır, ama burada ya tedavi edilir ya da çekip gidilir. Ağır bir yaralı o."

Bu Barbar'ı da başkaları kadar iyi tedavi edeceğini söylüyor homurdanarak. Timur'u kımıldatmama, giysilerini çıkarmama, yarasını temizlememe yardım ediyor. Vücudunda, taşların açtığı bir sürü yara var ama en ağır yarası düşmekten kaynaklanıyor, atı yere kapaklanırken debelenmiş ve toynağıyla başına vurmuş.

Ona su içiriyoruz, sayıklıyor, gene de ağzından kaçan anlaşılabilir sözleri tutmaya çalıştığını görüyoruz. Çırpınıyor, çok ateşi var, yaptığımız sargıları çıkarmaya çalışıyor.

"Konuş onunla," diyor Dirkos.

"Neden? Anlamaz ki."

"Sesini anlar. Ona iyi gelecek olan sesin."

Dirkos'un sadece sözlerimi dinlediğini sanıyordum, sesimi de-

gil. Sesimin Timur'a yardım edebileceğini düşünüyorsa, neden olmasın?

Bunun üzerine Timur'la konuşuyorum, daha doğrusu birtakım sesler çıkarıyorum, yaralarım canımı yakmaya başladığı için ıstırabımın sesleri bunlar. Aynı zamanda rahatlama sesleri, çünkü Timur, taşlanırken ya da daha korkuncu, Haimon tarafından öldürülebilirdi ama öldürülmedi. Evet, beni seven bu iki erkek, hayran olduğum ve benim de sevdiğim bu iki erkek az kalsın birbirini öldürüyordu, birbirini tanımadan ve ötekinin de beni tanıdığını bilmeden. Bu acıyı, bu akıl ermez saçmalığı ninni gibi seslerle yatıştırmaya çalışıyorum, hiçbir amaç, hiçbir niyet gütmeyen, hiçbir anlam aramadan mırıldanıyorum. Çıkardığım seslerin belli bir gücü olmalı zira ellerimin altında Timur'un bedeninin gevşediğini ve sonunda uykuya daldığını hissediyorum. Sesim sönüp giderken, ben fark etmeden içeri girmiş olan Haimon ile Dirkos'un "Daha" diye yalvaran seslerini duyuyorum.

"Neden? Uyuyor."

"Bizim için," diyor Haimon, "sen şarkı söylediğin zaman savaşı unutuyoruz."

"Ama ben şarkı söylemiyorum ki."

Birbirlerine bakarak gülüyorlar, madem şarkı söylediğime inanıyorlar ben de K.'nın yaptığı gibi, anlaşılmaz, acınası seslerle mırıldanmaya devam ederim, bundan mutlu olduklarını ve Timur'un uykusunun daha sakin olduğunu görüyorum.

Dirkos kendimi tükettiğimi anlayıp durmamı işaret ediyor, arkamı dönüyorum, Haimon beni gözleriyle yiyor. Bu bakıştan kaçmak için ona şöyle diyorum:

"Gel esirini gör, Polyneikes'in dostu, onun ordugâhında tanıştık, benim de dostum oldu."

Yaklaşıyor, Timur'un yaralarına ve ateşten titreyen bedenine bakıyor.

"Bu mavi adamlar belki de savaşı kaybettirecekler bize. Dostun olan bu adam Eteokles'le benim himayemizde olacak."

"Onu serbest bırakacaksın."

"Evet, evine dönmeye söz verirse. Bu göçebe süvariler çoğun-

lukla atları gibi sağlam yapılı olurlar, o safkan bir atın bedenine sahip, aynı Eteokles gibi... ve senin gibi, Antigone."

Bu cümleden etkileniyorum, demek bu bitkin halimle bile sesim Haimon'un kulağına şarkı gibi geliyor, bedenim onun gözünde safkan bir atın bedeni. Ben kendimi böyle görmüyorum ama bakışları bir anlığına da olsa beni pis kokuların, yaraların ve hastalıkların dünyasından, artık benim olan bu dünyadan uzaklaştırıyor.

"Yaşayacaktır, bu Göçebeler müthiş bir dayanma gücüne sahiptir, her şeyi bedenine bırakmak yeterli. İstedğin gibi, yayını sana getirdim."

Siyah yayı bana uzatıyor, üzeri tek tük fildişi kakmalarla bezeleli, beni büyüleyiveriyor, ama kendimi ona dokunamayacak kadar yorgun hissediyorum, Haimon da yayı yaralının yatağının üstüne, duvara asıyor.

Ateşler içinde yanarak uyumakta olan Timur'un sargılarını ve dağınık yatağını düzeltiyoruz. Gecenin ortasında inlemeleriyle uyanıyorum, ateşi daha da yükselmiş, böyle devam ederse ölür.

Benzer durumlarda Diotime hastalarına önce çok soğuk, ardından sıcak suyla banyo yaptırırdı. Tek başıma nasıl yapayım? Yarım aramak için çıkıyorum, kapı açılmıyor, önünde biri var, beni yalnız bırakmak istemeyen Haimon bu. Beraberinde iki kadınla geri geliyor, bir buz gibi suyun, bir mümkün olduğunca sıcak suyun altına sokuyoruz Timur'u; bağıyor ama yavaş yavaş gevşiyor ve ateşi düşüyor. Yaralılar hakkında artık ciddi bir tecrübe sahibi olan Haimon, kurtulduğunu düşünüyor.

Bütün gün uyuyoruz, birkaç günlüğüne yerime geçmeye karar veren İsmene akşam için yemek hazırlatmış, Eteokles ile Vasko'nun da gelip bizimle birlikte yiyeceklerini söylüyor.

Daha iyiyim. Timur da sakin sakin uyuyor. Bir arada olmaktan mutluyuz. Birden kapı açılıyor, karşımızda Timur, yüzü çok solgun ve kanlar içinde, zira sargılarını çözmüş. Bize bakmıyor, gözleri kapalı, ama donup kalmış olan bizleri gördüğünü hissediyoruz. Elinde yayını tutuyor, onu vurmak istediğini sanıp Eteokles'in önüne atıyorum. Timur yayı inanılmaz bir hızla geri geliyor ve olmayan okuyla bana nişan alıyor. Dayanılmaz derecede soğuk demir bana

isabet ediyor, çığlık atarak düşüyorum. Timur üzerime eğiliyor, yere yığılmadan önce yayı bana emanet ediyor. Herkes öyle sersemlemiş vaziyette ki Eteokles ile Haimon'un Timur'u kaldırıp yatağına götürmeleri biraz vakit alıyor. İsmene ayağa kalkmama yardım ediyor, bir şeyim yok ancak görünmeyen ok etimi delip geçmiş olmalı zira aynı kişi olmadığım hissine kapılıyorum.

Çok heyecanlanmış olan İsmene kulağıma fısıldıyor: "Timur sana yay kullanma yeteneğini bağışladı."

Eteokles de, o itiraz kabul etmez tavrıyla, aynı şeyi gördüğü düşüncesinde.

Eteokles ile Haimon gidiyorlar, İsmene hastaların bakımı ve dağıtılması gerekenlerle ilgilenmek üzere çıkıyor. Timur'la yalnız kalıyorum, sargılarını yeniliyorum ama bedeni öylesine gergin ve katı ki beni korkutuyor.

Ellerini ellerime alıyorum ve dün yaptığım gibi sesimi tınların akışına bırakıyorum. Bu, Timur'u gevşetiyor ama gözleri açık olduğu halde bana bakmıyor, kaslarının gerginliğinden boğuk boğuk inliyor. Elleri ellerimi reddediyor ve ihtilaçlarla çırpınmaya başlıyor. Beni görmeyen gözleri neye bakıyor? Bakışlarını izliyorum, Haimon'un yatağının üstüne astığı yaya dikilmiş. Yayını mı istiyor acaba? Uzanıp alıyor, elimi inatla reddeden eline koymaya çalışıyorum. Yayı bedeninin üstünden geçiriyorum, çırpınıyor, hatta sesizce haykırıyor olmalı, yayı hemen geri çekiyorum.

Yarı kaymış gözlerini yaya dikmeye devam ediyor. Ne yapmalı, Timur'un aradığı şeyi bulamazsam, aşırı gerginlikten ölür mü?

Neden ölmemesi gerekiyor, Haimon'u öldürmek isteyen bu adamın yaşamasına neden mutlaka yardım etmek zorundayım? Bu Barbar'ı ve etrafımı saran bütün bu perişan hastaları tedavi etmeye neden mahkûm edildim? Koyu renk güzel tahtası yanağıma değen yayı terleyip haykırıyor hiç değilse. Bu his K.'nın hafif alaycı uzun tebessümünü getiriyor gözümün önüne; kulağıma şöyle fısıldıyor: Burada olmayı sen istemedin, atı yere kapaklandığında öyle tuhaf bir şekilde yerinden fırlamayı o istemedi, seninle beraber taş tutulmayı da. Olan oldu ve ıstırabını da arzusunu da anlamadığın bu adamı evine getirdi. Dayanman gerek Antigone, sadece da-

yanman, tıpkı yolda Oidipus seni öfkesinin kapısından veya dikkatsizliğinin ağırlığından kovduğunda ayaklarının ucuna basarak gönül penceresinden geri geldiğinde yaptığın gibi. Sen dayanıklı bir yüreksin Antigone ve kimse senden başka şey istemiyor.

K.'nin tebessümü ve sesi sönüyor, dağda çok ötelere doğru uzaklaşıyor. Belki de bir ölünün yüzü olan Timur'un yüzüne bakmaya cesaret edemiyorum. Kulağımdaki hafif ses K.'nin kaybolmuş sesi değil, uyumuş olan Timur'un soluğunun düzenli ritmi.

Gidip bir battaniye alıyorum ve ben de, Timur'un yatağının ayakucunda, yayın güçlü güzel sırtını elimle ve omzumla okşayarak uyuyorum. Hastaya su içirmek için defalarca uyanıyorum, o uymaya devam ediyor, yüzü sakinleşmiş. Sabahleyin, yayı hâlâ bırakmadığımı ve bir çocuk gibi göğsüme bastırıldığımı fark ediyorum. Yay siyah, bir boyanın renginden daha parlak bir siyah, iki ucunda fildişi kakmalar var. Bir nesneden öte bir şey, güçlerini daima eyleme hazır tutan, beni cezbeden ve korkutan bir kudret. Oidipus'un bütün bedenini yontmak istediği tahtayla veya taşla temas ettirdiğini hatırlıyorum. Oidipus olsa, bu yayı ellerine alır, bedeninin üzerinde dolaştırır, benim yaptığım gibi yanakları ve alnıyla hisseder, benim gibi tereddüt etmeden dudakları ve diliyle tadına bakardı. Üstünde yalın ayak yürür, kollarında sallar, onun korkutucu mevcudiyetinde, uzun uzun uyur, hayal kurar, düşünürdü, benim yapmam gerektiği gibi. İçimde çok vahşi bir nesne olduğunun farkına vardığım şu anda yaptığım gibi; bu nesne varlığımın tanıdığım, her zaman kullanmadığım için şaşkınlıkla hatırladığım bir kısmını harekete geçiriyor ve duygularla dolduruyor. Orada muazzam miktarda yoğun ve kanlı sevinç var; kaçan nesneyi takip ettiğimde gücümü on kat artıran mebzul miktarda dehşet var. Ellerim bu yay için yaratılmış, onu kullanırken verimli olacaklar. Ama şimdi değil, daha değil. Tekrar uyandığında gün çoktan ışımış, Timur benden önce uyanmış, bana bakıyor, belki de uzun süredir. Ona gülümsüyorum, dudaklarını kımıldatmaya nafîle uğraşüyor ama gözleri aydınlanıyor. Aniden bakışları sertleşiyor ve emrediyor: Kalk, yayı ger!

Beden itaat ediyor, dinç bir şekilde doğruluyor, yayı kavıyor ve başarısız oluyor. Başarısız olmaktan başka bir şey yapmadığı apa-

çık ortada, yoruma hacet yok.

Zaman akıp gidiyor, Timur'u tedavi ediyorum, İsmene gelip bizzat sargılarımı değiştiriyor, yemek yiyoruz, gene uyuyoruz. Kal-kıyorum ve emir bir kez daha karşımda, öyle inatçı bir bakış tara-fından veriliyor ki itaat etmekten başka bir şey gelmiyor elimden: Kapat gözlerini, nefesini ver, bırak işini görsün!

Müthiş bir soğuk sarıyor etrafımı, rüzgâr yüzümü kesiyor, gö-çebe atların sabırlı, inatçı hızı alıp götürüyor beni. Şey önümde; o da hızlı, sabırlı, durdurulması imkânsız. Ne pahasına olursa olsun ona ulaşmam lazım, bütün gücümü, bütün zamanımı harcayarak, zira kaçan şey hayat, benim hayatım. Kovalamaca son bulduğunda onun sıcak kanını dudaklarımda hissetmem gerekecek. Ona ulaş-mayanların yapabilecekleri tek şey ölmek ama Timur hayatta ka-lanlardan, ben de öyle olacağım.

Gözlerimi kapalı tutmalıyım, kaçan nesneyi içimde keşfetmeli-yim, ciğerlerimdeki bütün havayı boşaltıp nefes alırken bir an onu görür gibi oluyorum. Sessiz, bakışsız, son derece mevcut, Timur'un emri yükseliyor: Ger yayı!

Yaptığım hareketlerin bilincinde değilim, bütün hayatım ola-ğanüstü bir kolaylıkla gerdiğim yaya bağlı.

Haimon'un içeri girdiğini duyuyorum, beni görüyor, Timur gev-şememi emrediyor şimdi. Gevşiyorum, yayı bırakıyorum, var olu-yorum. Var olmak bana yetiyor.

Timur yeniden sakın sakın uyuyor, Haimon şaşkınlıkla bana ba-kıyor, yayı germeyi denedi ama başaramadı.

"Nasıl yaptın, gördüğüm en sert yay bu?"

"Timur emir verdi."

"Nasıl? Onun dilini bilmiyorsun ki."

Bilmiyorum, anlıyor bunu, üzerime ezici bir yorgunluk çökü-yor, yatağıma kadar sürünerek gitmeme yardım ediyor, hemen uy-kuya dalıyorum.

Ertesi gün uyandığımda daha iyiyim, hâlâ uyuyan Timur da gözle görülür şekilde iyileşmekte. İsmene elinde yemek çıkageli-yor. Çok neşeli, Timur'u uyandırıyor ve üçümüz birlikte yiyoruz.

"Timur senin yay yeteneğini aldığını düşünüyor ve sana bu ye-

teneğini kullanmayı öğretmek istiyor. Eteokles ile Haimon da inanıyorlar buna. Barbarların erişemediğimiz mesafelerden bizimkileri vurmalarını engelleyebileceğini umuyorlar."

"Ya sen İsmene, sen bu yeteneğe inanıyor musun?"

Kahkahalarla gülüyor: "Saçma ama ben de inanıyorum buna. Yay kullanma yeteneği senin taşkın mizacına tamamen uygun Antigone ve bunu sen de biliyorsun."

Timur'un sargılarını değiştirmeme yardım ediyor, Timur ona bakıyor, onu güzel, gittikçe daha güzel bulduğu belli ve bu İsmene'nin çok hoşuna gidiyor, ama yaya elini uzattığı an hızlı bir hareket ve bir alıcı kuş bakışıyla onu engelliyor. İsmene buna gülüyor, yayın beni çağırdığına inandığı gibi kendisini de çağırın diye bir arzusu yok. Kıvrak hareketleriyle Timur'un bakışlarını gene üzerine çekerek yanımızdan ayrılıyor.

O gittikten sonra Timur, beni şaşırtarak, hareketler öğreteceği yerde nesnelere göstermeye başlıyor, kendi dilindeki adlarını söylüyor ve bu kelimeleri onun ardından tekrarlamamı istiyor.

Beni, büyük bir zorlukla telaffuz etmeye, sonra da hatırlamaya zorladığı seslerin bizim dil ve konuşma dediğimiz şeyle ancak çok uzaktan ilgisi var. Söylenmekten çok patlıyorlar ve daima haykırmanın eşiğindedir. Beni bizimkinden daha sert ve daha vahşi bir dünyaya; her şeye rüzgârın, soğğun ve atın dayanıklılığının hâkim olduğu bir âleme sokuyorlar. Timur yorulduğumu fark edince duruyor; kendimi buz kesmiş hissediyorum; kuzey rüzgârı içime işlemiş sanki, bulunduğum ama diliyle beni sürgün ettiği Thebai'de olmayı arzuluyorum hararetle. Bana çok az dinlenme fırsatı veriyor, ondan sonra da düşüncenin her tür denetiminin dışında, çok hızlı yapılan, genelde kullanmadığım kasları ve refleksleri çalıştıran hareketlere zorluyor.

Akşam Haimon geri geldiğinde Timur duruyor; yabancı diyarlardaki uzun bir yolculuktan dönmüş gibiyim. Bu beni korkutuyor zira Timur'un, dayattığı kelimeler ve hareketlerle, sınırlarını görmediğim bir iktidar kurduğunu hissediyorum üzerimde. Bu Haimon'un da hoşuna gitmiyor ama mavi kabilelerin ok atma yöntemini öğrenmek için bu riski göze almam gerektiğini söylüyor bana.

Böyle bir yöntemin olduğundan emin değilim, belki de, bugüne kadar bana yabancı olan bir düşünce biçimine veya düşünceden vazgeçme biçimine girmek gerekiyor daha ziyade.

Birkaç gün sonra Timur'la sadece günün bir bölümünde çalışıp tekrar hastaları görmeye, ilaçlar hazırlamaya başlıyorum ama bu zaman zarfında düşüncem, engellenmese bile bana ait değil artık, Timur'un düşüncesine, onun kaçan şeyi kovalamaktaki inanılmaz inadına bağlı. Zira ancak yayın ve gözün yanılmazlığıyla erişebilir olan o şey bütün dikkatimizi istiyor bizden.

Dillerinin sert tınısından ve bu tınının doğurduğu sert el kol hareketlerinden, mavi adamlar için at ile yayın hayat demek olduğunu anlamaya başlıyorum. At onlara bozkırın sonsuzluğunu katetme ve kaplama imkânı vermiş, yay avlanmalarını ve hayatta kalmalarını sağlıyor. Av başarısız olursa, av hayvanı bu donmuş ve çoğu zaman karla kaplı enginliklerde kaçıp saklanırsa, ölümden başka çıkış yolu kalmaz. İşte Timur beni bu hayata, yayın kaçınılmaz olmak zorunda olduğu bu daimi tehlikeye sürüklüyor. Bu ölümcül takip ve başarıma inancı nasıl mümkün oluyor bilinmez, ama Göçebeler hayatta kaldıklarına, hatta tehlikeli bir şekilde kendi sınırlarının dışına taşıklarına ve de Timur burada olduğuna göre, mümkün.

Bugüne kadar kaçan ava isabet ettirmediği tek bir ok olmadığını, sesinin tınısında duymamak, ellerinin kesin hareketlerinde görmemek mümkün mü? Bugün avı benim, böyle olduğunu geceleri gördüğüm rüyalardan, yayı ellerimde tutma arzumdan anlıyorum.

Timur yaya asla dokunmuyor ve şiddetli bir arzuya kapılıp dokunmaya kalktığımda, kısa bir narayla beni engelliyor.

Bu bilginin sırrına vakıf olma dönemi, eğer gerçekten öyle bir şeyse, on gün sürüyor, Timur bir sabah erkenden beni bir talim yerine götürüyor. Yayı veriyor, korkuyorum, sessizce zihnimi toplamam gerektiğini anlıyorum. Birden emir geliyor: Ger! Ne düşünecek ne de isteyecek vaktim oluyor, yay gerildi bile. Timur buna şaşırıyor ve bana da doğal gelene kadar idmanı tekrarlatıyor. Ertesi gün bir hedef tahtası yerleştiriyor, yoğunlaşıp okunu tam ortaya saplıyor. Yayı zahmetsizce geriyorum, dikkatle nişan alıyorum ama okum hedefin uzağına gidiyor. Başarısızlıklarım günler boyu tek-

rarlanıyor ve Timur bundan hiç etkilenmiyor.

Bir gece rüyamda Oidipus'u Thebai'den uzaklaştıran kraliyet kartalını görüyorum. Şehrin üstünde çizdiği hayranlık uyandırıcı işaretleri seyrediyorum, ilkin bir türlü okuyamıyorum. Sonra bu işaretlerin benim içimde olduğunu algılıyorum ve uyandığımda Timur'un bana öğrettiği şeyin bu iç okuma olduğunu ve kendimi buna bırakmam gerektiğini anlıyorum.

Daha günler boyunca içimde şiddetli bir devinim oluyor, renkleri siyah ve dayanılmaz, buz gibi bir beyaz. Düşüncesi beni en mutlak özgürlüğe yönlendirirken bir yandan da asla terk etmeyen Timur aracılığıyla gerçekleşen bir devinim. Bu düşünce onun değil ve benim kadar onu da ezdiğini biliyorum. Korkutucu renklerle bu şekilde etkide bulunan şey, bana bir şey söylemek istemiyor, beni hiçbir şeye zorlamıyor ama bir gece –en karanlık saatte gücüm tükenmiş olarak uyandığım gece– yapılması gerekenin inmek olduğu belli oluyor; sesi sedası çıkmayan Timur'la birlikte, namütenahi uzaklaşan nesnenin kaçtığı uçsuz bucaksız boşluğa iniyorum. Başka hiçbir şeyin önemi yok, zira o nesne hayat, hayat da her şey. İşte oku, bu her şeye atmak gerekiyor, kana ve cana, ateşe ve sıcaklığa dönüşecek olana; geri kalan her şey sizin için ve sizin içinizde taşıdığınız o zayıf ışığa hakkı olan herkes için dondurucu ölüm olacak yoksa.

Madem inme emri verildi ya da özgürlük inmekte, Timur'la birlikte iniyorum ama aramızda şu fark var ki her basamakta ben olduğum şeyden uzaklaşırken o olduğu şeye yaklaşıyor.

Rüyanın muazzam merdiveninden, sarayda eskiden İsmene'yle birlikte kaldığım ve bir daha asla çıkmayacağım odanın bulunduğu kattan aşağı iniyorum. Oidipus ve Klios'la oradan oraya sürüklediğim yollardan geçiyor, tekrar inmeye başlıyor, dipsiz yeraltı geçitlerini aşip sonunda av yerine varıyorum. Zira bir av var, belki benim görmeyi istemediğim ama Kreon, Eteokles ve Polyneikes'in gayet iyi bildiği, gözlerini üzerimden ayırmayan kavrayışlı İsmene'nin hepsinden daha da iyi bildiği şey bu. Oidipus da bir av olduğunu biliyordu ama karanlığın o korkunç istilasına uğrayınca bunu unutmuştu. Yolda Oidipus ile Klios beni bütünüyle işgal edip içim-

de tanrıların yerini aldıklarında ben de onun gibi unuttum. Belki de rüya sona eriyor, uyanıyorum belki. Bindiğim göçebe atı karla kaplı bozkırla birlikte yavaş yavaş gözden kayboluyor, bozkırda kaçan eseri kovalıyordum, mutlaka ulaşılması gereken eseri – belki de ta kendim olan.

Tamamen uyanıyorum, vakit gece, Timur'un beni beklediğini biliyorum. Erkek kılığına giriyorum, Timur orada, talim sahasına doğru yola çıkıyoruz. Eteokles elinde bir lambayla bizi bekliyor, lambayı hedefin yanına koyuyor. Timur beni kendisinin de atış yaptığı, hedeften oldukça uzak bir noktaya götürüyor. Eteokles lambayı söndürüyor. Timur bana bir ok veriyor, iki erkeğin şimdi daha koyu olan karaltılarından başka bir şey seçemiyorum artık. Karanlıkta nereye ve nasıl atacağım oku? Her şey o kadar saçma ki hafifçe kıkırdadığımı duyuyorum, Timur'un gizli ve neredeyse sessiz gülüşü karşılık veriyor kıkırdamama. Yay yaşamaya başlıyor, gözlerimi yumuyorum, yayı zahmetsizce geriyorum ve içimde vuku bulan şeyin atış yapması gereken noktanın varlığını algılıyorum, duyunun sınırında. Timur bana ikinci, üçüncü oku veriyor ve içimdeki bir şey atış yapıp mutlak bir sükûnet ve inançla hedefi vuruyor. Eteokles lambayı yakmaya gidiyor, biz de onunla birlikte hedef tahtasına gidiyoruz. Üç ok vurulması gereken noktada birbirine yapışık duruyor. Timur bakışlarıyla bana soruyor: Biliyor muydun?

Ben de gözlerimle ona şöyle diyorum: Biliyordum.

Güneş doğuyor, Eteokles lambayı söndürüyor, alçak sesle mırıldanıyor:

"Işıldıyorsunuz!"

Ve aniden, hiç ummazken, bizi allak bullak eden bir şey yapıp önümüzde secde ediyor. İkimiz birden atılıp onu yerden kaldırıyoruz, şöyle diyor: "Sizin önünüzde değil, oku atanın önünde eğiliyordum."

Serinkanlı tavrını tekrar takındı bile, soruyor:

"Bunu tek başına yeniden yapabilir mi?"

Timur evet diye işaret ediyor.

"Haimon'a ve okçularımıza öğretebilir mi?"

Cevap gene evet.

"Özgürsün, bir daha Grek ülkesine gelmeyeceğine yemin etmen şartıyla ÷lkene dönebilirsin."

Timur bana bakıyor, bakışlarında bir elem var, bu ele mi ben de hissediyorum. Tereddüt etmiyor, elini kaldırıyor, yemin ediyor. Eteokles'in gördüğü o ışıktan birazı bir an üzerimizde kalıyor.

XVI
YAY

ŞEHİR tamamen kuşatıldı, yedi kapının karşısına Argoslu askerler ve ganimet umudunun cazibesine kapılmış paralı askerler yerleştirildi.

Ama asıl tehlike, ağır silahlı piyadelerin tuttıkları noktalar arasında mütemadiyen kol gezen ve dışarıyla ticaret yapılmasına da yeni azık ve silah ihtiyacının karşılanmasına da izin vermeyen Göçebelere geliyor daha çok. Eteokles yeraltı şehirlerinde muazzam yedek kaynaklar biriktirdi kuşkusuz, Thebai uzun süre dayanabilir, ama Polyneikes'in beklemeye sabrı varsa sonunda üstün geleceği kesin. Bu sabrı göstermeyecek, diyor İsmene, onu sabırlı olmaya ikna eden Timur yok artık. Senin sayende.

Eteokles'in Göçebelere dayattığı yeni savaş hakkında hiçbir şey bilmemeyi isterdim, ahşap evden sırf agorada dilenmek için çıkıyorum, ama üç gecede bir İsmene'yle birlikte nöbet tutuyorum, onun diğer nöbetçilerle konuştuklarını duyuyorum ve Eteokles'in Grek sitelerinin mızraklı alaylarıyla her çeşit vuruşmadan kaçınmaya çalıştığını anlıyorum, zira asıl düşmanlarımız Göçebelere. Göçebelere gücü hareket yeteneklerinden ve peşlerinden gelen at sürülerinden kaynaklanıyor. Eteokles işte bu sürülere saldırıyor şimdi. En iyi askerlerimiz onlara karşı gece harekâtlarına sürükleniyor. İki gece önce, Eteokles şehrin güneyinde bir şaşkırtma hareketi yaparken, kuzeyde Vasko, Haimon'un korumasında, sürülerinden birini ele geçirdi. Karşı saldırıya geçen Göçebelere tarafından sıkıştırılırken hayvanların büyük kısmını şehre sokmayı başardı, getiremediği atların da bir ayaklarını kestirdi.

Sabahleyin Göçebeler, ayağını kestikleri bir esiri sur boyunca at üstünde dolaştırdılar. Kanlar içindeki adam bayılmıştı. Arkasındaki bir süvari kargısının ucuna geçirdiği ayağını taşıyordu.

Polyneikes şehrin kapılarının önünde, onların atlarına saygı göstermezsek kendi askerlerinin de bizim adamlarımıza saygı göstermeyeceğini ilan ettirdi.

Eteokles ile Vasko'nun cevabı derhal geldi; ele geçirilen atların bir kısmını öldürttüler ve akşam şehrin sokaklarında Thebaililere büyük bir kızarmış at eti ziyafeti verdiler. Ziyafet uzun sürdü, çok şamata oldu, bağırış çağırışların ve şarkıların gürültüsü, kızarmış at etinin feci kokusu, surları aşır Göçebelerin keskin burunlarına ulaştı. Tehditkâr bir şekilde, ellerinde meşalelerle geldiler ve okçularının korumasında, kapıları yakmaya kalkıştılar. Duvarlarımız muhafızlarla takviye edilmişti, kapılarımızı yakamadılar ama şarabın etkisiyle coşup oklarının karşısına dikilen iki adamımızın cesedini ele geçirmeyi başardılar.

Ertesi gün, kapılarımızın önünde, kargılarının ucunda bizimkilerin kafalarını sallaya sallaya geçit yaptılar.

Bütün şehrin katıldığı ziyafet sırasında, İsmene ile Haimon, bu vahşet yarışını onaylamadıklarını göstermek için yanımda kaldılar. Sadece üçümüz varız, bütün hastalar ve yoksullar ziyafette.

İsmene Haimon'a soruyor: "Şölene katılmayacağını öğrenince Eteokles ne dedi?"

Haimon'un akli surlardan gelen çığlıklarda. Kısaca cevap veriyor: "Eteokles benim dostum."

"Ya Vasko?"

"Vasko da öyle."

Bana dönüyor: "Galiba düşman saldırıya geçiyor, gitmem lazımdır."

Ona gülümsemeyi başarıyorum ve onaylıyorum.

Aceleyle gidiyor. İsmene'ye soruyorum:

"Ya Kreon?"

"Bak, o tehlikeli. Üçümüzün de bu ziyafeti onaylamadığımızı söylediğimde, bana 'Bütün bunlar Antigone'nin başının altından çıkıyor!' dedi ve itiraz etmeme fırsat vermeden konuyu kapattı."

"Bu zulümlerin hepsi sadece birer siyasi araç, değil mi?"

"Aynen öyle Antigone, ve yakında sana, daha doğrusu yayına başvuracaklar."

"Neden?"

"Polyneikes ve Göçebeleri kızgın, daha fazla risk alıyorlar, surlara daha çok yaklaşıyorlar; fazla kayıp vermiyorlar zira silahlarımız onlara nadiren isabet ediyor, bizim kayıplarımızsa çok ağır, yaralı akınını sen de gördün. Eteokles'in genel bir saldırı ihtimaline karşı savunma malzemelerini yığmak amacıyla surlarda başlattığı inşaat işleri tehlikeye düştü. Timur'un sana öğrettiği gibi onlar kadar uzağa, onlardan daha uzağa ok atabildiğini kendilerine göstermeni istiyorlar."

"Bunu sen de istiyor musun İsmene?"

"Göçebeler Polyneikes'in tehlikede olduğuna inanırlarsa korkacaklardır, zira o olmadan bütün umutları yıkılır. Okunu ona isabet ettirmeyeceğine emin misin?"

Bunu söylemesine memnun oluyorum. O da benim gibi Polyneikes'in yaralandığını görmek istemiyor. Cevap veriyorum: "Timur bu konuda bana söz verdi."

İçi rahatlamış görünüyor. Devam eden ziyafetin şamatası ile kapıdan gelen savaş naralarının ve silah seslerinin arasında, bir süre karşı karşıya duruyoruz.

Ertesi gün, İsmene'nin haber verdiği gibi, Eteokles evime geliyor.

"Sana ihtiyacımız var, Göçebeler kudurmuş vaziyette, surlarda çalışanları oklarıyla taciz ediyorlar. O koca gözlerinle mahzun mahzun bakma bana öyle, onları kudurtmak gerekiyordu. Saldırmaları şart, yoksa kuşatma kıtlıkla ve onların zaferiyle sona erecek."

"Benden istediğin ne?"

"Göçebeler onlardan daha uzağa ok atabildiğini görsünler."

"Ya Polyneikes?"

"Polyneikes'in uyarılması lazım."

"Uyarılması mı yoksa öldürülmesi mi?"

Omuz silkiyor. "Uyarılması! Aramızda kimse Polyneikes'i öldürmeyi düşünmüyor."

"Düşünüyor, Vasko. Çok kudretli oldu."

"Vasko çok işe yarıyor ama emirleri veren benim. Yarın surlara gel ve Polyneikes ile Göçebelere ne yapabildiğini göster. Haimon sana eşlik edecek."

Tereddüt ettiğimi sanıyor.

"Bana söz verdin Antigone. Timur'un önünde..."

"Vasko'nun, senin sözüne rağmen katletmek istediği Timur'un."

"Yapmadı. Size çok yardımı dokundu, sana ve hastalarına..."

"Biliyorum. Yarın geleceğim."

"Haimon ile adamlarını eğitmeye de devam edeceksin."

"Yakında hazır olacaklar. Göçebeler kadar uzağa ok atacaklar.

Birkaç gün daha."

Haimon geldiğinde çok heyecanlı olduğunu seziyorum, özenle cilaladığım yaya ve sadağımdaki dört oka hayranlıkla bakıyorum.

"Sadece dört tane mi?"

"Bu kadarı yeterli."

Şaşırmış görünüyor ama güvendiğini anlıyorum. Bana şöyle diyor:

"Surlarda Vasko'nun dehşet verici bir icadını göreceksin, Göçebelerin öfkesini azdıracak bu. Zaferi kazanmamız için saldırıya geçmeleri şart Antigone."

Kuzey surlarına varıyoruz, bunlar şehrin en eski surları, tahkim edilmiş olmalı. Duvarın üstünde nöbetçilerden başka çok sayıda işçi var, içlerinden pek çoğu genç, beni tanıyor ve neşeyle selamlıyorlar. Saldırdıkları takdirde kuşatmacıların üstüne atmak için içi toprak dolu çuvallar ve en çok da ağır malzemeler getiriyorlar. Alınan önlemlere rağmen, pek çoğu Göçebelerin oklarına hedef olmuş.

Gözünden vurulmuş bir yaralıya yaklaşıyorum. Haimon'un tek dediği şu oluyor: "Alın, bir tek gözlü daha!" Ama sözlerinin görünürdeki katılığının altında sabırsızlığının, onun ve surdaki adamların âciz öfkesinin bütün ağırlığını hissediyorum. Göçebeler bizimkilerden birini vurduklarında, surun o kısmında bir an hüküm süren kargaşadan yararlanarak, surun dibine kadar hücumla kalkmayı gö-

ze alıyor ve oradan kahkahalarıyla bizimle alay ediyorlar.

"Güldüklerini duyduğumuzda," diyor Haimon, "üzerlerine yürümek geliyor içimizden. Bizden bekledikleri ama asla yapmayacağıımız delilik de bu, ne var ki hep geri çekilmek ve karşılık vermeden darbe üstüne darbe yemek, buna dayanmak çok zor."

"Biz de onlara darbe indiriyoruz," diyor yanımıza gelen Eteokles, "yerine koyamayacakları bir sürü at ele geçirdik ya da öldürdük. Sabredin, bizim de sıramız gelecek."

Birden, yaklaşmakta olduğumuz surun üstünde, ağzı acı çekiyormuş gibi açık bir halde dikilmiş duran, içi üstünkörü doldurulmuş bir göçebe atının göğsü ve kafası çarpıyor gözüme. Göçebeler bu korkunç ve tehditkâr heykeli fark ettiklerinde oklarıyla delik deşik etmişler.

Tıpkı bir yabanarısı sürüsü gibi, oklardan kanatlarıyla uçmak ister gibi duran acılar içindeki bu büyük figürden dehşete düşerek Haimon'a soruyorum: "Neden yaptılar bunu?"

Akbabaların dönüp durduğu göğü ve üzerlerine kargaların üşüştüğü, surların dibindeki leşleri gösteriyor.

"Oklar atı leşçi kuşlardan koruyor."

Demek bu oklar Göçebelerin atlarına olan sevgilerini ve sadakatlerini gösteriyor.

Biraz daha ileride manzara daha da berbat. Üstünde hiç et kalmamış bir at iskeleti kale siperi boyunda bir yapı iskelesinin üstünde meşum bir şekilde yükseliyor. Kalasların ve iplerin tuttuğu iskelet boşluğa karşı şahlanmış. Karşısındaki duvarın dibine, üzerinde hâlâ biraz et ve deri olan sayısız iskelet –dünkü ziyafetin artıkları– atılmış. Duvarın üstüne taşlar ve kalaslar yığılmış; Göçebeler, müt-hiş öfkelenmelerine rağmen, daima saygıyla yaptıkları gibi kemikleri yakmak veya gömmek üzere götüremiyorlar.

"Alçaklık bu," diyorum.

Eteokles dönüyor: "Halk intikam almak istiyor, işlerine karışmamak lazım. Düşmana yönelik her türlü nefreti kullanmakta yarar var."

Bizi aşağıdan gördüler, Göçebelerden tehditkâr bağırışlar yükseliyor. Eteokles, "Eğil," diye bağırıyor ve Haimon vücudunu siper

ederek beni yere itiyor. Sonra doğruluyor, beni Eteokles'in arkasına sığındığı mazgala kadar sürüklemek istiyor, ama ben istemiyorum, kale bedenine basan iki ayağı ve yukarıya dikilmiş başıyla acımasız gökyüzünden barış dilenir gibi görünen atın o korkunç hayran olunası iskeletinin önünde secdeye varmam gerek. Ağlamak istemiyorum, muhteşem kemikleri ve kısa süre önce hâlâ hayatın nabzının attığı bütün o boşluklarıyla bu büyük iskelete dua etmek istiyorum.

Ürpererek, ellerimin arasında bir hale gibi duran yayı önüme koyuyorum ve şehit edilmiş ata sunu olarak takdim ediyorum.

Dua ettiğimi gören Haimon da secdeye kapanıyor ve ellerini benimkilerin yanına, yayın nefes alan koyu renk ağacının üzerine koyuyor.

Eteokles, beni büyük bir şaşkınlığa uğratarak bize katılıyor, ağabeylerimi anlamayı asla başaramayacağım, diyorum içimden ama şimdi düşünmenin sırası değil, dinlemenin sırası, zira kelimeler duyuyorum, Oidipus'unkiler belki, bir şiir düzüyorlar:

*Atların ve insanların Efendisi
kara yayın tanrısı
Thebai halkını koru
Göçebe halkı koru
cürümlerimizden, korkularımızdan ve yiğitliğimizden
zira tek bir halkız biz, tekiz
çeşit çeşit aç yüzlerimizin ardında
Mavinin Efendisi, Kırmızının Efendisi
ne yapacağı kestirilemez yayınla
koru bizi belirsiz yolda
atların tanrısı, balıkların
ve göğün özgür kuşlarının tanrısı.*

Arkama dönüyorum, çalışan ya da nöbet tutan erkekler bizim gibi secdeye varmışlar. Göçebeler bizi göremiyorlar ama atlara karşı saygı ve sevgide bir anlığına da olsa ortak olduk.

Ayağa kalkıyorum, Eteokles'e soruyorum:

"Göçebeler için bir hakaret, bizim için de bir utanç olan bu kemikleri kaldırtamaz mısınız?"

Tereddüt yok, cevabı kesin bir hayır.

Tekrar yola koyuluyoruz ve vızıldayan oklar yüzünden sık sık eğilmek zorunda kalarak bir süre yürüdükten sonra bir dizi yüksek mazgala varıyoruz; açılan mazgal deliklerinden düşmanı görebilir ve tehlikede olmaksızın ok atabiliriz. Bu, benim düşüncem ama Eteokles şöyle diyor:

"Buna güvenme, duvar boyunca yürürken izlediler bizi, bunu bize belli edeceklerdir."

Üç okun mazgallara çarpıp kırıldığını duyuyorum ama bir dördüncüsü mazgal deliğinden geçiyor; Eteokles kalkıyla durdurmasaydı bizi yaralayabilirdi.

"Bu sonucusu," diyor, "çok yakından atıldı. İşte bizi bu atışlardan kurtarman gerekiyor Antigone."

Atların nal seslerinin gürültüsünü, emirler verildiğini duyuyoruz, bir hareketlilik oluyor.

"Bu gelen güneş kardeşimiz," diyor Eteokles.

Gece'ye binmiş, tüm azametiyle çıkagelen Polyneikes gerçekten de; üstünde altın sarısı zırhı, etrafında kargılarının ucunda onun güneş flamasını taşıyan göçebe süvariler var.

Polyneikes atını bizden tarafa doğru sürüyor, Haimon beni hızla geri çekiyor. Polyneikes okunu atıyor; ok mazgal deliğinden geçerek üstümüze doğru öyle bir hızla geliyor ki Haimon'un kalkanını deliyor ve ancak Eteokles'in daha güçlü olan kalkanı tarafından durduruluyor.

"Sağ ol kardeşim," diye bağıyor Eteokles, "okun işimize yarayacak."

Geri dönmekte olan Polyneikes atına çark yaptırıyor ve az önce maiyetindeki Barbarlarla birlikte dikildiği nokta ile bizim bulunduğumuz duvarın tam ortasında durduruyor. Göçebeler sur duvarında gözlerine çarpan her şeye ok yağdırırken, karşımıza geçip güleç yüzüyle meydan okuyor bize.

"Sıra sende Haimon," diyor Eteokles.

Eteokles'in kalkanıyla koruduğu Haimon dikkatle nişan alıyor,

oku dosdoğru Polyneikes'e doğru uçuyor ama oraya vardığında kuvvetini büyük lęde kaybetmiş olduğundan, Polyneikes, bir kalkan hareketiyle yolunu kesip yere düşürüyor. Gcebelerin saflarından yuhalamalar ve kakhahalar yükseliyor, Haimon'un yüzü f-keden ęarpılmıř durumda.

Yayın bedenimde ısınıp kızıştığını, fokurdadığını hissediyorum. Ölüm istiyor, hissediyorum, altüst olmuş bir halde Eteokles'e bağınıyorum:

"Ne istiyorsun?"

"Polyneikes'e bir uyarı yapmanı."

Gidiyor. Haimon kalıyor, tepemizde gökyüzünü dolduran akbaları gösteriyor. Olağanüstü irilikte bir tanesi üstümüzde süzülüyor. Yay onu mimliyor, bakışıma kılavuzluk ediyor, bedenimi hareketiyle bütünleşmeye zorluyor. Polyneikes şimdi arkaya geçti, okęularının atış yapmadan önce kısa bir drtnla kalktıkları yere. Akbaba ağır hareketleriyle birazdan onun üstünden geğecek. Haimon, mazgal deliğinden atış yapabilmem için beni korumak istiyor ama yayın istediği bu değil, benim hissettiğim de. Akbaba orada, o mu bende yoksa ben mi ondayım, bilmiyorum, bunun önemi yok artık. Kuşun Polyneikes'in üstünden geğeceği anı bekliyorum. Ellerim bu anı hissediyor ve bütün bedenim, oku kağmakta olan nesneye doğru fırlatan uzgrye katılıyor. Bakmama gerek yok, akbabanın Polyneikes'in tam önüne ęuval gibi yığılmakta olduğunu biliyorum. Yere yapışan hayvandan rken atı, müthiş bir hareketle yana ęekiliyor, ama Polyneikes oku ve kuşun düşüşünü gördü, şaşkınlığa kapılmıyor, atına derhal hâkim oluyor. Haimon şöyle diyor: "Ne süvari ama!", hoşuma gidiyor bu.

Polyneikes ses borusunu eline alıyor, sevinę içinde bağırdığını duyuyorum: "Muhteşem bir atış biraderim, bu kadar iyi bir okęu olduğunu bilmiyordum. Haydi, daha uzağa." Ve birkaç adım geri gidiyor, bu arada Gcebeler akbabanın gövdesinden oku zorlukla ęıkarıyorlar. Haimon yapmacıksız hayranlığıyla bana bakıyor ve o da, "Bir daha!" diyor. Kelime zihnimde yankılanıyor, ellerimde kıpırdanan yayı hissediyorum ve şarkısının beni kendimden ęok ötelere sürükleme istediğini.

Göçebeler şimdi durduğu noktada kimsenin Polyneikes'i vurmayaacağını düşünüyorlar ama demin atış yapan olağanüstü okçudan korkmuş olmalılar zira etrafımıza okları yağıyor durmadan. Bazıları gene mazgal deliğinden geçiyor, bir tanesi o kadar az farkla beni ısıkalıyor ki, Vasko hızla atılıp madeni kalkarıyla önünü keşiyor okun.

Vasko burada zira ve her şeyi gördüğünden eminim. Şöyle diyor:

"Mazgal deliği tehlikeli, üstelik elinde bu yay varken oradan atış yapmaya ihtiyacın yok."

Sonra Haimon'a dönüyor:

"Pusuya düştüler. Eteokles seni istiyor. Yanına yirmi adam al. Acil."

Vasko buyurgan bakışlarını üzerime diyor. O da istiyor: "Bir daha!"

Polyneikes'in yanında, al donlu küçük bir atın üstünde hücumla kalkmaya hazırlanan bir Göçebe var, okunu yaya sürmüş bile. Eteokles'in benden istediği uyarıyı, ona yapmalıyım önce.

Al donlu küçük ata, o masum dötrnala kalkma hevesine bakıyorum, varlığını işgal eden o, ok ona saplanacak, olsun, beni öldürmek isteyen süvarisine saplanmasın da.

Tam isabet alan at yere yuvarlandı, kanını görüyorum, heyhat, kasılıp duran bedenini. Binicisi öne doğru fırlayıp yere kapaklandı, arkadaşlarından biri kaldırıyor, bir diğeri atının üstüne çekiyor. Üçüncü okumdan korkuyor ve kaçıyorlar.

Haimon ve Vasko sıkıştırıyorlar beni: Bir daha, bir daha! Eteokles'in emrini hatırlayan Haimon istemeye istemeye gidiyor.

Bedenimle onu sarhoş eden bir dilde konuşan yay ve Vasko'yla yalnızım.

Vasko yanıma yaklaşıyor, birden diz çöküyor, dizlerime yapışıyor ve yalvarıyor: "Yap bunu, yap!"

Çılgına dönmüş haldeyim, düşünmeden, fısıltı gibi bir sesle soruyorum: "Neyi?" Dizlerime tutkuyla sarılıyor. Ve o da alçak bir sesle, aşk için yalvarırcasına şöyle diyor:

"Bu şart, yay bunu istiyor, belki kardeşlerin de. İkisini birden

kurtaramayız, bunu biliyorsun, biliyorsun! Artık sadece birini kurtarabilir ve bütün bu insanları savaştan azat edebiliriz. Bunu yapabilirsin! Yay bunu istiyor. Çek! Yap atışını!"

Yayın derinden gelen şarkısının yankılandığını duyuyorum; Timur'un sözünü ettiği şarkıyı, zifiri gecede sadece kendi içimde gördüğüm hedefi vurduğumda bir kez duyduğum şarkıyı.

Kendimi savunuyor, mırıldanıyorum:

"Hayır, hayır! Eteokles bunu istemiyor. Bana, 'Onu uyar,' dedi. O kadar."

"Eteokles deli. Polyneikes uyarılamaz, bunu sen de biliyorsun. Bu son fırsat, Eteokles'i hâlâ kurtarabilirsin. Niçin Polyneikes'i tercih ediyorsun? İokaste gibi? Antigone sana yalvarıyorum, kurtarabileceğin tek insanı kurtar."

Bütün sözleri birer çılgılık gibi içime saplanıyor, karşı koyamıyorum buna. Yay da ellerimde çılgılık atıyor, o da Vasko gibi Polyneikes'in hayatını istiyor. Bütün vücudum titriyor, Vasko hâlâ dizlerime sarılı, artık konuşmuyor ama bütün varlığıyla, Thebai'nin ve düşmanlarımızın olanca ıstırapıyla beni savaşı sona erdirecek cürmü işlemeye ittiğini hissediyorum.

O güzel rüyayı hatırlıyorum: Çocuk Oidipus, çılgınlığının dev dalgasını yalıvarın kayasına kazımasına yardım edeyim diye beni çağırıyordu, kız kardeşim, kız kardeşim diye. Polyneikes de benim kardeşim, yayın attığı nefret ve bilgelik çılgınlıklarını durdurmak lazım. Fırlatıp atıyorum onu.

Vasko doğrulup sıkı sıkı sarılıyor bana, şöyle diyor:

"Yap bunu, yap, kurtar bizi!"

Korkunç bir şaşkınlıkla, vücudunun bir kadın vücudu haline geldiğini ve içimde bir erkek vücudu doğurduğunu hissediyorum; Eteokles'i kurtarabilecek katil vücudu. Bu vücut beni aşkla sarıyor, birlikte büyük bir erdişi vücut oluşturuyoruz ve Vasko'nun âşık sesi beni ikna ediyor: Eteokles'i kurtar. Eteokles'i ve Thebai'yi kurtar.

Reddediyorum, reddediyorum, Vasko'dan, beni deliliğe iten vücudundan uzaklaşmaya çalışıyorum. Direniyor, beni şefkatle kucaklıyor. Mücadele ediyoruz, güçlü olan benim, onu itiyorum, asılıyor, korkunç yumuşak bir tecavüze uğruyorum sanki. Ona vuru-

yorum, düşüyor, mücadeleyi kaybettii, yayı kapıyorum. Eteokles'in sözünün üzerine yoğunlaşıyorum: Uyar onu! Ne yazık ki, boş bu söz, yanlış, zira Vasko haklı, Polyneikes'i hiçbir şey uyaramaz. Bu yanlış söz yine de Antigone'nin doğru sözü ve bütün vücudumla, bütün hayatımla telaffuz ediyorum onu. Yay ürperiyor, geriliyor, okun kardeşime gösterişli uyarıyı yapacağı –ama o anlamayacak bunu– yeri görüyorum içimde.

Yayın şarkısı üç korkutucu kelime söylüyor, ok ıslık çalarak Polyneikes'in üzerinden geçiyor ve otuz adım kadar gerisinde top-rağa saplanıyor. Polyneikes kılını kıpırdatmadı, Gece'nin az da olsa yana çekilmesine izin vermedi. Artık gülmüyor da, o altın sesiy-le Eteokles'e meydan okumuyor. Alayını da haykırmıyor acı acı, oku atanın isteseydi kendisini vurabileceğini biliyor ve ona meydan okumak ya da, belki, kaderini kabullenmek için olduğu yerde duruyor.

Etrafını saran Göçebelerden ne bir bağrışma ne de gülüşme yükseldi, sadece hayret dolu uzun bir sessizlik; kendi okçularından hiçbiri böyle bir atış yapamazdı. Timur hariç, ama Timur'un memleketine döndüğünü biliyorlar.

Oku topraktan güçlkle çıkarıyorlar, Polyneikes'i korumak için etrafını sarıyor, sonra da Gece'yi geri çekmesi için onu ikna ediyorlar. O korkunç tarzıyla güler ve dişlerini gıcırdatarak yapıyor bunu, hatta okumun saplandığı noktaya geldiğinde yayını gerekcek gibi oluyor. Ama –muazzam kuvvetinin sınırlarını gayet iyi tanıdığından– o kadar uzağa atamayacağını çok iyi biliyor. Bunun için insanda yay yeteneği olması lazım, Timur'dan buna sahip olmadığını öğrendi. Bu yeteneğin kime nasip olduğunu merak ediyor muhakkak, Eteokles de olamaz, Haimon da, onların üslubunu fazlasıyla tanıyor. On iki-on üç yaşındayken silah talimi yaptırırken o kadar kötü bir okçu olan bana bahşedildiği nereden gelsin aklına?

Vasko ağır ağır doğruluyor, yüzünde saklamaya çalışmadığı gözyaşlarının izleri görülüyor. İçime dokunuyor bu, ama sadağım-dan dördüncü oku çıkarıp dizimde kırıyorum.

Vasko itiraz etmiyor, içini çekiyor: "İyilik çılgınlığın onları ölümüne mahkûm ediyor."

O anda çıkıntının arkasında durmuş beklemekte olan İsmene görünüyor. Şöyle diyor:

"Yanıyorsun Vasko, eğer ağabeylerimiz ölüme yazgılıysa, kendi kendilerini mahkûm etmiş olduklarından. Polyneikes Antigone'nin kardeşi, onu öldüremezdi, Eteokles'i ve Thebai'yi kurtarmak için bile olsa. Onun kardeşi ve bu da yeterli."

Bunu benzersiz bir sadelikle, sesini yükseltmeden, ikna etmeye çalışmadan, apaçık bir gerçek gibi söylüyor.

Vasko anlıyor ve bir süre sessiz kalıp şimdi surlardan oldukça uzakta kol gezen Göçebeleri seyrediyoruz.

"Antigone size soluk aldırdı," diyor İsmene.

Oturmak zorundayım, yüzümü ve vücudumu soğuk bir ter kaplıyor, Vasko'nun önünde bayılmaktan korkuyorum.

"Böyle olacağını biliyordum," diyor İsmene, "bir şey yiyip içmeden çıktın. Ne lazımsa getirdim."

Bana su içiriyor, yemeye zorluyor, birazcık şımartıyor. Gücüm yerine gelirken, evime dönmek için büyük bir istek duyuyorum. Vasko İsmene'ye benimle birlikte gitmesini öneriyor. O da fikrimi sormadan kabul ediyor, sanki bugün hayatımın sorumluluğunu üzerine almış gibi. Sandığımdan daha yorgunum, çok yavaş yürüyorum, sık sık durmak zorunda kalıyorum. Vasko koluma girdi ve hep çok hızlı yürüyen biri olduğu halde, inanılmaz bir sabırla bana eşlik ediyor. Her zaman olduğu gibi, kızılı oğlanlı bir alay çocuğun arkamızdan geldiğini seziyorum. Bazen kızlardan biri bana biraz su veya bir meyve getiriyor. Beni sevdiklerini hissediyorum ve bu içimi rahatlatıyor. Yol uzun, akşam oluyor ve ilk yıldızlara bakmak için arada sırada duruyorum.

Timur'un yayı omzumu eziyor, ağırlığından değil, biliyorum, yüklendiğim sorumluluğun ve Vasko'ya karşı verdiğim mücadele- nin ağırlığından. Bu mücadele sona erdi, "Taşıma sırası sende," diyerek yayı ona uzatıyorum. Saygıyla alıyor ve şöyle diyor: "Yakında dolunay olacak", sanki bu tamlık, gökyüzünün, barışmamızı sağlayan harekete verdiği cevapmış gibi.

Ahşap eve yaklaşıyoruz, kapıya vardığımızda genellikle ben- den ayrılır ve genç arkadaşlarıyla gider. Bugün çiti o itiyor ve ma-

iyetine gitmesini işaret ediyor. Bana şöyle diyor: "Seninle konuşmak istiyorum." Ona cevap veremiyorum zira bahçede yürürken muazzam bir varlık zihnimi ve yüreğimi ele geçiriyor.

Ayın eğik ışınları Haimon ile Altın El'in onca özenle budayıp baktıkları büyük kiraz ağacını aydınlatıyor. Bu sabah kafam çok meşgul olduğundan şöyle bir görmüştüm onu, çiçeklenmişti neredeyse, ama renk olarak ağırlık yeni yapraklardaydı henüz, İokaste'nin ilkbaharda sarayı ışığına boğmaktan hoşlandığı o taptaze yeşillikteki koca yaprak demetlerinden birine benziyordu. Ama gündüz aniden yükselen sıcaklık çiçekleri açtırmış, ayın buğulu ışığında geniş gövdesi ve dalların asil yapısı seçiliyor ama asıl göz alan, yüreği delen, şu birkaç saatte doğmuş koskoca beyaz heykel; sevginin gerçeğiyle dolu, umuda kesmiş çiçekleri sessizce ışıltıyor, havaya belli belirsiz tatlı bir koku salıyor. Çabayla, şüpheyle, üzüntüyle geçen uzun ve çetin gün başkalaşıyor ve zamanında geri gelen katıksız bir sevincin yeryüzündeki hayalini uyandırıyor. Artık ne düşünebiliyor, ne hissedebiliyor ne de mutluluğumu dile getirebiliyorum, tek yapabildiğim secdeye varmak ve dudaklarımın ucundaki kelimeleri çok alçak bir sesle tekrarlamak: Beyaz Tanrı, beyaz Tanrı.

Daha da derin bir saygıyla secdeye varıyorum ve toprağı öpüyorum, Thebai'nin toprağını, Grek ülkesinin toprağını, bilmediğim, tanımadığım bütün o koca dünyanın toprağını. Onca basit, onca yoksul görünen bu toprak, güneşin ve yağmurların da yardımıyla bu ilahi mahlûku üretti sadece birkaç gün için; güzellik hakkında, onun dev döngüleri ve çiçeklenmesinin kısalığı hakkında hepimizden daha çok şey bilen bu ilahi mahlûku. Şu an toprağı seviyorum, şimdiye kadar hiç sevmediğim gibi sayıyorum onu. Kendi kendime usulca tekrarlayıp duruyorum, beyaz Tanrı, diye ve çok daha ufak çapta ama büyük kiraz ağacının göksel soyundan bir tanrı haline gelmiş olan Oidipus'u düşünüyorum.

Onu düşünerek tekrar yakarmaya başlıyorum ve bana cevap verip benimle birlikte Tanrı, beyaz Tanrı, diye tekrarlayan başka bir ses duyuyorum. Vasko bu, ayın gümüşe bulayıp ışıltattığı büyük hayalin önünde o da secdeye varmış.

Ben ayağa kalktığımda o da kalkıyor. Yüzü her zaman olduğu gibi ifadesiz ve sır dolu değil, demin gördüğü şey karşısında allak bullak olmuş. Bana yaklaşıyor, şöyle diyor:

"Başkalarından olduğu gibi senden de saklanıyorum."

"Saklanabilirsin Vasko."

"Seninleyken saklanmamam gerekirdi, bir gün anlatacağım sana. Bugün yapamam, bütün o olacaklar yüzünden."

İlk defa muamma barındırmayan bakışları benimkilere karşılık veriyor, rahatlamış görünüyor, bana bakarak geri geri gidiyor, hâlâ içinde olduğum ışıklı büyük çemberden çıktığında gözden kayboluyor.

Ulu gece ağacını hayranlıkla seyretmeye devam ediyorum, binlerce çiçeği parlak kirazlara dönüşecek, ben görmeyeceğim şüphesiz. Hüzünlü değilim, bu veda gecesi, gelip geçen, ayağı sürçen Antigone'yi gecenin büyük döngüsüne terk ediyorum tümüyle. Çok yakında, şimdi kendi kendine şunları söylemek zorunda olan Antigone olmayacağım: "Geç oldu, yarın sabah hastalar erkenden gelecek. Yatman lazım, uyuman lazım yoksa yorgun olursun ve onlara iyi bakamazsın."

SALDIRI

NEREDEYSE her gece benimle birlikte nöbet tutan İsmene, Polyneikes'in takviye aldığını ve Eteokles ile Haimon'un nihai saldırıyı beklediklerini söylüyor. Geceyarısı bulduğumuzda, duvarların üstünde büyük ateşler yakılmış ve yedek birlikler kapıların yakınlarında toplanmış. Nöbet yerinden, şehrin etrafında düşman askerlerinin büyük manevralar yaptıklarını görüyoruz. Polyneikes gece-sini iyi seçmiş; bulutlu, ışık geçirmeyen ve biraz ötede olup bitenleri gözlerimizden saklayan bir gece.

Haimon'a ve en iyi okçularına Göçebelerin yay tekniklerini öğrettim, bir daha el sürmeyeceğim Timur'un yayını ona verdim. Silah olarak bir mızrak ile iki ağzı keskin bir kılıç aldım, İsmene de öyle.

Surlarda saldırının başlamak üzere olduğuna dair söylentiler dolaşüyor. Kuzey kapısının yakınındayız, en zayıf kapı buydu ama Eteokles burada muazzam çalışmalar yaptırdı. Kimse ne olduğunu bilmiyor, zira inşaat işlerini yöneten Vasko bunları kayıp sitelerin işçilerine yaptırdı; şimdi kapının muhafızlığını yapanlar da aynı kökenden askerler.

Kapının tepesinde pek çok dev meşale yanıyor, bir tehlike olduğu muhakkak. Heyecandan elim ayağıma dolanarak İsmene'nin zırhını giymesine yardım ediyorum. Şöyle diyor:

"Bak, sanki düşmana işaret veriyorlar."

Arkama dönüyorum, gerçekten de dev meşalelerden biri işaret verircesine sağa sola eğiliyor. Kulede hainler mi var yoksa? Bu soru kafamı kurcalıyor ve daha fazla düşünmeden kapıya koşuyorum. Merdivenin dibinde Zed nöbette.

"Yukarıda ne yapıyorlar?"

Şaşıyor. "O Vasko." Geçmeme izin veriyor, kulede, meşalelerin yanında Vasko'yla birlikte iki adam var.

"İşaretleri siz mi veriyorsunuz?"

"Eteokles'in emri, gizli bir anlaşma olduğunu sanıp daha yakına gelmeyi göze alacak, daha erken saldıracaklar."

"Saldıracaklar mı?"

"Kesinlikle! Bak, karşılık veriyorlar."

Düşman tarafında da bir ateş yanıyor ve sağa sola sallanıyor.

"Eteokles'in oyunu tutmak üzere," diyor Vasko.

Demek saldırı yakın, içimi büyük bir sıkıntı kaplıyor, çok insan ölecek. Belki ben de ve İsmene.

Beni korkudan kurtarabilirmişçesine Vasko'ya bakıyorum, beni görmüyor, karanlığı gözlüyor tüm dikkatiyle. Ona soruyorum:

"Eteokles nerede?"

"Dirke kapısında, en önemli kapı o."

"Polyneikes oraya mı saldıracak?"

"Kesinlikle."

"Ya Haimon?"

"Athena kapısında, Kreon da Boreas kapısında."

Her şeyin baş edilemeyecek kadar saçma olduğu duygusu kaplıyor içimi, artık tek bir arzum var, İsmene'nin yanına ve duvardaki nöbet yerime dönmek. Bu kolay değil zira hızla oraya doğru koşarken bağırsaklarımın feci bir şekilde bozulduğu anlaşılıyor. Nefes nefese İsmene'nin yanına varıp sadece şunu söyleyebiliyorum: Gitmeliyim... gitmeliyim. Bana sakince merdiveni gösteriyor: "Aşağıya ayakyolu yaptılar. Oradan geliyorum, gidilebilir."

Koşarak merdiveni iniyorum, bana gülerek "Çabuk... daha çabuk!" diye seslenen askerlerin önünden uçarcasına geçiyorum. Ayakyolunda muazzam bir rahatlama oluyor, vücut yavaş yavaş yatışıyor ve gücü tükenmiş aklın yardımına koşuyor. Onca yılı yollarda geçirdikten sonra korku karşısında hâlâ nasıl bu kadar hassas olabiliyorum? Dışarı çıkıyorum, şimdi daha iyiyim, bu gevşeme yüzümden de belli olmalı ki beni geçerken gören askerler gene gülüyorlar.

Duvara geri dönüyorum, karanlık dağılmaya başlıyor, düşman birliklerinin hareket ettiği duyuluyor ama henüz uzaktalar. Güneş doğmuş olmalıydı, ama alçak bulutlardan ve sisten görünmüyor hâlâ. Külrengi bir solgunluk sarıyor etrafımızı ve bir zamanlar Oidipus'la birlikte meçhule doğru yola çıktığım kuzey yolunu tekrar görmeye başlıyorum.

İsmene zırhını giymiş, miğferini takmış, benimkileri kuşanma yardım ediyor. Yüzünü korumak için madeni bir maskeyi deniyor, bana da bir tane uzatıyor:

"Tak şunu, bu Barbarlar bizi öldürsün ama yeter ki yüzümüzü tanınmaz hale getirmesinler."

Bu beni güldürüyor, maskeyi alıyorum, yüzüme uyuyor. Düşünüyorum: Ben de yüzümün bozulmasını istemem, özellikle çocuklarım için. Tam da bunu düşünecek gün.

Gökyüzü aydınlanıyor, bir parça ekmeği paylaşıyoruz, sıkıntım dağılıyor. Miğferin ve maskenin altında başka bir İsmene beliriyor. Bu tunçtan yüzde, ifadesi birden sertleşen gözleri seçiliyor sadece.

Soruyor: "Acaba mızrağımı kullanabilecek miyim, sen bana öğrettin ama karşıma bir Göçebe çıkarsa her şeyi unuturum."

Gözlerinde bana Oidipus'u hatırlatan bir şey var, tasdik ediyorum:

"Sana saldıran Göçebe'nin vay haline."

İçi rahatlıyor, bana sarılıyor ve birbirimize gürültülü birer demir öpücük veriyoruz. Duvarlarıyla, kuleleriyle, koruyucularıyla Thebai, Thebai yenilmez.

Ovadan büyük bir uğultu ve toz bulutu yükseliyor. Toynakların gümbürtüsü ve silahların öldürücü tangırtısı duyuluyor. İsmene'ye fısıldıyorum: "Mavi kabileler." Güruhlar halinde, tırısı kalkmış ve ürkütücü bir sessizlik içinde ilerleyen gerçekten de onlar. Hâlâ topraktan kalkmamış olan sisin içinden çıkıyorlar, atlarının başları ve gümüş süsleri görülüyor sadece, bir de sayısız deri miğferin üstünden, mavi sorguçlar arasında kırmızı bir sorguç. İlerleyişlerinden yer sarsılıyor, çıldırmışlar, duvarlarımız ve müthiş Kuzey kapısı karşısında atlarıyla ne yapabilirler ki? Yanımızda bir mancınığı doldurmakla görevli askerler atış yapmaya hazırlanıyorlar. Saldır-

ganlar surlara doğru ok atıyorlar, kalasların ardına sığınıyoruz, beyhude bir saldırının ardından surlar boyunca ilerlemeye mecbur kalırlarsa, ki öyle olacağı neredeyse kesin, bu kalasları üstlerine atacağız.

Kaldırdıkları toz üzerimize geliyor ve göz gözü görmez oluyor. Mancınık atış yapıyor, taş doğru yöne uçuyor, iki süvariye eziyor, yere yığıldıklarını görüyoruz. İsmene sevinçten bağırıyor, ben de öyle yapıyor olmalıyım.

Bir Göçebenin boğuk haykırışını duyuyorum, anlamı şu: Dört-nala. Tam çarpacakları an kapı açılıyor ve saldırganlar sundurmanın altından ileri atılıyorlar. İhanet, mahvolduk! İsmene'nin elini tutuyorum, neler olduğunu görmek için duvarın öbür tarafına koşuyoruz. Kapanan kapının gürültüsünü duyuyoruz. Göçebeler akın akın dört-nala geliyorlar, tam şehre girecekler derken, akıl almaz bir şey oluyor, toprak altlarından kayıyor. Vasko'nun onca özenle yeniden yaptırdığı anayolun büyük bir gürültüyle çökmesiyle atlar ve süvariler yeraltı şehrinin uçurumunu boyluyor.

Baştaki süvariler, atlarının sürüklemesiyle, daha öteye gidebiler ama orada da toprak çöktü, insanların ve atların üst üste yığılıp ezildiği derin bir hendeğe yuvarlandılar. Kayıp sitelerin uçurumundan kemikleri kırılmış atların kişnemeleri ve can çekişen süvarilerin inlemeleri yükseliyor. Gözlerim ne olduğunu bilmediğim bir şeyi arıyor boş yere, birden hatırlıyorum: Kırmızı sorguç, Göçebelerin mavi sorguç deryasında o renkteki tek sorguç.

Kapının dibinde yedekte tutulan askerler "Zafer!" diye haykırıyorlar ve hayatta kalan saldırganların üstüne taşlar atıyorlar.

Korkunç bir kaygıyla boğazım düğümleniyor, İsmene'ye soruyorum:

"Kırmızı sorguç?"

"Ne kırmızı sorgucu?"

"Oradaydı, ya Polyneikes idiyse?"

"Polyneikes, imkânsız, o Dirke kapısında Eteokles'e saldırıyor."

Biraz umutlanıyorum, zira Polyneikes muhakkak Eteokles'in savunduğu kapıdadır. Ancak kaygım sürüyor, tek düşündüğüm Polyneikes ve kırmızı sorgucu. Koşarak merdiveni iniyorum, her şey ka-

famın içinde fırıl fırıl dönüyor, Vasko'yla konuşmalıyım.

Delğin, kendi kurduğu ve içine Göçebelerin düştüğü tuzağın başında. Emrediyor:

"Yeter artık. Öndekilerle meşgul olun."

Kayıp sitelerin sakinlerinin düşüşten sağ kurtulanları boğazlamakta olduklarını biliyor.

Ona yaklaşıyorum: "Surlardan, Göçebelerin arasında kırmızı bir sorguç görür gibi oldum."

"Polyneikes'inki mi? İmkânsız, o Dirke kapısında Eteokles'e saldırıyor. Bir daha buraya saldırmayacaklardır, daha demin adamlarımın yarısını takviye olarak Eteokles'e yolladım."

"Adamlarını durdur Vasko, kırmızı sorguçlu adamı arat."

Omuz silkiyor. "Tamam, gidiyorum."

İsmene yanımıza geldi, konuşmalarımızı duydu:

"Polyneikes değil, o olsaydı altın rengi zırhını görürdün."

Ona inanmaya çalışıyorum, ama başaramıyorum. Kaygıdan getirilmiş yüzümü görüyor; onun da içine korku düştüğünü hissediyorum.

Aniden şehirden sevinç çığlıkları yükseliyor, Gün'ün hızlı ve ısıltılı tırısının gürültüsünü seçiyorum. Eteokles orada, Vasko şaşkın ama ortaya çıktığını görünce "Zafer!" diye haykırarak onu selamlıyor. Bütün askerler muzaffer bir edayla bu haykırışı tekrarlıyor.

Eteokles atından atlıyor, siyah sorguçlu miğferi ve geniş kırmızı peleriniyle bize doğru geliyor. Askerlere tezahüratı kesmelerini işaret ediyor.

Çöken yolu, ölü Göçebeler ile atları görüyor. Vasko'ya şöyle diyor:

"Çok başarılı, ama Polyneikes nerede? Dirke kapısına da gelmedi, Haimon'un oraya da. Bize kendince bir oyun hazırlıyor olmasın? Neler oluyor öğren, bütün kapılara haber gönder."

Haykırıyorum: "Eteokles, hücum sırasında kırmızı bir sorguç gördüm. Ya o idiyse?"

Bunun aklından geçtiğini ve korktuğunu görüyorum. Kendini topluyor:

"Peki ya zırhı?"

"Sadece deri zırhlar vardı."

"Öyleyse o değil!"

Bunu kendinden emin bir şekilde söylüyor ama hızla hendeğe yaklaşıyor. O anda, cesetlerin altına yarı yarıya gömülmüş bir at kişneyerek ön ayakları üstünde ayağa kalkmayı başarıyor, kanlar içindeki siyah başı görünüyor. Şüphe yok, Gece bu.

Eteokles derhal davranıyor, zırhını çıkarıyor, ben de aynısını yapıyorum ve hendeğe atlıyoruz. Vasko'ya bağıriyor:

"Bir merdiven bul, bize yardıma gel... su getirsinler."

Hâlâ kıınıldayan bir atın karnının üstüne iniyorum, düşüyorum, her yanıı kan içinde, Eteokles de öyle. Gece'nin gövdesini yerinden oynatmaya çalışıyoruz ama çırpınıyor. Eteokles bağıriyor:

"Bir topuz, çabuk!"

Bir adam yanıma atlıyor ve topuzu uzatıyor, Vasko bu. Eteokles'e yalvarıyorum:

"Yapma, bu at..."

Beni itiyor.

"Polyneikes'in altında olup olmadığını anlamak için bunu yapmam şart."

"Peki ya ölmüşse!" diyor Vasko vahşice.

Boğuk bir darbe, iç paralayıcı bir çeşit kişneme ve Gece yığılıyor. Askerler Eteokles'in atın gövdesini kaldırmasına yardım ediyorlar. Altında korktuğum var: Kırmızı sorguç ve birbirine karışmış kurbanlar arasında diğerlerinden daha geniş bir vücut, yüzüstü yatığından yüzü görülmüyor. Önce Vasko davranıyor, kırmızı sorguçlu deri miğferi çıkarıyor ve Polyneikes'in herkesin arasından ayırt edilebilen sarı saçları görölüyor. Vasko vücudu tedbirsizce çevirmeye hazırlanıyor. "Yavaş, yavaş," deyip itiyorum onu. "O ölü, ölü olması şart!" diye mırıldandığını duyuyorum.

Polyneikes'i görünce dehşete kapılan Eteokles ne yaptığının farkında değil ve kanlı topuzu elinde, sersemlemiş bir halde orada duruyor. Vasko, "Ver" deyince anlamadan topuzu ona uzatıyor. Bunun üzerine haykırıyorum, İsmene de öyle ve yanımıza gelmek için o da çukura atlıyor. Vasko'nun geçmesini engelliyorum, beni şiddetle itiyor ve topuzu havaya kaldırıyor. Eteokles tam o anda ne ol-

duğunu anlıyor, öne fırlıyor ve bir kafa darbesiyle Vasko'yu devirip elinden topuzu kaptığı gibi uzağa fırlatıyor.

İsmene'yle birlikte Polyneikes'in başını kaldırıyorum. Nefes alıyor, Eteokles de bundan emin olduktan sonra, "Çabuk, çıkaralım onu buradan!" diyor.

Vasko'yu çağırıyor, ne söyleyeceğini, ne yapacağını bilemeden şaşkın şaşkın bakan Vasko güçlükle ayağa kalkıyor. Ama "Başka türlü yapamazdım," diyen Eteokles'in kesin emirlerini duyunca kendine soru sormayı bırakıp o şaşırtıcı becerikliliğine kavuşuyor yeniden. Onun sayesinde adamlar gelip Polyneikes'i kurtarmamıza, vücudunun altına usulca bir sedye yerleştirmemize ve ilkel bir merdiven yardımıyla hendekten çıkarmamıza yardımcı oluyorlar. Su lazım, çok su lazım ve bize su getiriyorlar. Polyneikes'i Eteokles'in kırmızı pelerininin üzerine yatırıyoruz, zırhını çıkarıyoruz, yaralı olup olmadığını anlamak için soyuyoruz. Önce yıkıyoruz onu, vücudu ne kadar güzel, çıplak ve cansız, neyse ki göğsü hafifçe inip kalkıyor.

Sol kolundan yaralanmış ama kırığı yok, düşerken başına büyük bir darbe yemiş, bayılmasının nedeni bu, şimdi yavaş yavaş kendine geliyor. Ona su içiriyorum, İsmene de biraz alkol veriyor, kolunu sarıyoruz, başındaki yaraya merhem sürüyorum.

Bu arada Eteokles ile Vasko farklı kapılardan haberler alıyor ve oralara emirler gönderiyorlar. Haimon'un zor durumda olduğu Athena kapısı hariç her yerde savaşın lehimize döndüğünü duyuyorum. Eteokles Vasko'yu henüz yedekte tutulan birliklerle beraber Haimon'un yardımına yolluyor.

Polyneikes şimdi daha rahat nefes alıyor, Diotime'nin ağır yaralılarına verdiği sulu ilacı hazırladım, İsmene bunu ona içiriyor. Eteokles İsmene'nin ilacı içişini seyrediyor ve Polyneikes'in canlanmaya başladığını görünce, yüzünde bugüne kadar hiç görmediğim bir yumuşaklık beliriyor.

"Kendine geliyor," diyor İsmene.

Polyneikes gözlerini açıyor, "Kız kardeşlerim," diyor, sanki bizden başkasını görmüyormuş, hendekten ve kayıp sitelerin uçurumundan yükselen can çekişen insan seslerini, at kişnemelerini duy-

muyormuş gibi. Bakışını İsmene'ye diyor, ona gülümsüyor, sonra beni görüyor, üstüm başım hâlâ kan içinde. Mırıldanıyor: "Sen, küçük kız kardeşim... Daima olmaması gereken yerde!.."

Bakışları bize şöyle diyor: Kalkmama yardım edin.

Ona destek olup oturtuyoruz. Emirler vermekte olan, her yanı hâlâ Gece'nin kanıyla kaplı Eteokles'i görüyor. Şaşırıyor, şöyle diyor:

"Esir miyim?"

İsmene Eteokles'e koşuyor. Eteokles yanımıza geliyor ve itiraz ediyor:

"Sen, esir ha, asla! Özgürsün!"

Polyneikes karşılık vermiyor, bakışlarını çeviriyor, ölü atlarla ve Göçebelerin cesetleriyle dolu hendeği görüyor. Gece'nin büyük kara bedenini ve parçalanmış alnını görüyor:

"O da, sen vermiştin onu bana. O sendin, bizdik. Hatta daha iyisi... Onu öldürdün... çalınmış tacın için."

Eteokles miğferinin üstüne ince bir taç takmış, tacı alıyor, yere atıp parçalıyor:

"Dirke kapısına geleceğinden emindim, orada ikimiz eşit silahlarla dövüşebilirdik... Gelmedin."

Polyneikes bakışlarını yeniden Gece'nin yarılmış cesedine doğru çeviriyor, felakete inanamıyor, dönüyor ve gözlerini Eteokles'e diyor sessizce. Eteokles geri çekiliyor, kendisini kardeşine bağlayan bu karşı konulmaz anlaşmanın özünde, onları İokaste'nin rahminde birleştirmiş olan şeye ihanet etmiş gibi, utanıyor. Birleşmelerine haksız yere dahil ettikleri ben de bu utancı hissediyorum, onlarla birlikte yaşıyorum bunu, ama Eteokles'i kardeşinin horgörüsünden kurtarmak için hiçbir şey yapamıyorum.

Polyneikes bizim yardımımızla doğruluyor, bacaklarının üstüne sağlamca bastığında zırhını istiyor. Zırhını Eteokles getiriyor ve giydiriyor ona.

İsmene'den miğferini ve şarap getirmesini, benden de Diotime'nin ilacını istiyor ve bir dikişte içiyor ilacı. Ona itaat ediyoruz, şehir düzenlediği saldırının sonuçlarıyla ve uğradığı hezimetin sevinciyle yankılandığı halde, o hâlâ kral. Gücü yerine geldi ama hâlâ titri-

yor ve ne istediğini üçümüz de görüyoruz. Atılıp şöyle diyorum ona:

"Polyneikes, iyileşene kadar bekle."

Cevap vermiyor ve bir zamanların parlak gülüşünü acıyla hatırlatan bir şey yüzünü canlandırıyor bir an.

Gözlerini Eteokles'e diyor ve bakışlarıyla onu da zırhını giymeye zorluyor. Surlardan ve kapılardan akın akın haberciler geliyor, Eteokles onlara kısa cevaplar verip gönderiyor ama Polyneikes kendi hezimetinin de kardeşinin zaferinin de büyüklüğünü öğreniyor bu şekilde. Sargının altında benzi bembeyaz, yüzü sakın ve ifadesiz, hiç bu kadar yakışıklı görünmemişti gözüme. Komutasındaki süvari birliğini yutan uçurum ve hendek boyunca kan dökme işini tamamlayan askerler, etrafımızda şaşkın ve sessiz geniş bir çember oluşturuyorlar.

İsmene'yi kolundan tutup kulağına fısıldıyorum:

"Onları durdurmak şart, çıldırmışlar."

Elimi avcunda sıkıyor:

"İmkânsız! Bu onların meselesi, sadece ve sadece onların."

Haklı olduğunu biliyorum ama Eteokles'e doğru koşuyorum:

"Kabul etme, bu cinayet olur."

Gözlerini hâlâ Polyneikes'inkilerden alamayan Eteokles şu cevabı veriyor:

"İpler onun elinde Antigone, bunu biliyorsun."

Polyneikes kardeşine doğru bir adım atıyor:

"Bu menfur hainlik niye?" Eteokles cevap vermeden geriliyor, Polyneikes ısrarla cevap istiyor: "Niye, söyle!" İlerlemeye devam ediyor ve her adımında Eteokles biraz daha geriliyor. Birden kendini toparlıyor, karşısına dikiliyor:

"Sizler en güçlülerdiniz, Thebai'yi kurtarmak gerekiyordu."

Polyneikes öfkeleniyor:

"Ama ben de Thebai'yim senin olduğun kadar. Thebai ikimizin de anası."

Eteokles'in yüzü kararıyor:

"Barbarların yok edeceklerdi onu."

"Bu yüzden onların başında hücumla kalktım. Ben... Thebai'nin yok edilmesine izin verir miyim!"

Eteokles'e doğru bir adım daha atıyor ve beriki gerilemiyor.

Karşı karşıyalar şimdi. Polyneikes şöyle diyor:

"Miğferimi başıma tak! Gidelim!"

Eteokles kırmızı sorguçlu miğferini takıyor başına. Sargısı görünmüyor artık ve kardeşimizin, güneş savaşçısının tuhaf bir şekilde solgun olduğunu görüyoruz. Eteokles de siyah sorguçlu miğferini taktı, gümüşü zırhı parlıyor, bu sırada, içinde adının yankılandığı müthiş bir sevinç uğultusu kurtarılmış siteden bize kadar geliyor.

Eteokles Polyneikes'e silahlarını uzatıyor, sonra kendininkileri alıyor ve düz bir sesle bağıyor: "Nerede?"

Polyneikes eliyle kapının üstündeki taraçayı gösteriyor: "Orada!"

Etraflarını saran askerleri tek kelime etmeden kenara iterek merdivene yöneliyorlar, şehirdeki sevinç patlaması askerlerin korku dolu sessizliğini daha bir belirginleştiriyor.

İsmene beni tutmaya çalışıyor, ama elinden kurtulup onların dev adımlarını izliyorum. Merdivene yaklaştıklarında, önlerine geçiyorum, üçüncü basamakta dikiliyorum ve durmaları için yalvarıyorum.

Durmuyorlar ve yollarını kestiğim için her biri bir elimden tutup tek kelime etmeden yere yuvarlıyorlar. Düşerken adımlarının madeni sesini duyuyorum basamaklarda. Kendimi berbat bir halde, ellerim sıyrık içinde, İsmene ile iki kadının kolları arasında buluyorum. Ağabeylerimin merdivendeki ayak seslerini duyuyorum, daima duyacağım. Haykırmak istiyorum, bir şey yapmak istiyorum ama İsmene elini sıkıca ağzıma koyuyor ve beni sakinleşmeye zorluyor. Arkalarından merdiveni çıkıyoruz, İsmene tekrar ediyor:

"Bu onların arasında, sadece ve sadece onların arasında. Bir daha müdahale edersen seni öldürürler."

Haklı olduğunu ve tıpkı Oidipus gibi, umut etmeye devam ederek istemekten vazgeçmem gerektiğini biliyorum. Bunu biliyorum ama, şimdi, Oidipus'un kızı değilim artık, başka bir yoldayım, içimden reddedilemez bir reddin yükseldiği, haykırdığı ve bana istediğini zorla yaptırdığı bir yolda.

Eteokles ile Polyneikes eşitsiz ve kabul edilmesi imkânsız dövüş için karşı karşıya geliyorlar. Yeniyetmeliklerinde ve gençliklerinde cirit oynamaya başlamadan önce birbirlerini selamlarken yaptıkları, Oidipus'un öğretmiş olduğu o muhteşem hareketlerin yeniden doğuşuna tanıklık ediyoruz. Dövüş başlar başlamaz, yaptığımız tedaviye ve Diotime'nin ilacına rağmen, yaraları yüzünden zayıf düşmüş olan Polyneikes'in, üstünlüğünü sağlayan şaşırtıcı vuruş hızını kaybettiğini görüyoruz. Eteokles onu yaralamaya çalışmıyor, hele öldürmeye hiç, ama Polyneikes kardeşinin onu esirgiyormuş gibi görünmesine katlanamaz. Bundan dolayı da, müthiş darbelerle Polyneikes'in gücünü kırmaya ve dövüşü bırakmaya mecbur etmeye çalışıyor. Aksi gibi, eskiden olsa Polyneikes'in kolayca savuşturacağı darbelerinden biri kardeşimizin yaralı koluna isabet ediyor. Polyneikes kendini tutamayıp acıdan bağılıyor, kalkanını elinden bırakmak zorunda kalıyor ve saldırısının arkasını getirmeyen Eteokles'in karşısında yarı yarıya silahsız kalıyor. İnandırılmaz gibi değil ama Polyneikes arkasını dönüyor, merdivene doğru koşuyor. Akıl almaz bir şey oluyor: Polyneikes kaçıyor.

Onu kucaklamak ve onunla birlikte kahramanların beyhude şansına ağlamak için üzerine doğru atılıyoruz. Kaçışını görünce taş kesilen Eteokles silahlarını indirdi, kardeşinin yaptığı gibi yere atıyor onları. Önünde durduğumuz merdivene varınca, Polyneikes dönüyor, hamle yapmak için yeterli mesafe var önünde. Haykırıyor, var gücüyle Eteokles'e doğru koşuyor, yarı belinden kavıyor ve kendisiyle birlikte parmaklığın üstünden boşluğa bırakıyor. Bir an korkunç bir şaşkınlık oluyor, sonra sonu gelmez iki kahır çığlığını izleyen iki bedenine yere çarpma sesi.

Sonrası yok zira İsmene derhal kendini toplayıp beni merdivenden aşağı sürüklüyor. Kapıya geliyoruz. Nöbetçi subay orada, bütün adamları tetikte. Nefes nefeseyiz ama İsmene dikkat çekici bir buyurganlıkla şunu demeyi başarıyor:

"Kapıları açtırın, öngörüldüğü gibi."

Subay onu tanıyor, gene de bir an tereddüt ediyor:

"İkinci aldatmaca için mi?"

"Evet, onun için."

Subay emir veriyor, adamları koşturuyorlar. İsmene'ye şöyle diyor:

"Acele edin, kalabalık bir Göçebe grubu kaçtı, geri gelmeye kalkışacaklardır."

Kapılar aralanıyor: "Bu kadarı yeterli," diyor İsmene, "elimizi çabuk tutacağız."

Kapıdan geçiyoruz, koşuyoruz, çok daha hızlı gitmeyi isterdim ama İsmene beni takip edemez, bakışlarımı alamadığım o parlak, kara yığının yanına bir an önce varma arzumu frenliyor. Birden ağladığını duyuyorum.

"Bu kadar hızlı gidemem, düşeceğim. Tek başına git."

Onu yalnız bırakamam, soluklanması için duruyorum, ona destek oluyorum, külçe gibi ağırlaşmış, tekrar yola koyuluyoruz. Onu taşıyıp taşımadığımı bilmiyorum zira gözüm demin olup bitenlerden, ağabeylerimin başına gelenden başka bir şey görmüyor.

Eteokles altta kalmış, omurgası kırılmış, öldü muhakkak. Polyneikes de kırık içinde, ölecek, bunu biliyor.

Neden Eteokles'e doğru sürünmesi, ona dokunması, omzunu öpmesi ve son bir çabayla kolunu kaldırarak yumruğunu yüzüne indirmesi gerekiyor? Neden bu kanı görmek zorundayım? Acının ve körleşmenin uyandırdığı Eteokles'in elinin altında bulduğu şeyi kavrayıp kılıcının topuzcuğuyla Polyneikes'e vurduğunu neden görmek zorundayım?

İsmene hiçbir şey görmedi, neden beni bilici yaptınız? İsmene düşüyor, gücümün tükendiğini hissediyorum, gene de nasıl olduğunu anlamadan, iki bedene doğru ilerliyoruz. Görüyorum, birbirine yaklaşmak için korkunç çabalar harcayan iki kardeşi tekrar görüyorum. İsmene onları görüyor, dehşetin tekrar başladığını da görecektir mi? O ikisi artık bir şey görmüyorlar, birbirlerine dokunuyorlar, İsmene de benim gibi birbirlerine kollarını açtıklarını görüyor. O da benim gibi Eteokles'in şöyle dediğini duyuyor: "Halbuki seni seviyordum kardeşim."

Ve Polyneikes'in söylediğini: "Ben de seni seviyordum."

Bir hırıltı duyuluyor, Polyneikes kan tükürüyor, ölüyor. Gözlerini kapatıyoruz. Yüzü kanlar içindeki Eteokles bizi görüyor, bi-

zimle konuşmak için muazzam bir çaba harcıyor, cümlesi sönüp gidiyor, sadece şunu duyuyoruz: "Gürültü!"

Hangi gürültü, sanki bize doğru gelen bu muazzam gürültüden ve surlardan gelen çığlıklardan bize ne? Eteokles'in gözlerini kapatıyoruz. Ağlamak istiyoruz, barışmış iki bedeninin önünde diz çökerek ağlamak sadece.

Birden Haimon beliriyor, diz çöküyor, Eteokles'i alnından öpüyor. Bizi kaldırıyor, zorla götürüyor, neden, neden? İsmene inliyor: "Kapı çok uzakta, gücüm kalmadı."

Haimon cevap veriyor: "Kapı kapatıldı, duvara gidiyoruz, iki ip var, çabuk, Göçebeler hücumla geçmek üzere."

Sonunda anlıyorum, üzerimize doğru gelen Göçebelerin gürültüsü bu. İsmene de anlıyor ve yürümeyi başarıyor. Bir yanından ben çekiyorum, diğer yanından Haimon, koşuyoruz. Gene düşüyor, Haimon o muhteşem kuvvetiyle onu yerden kaldırıyor ve duvara kadar taşımayı başarıyor.

İki ip var, şöyle diyorum:

"İsmene'yle birlikte çık, tek başına beceremez."

Onları bağıyorum, hızla çıkıyorlar, ipin bir makarası var, kendimi bağladığım ipin ise yok, beni yukarı çekiyorlar ama çok yavaş.

Mavi bir adam beni gördü, atını üzerime sürüyor, beni vuramıyor ama kargısı elbisemi yırtıyor. Atı duvarın karşısında şahlanıyor, adam tam ikinci vuruşunu yapmak üzereyken bir ok yiyor, düşüyor. Ve bağırarak Haimon'un sesini duyuyorum:

"Çekin, daha kuvvetli çekin."

Vücudumun duvara sürtünmesi, beni yukarı çekenlerin hızını kesiyor. Göçebelerin üstüne her yandan oklar, taşlar, kalaslar yağıyor, kaçabilmek için önce surlarımız boyunca ilerlemek zorundalar. Vücudum duvara çarpmaktan yara bere içinde kaldı, altımda kaçmaya çalışan insanlardan ve atlardan oluşan bir girdap görüyorum. Artık kendimi korumayı, kurtarmayı düşünmüyorum, içimden müthiş bir bulantı, mutsuzluk ve ıstırap dalgası yükseliyor. Tırmanış hızlanıyor, kuvvetli kollar beni parmaklıktan aşırıyorlar. Karşımda Haimon'u görüyorum, saç başı darmadağın, yüzü alev alev, zırhı surun taşlarına sürtmekten sıyrık ve kesikler içinde kal-

mış; beni kollarına almak istiyor, beni tutmak, taşımak. Sadece hayır diye bağırabiliyor ve parmaklıktan sarkıyoğum, sanırım kusacağım. Midemdeki kasılmalar yüzünden inliyorum, ama kusamıyorum, bunu bile yapamıyorum. Sadece yalvarabiliyorum: Su... su! Her yerde sevinç çığlıkları, mutluluk alametleri, oysa benim tepemde muazzam bir mutsuzluk süzülüyor. Midem o kadar bulanıyordu ki bunu unutmuşum. Mutsuzluk bir kartal gibi üzerime çullanıyor ve pençeleriyle paralıyor beni. Haimon geri geliyor, mücadelede, zaferden, beni kurtarmış olmanın sevincinden içi içine sığmıyor hâlâ, bana miğferinin içinde su getiriyor.

"İçebilirsin, iyi su. Seni tedavi etmeye gelecekler."

Yüzümü görüyor, anlıyor, içinden acı yükseliyor, şöyle diyor:

"Eteokles öldü." Ortak sevincin ortasında ağlamak istemiyor ama üzüldüğünü ve içinden benimle birlikte ağladığını görüyorum.

Artık tehlike geçtiğinden ve düşmanlar geri çekildiğinden surdaki askerler, kadınlar ve erkekler etrafımızı sarıyorlar. Haimon'u alkışlıyorlar, "Thebai!" ve "Zafer!" diye haykırıyorlar. Ayrılmamız gerektiğini anlıyorum, mırıldanmadan edemiyorum:

"Zavallı kardeşlerim, Eteokles ve Polyneikes."

Haimon kaskatı kesiliyor, benden uzaklaşıyor: "Kardeşini öldüren, yabancılarla bir olup bize saldıran Polyneikes'e tek başına ağla. Bir tek Eteokles layık gözyaşlarımıza!"

Parmaklığın üstüne sığıyor, Timur'un yayını iyice havaya kaldırıyor, bambaşka bir Haimon görüyorum, muhteşem ve vahşi, vururken olması gerektiği gibi, haykırıyor:

"Zafer! Thebai'ye, kahraman Eteokles'e zafer! Göçebelerden öcümüzü alan Vasko'ya selam olsun."

Haimon'un etrafını saran, korkunç sevinçleriyle her yandan beni sıkıştıran herkes zafer diye haykırıyor. Bir tek ben, o kadar çok istediğim halde haykırmıyorum. Polyneikes'in tacını alarak onun kibirli çılgınlığına ortak olan Eteokles için zafer diye haykırmayacağım. Onları seviyorum, ikisini de daima seveceğim. Eteokles'i alkışlayanlar ve Polyneikes'in Thebai'nin düşmanı olduğunu düşünenler beni anlayamazlar. Beni o kadar çok seven Haimon bile. Beni bir tek kişi anlayabilir, mutsuzluğumu ve Thebai'nin kurtuluşun-

dan duyduğum sevinci paylaşılabılır, o da İsmene, neden birlikte de-
ğiliz? Etrafımı saranları kenara itiyorum, artık ağlamıyorum ve bu-
yururcasına soruyorum Haimon'a: "İsmene nerede?"

"Tedavi etmek için saraya götürdüler."

"Neden evine değil?"

Cevap vermiyor, sessizliğinin ne anlama geldiğini anlıyorum:
Kreon.

Bir haberci geliyor, Haimon onunla konuşuyor, sonra bana doğ-
ru geliyor, ağlıyor olmalıyım zira gözyaşlarımı siliyor.

"Beni saraya çağırıyorlar, benimle gel."

Saraya gitme fikri beni tiksindiriyor, yalvarıyorum: "Benimle
kal!"

Cevabı: "Kreon..." oluyor.

Anlıyorum ve "Seni bekleyeceğim..." diyorum.

İstemeye istemeye gidiyor, parmaklığın üstüne oturuyorum,
son göçebe süvari gruplarının uzaklaştığı ovaya bakıyorum, Eteok-
les'i yücelten ve Polyneikes'i lanetleyen sesleri daha fazla duyma-
mak için kulaklarımı tıkıyorum. Bütün şehir ayakta, bayram eden
evlerden ve sokaklardan şarap akıyor, çocuklar Thebai bayrakları-
nı sallayarak ve zil çalarak koşuyorlar.

Ağabeylerimin cesetlerinin bulunduğu yeri arıyorum gözlerimle.
Götürülmüşler, duvarlarımızın içinde korumaya alındıklarını ve
cenazelerinin layık oldukları saygıyı göreceğini düşünerek rahatlı-
yorum. Kapının açıldığını görüyorum... Vasko tek başına dışarı çı-
kıyor, iki cesetle o ilgileni mutlaka. Düşükleri yere kadar gidiyor,
ağladığını biliyorum ve ben de onunla birlikte ağlıyorum, artık yal-
nız değilim, can çekiştikleri yerde secdeye varıyor, ben de onun gi-
bi secde ediyorum. Kapıya doğru dönüyor, acısından gözü hiçbir şe-
yi görmüyor, başını kaldırıp surların üstüne bakmıyor, halbuki ben
de orada, reddedilmesi mümkün olmayan o olaydan dolayı onun ka-
dar sarsılmış, onun kadar yolumu, yönümü şaşırılmış haldeyim.

Şehre girdi, kapı tekrar kapandı, güneş tam tepede, etimi yakı-
yor, yaralarım ve sıyrıklarım canımı acıtıyor. Şafakta İsmene'yle
birlikte, silahlanmış olarak buradaydık, saldırının yakın olmasından
dolayı heyecanlı, kaygılıydık.

Şimdi saldırganlar öldüler ya da kaçtılar, binlerce Thebaili öldürüldü ya da yaralandı, iki ağabeyimiz öldü ve henüz öğle vakti. Bu nasıl mümkün olur, bu kadar kısa sürede her şey böyle altüst olmuşken nasıl yaşayabilirim? Oysa olan bu ve İsmene berrak zihniyle şu akıl sır ermez vakayı tartıyor olsa gerek: Kreon hiçbir şey yapmadan çatışmadan galip çıktı. Efendi olan o. Bütün varlığımla haykırıyorum: Benimki değil! Benim efendim değil, ama geri gelmeyen Haimon'un efendisi. Yanımda, yerde, bizi Göçebelerden kurtaran iki ip karmakarışık halde duruyor. Bu ipler olmasa, Haimon olmasa, ailemizden geriye kimse kalmayacaktı.

İki genç kız yaklaşıyor:

"Bizi Prens Haimon gönderdi, yaralısınız, sizi tedavi edeceğiz, sonra da taşıyacağız."

"Evime mi?"

Cevap vermiyorlar. Ne kadar iyi ve dikkatli, elleri ne kadar da hafif. Bana bir şey içiriyor, yumuşacık bir battaniyenin üstüne yatırıyorlar, az sonra tedavi edecekleri yaralarımı ve sıyrıklarımı inceliyorlar. Beni biraz gölgeye çekiyorlar, çabucak geri gelecekler.

Onlar geri dönmeden gitmem gerektiğini biliyorum. Buna gücüm yok, uyuyakalacağım kesin.

Uyandığımda, başımda dört genç kız var, beni bir arabadan indiriyorlar. Ölçülü hareketlerle bir sedyeye taşıyorlar. Her tarafım kırılıyor, oysa ağrım yok, henüz yok. Evde değilim, ne bahçeyi görüyorum, ne de büyük kiraz ağacını, burada sadece taşlar var, bir zamanlar Oidipus'un kovulduğu sarayın büyük taşları. Ve kapıların önünde nöbetçiler.

İtiraz ediyorum: "Saraya gitmek istemiyorum, Haimon evime gelecekti."

Kızlar gülümsüyorlar: "Prens Haimon sizi sarayda görecektir. Kral öyle dedi."

Demek Eteokles ile Polyneikes sadece ölmekle kalmadılar, bizi Kreon'un iktidarına teslim ettiler. Neyse ki İsmene ne yapacağını bilir, her zamanki gibi. Genç kızların sedyeye uyguladıkları yumuşak harekete karşı koyamıyorum. Gücsüzüm, ağabeylerim gibi ölmek isterdim ama ne saçma, korkuyorum. Kreon'dan mı korkuyo-

rum? Nedir korktuğum? Daha ne kaybedebilirim ki?

Beni büyük bir odaya götürüyorlar. Su içmem lazım, buna ihtiyacım var, onları memnun etmek için içiyorum. Yarın yamalak uyuyorum, beni tedavi ediyorlar, usta parmaklarıyla yaralarımı sarıyorlar. İsmene'yi görmek isterdim, imkânsız, dinleniyor. Haimon, neden gelmiyor? Gelecek, geri çekilen düşman ordusunun komutanlarıyla müzakere ediyor.

Her saat başı beni uyandırıp bir şey içiriyorlar. "Yaralısınız, ateşiniz var, çok sıvı almanız lazım." Başucumda nöbetleşe bekliyorlar, iyiler, güzeller, acımasızca tatlılar.

Uyuyorum, tek başıma ayağa kalkacak gücüm yok, şehirden gelen büyük bir uğultu odayı dolduruyor, nedir bu? Başucumda bekleyen kız, "Şehirde bayram var," diyor.

Bayram mı? Ağabeylerimin öldükleri gün böyle bir şey nasıl olabilir? Ekliyor: "Zafer bayramı."

Diğer ikisi penceredeler, üçü de dışarı çıkmak için yanıp tutuşuyor. "Haydi gidin, çabuk, size ihtiyacım yok, daha iyiyim," diyorum.

Kımıldamıyorlar, susuyorlar, hiçbir şey yapmadan her şeyi çalıp çırpan Kreon gibi.

Israr ediyorum: "Gidin, acele edin."

Sonunda biri konuşuyor: "Yanınızda kalmamız gerekiyor."

İokaste'yi düşünüyorum, aynen onun gibi doğruluyorum.

"Demek tutsağım. İtiraz etmeyin, boşuna! Prens Haimon'a gidip onu görmek istediğimi söyleyin, hemen."

Baş başa verip konuşuyorlar, aralarından biri çıkıyor. Uyanık kalmaya çalışıyorum ama uyuyakalıyorum. Rüyamda ağabeylerimin çocukluk hallerini görüyorum, onları kollarıma almamı istiyorlar. Ağlıyorum, biri benimle birlikte ağlıyor. Haimon bu, hıçkırlıklarla sarsılan güçlü omzunu hissediyorum. Konuşmasına gerek yok, Eteokles'e ağladığını biliyorum; dostuna, öğretmenine, iyi ve kötü gün yoldaşına, beni sevdiğini söyleme cesaretini bulması için onu yüreklendiren kişiye.

Birlikte ağlıyoruz ama ben o iki ismi artık bir umut değil, karanlık bir dua olan şeyde birleştiriyorum.

Yanımda diz çökmüş olan Haimon kalkıyor.

"Eteokles'in cenaze merasimini yarın halkın önünde yapacağız. Kadınlara düşen ayinler için İsmene sana yardımcı olacak. Dinlen, ayakta durabilmek için bir şeyler ye."

"Ya Polyneikes'in cenaze merasimi?"

"Argos'takiler üstlenecek. Onu çok severlerdi. Eteokles'in merasiminden sonra Argosluların ve Göçebelerin geri çekilmesine nezaret etmek için bir iki günlüğüne buradan ayrılacağım."

"Bizi uzun süre yalnız bırakma."

"Elimi çabuk tutacağım." Sonra genç kızlara doğru gidiyor ve soğuk bir tavırla şöyle diyor:

"Antigone'ye artık ilaç vermeyin, ona kötülük ettiniz."

Etkilenmiş görünüyorlar ama neden onlara beni serbest bırakmalarını söylemiyor? Yapamaz, bunlar Kreon'un emirleri. Tekrar bana doğru geliyor, gözleri hâlâ kıpkırmızı ama yeni bir ümitle parlıyorlar.

"Barış sağlandığında Antigone, sen ve ben Thebai'den ayrılacağız."

Sözlerinin bütün bedenimde yankılandığını hissediyorum. Hâlâ bir ümit olabilir mi? Haimon'un gitmesi gerekiyor, kapıdan çıkarırken arkasına dönüyor ve bütün acılı bedeni bana gülümsüyor. Ona karşılık vermeyi isterdim, ama kendini terk edilmiş hisseden yüzüm bunu yapmayı reddediyor.

Genç kızlardan biri tek kelime etmeden yatağımın ayakucuna yatıyor, diğer ikisi kapının önüne uzanıyorlar, Kreon'un emri bu. Duvara dönüyorum, uyumak istiyorum ve uyuyorum.

CENAZE ATEŞİ

UYANDIĞIMDA üç genç kız oradalar, bu uğursuz güne korkunç bir biçimde hazır. Açım, susadım ama bana yedirmek istedikleri şeyi reddediyorum, hiç değilse biraz bir şey içeyim diye sıkıştırıyorlar, cevap vermiyor ve bardağı deviriyorum. O anda içeri elinde tepsiyle İsmene giriyor, üç kıza şöyle diyor:

"Bizi yalnız bırakın, birlikte yiyeceğiz, daha sonra merasim için onu giydirebilirsiniz."

Canları sıkılıyor, gider gibi yapıyorlar ama kapının öbür yanında durduklarını işitiyoruz.

İsmene çok solgun, "Tahammül edilemez bir şey bu," diyor, sonra çaresizlik içinde omuzlarını silkiyor.

Sadece ikimiz kaldık, Theseus ve Klios çok uzaktalar, Haimon bizi hâlâ koruyabilir ama ona göre Polyneikes bir hain. Ağabeylerimiz arasında tercih yapmamak ve cürümlerine rağmen ikisini birden sevmek konusunda tek başımızayız.

İsmene ayağa kalkıyor: "Hazırlanmamız lazım, Eteokles'i onurlandırmak için güzel olmamız lazım."

İçini çekiyor ve gidiyor. Genç kızlar hemen içeri dalıyorlar, bana ihtimam gösteriyor, saçlarımı tarıyor, şaşmaz yumuşaklıklarıyla giydiriyorlar. Becerikli elleriyle etrafımda halka oluyorlar, dört genç kızız, en yaşlıları benim, çoktan bir kadın ve ana olması gerekeni. En uzun boyluları, en kuvvetlileri de benim, yolları tanımış olan, ama onlar daha güzeller, daha narinler ve tıpkı İsmene gibi iktidarın kimde olduğunu daima biliyorlar.

Bana ihtimam gösteren elleri hoşuma gidiyor, doğru, ama onlardan nefret de ediyorum zira onların tutsağiyım.

"Neden kapımın önünde silahlı bir nöbetçi var?"

Gülümsüyorlar, nedenini bilmiyorlar, kral böyle istiyor. Kral, kral Kreon, oğlu yüzünden çoktandır ölümümü isteyen, ama Eteokles'ten korkan kişi. İsmene bunu bana söyledi: "Ondan çekindiği için iyi geçiniyordun, ama şimdi göz açtırmayacak, hem de hiç."

Belki, ama beni pençelerine alamayacak. Yakında Haimon'la birlikte buradan ayrılacağım. Thebai'den uzakta bir ev, tarlalar, çocuklar. Buna nasıl inanabilirim?

Üç mütebessim kızın dün içirdikleri uyuşturucular yüzünden zihnim hâlâ dumanlı. Belimin çevresine Thebai'nin baş eğmez kırmızısından, geniş bir kuşak sarıyorlar, bir kolye ile bilezikler takıyorlar, saygıyla şöyle diyorlar: Kraliyet mücevherleri. Çekip koparıyorum hepsini, yere fırlatıyorum, beni iğrendiriyorlar. Beni hakiki bir prenses mi sanıyorlar? Ellerimi görmediler mi, Thebaili bütün kadınlar arasında dilenci çığlıklarımı işitmeyen bir tek onlar mı?

Odadan çıkıyoruz, hâlâ sallanıyorum biraz, büyük bir nezaket ve dikkatle yol gösteriyorlar bana, destek oluyorlar, zira ellerinden kaçmamam lazım. Kaçmak istemiyorum, Eteokles'in cenaze merasiminde hazır bulunmak, sonra da Polyneikes'in anısı önünde saygıyla eğilmek için İsmene'yle birlikte Argos'a gitmek istiyorum.

Temiz hava, yürüyüş, uyuşturmaya kalkıştıkları gücümü geri getiriyor. İsmene orada, solgun, yüzü hafif boyalı, peçesinin altında güzelliğiyle ışıltıyor, o da benim gibi sitemizin kanlı renklerini kuşanmış. Yanına gitmek, koluna girmek istiyorum. Üç mütebessim kız korkuyor, kaçmak istediğimi düşünüyor, bana sıkıca yapışıyorlar. Bu çıtkırdımlar, kâh yakıcı kâh dondurucu Grek ülkesini on yıl boydan boya yürürken gücümü geliştirmediyimi zannediyorlar. Denizin Körü'nü yalıyanına yonttuğumdan ve ellerimin Polyneikes'i aman dilemeye zorladığından haberleri yok. Daha dar bir geçide giriyoruz, iki mütebessim kızı itiyorum, geçidin duvarlarına yapıştırıyor ve biraz bastırıyorum. Artık gülmüyorlar, canları acıyor, istesem onları bağırabilirim ama, İokaste gibi bunu yapmaya tenezzül etmiyorum, hem onlar için böylesi daha beter. Onları bırakıyorum, arkama dönüyorum ve bakışım beni takip eden kızı birkaç adım geriletmeye yetiyor.

"Yeter, bir daha bana dokunmayın, bir daha asla!" diyorum.

Korkuyorlar, anladılar ve her şeyi görmüş olan İsmene memnun. Derin kederine rağmen bana gülümsemeye çalışıyor, ben de elimden geldiğince karşılık veriyorum. Koluna giriyorum, iki kişiyiz, Oidipus ile İokaste'nin soyundan gelen iki kişi daha. Kolla kendini bedbahtlık, pes etmeyeceğiz!

Birbirimize destek olarak ilerliyoruz, İsmene'nin dans edercesine yürüyüşüne yavaş yavaş ayak uydurduğumu hissediyorum. Meydana varıyoruz, kalabalık mırıltıyla, ardından bir merhamet dalgalanmasıyla açılıyor önümüzde.

Kreon meclise çıkan basamakların tepesinde bir tahta oturmuş, meclis üyeleri iki yanında ayakta duruyorlar. Yakışıklı, sakin, heybetli; biz gelince ayağa kalkıyor ve asasıyla selamlıyor, o tekinsiz kibarlığı karşısında istemeyerek de olsa ona karşılık vermek zorunda hissediyoruz kendimizi.

Meydanın öbür tarafında, ayakta, yüksek bir taşta yaslanmış duran Eteokles'in cesedi Thebai'nin renkleri olan kırmızı ve siyah şeritlerle sarmalanmış, yüzü kirli sarı saçlarının aradan fışkırdığı gümüş bir maskla örtülmüş.

Birazdan onu yakıp kül edecek olan odun yığınının üstünde yükselen Eteokles'in cesedi dev gibi, her şeye hükmediyor. İsmene de bunu hissediyor ve ikimiz birlikte, Kreon'un dünyevi iktidarının beyhudeliğini hissettiren ölümün bu şahane mevcudiyeti tarafından kucaklanmış bir halde duruyoruz. Geniş bir duvarın dibinde, taşta yaslanmış duran Eteokles'in cesedi, tıpkı bir zamanlar Oidipus ve Klios'la birlikte yalıyara yonttuğum dalga gibi üzerimizden aşiyor. Bu hatıra bir fırtına uğultusuyla bütün varlığımı istila ediyor, beni boğuyor.

Ağzımdan boğulma kelimesi çıkmış olmalı zira İsmene bana dönüyor ve fısıldıyor:

"Bu doğru değil, Eteokles de aynı Oidipus gibi hâlâ yollarda."

Düşünüyorum: Tutkuların yolunda. Bu tutkular orada, hâlâ orada, iri bedeninin kuvvetle çarpılışında; yitik tebessümün gölgesinin bir çeşit enerjiyle, vahşi bir hayatta kalma dürtüsüyle hâlâ görüldüğü gümüş maskın ifadesiz dinginliği altında.

Odun yığınının dibinde duran Haimon'un bize ayırdığı yere geldiğimizde borazanlar çalıyor. Kreon ayağa kalkıyor ve şöyle diyor: "Kadınlar ve rahipler ölü krala ve Thebai kahramanına yaraşan ayinleri yapsınlar."

Kadınlar biziz: iki kız kardeş. İsmene'ye alçak sesle şöyle diyorum:

"Ayinleri iki ağabeyimiz için ve bütün kadınlar adına yapalım."

Bir işaretle onaylıyor beni.

Eteokles'in gümüş dudaklarına tuz koyup bedeninin etrafında günlük yakarak ayini tamamladıktan sonra Haimon'un yanındaki yerimizi alıyoruz. Çok heyecanlı, merasim kurallarınca öngörülmeyen bir şeyi bekler gibi bir hali var. Olay gerçekleşiyor ve Vasko, Eteokles'in beyaz aygırı Gün'ü tutarak meydana giriyor. Güneşin altında muhteşem çıplaklığıyla Gün, kalabalığın arasından geçerken adeta dans ediyor ve üstündeki vahşi seher ışıltısı karşı konulmaz bir şekilde Polyneikes'inkini hatırlatıyor. Kalabalıktan bir hayranlık mırıltısı yükseliyor, yüzünde hiçbir duygu belirtisi olmayan Kreon şaşırıldığını belli etmiyor.

Haimon, ölü kralına son bir saygı sunarcasına atı halka takdim ediyor. Aygırın ihtişamı, ağabeylerimizin ondaki mevcudiyeti ve beyaz gövdesinin Eteokles'in siyah-kırmızı bedeni ve gümüş maskıyla oluşturduğu tezat, İsmene'nin de benim de yüreğimize işliyor.

Vasko bir an yanıma geliyor, şöyle mırıldanıyor:

"Sana yalan söyledim, istiyordum ki... istiyordum ki... Çok geç..."

Ona şu cevabı veriyorum: "Buna hakkın vardı. Yapabilirsin."

Ne dedim, bilmiyorum. Söyledim, artık bu sözü geri almak imkânsız. Vasko'nun umutsuz yüzü bir an aydınlanıyor. Uzaklaşıyor, gemin hemen yanından Gün'ün sol dizginini tutuyor, Haimon da sağdakini. Ürken at şaha kalkmaya yelteniyor. Haimon ile Vasko birden bıçaklarını çekip Gün'ü kurban ediyorlar, at kişneyerek sendeliyor ve odun yığınının üstüne yıkılıyor.

İsmene bağılıyor, ben de bağıyorum, kulaklarım kalabalığın bastırılmış inlemesiyle dolup taşıyor. Karşımızda duran Kreon'un ezici hareketsizliğinin altında kalıyor ve kör oluyorum. Bunu gör-

mek istemiyorum, beni çağıran başka bir bakış var. Aygırı hançerledikleri anda, günü hançerledikleri anda, Haimon kandan kaçmak için kenara sıçradı. Vasko öyle yapmadı, kanlar içindeki yüzüyle bakıyor bana ve bakışımı yakalamaya çalışıyor. Gözlerimi onunkilerden kaçırmıyorum, ne yaptığımı bilmeden ona verdiğim hakkı kullanmaya kararlı olduğumu görüyorum. Adeta benimle konuşan bakışları, Eteokles'e duyduğu sevgiyi ve onsuz yaşamasının imkânsızlığını anlatıyor bana. Haykırıyorum, hakkında bildiğim tek şey olan adını haykırıyorum.

Haimon, nöbetçilerin yardımıyla Gün'ün cansız bedenini Eteokles'in cenazesi için hazırlanmış olan odun yığınının üstüne yatırdı. Vasko kolunu kaldırıyor, bıçak bir an parlıyor, öldürücü darbe iniyor. Gün'ün kanlı bedeninin üstüne yığılan bedeni onunla bir oldu sanki.

İsmene her şeyi gördü, bacaklarının büküldüğünü hissediyorum ve bir an için ölümün bu iki şanlı şeklinin önünde diz çöküyoruz.

Haimon bizi çok yumuşak hareketlerle ayağa kaldırıyor, sonra Kreon'a doğru hamle ediyor. Kalabalığın üzerine çöken ve boğuk hıçkırıklarla kesilen sessizlikte, babasından, kralın bedenini sevdiklerinden ve ona çok iyi hizmet etmiş olanlardan ölümden de ayırmama iznini istediğini işitiyoruz. Kreon olayın büyüklüğünden sarılmış halde, ayağa kalkıyor ve esasını indirerek onaylıyor.

Haimon, rahiplerin yardımıyla, Vasko ve Gün'ün cesetlerinin üstüne odunlar koyuyor, sonra Eteokles'in naaşını onların üzerine yatırıyor. Eline bir meşale alıyor, odun yığınınını önce doğu yönünde, sonra batı yönünde tutuşturuyor. Hareketleri acımıza uygun. Dün bu saatte Polyneikes, Eteokles, Vasko ve Gün hâlâ hayattaydılar diye düşünüyorum.

Haimon ateşten jestleriyle bundan sonraki ölümlere dair kehanette bulunuyor. İsmene de bunu hissediyor, yanımda bayılmak üzere. O Kraliçe İokaste'nin kızı, kendini topluyor, dikleşiyor, kaderin ateşine hiçbir zayıflık göstermeden bakıyor, alev alev yanan şefkatli yüzü hiç bu kadar güzel görünmemişti gözüme.

Ateş dehşet verici bir gümbürtüyle büyüyor, birazdan Gün'ün cesedine ulaşacak, sonra Vasko ile Eteokles'inkileri kül edecek.

Haimon bize dönüyor, gücümüzün tükenmek üzere olduğunu görüyor ve başıyla bize şu anlama gelen sert bir işaret yapıyor: Siz, Eteokles'in kız kardeşleri, bundan sonra olacakları görmemelisiniz.

Razı oluyorum, İsmene de öyle, Haimon bizi bekleyen kadınları çağırıyor. Beraber kalalım istiyoruz ama bitkin düşen İsmene bayılıyor, yardımına koşamıyorum ve kadınlar onu götürerek bizi ayırıyorlar. Cenaze merasiminin yapıldığı meydandan çıktığımız sırada yanık et kokusu burun deliklerime saldırıyor. Etleri, yemekleri çağrıştıran bir koku bu ve bende korkunç bir yeme arzusu uyandırıyor. Göçebelere şehre hücum etme kararını verdiren ve bizim onlara karşı menfur bir zafer kazanmamıza yol açan o ziyafeti, ele geçirilen atların etiyle çekilen ziyafeti hatırlatıyor bana.

İsmene için bir sedye getirildi ve üç mütebessim kız onu götürdü. Daha anaç, kuşkusuz daha tehlikeli başka kadınlar beni ondan uzağa sürüklüyorlar. Karşı koymayı, onun yanına gitmeyi isterdim ama acıdan ve heyecandan öyle sarsılmış haldeyim ki yapamıyorum. Ağlamaklı bir itirazda bulunacak oluyorum, erişilmez bir tatlılıkla bastırıyorlar. Sözlerinin, nasihatlerinin sonunda hep aynı kelimeyi işitiyorum: "kral". Hangi kral? Korktukları kral, ve bitmek bilmeyen bir geçit boyunca beni iter, sürükler, kaldırırlarken ben de ondan korkmaya başlıyorum.

Sonunda, bir rahatlamayla, "Geldik işte!" diyorlar. Gözlerimi açıyorum ve beyaz, çok sade, içinde bir yatakla iki sıra olan, penceresiz büyük bir oda görüyorum. Tek arzum var: uyumak, yatak beni kendine çekiyor, gene de şunu söylemeyi başarıyorum:

"Neredeyiz?"

Tatlı, sağlam, karşı konulmaz anacıklarım cevap veriyorlar:

"Evinizdesiniz."

Evimde değilim, bu oda bir hapisane ama önce uyumalıyım, gücümü toplamalıyım. Üzerimdekileri çıkarıyorlar, bırakıyorum yapsınlar, giysilerimi alıp götürüyorlar, bana bir şey içirmek istiyorlar, reddediyorum. Bunun üzerine tatlılıkla zorluyorlar, ben de tatlılıkla tükürüyorum. Akılları karışıyor, korkuyorlar, beni zorlamak isterlerdi ama korkuyorlar. Korktukları kim? Haimon'dan korkuyorlar. Haimon hâlâ yaşıyor, beni koruyacak, Eteokles ile Poly-

neikes'e sarılmış halde ve öldüğümüzü gösterecek çığlığı dehşetle bekleyerek Thebai surlarından ağır ağır düştüğüm duygusuyla uyuyakalıyorum. Bu çığlığı duyuyorum, benim çığlığım, yüreğimdeki daralmadan yarı yarıya boğulmuş, yarı yarıya bastırılmış. Parkalar'ın en iriyarısı, en güçlü kuvvetlisi ışığı çok zayıf bir lamba ve bir kupayla yatağıma yaklaşıyor. Şöyle diyor:

"Ateşiniz var, çok yüksek, bunu içmelisiniz."

Bunun üzerine onlarla beni kıvrandıran yakıcı susuzluk arasında karanlık bir mücadele başlıyor. Hayatımın en uzun ve en zahmetli mücadelesi bu, içirmeyi başarıyorlar çünkü üç kişiler, güçleri kuvvetleri yerinde ve içleri iyilik dolu, ama İsmene'ye söz verdiğim gibi hepsini tükürüyorum ya da hemen hemen hepsini. Bu kavga sırasında beyaz aygırı görüyorum, Eteokles'in cesedinin karşısında şaha kalkmış, sonunda beni canımdan edecek olan muhteşem kanını damla damla kaybediyor. Bağıriyorum: "Haimon, bana artık bir şey içiremesinler diye kardeşimin gümüş maskını tak yüzüme." Ve yavaşça dipsiz derinliğe düşerken, Haimon haykırıyor: "Yaşamam lazım, çocuklarımız olacak." Neden buna bir türlü inanamıyorum? Yaşamam lazım, mutlaka yaşamalıyım, ama mutluluk için olmayacak bu. Başımdan ayrılmayan Parkalar şimdiden üç ipliği kestiler bile: Polyneikes, Eteokles, Vasko. Bir sonraki benimki olacak, ama önce... Önce ne?

Kurtulmaya, uykudan uzağa kaçmaya, gene yollardaki Antigone olmaya; hep yürüyen, acısı da, aşkı da, mutluluk anları da eksik olmaksızın yürüyen Antigone olmaya uğraşıyorum. Sadece hayat için dilenen Antigone, Oidipus'un hayatı ve onca sevdiğim kendi aziz hayatım için. Artık niçin sevmem gerektiğini bilmesem de, hâlâ sevmem gereken hayatım için.

Beni İsmene'den ayırdılar, artık sadece Haimon kaldı, o da mucize eseri burada, beni korkularımın elinden kurtarıyor, oturmama yardım ediyor, toprak bir testi gösteriyor:

"Bunlar Eteokles'in külleri, iki gün sonra döneceğim ve onun dileğini yerine getirip bunları denize atacağız."

"Polyneikes'inkilerle birlikte mi?"

"Argoslular onun cesedini götürdüler."

"Merasim için İsmene'yle birlikte Argos'a gidecek miyiz?"

"Evet, ama hastasın Antigone, ateşin var, uyuman lazım."

"Uyumak mı? Beni zorlayan onlar, suda ilaç var ama tükürüyorum."

Parkalar beraberce ilerliyorlar, akça pakça, güçlü, mütebessim.

"Çok ateşi var, sayıklıyor."

Haimon onlara inanıyor, bunun üzerine kalkıyorum, kadınlara doğru yürüyorum, onları kovuyorum, geriliyorlar. Haimon'a çabucak şöyle diyorum:

"Beni saraydaki kadınlar hasta etti."

Kuşkulanıyor, ona yapıyorum, kulağına fısıldıyorum:

"Bana içirmek istedikleri şeyi yutmalarını söyle, göreceksin!"

Onlardan içmelerini istiyor, tereddüt ediyorlar, Haimon'un öfkesi patlıyor ve komutan sesiyle emrediyor:

"İçin, üçünüz de, derhal!"

Onun gözünün önünde içiyorlar, korkuyorlar ve daha şimdiden ayakta duramayıp oturmak zorunda kalıyorlar.

Haimon kendi gidip bana su getiriyor, yatmama yardım ediyor, Argos birliklerinin geri çekilişini denetlemeye gitmek zorunda, çabucak geri gelecek ve Thebai'den ayrılacağız. Gidiyor, kederliyim, uykum geliyor. Acılı düşler görüyorum, gitmeliyim, ama bedenim çamura saplanmış gibi yerimden kalkamıyorum.

Saatler geçiyor ve vakit daralıyor. Sonunda uyanıyorum, lambanın ışığında üç Parka sıranın üstünde yan yana uyuyorlar. Giysilerimi götürmüşler, sadece geceliğim var.

En uzun olanının boynunda kapının anahtarını buluyorum. Anahtarı alıyorum, onu uyandırmadan elbisesini ve sandaletlerini çıkarıyorum. Bana oluyorlar, kapıyı açıyorum, geçitte kimse yok. Kapıyı usulca kapatıyorum, anahtarı yanıma alıyorum, akça pakça üç Parka kurtarılmayı beklemek zorunda kalacak ve içlerinden en beteri çıplak uyanacak. Bahçeye çıkış yolunu buluyorum, birazdan güneş doğacak. Bahçe duvarına kadar koşmadan yürümeyi başarıyor ve çocukken yaptığım gibi, kokusunu ve pürüklü kabuğunu tekrar hissetmekten sevinç duyduğum bir ağacın yardımıyla duvarı aşıyorum.

Sokaklarda henüz kimse yok ve temiz hava beni bunaltan baş ağrılarını ve bulantıyı defediyor. Gökyüzü mavileşmeye başlıyor, kirli sarı şehir ıssız ve sakince nefes alıyor, kokuları, gürültüleri, çıkan rüzgâr, her şey tıpkı eskiden burada oturduğum zaman olduğu gibi benimle konuşuyor, ama bu sefer ölüm şivesiyle.

Yürüyorum, Oidipus'la beraber olduğum zamanlardaki gibi yürüyorum, nereye gittiğimi bilmeden, sanki geniş sırtı hâlâ önümdeymiş, adımları düşüncelerimin titrek akışına hâlâ ritim katıyormuş gibi.

Birden, amaçsız kaçıışımın beni ahşap evin çok yakınına getirdiğini fark ediyorum. K.'nın ve çoğu zaman örtük olsa da Eteokles'in sevgisinin benim için ve yoksullar için onca isabetle seçtiği sevgili ev. Şaşıyorum, bahçe kapısı kapalı, ilk hastalar içeri girebilsinler diye bu saatte hiç kapalı olmazdı. Sesleniyorum, Dirkos çıkageliyor, belki de takip edilmiş olmamdan korkuyor zira o sahate kör havasına bürünüyor bütün mimikleriyle. Her zamanki gibi homurdanıp söyleniyor ama sesinde bir sıkıntı hissediyorum. Bana kapıyı açıyor, kimse yok, bahçe boş, yoksullar için ekmek ve çorbayı hazır edip, hastalar için ilaçları düzenliyor olması gereken kadınlar neredeler?

Dirkos söyleniyor: "Gittiler, askerler hepsini boşalttı, evin kapatıldı, erzak ve ilaçlar götürüldü. Kralın emri. Bir tek ben kaldım, bekçi olarak, ama yakında ben de kovulurum."

Beynimden vurulmuşsa dönüyorum, saklanacak bir yer bulmalı ve saraydan kaçtıışımın fark edilip edilmediğini öğrenmeliyim.

Bunun üzerine Dirkos işe koyuluyor, beni bir merdivenle askerlerin görmemiş olduğu ikinci evin tavan arasına çıkarıyor. Sonra ortalıkta dolaşan havadisleri öğrenmeye çalışmak için aceleyle pazarın yolunu tutuyor.

BEKÇİLERİMDEN kurtulmak ve saraydan kaçmak için harcadığım gayretlerden sonra, bu boğucu tavan arasında keder çöküyor üzerime. Hiçbir şey görmeden beklemekten bıktım, kiremitleri kaldırıyorum, başımı ve omuzlarımı geçirebileceğim bir aralık açıyorum. Işıktan gözlerim kamaşıyor, yolda Zed'i ve topallayarak geri gelen Dirkos'u görüyorum. İşaret ediyorum, Zed beni görüyor, ileriye fırlıyor ve kederime rağmen sevinçten bağıriyorum.

Geldiler, kapağı kaldırıp atlıyorum. İkisinin de yüzünde ciddi bir ifade var. Soruyorum:

"Ee, saraydan kaçtığımı biliyorlar mı?"

"Bundan söz eden kimse yoktu," diyor Dirkos, "ama Zed kötü bir haber duydu."

"Polyneikes'in cesedini götürenler," diyor Zed, "Argoslular değil Kreon ve Haimon'un bundan haberi yok."

"Öyleyse onun cenaze merasimini Kreon yapacak. Bu onu onurlandıracak bir davranış."

Cevap vermiyorlar ve tavırlarından Kreon'un yapacağı şeyin bu olmadığını anlıyorum.

Yüreğim sıkışıyor: "Ne yani, ne yapmak istiyor?"

Dirkos cevap veriyor:

"Polyneikes'in cesedini çürümeye bırakmak, şehrin dışında, mezarsız."

"Buna hakkı yok!"

"Ferman çıkmış. Zed duymuş."

"Ferman ha! Ne diyor?"

"Polyneikes haindir, cenaze merasimine hakkı yoktur. Onu gömmeye kalkışan olursa ölüme mahkûm edilecektir. Cesedin yanında bir muhafız alayı var."

"Cesedi... Çürüyecek ha! Buna asla izin vermeyeceğim!.. İsmene de öyle."

"Sakin ol Antigone," diye yalvarıyor Dirkos.

"Hayır, sakin olmayacağım. Artık sakin olmak istemiyorum. Bir daha asla!"

Kapıya koşuyorum, Dirkos beni tutmaya çalışıyor:

"Hiçbir şey yapamazsın. İsmene de öyle. Güçlü olan Kreon. O kral."

"Benim kralım değil. Asla! Bırak gideyim Dirkos."

Giysilerime asılıyor. Elinden kurtuluyorum ve koşmaya başlıyorum, Zed yanı başımda koşuyor. "Ferman nerelerde okunuyor?"

"Kavşaklarda, nöbetçiler var ve insanlara vuruyorlar."

Öfkeden kendimi kaybetmiş haldeyim. İçimden bir ses şöyle diyor hatta: Nihayet, kendimi kaybettim! Artık koşmamam lazım, nefesimin kesilmemesi için yürümem lazım. Hızlı hızlı yürümem, başka türlü gelmez elimden ama artık koşmamam, deliye dönmem lazım. Ben deli değilim, Thebai'de deli olan erkekler ve o akli başında Kreon, uygun zamanı kollayan Kreon hepsinden daha deli. Biz kadınlar, kardeşimizin hayvanlara terk edilen, başında askerlerin nöbet tuttuğu cesedinin çürümeye bırakılmasına razı olacağız ha! Asla!

Yürüyorum, çok hızlı yürüyorum, kendi kendime konuşuyorum, Dört Zanaat kavşağına yaklaşıyoruz, geldiğimiz sokağın ağzı bir nöbetçi tarafından tutulmuş durumda, mızrağıyla beni durdurmak istiyor. Elinden kaçıyorum ve Klios'un öğrettiği gibi elimin içiyle sert bir darbe indirerek mızrağını düşürüyor ve Zed'le birlikte kavşağa dalıyorum.

Çok sayıda çocuk peşimizden geliyor, Vasko'nun yumurcıkları burada! Korkunç bir sessizliğin ortasında fermanı okuyan tellalin etrafında üç nöbetçi duruyor. Polyneikes'in cesedinin mezarsız çürüyeceğini duyurduğunda çığlığımı zaptedemiyorum. Bedenimden fişkırان kızgınlık, öfke; şehrin benim ve bütün kadınların üzerine

çökerttiği o muazzam acı, saçmalık ve haksızlık yüküyle birlikte dosdoğru şehrin suratına çarpacak. Evet, ben Antigone, kör kralın dilencisi, vatanıma isyan ettiğimi beyan ediyorum; Thebai'ye, onun erkek kanunlarına, aptalca savaşlarına ve kibirle ölüme tapınmasına kesin olarak isyan ediyorum.

Aniden gözüm açılıyor, hayatımın gerçek anlamının bu olduğunu görüyorum. Oidipus'un peşinden gitmemim sebebi ona öğretmekti –bilmediğim şeyi, Kreon'un bu son cürümü olmasa düşünmeye asla cüret edemeyeceğim şeyi–, evet ben, onun zavallı Antigone'si, neyse o olmasını öğretmek için peşinden gittim onun.

Tellalın okuduklarına katlanamıyorum artık, yerden avuçladığım çamuru bağırarak üzerine fırlatıyorum:

"Kimse... yaşayan hiç kimse ölümlerin kralı değildir. Kimsenin onların cesetlerine hakaret etmeye hakkı yoktur."

Pek çok kadın ve çocuk da benimle birlikte çamur atıyor. Polyneikes'in şerefini lekelemek isteyen iğrenç papirüse doğru atıyorum, gözlerimi yakıyor. Kalabalık beni öne çıkarıyor, itilip kakılan nöbetçiler ve tellal kaçıyor. Zed fermanı ele geçiriyor, alıp yırtıyorum onu, sonra ateş getiriyorlar ve Kreon'un utanç verici karamamesi kalabalığın bir ağızdan tasvibi ve çılgınlıkları arasında yanıyor.

Mutsuzluğumun içinde mutluyum, fermanın küllerinin üstünde vahşice tepiniyorum.

Zed ellerimi tutuyor:

"Başımıza geç, Vasko'nun yerini al, Haimon'un dönmesini beklerken kralın askerlerine saldıralım."

Sözleri, yüzüme çarpılan buz gibi bir su misali ayıltıyor beni.

"Hayır", sadece hayır diyorum. Polyneikes'i gömmek, sonra da bu ölüm şehri sonsuza kadar terk etmek istiyorum.

Zed bu hayrı işitiyor, yüzü soluyor, son umutları da çöktü. Titrek, ince bir sesle, mutsuz bir çocuk sesiyle şöyle diyor:

"Bizi bırakma. Bir tek sen kaldın."

Ama bütün vücudum hayır diyor, onu itiyorum, koşarak kalabalığın arasından geçiyor ve İsmene'nin evine giden sokağa sapıyorum.

Dirkos'un nefesi tükenmiş bir halde bana seslendiğini duyuyo-

rum ama cevap vermiyorum. Zed yanı başımda koşuyor ve nefes nefese haykırıyorum ona ya da bütün dünyaya:

"Hayır, Thebai bitti, bitti! Bir daha asla!"

Deli gibi koşuyorum, farkındayım. İsmene'yi görmek istiyorum, sadece onu. Zed, Vasko'nun küçük çetesiyle beraber, ağlayarak izliyor beni, eğer istersem benim için ölüme kadar savaşıacak olan vefalı yumurcıklar.

Bunu istemiyorum, ağabeyimizin huzura kavuşması ve onuru için İsmene'yle beraber tek başıma mücadele etmek istiyorum. Uzaktan Dirkos'un bağırdığını işitiyorum:

"Kendini koru Antigone!"

Kendimi korumak istemiyorum, Polyneikes'i gömmek istiyorum, o kadar. Rahmim, yüreğim, cinsiyetim yüzünden; ve Thebai'ye ve iğrenç kanunlarına kesinlikle hayır diyorum. İstedğim bu, tek başıma verdiğim karar bu, öfkenin içimde köpürttüğü tüm gücümle arzu ettiğim bu.

İsmene'nin evine varıyorum, kapıyı vurmama kalmadan açıyor. Beni bekliyormuş, ne mutluluk! Kavşaktan gelen gürültüleri işitmiş. Konuşabilecek halde değilim, koşmaktan ve heyecandan nefes nefeseyim, bağırın o oluyor:

"Sen miydin?"

Başım la evet diyorum, yüzüne yayılan sevinci görüyorum, aynen benim de hissettiğim gibi muazzam bir sevinç. Haykırıyor:

"Buna cüret ettin ha!"

"Fermanı yırttım, yaktım!"

Sevinçten bağırıyor, beni güçlü kollarına alıyor:

"Yaptın, bunu yaptın!"

"Biz yaptık zira hep seni düşündüm, istediğim tek bir şey vardı, seni görmek, seninle konuşmak, beraberce Polyneikes'i gömmek."

Benimle beraber Zed'i ve çocukları da bahçeye aldı. Kapıyı kapatıyor ve şöyle diyor:

"Siz çocuklar, şehre dağılın ve gördüğünüz herkese Antigone'nin kaçtığını ve Argos'a gittiğini söyleyin. Çabuk, koşun! Sen Zed, her yere dağılmalarını sağla, sonra da hemen buraya dön."

Benim gibi o da öfkeden köpürüyor:

"Kreon bizi aldattı, daha da kötüsü kendi oğlunu aldattı. Polyneikes'in cesedini akbabalara terk etmek ha! Böyle alçaklık görül-müş mü! Keşke Eteokles bilseydi!"

Birden bağırma, yumruklarını sıkma, tepinmeye başlıyor ve kasılmış ağzından çıkan tek kelime şu oluyor: "İntikam!"

Onu kucaklıyorum, dudaklarındaki köpükleri, gözlerindeki yaşları siliyorum, tıpkı küçüklüğünde adaletsizliğe isyan ettiğinde yaptığım gibi. Onu sakinleştiriyorum, teselli ediyorum, yatıştırıyorum. İntikam istemiyorum, Kreon'u devirmek istemiyorum, onu seçmiş olanlar düşünsünler onunla nasıl baş edeceklerini. Biz kadınlar, kız kardeşler, sadece Polyneikes'i gömmeli ve Kreon'a hayır demeliyiz, toptan hayır. O yaşayan Thebaililerin kralı, ölülerin değil. Bunu beraberce düşünüyoruz ama İsmene olacakları benden daha iyi görüyor zira şöyle diyor:

"Kreon buna tahammül edemez... tek düşündüğü şey intikam olacak. Seni öldürecek!"

"O halde beni de öldürmesi gerekecek!" diye bağırırken büründüğü vahşi hava nasıl da hoşuma gidiyor.

Yüksek sesle düşünüyor: "Haimon bizimle olacaktır. Geri gelecek, o zamana kadar dayanmamız lazım... İki gün daha dayanmamız..."

Onun iş bilir konuşma tarzını tanıyorum, ben hiç böyle bir dil edinmedim, şimdi de edinmeyi reddediyorum.

"Dayanmak söz konusu değil İsmene, yarın, güneşin altına bırakılmış olan Polyneikes'in cesedi çürüyecek. Çürümeye başladı bile... Akbabalar ve yırtıcı hayvanlar onu paralayacak."

"Ne dehşet, ne dehşet! Bunu aklıma bile getirmek istemiyorum."

"Bekleyemeyiz, her şeyi bu gece hazırlamak ve şafakta harekete geçmek lazım."

"Nasıl? Cesedin yanında nöbetçiler var, kapılar da kapalı olacak."

"Zed surların altından geçen bütün yeraltı geçitlerini biliyor, bizi o götürecektir. Askerler kokudan dolayı cesetten uzakta olacaktır. Çok çabuk hareket edersek üstünü toprakla örtebiliriz. Bu kadarı da yeter."

Zed geri geliyor, cesedin nerede olduğunu biliyor, oraya yakın bir yeraltı geçidi var. Olay mahallini keşfe gidecek ve yakınına aletler bırakacak. Çocukların yaptığı iş etkili oldu, Kreon peşime düşmeleri için Argos yoluna süvariler göndermiş bile.

İsmene şafak vakti nöbetçilerden saklanmamıza yardımcı olacak gri giysiler seçiyor.

Zed'in dönüşünü beklerken, Polyneikes'in cesedi yanımızdaymışçasına cenaze ayininin gereklerini yerine getiriyoruz. Merasimin ardından yapılması gereken arınma banyosuna birlikte giriyoruz. İsmene vücudumun üstünde işaretleri ve hareketleri yapıyor, sıra bana geldiğinde, İsmene'nin hafif yuvarlaklaşmış güzel karnına yağı sürerken dudaklarının hafifçe büzüldüğünü fark ediyorum.

Karnına bir daha dokunuyorum hemen ve elimin altında hafif bir hareket hisseder gibi oluyorum. Ağabeylerimizin cesetlerine doğru koşarken çektiği güçlüğü, sonra bayılmalarını hatırlıyorum. Soruyorum:

"Çocuk mu bekliyorsun?"

Cevap vermiyor ama gözleri, biraz ürkekçe, evet diyor.

"Onu seviyor, onu istiyor musun?" Cevap vermesi gerekmiyor zira bütün vücudu evet diyor. Kederimize, öfkemize karışan derin bir sevinç anı yaşıyoruz. Kararımı derhal veriyorum:

"Tek başıma gideceğim, çocuğunun yaşaması lazım."

İsmene reddetmeye çalışıyor, ağlıyor, ama ikimiz de haklı olduğumu biliyoruz ve tehdit altındaki ailemizin son umudu olan o ahenkli karnı saygıyla öpüyorum.

Artık söze gerek yok, İsmene ertesi gün şafak vakti neredeyse görünmez olmamı sağlayacak gri elbiseyi giydiriyor bana.

Gece oluyor yavaş yavaş, Zed geri geliyor, tasarladığımız işi yapmak mümkün, olay mahallini incelemiş ve her şeyi hazırlamış.

Üçümüz birlikte sessizce yemek yiyoruz, belki de son yemeğimizi. İsmene, ertesi gün gücüm yerinde olsun diye yemem için ısrar ediyor. Dediğini yapıyorum ama çoktandır tanıdığım bir arzuyu da duyuyorum içimde: sindirilen ve vücuttan atılan besinlerin dünyasından çıkmak, sadece berrak su, ışık ve havanın saydamlığı olmak. Diotime, cazip bir hata dediği şeye direnmemi söylemişti. Di-

rendim ama bu ölüm arzusu hâlâ içimde ve sadece bir çocuk, İsmene'nin sahip olacağı gibi küçük bir çocuk unutturabilir bunu bana.

Yola çıkma zamanı geldi, İsmene'ye yanına döneceğime dair söz veriyorum, bildiği çok emin bir gizlenme yeri var, ama oraya varamadan Kreon'un adanları tarafından tutuklanacağımı biliyorum. Polyneikes'in yüzünü örtüp koruyacak gümüş bir mask veriyor bana. Eteokles için yaptırdığının tıpatıp aynısı, demek ikisinin aynı zamanda öleceğini çok önceden öngörmüştü.

Zed beni bahçelerden geçirerek şehirden çıkarıyor, yerini Vasko'nun belirlediği ağaçlı bir yolu izleyerek bahçeleri ayıran duvarları aşılıyor. Çok karışık yollardan ve merdivenlerden geçip yeraltı şehrine iniyoruz, her dönemeçte ısıklarıyla bize sık sık yön gösteren nöbetçi bir oğlan çocuğuyla karşılaşılıyor.

Zed eski bir mezarlıktan geçeceğimizi söyleyip beni uyarıyor. Yazıtlarla kaplı iri taşlar var yerlerde ama özellikle taşların üzerine konmuş veya altında ezilmiş, oraya buraya dağılmış kollar ve bacıklar, sırttan kafalar var. Bu kafalar beni huzursuz ediyor, bize ve gözüpek teşebbüsümüze gülüyor olmasınlar? Kısa süre sonra Polyneikes'in kutsal bedeni de bir iskelet olacak ve o ihtişamlı yüzünden geriye sadece bu sırtış kalacak.

Oidipus'un bazen hiç durmamacasına gülmesinin nedeni belki de buydu, nedenini anlamasam da beni korkutmazdı gülüşü ve hemen her zaman ona katılmayı başarırdım, sırf gülmenin keyfini çıkarmak için.

Zed yeraltı geçidine girmeden önce duruyor, ona soruyorum:

"Dadım bana güleç Antigone derdi, sizlerle birlikteyken de öyle miyim az da olsa?"

Cevap hemen geliyor: "Bizimle birlikteyken Antigone, daima ya gülümsüyorsun ya da gülüyorsun."

Cevabı içimi rahatlatıyor, bu arada surun altındaki tünelde gülekle ilerliyoruz, eğim çok dik, hava da çok ağır. Küçük bir koruya çıkıyoruz, Eteokles sitenin çevresini açarken buraya dokunmamış zira eskiden Polyneikes'le birlikte oynamaya veya avlanmaya gelirdi.

Korunun sınırına vardığımızda hava kapkara, etraf Polyneikes'

in cesedini toprakla örtemeyeceğimiz kadar karanlık, biz de hafif bir engebenin arkasına sığınıyoruz. Zed buraya iki kürek ile bir heybe bırakmış. Şafağın ilk ışıklarıyla beraber buradan yola çıkacağız. Yere uzandım, bekleyiş çok uzun geliyor, arkama dönüyorum ve muazzam ve tehditkâr bir yarı andıran Thebai surlarını görüyorum. Zed kafamdaki kara bulutları dağıtıyor, bana kukuletalı kül rengi bir cüppe veriyor, diğerini de kendi giyiyor.

"Cesede yaklaştığımızda birbirimizin yüzüne ıslak bir bez parçası bağlayacağız."

"Neden?"

"Koku yüzünden."

Polyneikes'in çürümekte olan cesedinin kokacağını unutmuşum, şimdiden burnuma gelir gibi oluyor.

Zed cesedin bulunduğu yönü işaret ediyor, nöbetçilerin rüzgârdan korunmuş ateşini ve kamp yerini gösteriyor; sadece biri ayakta.

"Birazdan oraya gitmemiz lazım, beni izle, çok hızlı değil, nefesini tut. Maskı yüzüne koy ve ayini çabucak tamamla, sonra küreğini alıp yardımına gel."

Ayağa kalkıyor, kulağıma fısıldıyor:

"Koşarken eğil."

Koşuyorum, önce çok hızlı, sonra nefes alıp verişim daha bir sakinleşiyor. Zed duruyor, tüyler ürpertici şeyin yakınında olduğumuzu seziyorum, henüz seçemiyorum onu. Zed yüzümü bezle sıkıca örtüyor, ben de onunkini örtüyorum, dayanılmaz çürüme kokusunu sadece bir an duydum. Hâlâ neredeyse zifiri olan karanlıkta, Polyneikes'in çıplak bedenini görmekten çok seziyorum; yere bırakılmış, üstünde küçük bir kumaş parçası bile yok. Demek onu buraya atıverdiler, saygısızca, böcekler bile gelip kemirebilsin diye. İsmene, Eteokles ve ana babamız adına, gümüş maskı bir zamanlar onca gururlu olan ama hatları daha şimdiden silikleşmeye başlayan yüzüne koyuyorum büyük bir saygı ve ululamayla. Eğer kuşlar saldırmadıysa, yüzü gibi gözleri de korunmuş olacak böylece.

Zed ayaklarını ve bacaklarını toprakla örtüyor. Öbür küreği alıyorum ve Polyneikes'in omuzlarının ve kalbinin üstüne toprak atıyorum. Yanımda bir şey hırlıyor, bir köpek, Zed küreğiyle vurarak

kovuyor onu. Ağzında bir şey taşıyarak kaçıyor, kardeşimin elini koparmış. Bu murdar ağızda Polyneikes'in etinden bir parça olduğunu düşünerek inliyorum. Ama Zed yüzünü örten bezin altından fısıldıyor:

"Çabuk, çabuk, durma."

Haklı, ölünün üstüne kürek kürek toprak atıyorum, birden kanlı elin kalan parçasını görüyorum. Bu kadarı fazla, elbisemden bir parça yırtıp kesik eli sarıyorum. Zed şöyle diyor:

"Devam et."

Küreği tekrar alıyorum, cinsel organını, karnını örtüyorum. Kısa sürede bütün bedeni ince bir toprak tabakasıyla kaplandı. Bir tek başı kaldı, yapamıyorum, Zed yapıyor, gayet müşfik ve saygılı bir tavırla maskı ve başı olduğu gibi örtüyor, bu arada ben son ayın hareketlerini yapıyorum.

Güneş birazdan doğacak ve pusu delecek, Zed nöbetçilerin ateşi canlandırmakta olduklarını işaret ediyor.

"Devriye gezme saati geldi, tüymemiz lazım. Küreğini al, izlelimizi sile sile arkandan geleceğim."

Gökyüzü aydınlanmaya başlıyor, Polyneikes'in çıplak bedeninin olduğu yerde artık sadece iri, boz bir şekil var, buradaki zeminin rengi olan kumlu toprak renginde. Bana yatışmış, huzur bulmuş gibi görünen ve Polyneikes'in yeni hayatına geçmesini sağlayacak bir şekil.

Gitmek lazım, niçin? Zed yüzünden, onun yürekliliği, sadakati yüzünden. Koşuyorum, sonra, bana söylediği gibi tepeciği aşmak için sürünüyorum. Biri beni takip ediyormuş gibime geliyor, ama kimse yok, beni takip eden koku. Tepeciğin öbür tarafına vardığımda, cüppemi ve ağızımı, burnumu örten bezi çıkarıyorum, ama koku hâlâ etrafımda sanki, yoksa ağabeyimin bedeninin çürümesi bundan böyle bütün hayata damgasını mı vuracak? Zed sürünerek peşimden geliyor, o da cüppesini ve yüzündeki bezi çıkarmış, çok solgun, ben de öyle olmalıyım, ikimiz de kusmak istiyoruz ve yan yana durup tekrar nefes almaya çalışıyoruz.

Zed bizi koruyan küçük kumulda rüzgârın oluşturduğu bir çeşit doğal mazgala kadar kayıyor. Şöyle diyor:

"Uyanıyorlar, gelme, ben sana söyleyeceğim."

Yerimden kıvıldamasam iyi olur ama neler olduğunu görmem lazım, yanına sokuluyorum. Gün doğuyor, nöbetçilerin kamp yerinde devriye gezme vakti geldi, içlerinden biri gidecek olanın yüzüne bir bez parçası bağlıyor.

"Cesedin üstünün örtüldüğünü gördüğünde diğerlerini çağıracak," diyor Zed, "şimdi gitmemiz lazım. Sürünerek."

Devriye gezen acele etmeksizin yürümeye koyuluyor, kokudan uzak durmak için etrafından dolanıyor. Birden koşmaya başladığını görüyoruz, bir şey gördü, duruyor ve diğerlerine haber vermek için bağıyor.

Üst baş dağınık halde ayağa fırlıyor hepsi, birbirlerinin yüzünü bez parçalarıyla örtüyorlar, bu halleriyle ürkütücü ve gülünçler ama kokunun, Polyneikes'in çürüyen bedeninden duyulan korkunun hâkimiyeti altındalar, aynen bizim gibi.

"Gel çabuk," diye yalvarıyor Zed.

Gitmek, kutsal olana saygısızlık edilen bu menfur mekânı terk etmek isterdim ama Polyneikes'in yerdeki yarım yamalak örtülü bedeninin karanlık, neredeyse şimdiden çökmüş şeklinden büyülenmiş haldeyim. Gökyüzünde, tam tepemizde büyük bir kuş süzülüyor. Zed'e fısıldıyorum:

"Önce sen git, kürekleri al, arkandan yetişirim."

Sesimin sıkıntılı tonu onu endişelendiriyor:

"Sensiz gitmem. Çabuk ol, bizi görecekler."

Gidemem, şimdi olmaz, neler olacağını görmek zorundayım. Sessizliğim karşısında Zed kesin bir dille şöyle diyor:

"O halde ben de seninle kalıyorum!"

Öfkeye kapılıyorum, alçak bir sesle bağıyorum ona:

"Derhal git, yoksa ayağa kalkar ve onlara suçlunun ben olduğumu söylerim."

Zed söylediğimi yapmazsa ayağa kalkacağımı anlıyor, zaten Kreon'a ve muhafızlarına güpegündüz meydan okumak için şiddetli bir arzu duyuyorum içimde. Dudakları sevgi ve acıyla büzülüyor, ağlamaklı bir sesle şöyle diyor:

"Seni yeraltı geçidinde bekliyorum."

Sürünerek uzaklaştığını duyuyorum, bu içimi rahatlatıyor ama beklediği küçük işareti yapmak için arkamı dönmüyorum. Ayinleri yaptık, gitmeliydim, gidip İsmene'yi bulmalıydım, içimi kemiren bir endişe var ve beni kalmaya zorluyor. Susuzluktan dilim damağıma yapışmış, Zed'in yanımda bıraktığı küçük tulumu boşaltıyorum. Gayri ihtiyari gözlerimi yukarı çeviriyorum, gökyüzünde demin gördüğüm büyük kuşu görüyorum, bir akbaba, fermanının alçakça icrasını yukarılardan denetleyen leşçi Kreon bu. Aniden Polyneikes'in bedenine doğru dalışa geçiyor, kanat çırpışı cesedi kısmen açıkta bırakıyor. Üzerine konuyor, iğrenç boynu gevşiyor ve gagasıyla cesetten bir şey koparmaya uğraşiyor.

Aklımdan hiçbir düşünce geçmiyor, kuşkusuz olmasını beklediğim şeyden öylesine dehşete kapılmış haldeyim ki. İçimden çok uzun bir çığlık kopuyor ve şafak vaktinin bu sessiz anını deliyor. Akbaba hâlâ cesedin üzerinde ama huzursuzlaşıp cesedi gagalamaktan vazgeçiyor.

Gökyüzünde yaklaşmakta olan başka kuşlar var, ayağa kalkıyorum, kör bir dürtü yerimden fırlamaya zorluyor beni, son bir bilinç kırıntısı emrediyor, yüzünü ört, cüppeni giy. Giyiyorum, koşmak için ağzımı açıyorum, öne atılıyorum.

Askerler çığlığımı duydular, beni görüyorlar, beni yakalayacaklar ama önce ben akbabayı kovmuş olacağım. Koşuyorum, yerden bir taş alıyorum, leşçiye fırlatıyorum, isabet ettiremiyorum ve büyük bir kanat gürültüsüyle havalanıyor.

Hayvanları kovmak, tek düşündüğüm bu ve nefesimi kontrol etmeye çalışarak felaketin yaşandığı yere doğru koşuyorum.

Nöbetçiler de bağılıyor ve koşuyor ama onlardan önce varacağım, yerden bir taş daha alıyorum, köpekler için ve içlerinden en kötüsü, Kreon için.

Cesedin yanındayım, bakmaya cesaretim yok zira üzerini örttüğümüz toprağın altında, çürümenin etkisiyle kımıldıyormuş gibime geliyor. Etrafında bir köpek dolanıyor, taşımı atıyorum üzerine ve iğrenç bir çığlıkla kaçıyor.

Mask hâlâ ağabeyimin yüzünü örtüyor. Akbabanın açtığı yarının üstüne biraz toprak atıyor, sonra kaçıyorum, kokudan uzaklaş-

mak için rüzgârın aksi yönünde ilerliyorum. Biraz ileride, bağladığı bezin altında yüzü kıpkırmızı ve patlamak üzereymiş gibi görünen bir nöbetçi bana doğru koşuyor. Elinde bir mızrak parlıyor. Kesik kesik nefesi, yüzündeki bezin altında müthiş bir gürültü çıkarıyor. Beni öldürecek, yaşamaktan öylesine utanç içinde, öylesine yorulmuş olan Antigone'nin sonu. Ancak, bir şey eğiliyor, yerden toprak ve çakıtaşları alıp adamın suratına fırlatıyor. Adam sendeliyor ve koca cüssesiyle üzerime düşecek gibi oluyor. Gözlerine kum kaçtı, göremiyor, ona yardım etmeyi isterdim ama tek yapabildiğim gülünç deri zırhını yumruklayıp bağırarak:

"Akbabalar, akbabalar, buna kimsenin hakkı yok!"

Başına geleni anlamıyor, acınacak bir halde gözlerini ovuşturken, "Emirler böyle!" diye geveliyor.

Komutan diğer nöbetçilerle birlikte geliyor, kıpkırmızı ve ter içindeler, yüzlerinden henüz çıkarmadıkları bez parçalarıyla iri ve sakar hayvanlara benziyorlar.

Kokudan uzaklaşmak için hâlâ rüzgârın aksi yönünde ilerliyorum, kaçmak istemediğimi görünce şaşkın ve öfkeli bir halde peşime takılıyorlar. Onlara bağıyorum: "Ben Antigone'yim, Polyneikes benim ağabeyim. Kimsenin hakkı yok buna... Kreon ölülerin kralı değil! Hakkı yok."

Diğerlerinden daha yaşlı ve daha toplu olan komutanları omuz silkiyor: "Hak mı..?"

Bağıyorum: "Öldürün beni, ne bekliyorsunuz?"

Cevap veriyor: "Seni öldürmeyeceğiz, delisin sen!"

Yırtık elbisem, dağınık saçlarım, ellerimin arasında sıkıp büküğüm kukuletalı cüppem, haykıran sesimle, onlara aklını kaçırmış gibi görünüyor olmalıyım, belki de öyleyim.

Elimle yüzümü siliyorum, cüppe beni terletti ve içimin derinliklerinden gelen bir salya akıyor ağzımdan, bana bakan bu adamların önünde tükürmek zorundayım.

Bedenini toprakla örtmekle, Polyneikes'in cenazesine saygımızı gösterdik ama cesedi için zaruri bir merasim daha var: veda, ağıtçı kadınların ağıtları ve acı feryatları. Yalvarıyorum: "Öldürün beni, tutuklayın beni, ama önce bırakın da ağıtçı kadınlar gibi figan

edeğim, gözyaşı dökeyim, bütün insanların buna hakkı vardır."

Ne yapacaklarını bilemeden karşımda duruyorlar, kıpkırmızı ve terliler, başlarına gelene şaşırıp kalmış haldeler, ölünün kokusu buraya kadar gelmediğinden onlar da benim gibi yüzlerindeki bezleri çıkarıyorlar.

İçlerinden birini, geniş omuzlu olanı tanıyorum, İliisa'nın oğlu. Sıcaktan öyle bunalmış ki memnun bir edayla tükürüyor, bu da beni sinirden güldürüyor. Biraz mahcup oluyor ama eliyle ağzını silerken gülümsemeden edemiyor.

Onu birden etrafımı sarıyor, Kreon'un emirlerini ihlal etmemden dehşete kapılmış, gazabının kendilerine yönelik sonuçlarından ürkmüş bir halde. Aniden ortaya çıkmama şaşırıldılar, ama rahatlandılar da, zira suçlu ellerinde.

Yukarıda, akbabalar gökyüzünde dönüp duruyor hâlâ ama mevcudiyetimiz onları korkutuyor ve çürümüş et ziyafetlerine girişmelerini engelliyor. Kral Kreon da aramızda mevcut, acımasızca bizi seyreden Thebai'nin yüksek, beyaz surlarının içinde.

Tamamen kendimi kaybetmiş, öfkeden kendimden geçmiş bir halde, yırtık elbisemle, gözyaşlarından ve terden ıslanmış yüzümle, ne yapacaklarını bilmeden beni seyreden bu kanlı canlı adamların bakışlarının, düşüncelerinin odağındayım.

Sahnenin kasvetli saçmalığı beni boğuyor, zaptedemediğim o isterik gülüşün tekrar başlamasına neden oluyor. Bu gülüş nöbetçilerinin komutanını ürkütüyor, adam "Ama... ama..." diye bağıyor, ağzından başka bir söz çıkmıyor bir türlü.

Polyneikes'in acınası cenaze merasiminde ağıtçı kadınların feratlarının eksik olduğunu hatırlıyorum yeniden. Ağabeyim için ben ağıt yakamaz mıyım; bu-basit, kendi halinde adamlar, ölümle burun buruna gelmeye alışkın bu savaşçı erkekler ağabeyime ağıt yakma arzumu anlayamazlar mı?

Kendimi yere atıyorum, kollarımla onbaşının dizlerine sarılıyorum, yakarıyorum: "Yiğidim, ağabeyim Polyneikes ağıtçı kadınların figanlarını hak ediyor. Bırak yapayım!"

Onbaşı kurtulmaya çalışıyor ama dizlerini sıkı sıkı tutuyor ve bağıyorum: "Buradaki tek kadın benim, gözyaşı merasimini yap-

ma hakkını tanı bana."

Omuzlarımdan tutuyor, beni ayağa kalkmaya zorluyor, kır düşmüş saçlarını ve kan hücum etmiş iri yüzünü görüyorum karşımda. Şaşkın bir halde bakışlarıyla ötekilerin fikrini soruyor, gözlerinden sessiz bir tasdik okuyor belki de. Dudakları titriyor, fısıldıyor: "Elini çabuk tut, sonra seni krala yollayacağım."

Beni bırakıyor, dönmeye başlıyorum, yollarda kadınlar ağıtçılara katılmamı istediklerinde defalarca yaptığım gibi. Önce yavaşça dönüyorum, askerlerin koca yüzlerinin etrafımda geçit yaptığını görüyorum. Onları görüyorum, hâlâ görüyorum onları, özellikle onbaşının kızarmış ve acıma dolu yüzünü. Sonra hiçbir şey görmez oluyor ve sevdikleri ölümlü bedenlere ağlayan kadınların kalabalık topluluğu ortasında yalnız kalıyorum.

Elveda aziz kardeşim, pek az şey yapabildiğim aziz beden.

*Elveda güneş gibi parlak ruh, hataya ve kıyıma doymak
bilmeyen süvari,*

Elveda büyük vahşi hayvan, git bul karanlık ikizini.

Dönmeyi kesiyorum, nerede olduğumu bilmiyorum, tek yapabildiğim olduğum yerde tepinmek ve devasa kadınlar meclisi adına tek başıma ağlamak ve inlemek. Gittikçe keskinleşen çılgınlıklar atıyorum onlara doğru, silahlarıyla kalkanlarına düzenli aralıklarla vurarak bu kırılğan red çılgınlıklarını destekleyen erkekler olduğu için belki de. Bu madeni ses coşturuyor beni, tekrar dönmeye başlıyorum, daha kuvvetli bağıriyorum, ayaklarımı deli gibi toprağa vurarak düşene kadar. Yerde yuvarlanıyorum, kollarımı bacaklarımı dört bir yana açıyorum, var olmanın sevincine dair olağanüstü inancımı, ağabeylerimin tatmış olduğu ve onlarla hâlâ paylaştığım var olmuş olmanın mutluluğuna dair olağanüstü inancımı –Kreon'a rağmen, her şeye rağmen– haykırarak.

Durduğumda etrafta büyük bir sessizlik var, rüya görmüyorum, rüya görmedim, gerçekten de etrafımda, bana bakan ve bir anlığına acımı paylaşmış olan on adamın ayakları, bacakları, silahları var.

Kalkmaya çalışıyorum ama sadece sürünebiliyorum, bana yar-

dim edilmesini de istemiyorum zira mutlaka yalnız olmalıyım. Tükürmeli, kusmalı ve vücudumda kopan gürültüleri zaptetmekten vazgeçmeliyim.

Çok uzaktan, başka bir dünyadan, onbaşının hırıltılı sesini işitiyorum, "Uzaklaşalım, arkanızı dönün. Kaçamaz," diyor.

Üstümde bakışlarının ağırlığı yok artık, böylece sefil maceranın dibine varmış olarak, vücudumu inlemesi ve her yoldan boşalması için serbest bırakabiliyorum. Biraz güç topladığımda ağlıyorum, İsmene ile Zed'in benimle olmadıklarına, bunu tek başına, pislik içinde ve neredeyse Polyneikes'in çürümesini paylaşarak yaşayabildiğime memnunum. Ayağa kalkmayı başarıyorum ve tıpkı bir hayvan gibi dışkılarımın üzerine toprak atıyorum.

Kötü kokuyorum ve bu halimle nöbetçilerin, yaptıklarımı işitmiş olan adamların karşısına çıkmaya cesaret edemiyorum. Yalvarıyorum: "Su, biraz su..."

Yaşlı onbaşı miğferinin içinde bana su getiriyor, gülmüyor, konuşmuyor, bakışlarını hafifçe öteye çevirmiş. Suyu içiyorum, elimden geldiğince temizleniyorum, neyse ki elbisemi fazla kirletmemişim.

Nöbetçiler tekrar bir araya toplandılar, bir an merhamet duyduklar ama şimdi korkuyor ve ne yapacaklarını bilemiyorlar. Onlara yaklaşıyorum: "Madem beni öldürmek istemiyorsunuz, esir alınmanız ve kralı derhal uyarmanız lazım."

Onbaşı tereddüt ediyor, bir suçluyla konuşmaya hakkı olup olmadığını düşünüyor:

"Onu nasıl uyaracağız?"

"Bir haberci yolla, içinizden en hızlı olanını. Krala bir kadının Polyneikes'i gömmeye kalkıştığını, bir şey yapamadan onu yakaladığınızı ve esirinizi ona göndereceğinizi söylesin."

"Ya sen?"

"Ellerimi bağlat, sonra da beni Thebai'ye götürecekt adamlardan birine bağla, orada kral beni ölüme mahkûm edecek."

Ellerimi ona uzatıyorum: "Çabuk ol!" Sonra asıl kaygımı söylemeden edemiyorum: "Köpekleri... akbabaları, onları kovmalarını sağla. Söz veriyor musun?"

Söz veriyor, İlişsa'nın oğluna ellerimi bağlatıyor, sonra beni ona bağlıyor. Adamlarından biri, silahsız ve zırhsız, koşarak Thebai'ye doğru yola çıktı bile.

İssos beni götürüyor. Sıcak basıyor, terliyorum, ağıt yakarken zincirden boşanan vücudum ısıraplar içinde. Sendeleyerek yürüyorum, İssos arkamda. Yırtılmış elbisemle yarı çıplağım, terin ensemde ve vücudumdan aktığını görüyor, kokusunu hissediyor. Buna daha fazla dayanamıyorum, duruyorum, bana çarpıyor, rica ediyorum:

"Önden git."

Reddediyor, ısrar ediyorum:

"Benim yerimde karın olsaydı, o da senden aynı şeyi isterdi."

"Asla senin yerinde olmayacak o."

Reddedtiğini zannediyorum, ama öyle değil, öne geçiyor. Geniş sırtı beni koruyor ve şehrin kör edici surlarını görmüyorum artık.

Güneş gökyüzünde yükseldi, yüzümü alev alev yakıyor, toprak da ayaklarımı yakıyor zira ağıtçı kadınların ayinini yaparken sandaletlerimi kaybettim. Sıcaktan, acıdan bunalıyorum, sendeliyorum ve külçe gibi yığılıyorum. İssos ürküyor, burada, her şeyden uzakta geberip gitmemden korkuyor. O zaman ortada suçlu filan kalmaz. Yardım istemeye gitse kaçabilirim, zira, belki de numara yapıyorumdur. Üzerime eğiliyor, beni sarsıyor, bütün endişeli düşüncelerinin bakışında belirmediğini görüyorum. Ona yardım etmeyi isterdim ama ne ayağa kalkmaya ne de tek bir söz etmeye mecalim var. Her şeyden önce susadığımı anlıyor, onbaşı ona bu sebeple bir su tulumu verdi. Diz çöküyor ve suyu usulca ağzıma döküyor. Canlanıyor ve nihayet oturabiliyorum. Bu iriyarı bedenden beklenmeyecek yumuşak hareketlerle başımı ve yüzümü ıslatıyor ve biraz daha su içiriyor. Kızgın toprakta yalınayak yürüdüğümü fark ediyor, elbisemden iki parça daha yırtıyorum, becerikli hareketlerle bunları ayaklarıma sarıyor.

Kuzey kapısına ve Polyneikes'in, yenilmektense, kardeşini kendisiyle birlikte ölüme sürüklediği kuleye yaklaşıyoruz. Titriyorum,

İssos bana tekrar su içiriyor ve tulumda kalanı bitirirken şöyle diyor:

"Ağabeylerin, Antigone, şimdi bizden daha huzurlular, artık hayatlarını savunmak zorunda değiller."

Ben hayatımı hâlâ savunmak istiyor muyum acaba? Cevap bütün vücudumdan, içimde güç namına ne kaldıysa ondan geliyor: Evet, özgürlüğümden Kreon'a zerre kadar taviz vermeden hayatımı savunacağım.

Kapıya varıyoruz ve bir kez daha kendimi, bağlı ellerime, kirli ve yırtık elbiseme ve kumaş parçaları sarılmış ayaklarıma şaşkınlıkla bakan askerlerin karşısında buluyorum. Beni bekleyen Zed orada, fısıldıyor: "Yaralı değilsin ya?" Başımın hayır işareti yapıp ona şöyle diyorum:

"İsmene'nin evine koş ve bana bir elbise ile sandaletler getir. O sakın gelmesin."

Nöbetçi subay beni görünce taş kesiliyor, Haimon'un bir dostu, ona beslediği dostlukla Kreon'un içine saldırdığı korku arasında bocalıyor. Thebai'ye geri döndüğümde beri herkesi böyle tedirgin edip duruyorum. Subay benimle konuşmaktan kaçınmak için beni nöbetçi karakoluna sokuyor, bir sıra getiriyorlar. Orada yatabilirim, İssos yere oturuyor. Bacaklarımı keyifle uzatırken Kreon'un bana ne diyeceğini merak ediyorum. Akıntıya kapılmışçasına sürüklenmişimi hissediyorum, çok hızlı sürüklendiğimi...

Uyanıyorum, zira bir kadın hafif kokulu, nemli bir bezle yüzümü siliyor, bu kokuyu tanıyorum, İsmene'nin kokusu.

Kadın Nalia, bütün vücudumu tatlı tatlı serinletmeye devam ediyor. Birden korkuya kapılıyorum:

"İssos nerede?"

"Ona sıranın altına yatmasını söyledim, seni göremez, uyuyor."

Yırtılmış elbisemi çıkarıyor.

"Senin gibi güzel ve çocuk doğurmak için yaratılmış bir kızı ne hale koymuşlar. Zavallı ayacıklarını da öyle. Ayaklarına yağ süreceğim, sana güzel sandaletler giydireceğim. Ölmemelisin, şu ihti-

yar Kreon'a kafa tutma, onunla iyi geçinmek lazım."

"İyi geçinmek mi! Kreon'la aramda akbaba var."

"Akbaba mı, ne akbabası?"

"Polyneikes'in cansız bedenini parçalayan, kovduğum akbaba."

Ayaklarımı ovuyor ve "Akbaba... akbaba..." diye tekrarlayarak ağlıyor.

Bana bir elbise giydiriyor, başımı ve omuzlarımı İsmene'nin gönderdiği beyaz, şahane bir eşarpla örtüyor. Bu bana İokaste'nin çok sevdiği o eşarbu hatırlatıyor. Kendini astığı eşarbu. İsmene... acaba İsmene böylece ne pahasına olursa olsun özgür kalmanın yolunu mu sunmak istedi bana?

Nöbetçi subay içeri giriyor, kral mahkemeye çıkarılmam için emir göndermiş. İssos ayağa kalkıyor, beni temiz bir elbiseyle ve İsmene'nin beyaz eşarbuyla görünce şaşırıyor. Subay hemen yola çıkması için sıkıştırıyor onu, rahatsız edici varlığımdan bir an önce kurtulmayı arzu ediyor.

Silahlar kuşanmış on beş asker önümüzden gidecek, bir o kadarı da bizi izleyecek. Subay, İssos'a şöyle diyor:

"Tutuklu kaçacak olursa, hayatın beş para etmez."

Araya giriyorum: "Kaçmak istemiyorum, yargılanmak istiyorum ben."

Büyük bir demir şangırtısıyla yola koyuluyoruz, sokaklarda kimse yok, kepenkler kapalı ama çok geçmeden evlerden kadınların keskin haykırıışları yükselmeye başlıyor, onlara erkeklerin yuhalamaları destek oluyor.

Çatıların tepesinden yağmur gibi inen taşlar bazen askerlerin zırhlarına ve miğferlerine çarpıyor. Sadık dostlarım, Vasko'nun çetelerindeki yumurcaklar, yanımda olduklarını bana böyle gösteriyorlar.

Kreon'un fermanını yaktığım Dört Zanaat kavşağı bir müfreze asker tarafından tutulmuş, kimse kımıldamıyor ama ben geçerken yükselen haykırıışlar sürüyor.

Bir sonraki kavşak sessiz insanlardan oluşan bir kalabalık tarafından kesilmiş. Onları tanıyorum, yemek yemek veya tedavi olmak için ahşap eve gelen hastalar ve yoksullar bunlar. Başlarında

Dirkos ile Patroklos var. "Antigone'yi serbest bırakın!" diye bağıyorlar. Bağışları muazzam bir uğultu şeklinde tekrarlanıyor.

Yüzbaşı buna bir emirle karşılık veriyor derhal. Askerler kare düzene geçiyorlar, mızraklar tehditkâr bir şekilde kalkıyor. Geçmek için zor kullanacaklar. Yüzbaşuya sesleniyorum: "Kan dökülmesin, bırak konuşayım onlarla." Sertçe omzumdan tutuyor ve İssos'la birlikte ön saflara itiyor. Şöyle diyorum:

"Dirkos, kan dökülmesin, çatışma çıkmasın. Ben Thebai'nin kanunlarına karşı gelmiyorum, kralın beni yargılamaya hakkı var, benim de kendimi savunmaya. Sessiz sakin geri çekilin."

Dirkos itiraz ediyor:

"Seni yargılamayacaklar Antigone. Seni çoktan mahkûm ettiler. Ölümüne mahkûm ettiler. Gerisi hep numara."

Tekrar rica ediyorum:

"Bırak geçelim Dirkos, kan dökülmesin, Antigone için kan dökülmesin."

Benim için çatışmanın ölümden de beter olduğunu anlıyor, geri çekiliyor ve kalabalık açılıp bize yol veriyor. Bizi izliyorlar, kadınlar çocukken benim de söylediğim bir ezgi söylüyorlar. Ezgiyi unutmşum, Oidipus'un şarkılarını aklımda tutmak ve kaydetmek için o kadar çok çaba harcadım ki diğerlerinin hepsini unuttum. Oidipus hakiki bir şarkıcı ozandı. Şarkılarıyla, ama asıl o inatçı yürüyüşüyle; onun yürüyüşünü sürdürmek zorundayım, beni sendeleten, dizlerimi kesen, İssos ile bir asker tutmasaydı yere düşürecek olan yeni engele rağmen. Geçtiğimiz bir sokakta lağımları onarıyorlar, bu bana Polyneikes'in cesedini ve asla unutamayacağım kokuyu hatırlatıyor...

En sıcak saatte, çiçekli bahçelerden gelen mis gibi kokuyla lağımların iğrenç kokusunun birbirine karıştığı şehirde daha ne kadar yürüdük acaba? Bir an bilincimi kaybediyorum, sırf muhafızların gayretiyle ayakta duruyorum.

Kapalı bir kepengin önünden geçerken bir erkek sesinin şöyle dediğini duyuyorum: "Dayanacak gücü kalmadı, düşecek." Ve ona karşılık veren bir kadın sesi: "Düşmeyecek, düşse bile ayağa kalkacak. O böyle biri." Tanımadığım bu kadının düşüncesi bana son bir

güç veriyor, böylece İssos tarafından itilip çekilerek mahkemeye kadar yürümeyi sürdürebiliyorum.

Orada beni askerlerin durduğu loş bir mahzene itiyorlar. İssos mahkemede tanıklık etmek zorunda, beni kendisine bağlayan ipi çözüyor, başka bir askere bağlayıp gidiyor. Bana bir sıra getiriyorlar, oturabilirim ama uzanamam zira bağlı olduğum adam yanıma oturuyor.

Bitkinim ama vücudumun çektiği ıstırap burun deliklerimin aldığı kokuya, gözlerimin gördüklerine dayanmama yardımcı oluyor belki. Polyneikes'in bedeni ölüme Eteokles'inki ve Vasko'nunki gibi şan içinde gitmedi. Gizlice, sefil bir şekilde, azıcık toprak örtüldü üstüne. Etinden parçalar koparıp kaçan köpekle akbaba gözümün önünden asla gitmeyecek, ya beni takip eden kokusu, ömrümün son gününe kadar duyacak mıyım bu kokuyu? Sanki bütün soyumuz telafisi imkânsız bir şekilde kirletildi, şerefi lekелendi, ümitsizlikten ellerimi ovuşturmak isterdim ama tutsak onlar, bağırarak isterdim ama kim için, Kreon'un askerleri için mi?

Haimon zamanında dönse bile, o akbabayı gördükten sonra hâlâ onun karısı olabilir miyim? Kreon ağabeyimin bedenini hayvanlara attı, onu bir leş haline getirdi, ben onun oğluyla sevişebilir, ondan çocuklar bekleyebilir miyim? Haimon öyle iyi ki, beni her şeyden çok seviyor, biliyorum bunu, babasına itaat etmek için o korkunç anda beni neden yalnız bıraktı?

Acaba bir gün, akbabalara terk edilmiş ağabeyimin bedenini gömmek için yüzüme örtmek zorunda kaldığım bez parçasını hatırlayarak –zira hatırlayacağım– yeni doğan yavrumu kucaklayıp öpebilecek miyim?

O esnada, mahzenin duvarındaki bir çatlaktan bir çocuk sesi işitiyorum: "Antigone, seni görüyorum, beni duyuyor musun?"

Vasko'nun yumurcaklarından biri. Çatlağa doğru eğilip fısıldıyorum:

"Seni duyuyorum."

Yanımdaki asker hiçbir şeyin farkına varmadı, ses devam ediyor:

"Zed, Haimon'a haber gönderdi, seni kurtarmaya gelecek."

Asker duydu, cevap vermemi engellemek istiyor ama karşı koyuyorum. Çocuk şöyle diyor: "Zed, zaman kazanmanı söylüyor, bunu yapacak mısın?"

Asker eliyle ağızımı kapatıyor, beni boğuyor neredeyse ama dişlerimi etine geçirmeyi başarıyorum, adam uluyor şimdi. Çocuğun kaygıyla soran sesini duyuyorum: "Antigone, bunu yapacak mısın?"

Asker elini çekti, eli kanıyor, tiksintiyle tükürüyorum ve var gücümlle çocuğa haykırıyorum: "Hayır! Hayır!"

MAHKEME

BİRİ beni almaya geliyor, tavırlarına ve askerlerde uyandırdığı saygıya bakılacak olursa şüphesiz saraydan biri. Beni bir muhafıza bağlı görmek onu üzüyor sanki, beni çözüp ipi belime dolamalarını emrediyor, bu şekilde serbest gibiyim ama ellerim tutsak hâlâ. Karanlık bir merdiveni tırmanıyoruz, bunu uzun bir geçit izliyor ve kendimi birden devasa bir salonun eşiğinde buluyorum, gözlerim kamaşıyor. Güneşten zarar görmüş olan gözlerim karşımda duran üç büyük taş heykeli fark ediyor.

Bu üç yargıç sert bir ifadeyle beni süzüyor, bense ışığın fazlalığından sersemlemiş olduğumdan onları zar zor seçiyorum. Salonun dibinde kocamış adamlar var, beni mahkûm etmek için buradalar. Yanlarına gitmeyi, artık yalnız olmamayı ve onlarla birlikte hâlâ Thebai halkının parçası olmayı isterdim. Beni hareketsiz duran üç yargıç ile onların suç ortağı haline gelecek olan korku içindeki topluluğun arasından geçiren kişinin aldığı emir bu değil ama.

Geçirdiğim uykusuz geceden ve bitap düşürücü günden sonra başım ağrıdan uğulduyor ve kamaşan gözlerim kapanıyor. Karşımda duran şey, bu ağır heykel veya dik yalılar silsilesi, Kreon ile yargıçları mı yoksa tükenmiş bedenimle zihnimin ürünü meşum bir hayal mi sadece? Arkamda duranlar henüz birer insan, yaptığım şeyi anlayabilecek insanlar, ama korkuyorlar, bana kadar gelen hazin kokudan hissediyorum ki sinsice korkuyorlar.

Taştan heykeller tıpkı Thebai'nin sokakları gibi kirli sarı, kavurucu, tıpkı surları gibi ölüm ve iskelet rengindedir. Sitenin temel sözcüklerini buyuruyorlar: kibir, para ve kanunlar. Bu kuru kanunlar cinayet anlamına geliyor, beni öldürecek olan hükmü ilan etme-

ye hazırlar ama önce İsmene'nin burada olması gerek. Yanında genç bir adamla içeri giriyor, onları birleştiren kutlu bir bağ birleştiriyor onları, ama salonda kendisine yer ayrılmamış olduğundan adam istemeye istemeye çekiliyor.

İsmene'nin ayakları yere değmiyor sanki, içeri girişi arkamızda duranlarda hafif bir hoşnutluk ve hayranlık mırıltısına yol açıyor. Tereddüt etmeden bana doğru yürüyor ve kralın karşısına vardığında, hakarete uğramış hükümdardan ziyade hâlâ kendisini sevdiğini düşündüğü dayısına yöneltmiş gibi duran çevik bir zarafetle Thebai reveransını yapıyor. İnanılmaz bir cüretle yanı başıma gelip bileklerimi sıkarak bağları çözüyor.

Kreon şüphesiz kaşlarını çattı veya bitkinlikten duyamadığım bir soru sordu, zira İsmene, kendine tamamıyla güvenen bir ses tonuyla cevabı yapıyor:

"Ne mi yapıyorum? Zavallı ellerini çözüyorum, bu şekilde nasıl cevap verebilir ki?"

Müthiş bir rahatlamayla ellerimi iki yana sarkıtıyorum, İsmene fısıldıyor: "Bundan emindim, susuzluktan ölüyorsun ve çok ateşin var. Çabuk iç şu suyu, içine ilaç kattım."

Bir yandan göz ucuyla Kreon'a bakarken, bir yandan da kulağıma şunları fısıldayarak suyu içiriyor: "Bırak istediğini söylesin, cevap veremeyecek kadar hastaymış gibi yap... Haimon gelecek."

Belime sarılı ipi çözüp, ağırlığını ve elbisemde bıraktığı koca lekeyi fark edince gözlerinin ateş püskürdüğünü görüyorum. Bu sefer de ben ona fısıldıyorum:

"Kızma, çocuğunu tehlikeye atma."

Kreon sabırsızlanıyor ve İsmene'ye salonun öbür tarafına geçip oturmasını emrediyor. Karşımızda bir kez daha akbaba kral ile emrindeki ceset yiyicilerin arkasına saklandıkları kurşuni sur veya yalılar var. Bir bir Polyneikes'in cürümlerini sayıyor ve hainlerin bedenlerini sitenin duvarları dışında mezarsız çürümeye mahkûm eden kanunun Grek ülkesinin en kadim, en kutsal kanunu olduğunu beyan ediyor.

Kendi içime kapanmış susuyorum, İsmene'nin istediği gibi, var gücümle susuyorum.

Bağırıp Çağırın Ulu Kişi asıl suçlamayı sözlerini bitirirken dile getiriyor:

"Thebai'deki herkes bana itaat ediyor, sen hariç, bir kadın!"

İsmene göz kırparak beni uyarıyor: İşte, asıl meseleye geldik!

Doğru, asıl meseleye geldik ve henüz konuşmamayı isterdim ama bu sefer düşüncemi gizleyemem artık. Güneşin yaşarttığı gözlerim taştan şekillerde hakiki Kreon'u seçemez oluyor ve alçak sesle, belki de sırf onun için, şunları söyleme gücünü buluyorum kendimde:

"Sitenin kanunlarını reddetmiyorum, bu kanunlar yaşayanlar için, ölümlere uygulanamaz. Ölümler için kadınların bedeninde yazılı başka bir kanun var. Hepimizin bedeni, yaşayanlarındaki de ölümlerinki de, bir gün bir kadından doğdu, onun tarafından taşındı, bakıldı ve sevildi. Kadınlar bu bedenlerin, hayat onları terk ettiğinde, cenaze merasimine ve hem unutulmuş gömülmeye hem de sonsuz saygı görmeye hakkı olduğuna dair kesin bir bilgiye sahiptir. Bunu biliriz, kimse bize öğretmeden veya emretmeden biliriz bunu."

Ulu kraliyet yalvarı ayağa kalkıp bütün ufku kaplıyor, karşındaysa Kreon'un gergin kişiliği şunu ilan ediyor:

"Thebai'de tek bir kanun vardır ve bir kadın asla kendi kanununu bunun önüne geçiremez."

Yargıçlarına dönüyor:

"Onu duydunuz, kanun ne diyor?"

Eğiliyorlar ve sesleri yankı halinde cevap veriyor: "Ölüm."

Kreon kararsız ihtiyarlar topluluğuna dönüyor:

"Antigone'yi tanıyorsunuz, onun kendini sitenin hastalarına ve yaralılarına adayışını takdir ettik ve destekledik. Ağabeyi kral Eteokles ve bizzat ben onu daima doğru yolda tutmaya çalıştık, ama onda kibir baskın geldi. Bir kraliyet fermanını halkın gözü önünde yırttı ve yaktı. Gecenin karanlığından yararlanarak, hain Polyneikes'in cesedini gömme yasağını ihlal etti. Kanunlarımıza yapılan bu saldırılara müsamaha edilemez, ulu yargıçlarımızın hükmünü duydunuz, ben de üzülerek bu hükme katılıyorum. Şimdi müzakeretme sırası sizde."

Kocamış sürüden bir acıma mırıltısı, uzun bir acı melemesi yük-

seliyor. Gençliğime ve çok erken biten hayatıma ağlıyorlar. Meli-
yorlar, bana acıyorlar, bir daha görmeyeceğim günlere, yaşamadı-
ğım evliliğe, sahip olmayacağım çocuklara üzüyorlar, ama bu
yapmacık ağıtın altında buz gibi tek bir notanın, ölümü tasdik eden
ve dile getiren bir notanın boğuk boğuk tınladığı duyuluyor.

Bunun üzerine Kreon İsmene'ye dönüyor ve tehditkâr tavrından
vazgeçerek şunları savunuyor:

"Sen İsmene, savaşın getirdiği felaketleri yaşadın, Eteokles'in
zaferi bizi bunlardan kurtardı. Şimdi her şeyi baştan inşa etmek la-
zım. Kız kardeşin kanunlarımızı ve kraliyet otoritesini ihlal etti,
ölüm cezasını hak ediyor, cezası bugün infaz edilecek, kanunun ba-
zı şartlarda izin verdiği gibi ben bu cezayı ömür boyu sürgüne çe-
virmezsem eğer.

"Kız kardeşinin uzlaşmaz kişiliğini tanıyorum, bu şartları red-
dedecektir, onu eyleminin suç olduğunu bizim huzurumuzda kabul
etmeye ve izlerini saptadığımız suç ortağının ismini adalete verme-
ye bir tek sen ikna edebilirsin."

Kreon konuşurken İsmene'nin yüzünde aniden bir horgörü ve
gurur ifadesinin belirmediğini görüyorum, içimi sevinç ve kaygıyla
dolduruyor bu. Evet, benim İsmene'm, saraydan gelme alışkanlığı-
na ve politikacı kafasına rağmen, her zamanki ölçülülüğünden ve
zarafetinden sıyrılacak. Kreon onun Polyneikes'in cesedine yapılan
alçakça muameleyi onaylayabileceğini ve beni birini ele vermeye
teşvik edebileceğini farzetmekle, tam da istediği gibi, onu derinden
yaraladı. Şimdiden gözlerinden ateş fışkırıyor ve kendisine hakaret
eden kişiye İokaste'nin tüm gururuyla karşılık verecek.

Şimşek hızıyla, Kreon tarafından hâlâ sevildiğini zanneden İs-
mene'nin düşeceği tuzağın ahlaksızlığını görüyorum. Kreon İsme-
ne'nin, katılmış olmasa bile yaptığım şeyi onayladığını biliyor. Bir
zamanlar onca hayran olduğu İsmene'yi sevmiyor artık, ölümüm-
den sonra onun baş edilemez düşmanı olacağını, dolayısıyla yapı-
lacak en iyi şeyin benimle birlikte onu da öldürtmek olduğunu bi-
liyor. İsmene Kreon'un ne kadar değiştiğinin farkında değil, onun
bağışlayıcı olacağını umuyor, Haimon yüzünden bizi kollamaya
mecbur kalacağını düşünüyor hâlâ. Cinnete kapılan Kreon'un artık

ne kimseyi kollamaya ne de sevmeye kadir olduğunu biliyorum. Polyneikes'in aşığılanmasını istedi, bedeli ne olursa olsun ölümü mü istiyor ve bu bedel İsmene'nin ölümünü de içeriyor. Haksızlık karşısında öfkeye kapılan, hakaret karşısında isyan eden İsmene tehlikeyi fark etmiyor ve mahvına sebep olacak o horgörücü reddin daha şimdiden dudaklarında şekillendiğini görüyorum.

Cevap verememeli, vücudum, benden çok önce, ne yapması gerektiğini biliyor. Diz üstü çöküyor, alnını yere dayıyor ve toprağın kendisinden korkunç bir hayır çekip çıkarıyor. İsmene'nin dudaklarından dökülmek üzere olan söze ket vuran bir uyarı ve acı çığlığı bu. Ağzımdan çıkan, haykırdığım, kustuğum hayır kelimesi, İsmene ve benimkiyle birlikte bütün kadınların hayırını. Bu hayır benim çok ötemden geliyor, kadınların tarihinin karanlıklarından ve en cüretkâr aydınlıklarından gelen çağrı bu, veya yakınma. Bu hayır Kreon'un burnu büyüklüğüne ve yakışıklı suratına çarpıyor. Salonu sarsıyor, ulu yargıçların taştan giysilerini yırtıyor ve bilge sürüsünü dağıtıyor.

İsmene'yi ağlatıyor, sessiz kalmaya zorlanması ve onu tehdit eden ölümden kurtulması için ağlaması, hıçkırıklara boğulması lazımdır.

Hayır diye bağıyorum, sadece hayır, başka hiçbir şeyin yararı yok. Hayır, tek başına yeterli. Çığlığım İsmene'nin dudaklarında belirlemekte olan reddi örtüyor, bu ret hayat bulamayacak zira gözyaşları onu boğuyor, demin ona eşlik eden adam koşarak merdivende beliriyor. Öfkeden deliye dönmüş olduğunu ve Kreon fark etmeden İsmene'yi oradan uzaklaştırdığını görünce seviniyorum.

Kreon artık benden başkasını görmüyor, duymuyor, gazabının tek hedefi benim. Konuşmak, emirler vermek istiyor ama çığlığım onu boğuyor, zorla kulaklarına nüfuz ediyor, onu kükretiyor ama sesi, artık benim sesim olmayan ve Thebai'nin varoluşundan ve kısa ömürlü istibdadından çok daha eski çağlardan gelen sesi bastırmayı başaramıyor.

Hayırın şiddeti salonun kapılarını menteşelerinden söküyor, yargıçları kovuyor, danışmanların içlerine korku salıyor ve onları yüksek mevkilerinin ve rütbelerinin döküntülerini yere saçarak

kaçmaya zorluyor. Geride Kreon'la ben kalıyoruz sadece, karşı karşıyayız, çılgılığı daha da yükseltebilir, mahkemenin duvarlarını sarabilir ve bu adaletsizlik abidesini başına yıkabilirim.

Kreon'a direnmek zorundaydım ama ondan nefret etmiyorum. Ben nefret etmek için doğmadım, vaktiyle yollara sevmek için düştüm, feraset sahibi olduğu yere kadar Oidipus'un peşinden sevmek için gittim.

Tüm benliğimle çılgılık olmaktan çıktım artık, onu yatıştırabiliyorum, zaptedebiliyorum ve yavaş yavaş sönüyor. Allak bullak olmuş Kreon kulaklarını tıkamaktan vazgeçiyor ve kendi sesinin haykırışını yeniden duyunca ürküyor. Doğrulup kalktığımda susuyor ve artık sessizce beklemekten başka bir şey yapmadığımı görünce rahatlıyor. Bana bakmaya cesareti yok, benimle konuşursa tek savunmam olan hayrının yeniden yükselmesinden korkuyor. Onunla aramda artık sadece ölüm ve askerler var. Onları çağırıyor.

MAĞARA

ÇIĞLIK beni öyle kuvvetli savurdu ki başım fırl fırl dönüyor ve nerede olduğumu bilmiyorum. Yaklaşmakta olan, uzun boylu, esmer yüzlü bir askeri görüyorum belli belirsiz. İsmene'nin çözdüğü ipi yerden alıyor ve ben içgüdüsel olarak bileklerimi uzatıyorum. Bileklerimden tutuyor, bağıyorum, yaralı olduklarını görüyor ve fazla sıkmadan belime bağlıyor ipi. Şarap kokuyor belki ama, diğerleri gibi korkunun kokusu yok üzerinde. Bana bakıyor, bakışı sert ama kötü değil:

"Beni tanıdın mı?"

Onu tanıdım, Thebai'ye dönüşümde beni kapıda durdurmuş olan asker bu.

"Onbaşı Stentos... beni kendi kargımla tehdit etmiştin. Hatırlıyor musun?"

"Kadınlar bazen kendilerini savunmak zorunda kalırlar..."

"Bir şey demiyorum... Savaşta elli adam gibi bağırdığım söylenir ama sen benden de betersin, kral bile durduramadı seni. Bağırmasan canını yakmam, kız kardeşinin benden istediği gibi."

Razı oluyorum, direnmeden beni götürmesine ses çıkarmıyorum, şöyle diyor:

"Kaçığın teki gibi hayır diye bağırdığında rahatsız olmuyordum, hatta hoşuma bile gidiyordu. Ben de çoğu zaman hayır diye bağırarak istemişimdir, ama insan asker olunca, onbaşı bile olsa, susması gerekiyor. Bu durumda da içiyor."

Mahkemeden çıkıyoruz, kimseler yok, sanki bu uğursuz mekân Kreon'u, yargıçlarını ve danışmanlarını kusmuş.

Stentos bir kapıyı açıyor, ardında kapkara bir boşluk görüyorum. Duruyorum, beni içeri sokmak istiyor, kaskatı kesiliyorum:

"Karanlığa olmaz, korkuyorum..."

"Korkuyor musun? Kralın karşısında bağırın sen mi?"

"Onlardan oldum olası korkarım... Sıçanlardan."

"Burada sıçan falan yok. Gir!"

Yalvarıyorum:

"Bana biraz ışık ver."

"Tamam," diyor ve beni karanlıkta bırakıyor.

İnanamıyorum, deri ve demir kuşanmış bu dev yaşadığım saçma dehşeti asla anlamayacak.

Halbuki Stentos küçük bir lambayla geri geliyor, lambayı hücrenin ortasındaki bir taşın üzerine koyuyor.

"Lamba fazla dayanmaz, ama birazdan gideceğiz. Bir şey olursa çağır, kapının öbür tarafındayım."

Çıkıp gidiyor, lambanın ışığı yumuşak, mahkeme salonundaki ezici ışıktan sonra gözlerim dinleniyor. Kendimi taşın üstüne bırakıyorum, vücudumun gevşediğini hissediyorum ve hiçbir şey düşünmeden uyuyakalıyorum.

Taşın üzerinde uyuyorum ve aynı zamanda, üstüne uzanmış kendimi seyrediyorum. Uykunun kefenine sarılmış, ne kadar da bedbaht, ona nasıl da acıyorum. Daima bölünmüş durumda, başkalarına olan o bitmez tükenmez, meşakkatli sevgisi ile kendi içine dalarak, kuşkusuz bir düştten başka bir şey olmayan o biricik varlıkla meşgul olarak yaşamanın derin arzusu arasında.

Nasıl da imkânsız bir hayat, nasıl da ıskalanmış, sürüp giden bu dağılmada, erkeksiz, yuvasız, çocuksuz. Seni teselli etmeyi isterdim ama teselli bulamazsın sen. Uyanıyorsun ve bir araya geliyoruz, bu merhametsiz rüyanın bizi hüzünlendireceğini düşünerek.

Geriniyorum, vücudumun ağrıyan noktalarını, taşın soğuk rutubetini algılıyorum, mutsuz olmaktan korkuyorum. Ama mutsuz değilim, henüz değilim. Küçük lamba sönüyor ve korkmuyorum, üzgün değilim, harikulade karanlığa daldığım için mutluyum. Nasıl bu kadar mutlu olabilirim? Burada olan, içimde yaşayan, şimdiden sınırlarımdan taşan mutluluğu sorgulamak niye? Beden, o sessiz

tavriyla, güneşin yaktığı gözlerime mutluluğunu gösteriyor karanlıkta. Sözsüz olarak o fısıldıyor kulağıma: Yaşa, benimle yaşa, sana hizmet ediyorum, seni seviyorum, hayat bizi seviyor, bizi hâlâ seviyor. Bu mutluluğu içine çek ve madem ihtiyacın var, madem şu an bunu yapmak elimizde, uykuya dal, uyuyalım.

Tekrar uyanıyorum, rüya gördüğümü gören ve bedenim aracılığıyla benimle konuşan varlık ortadan kayboldu ama cesur mutluluk hâlâ burada, havadan oluşan, rahim biçimindeki büyük yapısını yükseltiyor üzerimde. Gölgelerin arasından başka bir mutluluk yaklaşıyor, bugün şefkatten ibaret olan İsmene'nin mutluluğu. Elimde küçük bir şişe sıkıştırıyor: "Bana vermiş olduğun Diotime'nin iksiri, buna asıl senin ihtiyacın olacak."

Birbirimize sıkıca sarılıyoruz, küçükken fırtınalı gecelerde yaptığımız gibi. Şöyle mırıldanıyor: "Demin ben de hayır diye bağır-dım, ama senin çığlığın öyle güzeldi ki sadece seni duydular."

"Ben seni duydum İsmene, ama sadece birkaç dakikamız var ve sana mutlaka söylemem gerek, sana söylememe asla izin vermediğin şeyi. Thebai'ye döndüğümünden beri abla olan sendin, sevginle ve ferasetinle beni sürekli koruyan sen oldun. Yapabildiğim azıcık şeyi senin sayende yaptım. Senin sabrın –ve boş hayallerime karşı öfken– olmasaydı her şey daha hızlı bir şekilde daha berbat bir hal alırdı. Bana bunu yapacak zamanı ve gücü verdiğin içindir ki Kreon'a hayır diyebildim, yoksa çoktan ölmüş olurdu. Unutma, Kreon'a hayır demek senin çocuğuna ve hayatına evet demektir."

"Çocuğuma evet diyorum, Antigone, bu bir mutluluk ama onun yüzünden artık özgür değilim. Kreon'un seni öldürmeye gücü var ve ben susmak zorunda kalacağım, kadınların ezelden beri yaptıkları gibi, çocuğu olan kadınların."

Bu sözler beni allak bullak ediyor ama ne cevap vermenin ne de ağlamanın sırası zira Stentos kapıyı aralıyor ve İsmene'yi çağırıyor:

"Yüzbaşı geliyor, seni mahkûmla birlikte görmesin."

İsmene irkilerek gözyaşlarını siliyor, kucaklaşıp öpüşüyoruz ve İokaste'nin bize yaptığı gibi yanağımı hafifçe okşadıktan sonra kaçıp gidiyor.

İçim hâlâ onun varlığıyla dolu, ayak seslerinin hafif müziğinden

mest olmuş bir haldeyken bir kapı sertçe açılıyor. Üzerinde kırmızı bir harmani olan bir subay beliriyor. Arkasında, savaş için silahlarını kuşanmış adamlardan oluşan bir bölük var.

Stentos'a şöyle diyor:

"Derhal yola çıkın. Onu kendine bağla, kaçmasın. Şehirde karakollar kuruldu. Daha sonra, belki ayaklananlar olur."

"Kesinlikle," diyor Stentos.

"Acele etmek lazım."

"Bizi izleyemez, ayaklarının haline bakın."

"Bu senin bileceğin iş, gerekirse onu birine taşıt."

Birinci grupta hemen yola çıkıyor, ikinci grupta onu izliyoruz. Stentos beni kendine bağladı ama kendini ipin ağırlığını taşıyacak şekilde ayarlıyor ve sendelediğimde bana destek oluyor.

Şehir ıssız, her kavşakta nöbet tutan adamlar var, beni mahkemeye kadar izleyen kalabalık zorla dağıtılmış, ama biz geçerken çevreden bir merhamet uğultusu yükseliyor.

Birden İsmene çıkıyor karşımıza; dimdik, çok güzel, dehşet içindeki şehrin ortasında yapayalnız, gelişimizi seyrediyor. Kreon'un emirlerine karşı gelmeye cüret etmesine şaşakalan yüzbaşı ona selanmeye de onu kovdurmaya da cesaret edemiyor. Sonunda onu selamlamaya karar veriyor ama beriki karşılık vermeye tenezzül etmiyor. Yanına vardığımda, gözüpek bakışlarıyla bana "Seninle beraberim," diyor, ben de yanan zavallı gözlerimle ona karşılık vermeye çalışıyorum. İsmene, hep yaptığı gibi, her şeyi gözledi, her şeyi gördü, zira geçerken Stentos'a "Teşekkür ederim" diyor, Stentos buna memnun oluyor. Onu geride bıraktığımızda, Stentos bomboş sokağın ortasında arkama dönüp ona bir daha bakmama yardımcı oluyor.

Yürüyüş benim için fazla hızlı, birinci grup bizimkiyle arayı açıyor. Stentos'un gruba verdiği daha ölçülü tempoya ayak uydurmakta zorlanıyorum, yakında hiç uyduramayacağım. Ne önemi var, düşebilirsin Antigone!

Şehirden geçerken, içten içe bir kederle Thebai'yi artık sevmediğimi anlıyorum, benim ve bütün yakınlarımın vatanını. Haimon'un söylediği bir cümle geliyor aklıma: "Sen olmasaydın, Göçebelere uzak durmaya zorlayan okların olmasaydı, inşaat çalışmalarını

asla bitiremez ve şehri savunamazdık." Bu çalışmaların arasında, bilmediğimiz o muazzam tuzak vardı; Polyneikes'i, Eteokles'i ve Vasko'yu ölüme sürükleyen, Kreon'u iktidara getiren tuzak. Bensez mümkün olmayacak olan buydu. Bu korkunç düşüncede takılıp kalmamalıyım, şimdi benden istenen bu değil, sadece yürümem, Oidipus zamanında olduğu gibi yürümeye devam etmem.

Eteokles'in yaptırdığı koskoca pazar yerinin yanından geçiyoruz, bomboş, kapılarında askerler bekliyor. Ter içindeyim, zorlukla nefes alıyorum ve her adımda sallanıyorum. Stentos adamlarından Lenos'u çağırıyor –karısı bizim eve tedavi olmaya gelirdi–, o da öbür yanımdan destek oluyor.

Yüzbaşından bir haber geliyor: "Barikat var. Ok atacaklar, koşun!"

Stentos emir veriyor, koşuyoruz, bunu yapamayacak kadar güçsüzüm, ama iki dev beni yarı yarıya havaya kaldırıyor ve iyi kötü koşuyorum. Bir duvarın arkasına sığınmış olan öndeki gruba yetişiyoruz. Duvardaki gediklerden neler olduğu görülebiliyor.

"Felaket," diyor Stentos, "barikatları bir şey değil, arkadan çeviririz, aralarında yığınla kadın ve çocuk var. Bak!"

Pazar yerinin köşesi ile bir hangar arasında yol toprak yığılarak, üstüne de ters çevrilmiş el arabaları ve ağır eşyalar konularak kapatılmış. Barikatın arkasında, az çok silahlanmış, askerleri yuhalayan bir kalabalık var. Yeraltı şehriden gelmiş, Vasko'nun çetelerinden birçok kız ve oğlan çocuğunu tanıyorum. Dirkos ile Patroklos orada, Zed ve ahşap evde tedavi ettiğim veya agorada dilendiğimde yardımına koşmuş olan pek çok kadın da. Bana ilk ekmeği veren ufak tefek fırıncı kadın aralarında. Artık kocasından korkmuyor mu? Cesaretleri akıldışı, zira arkalarından silahları ve miğferleri güneşte parlayan takviye birliklerinin yaklaştığı görülüyor.

"Bu çocukları tanıyorum," diyor Stentos, "ölümüne vuruşacaklardır. Kadınlar daha da beter. Katliam olacak."

Adamların pek çoğu da çatlaklardan bakıyor. Bembeyaz kesilen Lenos mırıldanıyor: "Oğlum orada... karım da!"

Stentos adamlara bakıp şöyle diyor:

"Bir tek sen değilsin."

Yüzbaşı huzursuz bir ifadeyle Lenos'a şöyle diyor:

"Karını ve oğlunu çağır. Silahsız olarak buraya gelenlerin hepsi serbest bırakılacak."

Lenos iki ismi çağırıyor, ardından umutsuz bir sesle ekliyor:

"Silahsız olarak gelenler serbest bırakılacak!"

Cevap olarak müthiş bir yuhalama yükseliyor ve bir haykırış: "Antigone'yi serbest bırakın!"

Bizim taraftan hiç ses gelmediğinden üzerimize taşlar, ardından oklar yağıyor; Göçebelerin yaptığı gibi çok yükseğe atılan ve neredeyse dimdik düşen oklar.

Yüzbaşının emriyle Thebai karesi oluşturuluyor, kalkanlardan bir çatı yükseliyor, Stentos beni bunun altına sürüklemek istiyor. Elinden kaçıyorum, çırpınıyorum, yalvarıyorum: "Bırakın onlarla konuşayım."

Yüzbaşı olur anlamına gelen bir işaret yapıyor ve Stentos beni duvarın köşesine götürüyor.

"İşlerinin bitik olduğunu söyle. Arkalarındaki diğer askerler de bizim gibi hücum hazır."

Olabildiğince yüksek sesle bağırıyorum ama ağzımdan incecik bir ses çıkıyor ve şöyle diyor:

"Gidin, benim yüzümden kan dökülmesin!"

Korkunç bir yuhalama yükseliyor söylediklerime karşılık, sonra Zed'in sesini duyuyorum, şöyle bağırıyor:

"Seni zorluyorlar, biliyoruz. Geçemeyecekler!"

Yüzbaşı, Stentos'a bağırarak beni karenin ortasına geri getirmesini söylüyor. Bunun arkasından gelecek emirleri tahmin ediyorum: önce demirden duvarı mızraklarla kaplama, ardından hücum emri. Stentos'a direnmeye çalışıyorum ve kendimi yere bırakıyorum. Derinlerden gelen toprak kokusu burun deliklerime işliyor ve çekim gücü bütün bedenimi sarıyor. Stentos beni ayağa kaldırmaya uğraştıkça, bu çekim ona direniyor.

Yüzbaşı sabırsızlanıyor, Stentos'a emirler yağdırıyor, berikinin kafası iyice karışmaya başlıyor, boğuk bir sesle homurdandığını duyuyorum:

"Savaş bu, savaş!"

Barikattan atılan bir taşın çarpmasıyla bağıriyor birden:

"Bunu sen istedin!"

Ve var gücüyle saçlarıma asılarak, acıdan haykırarak ayağa kalkmaya zorluyor beni.

Barikattakiler bunu görüyor, bana işkence edildiğini zannediyorlar, beni yaralama korkusuyla artık ne ok, ne de taş atmaya cesaret ediyorlar ama onlar da hiddetle haykırıyorlar.

Konuşmak istediğimi işaret ediyorum, barikatta büyük bir sessizlik oluyor. Konuşmalı, barışa dair sözler söylemek için bu duraklamadan yararlanmalıyım. Ama kelimeler çıkmıyor, içimden dizginsiz kuvvetler, ritimler, düşünceler yükseliyor, kaynaşıyor ve didişiyor. Gırtlığımı tıkıyor, nefesimi kesiyor, sesimi bastırıyorlar. Her şey dehşet verici bir şekilde birbirine karışıyor, meçhul kudret burun deliklerime işleyen vahşi toprak kokusuyla birlikte ortalığı kaplıyor.

Bağırılmak için varlığımdan geriye ne kaldıysa ona tutunmaya çalışıyorum ama şimdiden bağıriyorum işte. Dayanılmaz bir kuvvetle, ağzıma geleni haykırıyorum. Haykıran bedenim, bütün hayatım ve beni ikide bir yere düşürüyorlar. O zaman toprağı hissediyorum, toprağı ısıyorum, toprak oluyorum ve toprağın çığlığını atıyorum, bu arada çok sabırlı bir şey beni usulca yerden kaldırıyor.

Thebai'nin tehlikeli toprağına karıştığım o derinliklerden, yüzbaşının korktuğum emirleri verdiğini duydum: Mızrakları indirin... Hücuma hazırlanın... ama nihai emir çıkmadı ağzından. Demirden duvar yürümeye koyulmuyor, benim alt edilemez kadın dostlarımı, Vasko'nun yiğit çocuklarını katletmek ve Oidipus'un Patroklos ile Dirkos'un sesindeki şarkısını bastırmak üzere barikatın iki yanından ilerlemiyor.

Muazzam bir kuvvet karanlık bir mekândan geçerek ilerliyor, aşk gibi bir şey bu, toprağın ve şimdiye kadar beni boyunduruğu altında tutan içimdeki o hayvanın çığlığını dönüştürüyor. Ne yaptığımı anlamaya başlıyorum. Dileniyorum, bir kere daha var gücümle dileniyorum.

Bunu kabulleniyorum, bu uluyan, haykıran dilenciyim tepeden

tırnağa; her türlü utancın, her türlü gururun ötesinde, elinden yakarmaktan, yalvarmaktan başka bir şey gelmeyen dilenci: "Kan dökülmesin... benim yüzümden kan dökülmesin."

İki tarafta da haykırışlar ve silahların gürültüsü kesildi. Dilenci çığılığıma dayanamadılar mı? Beni dinlediler, biliyorum, ama hakikaten duydular mı? Barış onların sessizliğinden daha zor, daha sahici. Başaramayacağım şüphesiz, ağırız, öyle ağırız ki, asla değişmeyeceğiz. Hepsinin dediği bu, bu uğursuz düşünceye karşı gelecek gücüm kalmadı, bir kez daha olanca ağırlığımla kendimi toprağa atmaktan ve ışıksız yüzümü ona vurmaktan başka bir şey gelmiyor elimden.

Yüzüm kanıyor, birtakım eller beni yerden kaldırıyor, gözlerimi kör eden kanı siliyor, kollar bedenimi taşıyor ve birden serbest kalan ruhum arzudan, beklentiden kurtuluyor. Artık hiçbir şey yapmam, artık hiçbir şey istemiyorum, isteyeceğim bir şey de yok zaten. Hava kadar hafif şarkının ola ki yükseldiğini iştebilirim, rüzgârın ağaç dalları ve otlar arasındaki soluğu kadar sade. Bu şarkı dilenmiyor, bir şey istemiyor ve onu dinlerken, öylesine umutsuzca bir şey elde etmek isteyen Antigone değilim artık. Şarkı yetiyor, kendine yetiyor, belki de şarkının içindeyim, önemi yok, zira kimse tarafından söylenmeyen bu şarkı herkes tarafından duyuluyor.

Barikattakiler susuyorlar, artık ne taş atıyorlar ne de ok. Askerler hâlâ kare düzendeler, mızrakları dikili ama kıvıldamıyorlar. Bekliyorlar, neyi bekliyorlar?

Stentos karşımda duruyor, bana kaygıyla ve öylesine garip bir tatlılıkla bakıyor ki gözlerinde yaş olduğuna dair saçma bir fikre kapılıyorum. Gözlerini barikattan ayırmayan yüzbaşı arkasına dönüyor. Emrediyor: "Rahat", mızraklar ve kalkanlar iniyor, bana doğru geliyor, yüzü değişmiş görünüyor. Çok önemli bir şey söylüyor bana, anlayamadığım bir şey, zira bedenim pes ediyor ve yorgunluk bir akbaba gibi üzerime çöküyor. Bilincimi kaybettiğimi hissediyorum, düşeceğimi, yaralanacağımı ve o zaman hiçbir işe yaramayacağımı.

Düşüyorum ama Thebai'nin sert toprağına değil, beklemediğim ama gene de bildiğim bir yere düşüyorum. Üstümde, gökyüzünün

delici ışıktaki devrildiğini görüyorum, gökyüzü iradesiz, umutsuz ve beni taşıyan yumuşak denebilecek şey Stentos'un kolları. Alnıma su serpiyor, beni iri kaslarının arasında sallıyor, yavaş yavaş kendime geliyorum. Yüzbaşı yeniden benimle konuşmak istiyor, kendimi anlamaktan âciz hissediyorum. Stentos'a fısıldıyorum:

"Ne istediğini sen söyle bana."

"Oradaki dostların barış istiyorlar. Biz de öyle, ama nasıl?"

Stentos'un kulağına mırıldanıyorum:

"Onlardan iki kişi... Yüzbaşı ile sen... Yarı yolda, silahsız."

"Hangi konuda anlaşmak için Antigone?"

"Onlar... yolu kapamayacak... Siz, onların yeraltı şehrine dönmesine izin vereceksiniz... Tutuklu yok."

"İstedikinin bu olduğunu söyleyebilir miyiz?"

Tükenmiş haldeyim, iç çekiyorum: "Evet, bu..."

Yüzbaşı kabul ediyor. Stentos bağırarak buluşma teklifini iletiyor, Dirkos "Olur" anlamına gelen kısa bir ezgiyle cevap veriyor.

Her şeyi çok çabuk hallediyorlar, karşılıklı yeminler ediliyor. Yüzbaşı döndüğünde adamlarının yemek yemesine izin veriyor, barikatın ise herkes yolu açmak için işe koyuluyor.

Taşları kaldırıyorlar, kayıp sitelere inen yeraltı geçitlerinden biri açılıyor, önce kadınlar dalıyorlar içeri, Vasko'nun zaptedilmez yumurcakları her zamanki gibi zıplayıp itişerek onları izliyorlar. En son Dirkos ile Zed gidiyorlar, bağırarak bir şey söylüyorlar bana ama anlamıyorum. Girişi kapatan taşları üstlerine çektiklerinde, çaresizliğimin bilincine varıyorum, ölümüne giden yol açıldı.

Stentos bana su içiriyor, bir şeyler yememi istiyor, yapamıyorum. Yüzbaşı emirler veriyor, tekrar yürümeye koyuluyoruz, Stentos ile Lenos bana destek oluyorlar. Barikatın olduğu yerde sadece biraz döküntü kaldı ve mukadder görünen cürüm vuku bulmadı.

Etrafımdaki askerler aynı değiller, o günkü işleri bir mahkûmu idama götürmek olan, silahlarını kuşanmış o adamlar değiller artık. Sanki şimdi beni tanıyor gibiler, bana da onları tanıyormuşum gibi geliyor ve kayıtsızlıklarının iç karartıcı ağırlığı kalkıyor üstümden.

Gölgeli bir yere vardığımızı hissediyorum belli belirsiz, güneş artık yüzümü yakmıyor, hava ılık. Gözlerimi açık tutmak isterdim ama çok büyük bir çaba gerektiriyor bu. Beni bir ağacın altına bırakıyorlar.

Yüzbaşının sesini duyuyorum:

"Biraz dinlenelim Stentos, sonra mağarayı açın."

"Mağarayı açmak için kimsenin acelesi yok yüzbaşım. Zaman kazanalım, kral var... ve Haimon var."

Yüzbaşının uzaklaşan ayak seslerini duyuyorum, mutlaka uyanmalı, neler olduğunu anlamalıyım. Gözlerimi tekrar açmayı başarıyorum, yüzbaşı uzakta, askerler hareketsiz. Stentos ile Lenos üzerime eğilmiş, endişeyle bana bakıyorlar.

"Su..." diyorum. Buna memnun oluyorlar, Stentos şöyle diyor:

"Bir kaynak bulduk, suyu çok iyi." Bana su içiriyorlar, ama benim asıl istediğim gözlerime soğuk su çarpmak, ter içindeki yüzümü yıkamak. Bir süre sonra kendimi daha iyi hissediyorum, oturuyorum, anlamaya başlıyorum.

Hepsinin beklediği, düşündüğü Haimon. Dirkos ile Zed'in giderken bağırarak söyledikleri, o bağırtıda anlayamadığım onun ismiydi. Beni kurtarmaya gelecek olan Haimon. Kreon'un, hayatımı oğluna bağışlamazlık edemeyeceğini düşünüyorlar, eğer gelirse tabii. Eğer zamanında gelirse.

Barikatın amacı buydu, Vasko'nun yumurcakları da, kadınlar da zafer kazanacaklarını ummuyorlardı. Haimon için zaman kazanmak istiyorlardı sadece. Askerler de, mağarayı açmayan Stentos ile Lenos da bu yüzden bir şey yapmıyorlar, yüzbaşı da bu yüzden oralarda ihtiyatla dolaşıyor, Haimon'u düşmanı haline getirecek bir emir vermemek için.

Hepsi Kreon'un beni affedecek kadar oğlunu sevdiğine inanıyor. Direnişim Kreon'un onurunu öyle derinden yaraladı ki yaşamama tahammül edemez artık, bunu sadece İsmene ile ben biliyoruz. Eğer Haimon bağışlanmamı isterse reddedecektir, beni kurtarırsa aralarında savaş çıkacaktır. Düşman kardeşler arasındaki korkunç savaştan sonra, baba ile oğul arasında bir iç savaş olacaktır.

Dehşet, Thebai'de yeniden savaş, ve bu sefer benim yüzümden.

Heyecanımın yatıştığını hissedince Stentos ile Lenos'a şöyle diyorum:

"Haimon beni kurtarırsa savaş çıkacaktır, Kreon ölmemi istiyor, asla pes etmeyecektir. Haimon da öyle. Baba ile oğul arasında çıkacak savaş Thebai'yi Polyneikes'le yapılan savaştan çok daha zalimce parçalayacaktır. Haimon'un beni kurtarmaması gerek..."

Bu fikrin onları altüst ettiğini ve benim zihnime nasıl girdiyse öyle yavaşça zihinlerine işlediğini görüyorum.

"Peki... ya sen?" diyor Stentos.

"Ben ölüme mahkûm edildim, hükmün infaz edilmesi lazım. Haimon beni kurtarmamalı. Savaş olmamalı, benim yüzümden savaş olmamalı... İstemiyorum!.."

Afallamış bir halde bana bakıyorlar, hakikati, kaçınılmaz olanı söylediğimi yavaş yavaş anlıyorlar.

"Git, Stentos. Git bunu yüzbaşıya söyle, sonra ikiniz birlikte adamlara söyleyin, mağarayı açıp hapsetsinler beni. Çabuk, Haimon gelmeden."

İstirap çekiyor, çok ıstirap çekiyor, Lenos da onunla birlikte. Haklı olduğumu biliyorlar, ölmemi istemiyorlar ama... bana karşı koyamıyorlar. Birlikte uzaklaşıyorlar, Stentos'un bağıra bağıra küfrettiğini işitiyorum uzun uzun, ama durmuyorlar. Bitkin bir halde kendimi yere bırakıyorum.

Stentos geri geldiğinde soruyorum: "Anladılar mı?" Cevap vermiyor, rengi kıpkırmızı, bana kızgın, birden kararını veriyor, eline bir tokmak ile bir madenci çubuğu alıyor ve arkasından gelenlere bağıyor: "Sizler de birer tane alın!"

Mağaraya vardığımızda ilk çubuğu yerleştiriyor ve hiddetli bir tokmak darbesiyle çakıyor. Darbelerin birbirini izlediğini duyuyorum, hareketleri ritim kazanıyor ve taş yavaş yavaş dönmeye başlıyor. Askerlerin hepsi bakıyor, ben de büyüyen kara deliğe bakmak için oturuyorum.

Stentos mağaraya meşaleler, su ve ekmek taşıyor. Yüzbaşı yaklaşıyor, itiraz ediyor: "Kral ışık olmayacak diye emretti."

Sessizlik oluyor, adamların hepsi yüzünde sert bir ifade beliren Stentos'a bakıyor, emri reddedecek. Yüzbaşı anlamıyor, uzaktan

bağırıyorum: "Sıçanlar... sıçanlardan korktuğumu biliyorlar..."

Yüzbaşı arkasını dönüyor, görmemek için çekip gidiyor. Lenos ve Stentos ayağa kalkmama yardım ediyorlar, yürüyebiliyorum ama çok fena topallıyorum. Şöyle diyorum:

"Şu işe bak, Grek ülkesini baştan başa o kadar dolaştım ve giderayak topallıyorum. Ölmeye o kadar da hevesli olmadığımdan şüphesiz."

Bu saptama içimi rahatlatıyor, beni güldürüyor, gülerek mağaraya giriyoruz, mağarayı temizleyip meşaleleri yerleştirmekte olanlar da nedenini bilmeden bize katılıyorlar. Tepeden inen sarkıtların parladığını görmekten memnunum, haykırıyorum: "Çok güzel, karanlıktan öyle korkuyordum ki."

Gülüyoruz ve boğazımızı yakan meşalelerin dumanı yüzünden öksürüyoruz. Bu biraz çılgınca sevinç beni başka bir yaşam alanına sokuyor, artık sadece mağarada değil, aynı zamanda Klios'un dağında, denizin kenarında, Diotime'nin evindeyim. Beni onlardan, K.'nın müziğinden ve vurguları beni kendimden geçiren neşeli bir sestem ince bir karanlık perdesi ayırıyor sadece.

Yüzbaşı orada, kırmızı harmanisini koluna atmış, şöyle diyor:

"Burada çok uzun kalmayın, bu kadar çok meşale yakmayın, baksanıza, dumanın çıkması için sadece dar bir yarık var. Antigone soluksuz kalacak."

Kırmızı harmanisini duvardaki bir oyuğun içine seriyor, Stentos'un İsmene'nin eşarbını koyduğu yere.

"Buraya uzan Antigone, mümkün olabildiğince az hareket et, böylece daha rahat nefes alırsın."

"Sabırlı ol," diye ekliyor Stentos.

Yüzbaşıyla onun hâlâ Haimon'un beni kurtarmaya geleceğini ümit ettiklerini anlıyorum ama ölmem gereken yerin beni bulduğunu biliyorum.

Askerler mağaradan çıkıyorlar, giderken yaktıkları meşaleler aklıma Eteokles ile Vasko'nun cenaze ateşini getiriyor. Bu çok fazla, bu kadarı benim için çok fazla, Stentos bunu hissediyor, birçoğunu söndürüyor ve sadece üç tanesini yanar halde bırakıyor. Yüzbaşıyla birlikte onu usulca kapıya doğru itiyorum, onlara sarılıp

öpüyorum, kendi kendime bunların yeryüzündeki son öpücüklerim olacağını söylüyorum.

Stentos dışarı çıktığında dönüp bağıyor: "İlk nöbeti ben tutacağım ve her saat başı sana sesleneceğim!"

Ona son bir işaret yapmak için girişe yaklaşıyorum, adamların hepsinin orada olduğunu ve sessizce bana baktıklarını görüyorum. Taşı döndürmeleri lazım ama döndürmüyorlar ve kimse emir vermiyor. Hepsi benim bir şey söylememi bekliyor, ama söyleyecek halim yok.

Diotime'yi düşünüyorum; bir zamanlar, konuşmadan, kendimi ona tanıtabilmiş ve beni evine kabul ettiği için teşekkür edebilmiştim. O zamanlar çok ataktım, acaba hâlâ cesaret edebilir miyim, anemizin bize onca özenle öğrettiği dans adımlı geniş reverans hâlâ hatırımda mı?

Unutmuşum, sadece beş tempolu olduğunu, bunların her birinin de üç hareketten oluştuğunu hatırlıyorum. Aklım unutmuş ama beden atalardan kalma büyük dini törenlerde izlenen usul ve sırayı da ima bilir.

Topallıyorum, bunu görecekler. Bacaklarım titriyor, yaralı ellerim ve bileklerim, İsmene'yle birlikte o kadar iyi yaptığımız kuş gibi hafif hareketleri yapmaktan âciz artık. Ama geniş öne eğilme hareketinde, başım, gerektiği gibi, onların önünde yere değmeyi başarıyor ve ardından vücudum dimdik doğruluyor. Hatta onlara var gücümle gülümseyebiliyorum, sadece gözlerimle, aynen İokaste'nin istediği gibi.

Onlara veda ettiğimi anlıyorlar ve bu kaba adamların saflarından bir keder ve merhamet mırıltısı yükseliyor.

Yüzbaşı eliyle bir hareket yapıyor, Stentos titrek ama çalışma ilerledikçe güçlenen bir sesle adamlarını harekete geçiriyor. Taş dönüyor, Stentos bağıyor:

"İtin, daha itin!.. Daha!.. Tamam!.."

Bu tamam kelimesi, beni yaşayanların ışığından ebediyen koparıyor. Karanlıkla aramda üç meşalenin titrek ışığından başka bir şey yok artık. Stentos'un bağırdığını işitiyorum hâlâ: "Antigone, beni duyuyor musun?"

Sesim kırık dökük, cevap verecek halim yok.

Stentos, koca sesiyle sorusunu tekrarlıyor. Etrafımda hafif bir müzik, sessizliğin sınırında bir şarkı var belki de. Stentos bunları duyabilir mi? Sesi yeniden yükseliyor ve kendi sorusuna benim yerime cevap veriyormuşçasına bağırıyor: "Evet!" Sadece evet.

IO'NUN ANTİGONE'SI

TAŞ ile mağara duvarlarının arasından sızan ışık söndü ve seslerin gürültüsü kayboldu. Yalnızlığa giriyorum ve korkuyorum. Bir daha kimseyi görmeyecek, kimseyle karşılaşmayacağım; ben, yorulmak bilmez yürüyüşçü, yollarda kurduğum onca dostluktan sonra, bir daha kimseyle konuşmayacağım. İnanılır şey mi bu? Ölümü sık sık düşündüm, yalnızlığı asla. Başkalarıyla fazlasıyla meşgul olduğumdan, hayat tarafından sürüklendiğimden, yalnızlığa hazırlıksız ve güçsüz giriyorum.

Düşmemeliyim ama düştüm işte. Canım acıdı, için için bir dehşet duyarak uzuvlarımı kımıldatıyorum, kırık yok, ayağa kalkabilirim ama kalkamıyorum.

Neden mutlaka ayağa kalkmak zorundasın, bu emir nereden geliyor? Zemin soğuk, rutubetli, ama sağlam bir zemin bu, üzerinde yatmaya hakkın var, beklemeye. Sonra istersen kalkarsın. Her halükârda burada her şey sert, bir şey dışında...

Bu ses dışında belki, duyduğumu sandığım bir müziğin hayali dışında. Bu müzik ve meşalelerin mağaranın duvarlarında yarattığı harikulade gölgeler sayesinde, yalnızlık daha az koyu sanki.

Duvara kadar sürünüyorsun, onu tanıyorsun, hayatın boyunca bir duvar oldu. Kalkıyorsun, taşın girinti ve çıkıntılarına tutunuyorsun, oturabilir, soluklanabilir, yüzbaşının kırmızı harmanisinin üzerine uzanabilirsin. Bak, başını dayayabilesin diye Stentos İsmene'nin eşarbını bile katlamış.

Stentos ve askerler karanlıkta ölmemi istemediler, bu yüreğimi ısıtıyor. Bir müzik duyduğum yanılısamasını bu ışık ve bu sıcaklık yaratıyor. Yalnızlıktan daha güçlü bir müzik değil ama büyümesini

engelliyor belki.

Yok olacağım, bedenimi terk edeceğim, inanması ne kadar zor, ama bundan önce yalnızlık baskın gelmiş, her yeri harap etmiş olmayacak. Stentos'un yeraltındaki yaşamımın ilk saatinin olduğunu haber veren bağırışını duyacağım daha, bu kesin. Beni bedbahtlığı abartmaktan korumak için öne atılan bu gözüpek müzik olacak, daha şimdiden var; duyduğumdan emin olmadığım halde dinlediğim ve belki de sadece bir umut olan bu müzik.

Bir an Diotime'nin yüzünü görüyorum, kayboluyor ama eskiden duymuş olmam gereken müzikte yeniden buluyorum onu.

Bana sen diyen ses ile aynı zamanda benimki olan bu diğer ses şöyle diyorlar bana: Çok öksürüyorsun, nefesini tut, uzan, tamamıyla gevşe. Biliyorum, bu ses Diotime'nin isminin müziğine karşılık veriyor, ben farkında olmaksızın doğdu içimde, Diotime'nin yaşamasını seyrederken, Oidipus'u izlerken, bana şöyle dediği gün onu bütün kalbimle dinlerken: "Artık annen yok Antigone, benim de yok, sen ve ben, her birimiz kendi annemiz olmak zorundayız." Tam olarak anlamış olduğumdan emin olmadığım bu söz gene de benim bir parçam oldu, K.'nın bende keşfettiği ve ruh olarak da adlandırdığı o içimdeki anne. Ona göre bu ruh herkeste olduğu gibi bende de vardı ama bende başkalarında olduğundan daha yakında, daha göz önündeydi. Onun sayesinde, demişti bana, büyük seçenekler karşısında ne yapman gerektiğini daima bileceksin. Bunu tıpkı hayat gibi bulutlu, saf ve yakıcı tebessümüyle söylemişti, müziğin tebessümünün ta kendisiyle. "Benim köle tebessümüm," diye mırıldanmıştı, "Klios'un azat ettiği köle."

Oidipus'un sözünü ettiği o anne benim içimde doğdu, onca elzem ama bir o kadar geride, çünkü ben her şeyden önce, bütünüyle İokaste'nin kızıyım. K. ileride insanların zihninde acıtan ve onduran biri olarak yer edeceğimi bunun için mi düşünüyordu acaba? Ama bu bana kollarımda kanlı canlı, her şeyi benden bekleyen küçük bir çocuk tutma umudunu vermiyor hiç.

Çocuk olmayacak, Haimon gelecek, çok geç gelmeli. Eğer Haimon seni savaşıarak kurtarmak zorunda kalırsa onun tarafında olmayacaksın artık. Antigone için kan dökülmesin, böyle dedin, seni

savunmalarını istemiyorsun. Sakin ol, ter içinde, gözyaşları içinde kaldın. Yüzünü eşarpla sil, yüzbaşının harmanisini ört üstüne. Kraların katillere ihtiyacı vardır, o katillerin yüzbaşısı, adamları gibi onu da sana karşı yardımsever olmaya zorladın. Tüm yaşamlarının inkâr eder görüldüğü, içlerindeki o çocuksu tarafa dokunan çığlığın sayesinde, içler acısı dilenci çığlığın sayesinde.

Ben de silahları sevdim, onlar gibi, ağabeylerim gibi. Bu heves yollardayken geçti, bu gülünç kibri beslemeyi sürdürerek yoksulların arasında o kadar uzun zaman yaşayamazsınız, yoksullardan eklemek dilenemezsiniz. O yıllarda kendi kendime bir körle meşgul olmanın çocuk yetiştirmekten daha mı zor yoksa daha mı kolay olduğunu sorardım. Cevabını öğrenemeyeceğim. Oidipus'un muazzam macerası için çok küçüktüm, onun arkasından tıpış tıpış gitmekten başka bir şey yapmadım. Bir de on yıl boyunca dilendim! Bunu ağabeylerim de, İsmene de, İokaste de yapamazdı.

Biraz yukarı bak Antigone, başının üstünde bir çıkıntı var taşta, tıpkı İokaste gibi oraya beyaz eşarbını bağlayabilirsin. İokaste Oidipus'un herkesin önünde hakikati öğrendiğini duyduğunda, saraya döndü, kendini yatağına attı ve akşamları lambasını astıkları tunç çengeli gördü. Zayıf ve yumuşak bir ışık yayan bir lambaydı. Baş başa kalabildikleri akşamlar bu lambanın altında oturur veya yatarlardı. Oidipus'u cezbetmek için ona bir şarkı söyler veya inanılmaz hafızasından hiç zorluk çekmeden bulup çıkardığı harikulade masallardan birini anlatırdı. Sonra Oidipus ona Thebai'den, denizden, gemilerden ve ikisinin de kendilerini buldukları gökyüzü veya yeraltı varlıklarının maceralarından bahsederdi. Lambanın giderek zayıflayan ışığı vücutlarını daha da güzelleştirirdi, herhalde o zaman sevişirlerdi. Onları o sırada görmeyi ne çok isterdin, hele ağabeylerin, kendi ateşli tarzlarında, bunu daha da çok arzularlardı. Bunu yapmayı asla başaramadınız. Bir tek İsmene başardı, zira en küçüğünüz oydu ve onların odasında uyumak için hasta numarası yapardı. Annemizin o gizemli tebessümü ona bu şekilde miras kaldı; tek söz etmeden, düşünce belirtmeden, korkutucu bir belirsizlik içinde her şeyi vaat eder gibi görünen bir tebessüm. Esrarlı bir bilginin varlığını ve eşyanın basit sırtını açık etmeden hissettiren bir

kadının tebessümü. Halbuki sen, onca yol katetmene, onca kişiyle konuşmana rağmen, önemli olan o tek şeyi bilmeyen biraz sakar büyük kızsın hâlâ.

Doğru, hayatımı daima bir bilgisizlik dumanı sardı, sonunda beni boğacak olan da bu duman. Meşaleleri söndürmeli, dumanı kesmeliydim ama istediğim bu değil, aksine, sönmek üzere olanları canlandırıp yenilerini yakacağım gücüm yeterse.

Tehlikeli bir şekilde ayakta sallanıyorum, bir meşaleden diğerine giderken düşüyorum, iki tanesini daha yakabildiğim için mutluyum, düşmeye değerdi, zira bu alevden ve dumandan mezarda bedenimi daha bir sevinçle terk edeceğim. Klios'un tapınağında olduğu gibi, kırmızının içinde ilerlemiyorum, burada ışığın esrarı ve macerası içinde ilerliyorum. Eteokles ile Vasko'nun cenaze ateşini, onların güzel bedenlerini ve beyaz aygırını aynı anda yutan alevleri düşünüyorum.

Sık sık düştüğün için her yerin yara bere içinde, yüzbaşının kırmızı harmanisinin üstüne yattın gene işte, harmaninin kırmızısı yaralarının kan lekelerini saklayacak. Yerine kavuştun, yaşadığın müddetçe bir daha ayrılmayacaksın buradan. Ölümün adalete karşı işlenmiş bir suç ama gene de meşru, Kreon'un düşüncesi gibi hazine bir şekilde meşru. Ve ölümünün herkesin işine geldiğini saptamadan edemiyorsun. İtiraz ediyorsun, düşünüyorsun: Haimon hariç herkesin. Bununla birlikte, Haimon'un seni kurtarmasını istemiyorsun. Kan pahasına değil. Böyle düşünmekle ölümle anlaşmış olmuyor musun, ölümün huzur, dinlenme, hareketsizlik arzusuyla? Cesaret, her şeye rağmen yaşamaya devam etmek değil mi?

Bana söz verdiği gibi üç kere adımları haykıran Stentos'un sesini duyuyorum. Çok yüksek sesle bağırıyor şüphesiz ama ben birtakım boğuk sesler duyuyorum sadece. Mağarama hapsedileli bir saat oldu, topu topu bir saat. Hâlâ bir insan sesi duymak, beni seven bir insanın sesini duymak ne güzel. Duvarın öbür tarafında, Stentos'un etrafında, önceden düşmanım olduklarını zanneden ama şimdi buradan canlı çıkmamı ümit eden insanlar var. Sesimi duyurmaya çalışıyorum ama kulağın duyamayacağı sesler çıkarabiliyorum ancak.

Oidipus, işlediği cürümleri öğrendiğinde yaşamayı tercih etti,

haklıydı ama öyle diye İokaste'yi haksız çıkaracak değilim. O, olduğu kişi olarak kalmalı ve bir kraliçe gibi ölmeliydi. Oidipus'la kalamaz, yollarda onun peşinden gidemez, ekmeğini dilenemezdi. İmkânsızdı bu, imkânsız, varlığını değiştiremez, unutulmaz çehresini bozamazdı. Oidipus'un yaşaması gerektiğini, hayatta kalması gerektiğini ve bunun için yardıma ihtiyacı olduğunu anladı. Oğullarının, fazlasıyla kendileriyle meşgul ve birbirlerinden gözleri kamaşmış oğullarının yardımına değil. O halde, kızlardan biri! İsme ne mi dilenecekti? Yüreği dayanmazdı buna. Geriye ben kalıyordum, öyle de oldu, hepsi bu.

Felaket esnasında İokaste'nin kraliçe gözüyle gördüğü buydu ve Oidipus'un, onun yerine, tamamen kendine ait bir kız kardeşi veya kızı olsun diye kararlı bir şekilde ölüme atladı. Bir dilenci kız olsun ki körlüğünün sonuna kadar yürümesine imkân versin, ölümünden sonra da yürümesini sağlasın, ben nasıl onun içimizde yürüdüğünü hissediyorsam öyle.

Annemin bana emanet ettiği görevi tamamladım, bu görev yüzünden Klios'un olamadım ve Haimon'la evlenemeyeceğim. Stentos'un haykırışına karşılık veremedim ama, zayıf bir müziğin taşıdığı, benimkine benzer bir ses duyar gibiyim. Rüya mı bu, şimdiden sayıklıyor muyum?

Sayıklamıyorsun, ölümünü çabuklaştıracak taştaki çıkıntıya bak. Öyle yakında ki, tunç çengel de öyleydi, biliyorsun, onun sayesinde İokaste, ufacık bir boşlukta, hayattan koptu. Lambanın ve bedeninin ışığının olduğu yerde ölümünün ilahi karanlığından başka bir şey kalmadı, Oidipus kendini bu karanlığa attı, onu izlemek için değil, kaybolmamak için.

Kulağın beslediği bir umut gibi, kaybettiğimi sandığım sesimi duyuyorum, başka bir seste şarkı söylüyor, benim olmayan ve benim olan bir seste. Esnek ve alttan alta direten tınılar fark ediyorum, sesimi değil de belki hayatımı hatırlatan tınılar.

Kayanın yerden yaptığı çıkıntının altında bir sıçan var, o da benim gibi dinliyor sanki. Duyduğumu sandığım şarkıyı mı dinliyor o da? Dumanın bulandırdığı zihnimin ürettiği bir hayal değil demek bu. Alkyon şarkı söylediğinde, kuşlar ve yeraltı hayvanları onu

duymak için toplanmış. Duyduğum Alkyon'un sesi değil, hayatıma nüfuz ederek sesime giren ve onu güzelleştiren bir kadının sesi.

İo'nun sesini hiç duymadım, Klios onun sesinin Alkyon'ununki kadar güzel olduğunu söylerdi, ama o olduğuna eminim. Güçlü ve müşfik bir ses, çok yükseklere çıkan ama yeryüzünden ayrılmayan bir ses. Oysa Alkyon, gökyüzünde alabildiğine süzülürken her şeyi unutmmuş. Klios'u bile unutmmuş ve böylece Klios hayatta kalmak için onu öldürmüş. O zaman nasıl bir acı çekmiştir kim bilir, tıpkı acımasızca hakikatin peşine düştüğünde İokaste'yi ölmeye zorlayan Oidipus gibi. Bu iki aşk ve iki cinayetten ötürüdür ki Oidipus ile Klios, tüm zıtlıklarına rağmen birbirlerini o kadar derinden anladılar ve yolda bir araya geldiler.

Ses büyüyor, daha iyi duyabileyim diye bir meşale daha yakmam gerektiğini hissediyorum, duvarın bu karanlık oyuğunu aydınlatmak için.

Ne kadar çok meşale olursa, o kadar çabuk boğulacaksın, istediğin bu mu Antigone?

Evet, istediğin bu, düşünüyorsun, bir daha düşünüyorsun ama gene de karşı konulmaz bir şekilde seni çeken bu yeni alevi yakıyorsun. Kulağının içindeki müzik kesilmiyor ama başka bir ses var, İokaste'nin sesi, sana şöyle diyor: Yükünü bırak. Yapabilirsin.

Bir yük olduğu doğru, ağabeylerimin birbirini katlettiği, tek bir kişinin soysuz iradesinin ve neredeyse herkesin sessizliğinin Polyneikes'in çürümüş cesedini akbabalara teslim ettiği bu dünyanın yükü.

Önemli olan, İokaste'nin derinden gelen sesinin üstünde durduğu, yük değil, şu: Yapabilirsin. Bunu bana daha önce de söyledi, hem de aynı sesle, kraliçe sesiyle değil bana olan sevgisinin sesiyle. Benimle ne zaman böyle konuştu?

Tere tarlasının kenarında, Antigone, daha çok küçüktün, İsmene beşikteydi. Ağabeylerin suyun üstünde taş sektiriyorlardı, kimin en çok taş sektirdiğini veya kimin en uzağa attığını söylemem için çığlıklarıyla beni bunaltıyorlardı. O gün onlara cevap vermeyi reddettim, seni seyrediyordum ve gözlerinde bir korku ve büyük bir arzu okudum. Yerden bir taş aldım ve sana şöyle dedim: "Dene." Tered-

düt ettin, sonra taşı aldın ama daha o kadar küçüktün ki taş sekmedi, hemen yakına düştü. Ağlamadın ama hayal kırıklığını hissettim. Yerden başka bir taş aldım ve sana şöyle dedim: "Bir daha dene, sadece taşı at. Yapabilirsin!" Şaşkınlıkla bana baktın ve sordun: "Yapabilir miyim, anne?" Tekrar ettim: "Yapabilirsin." Taşı biraz daha uzağa attın. Bundan gurur duyuyordun ama sana her çakıltaşı verişimde soruyordun: "Yapabilir miyim?" Ve ben "Yapabilirsin" demeden yerinden kımıldamıyordun.

Birden gözlerim yaşlarla doldu, kendi kendime sordum: Bu çocuğu iznime bu kadar muhtaç edecek kadar baskı altında tutan bir şey mi var? Gözü kara ve tehditkâr mizacıyla Oidipus'tan bir türlü alamadığım ilgimi sana çok ölçülü verdiğimi anladım o zaman. Thebai'yle, kibir sitesiyle ve son derece yakışıklı, son derece geçimsiz oğullarımla da çok meşguldüm. Bunu nasıl değiştirebilirdim? Bu benim hayatımdı, kraliçelik hayatımın ve gündelik hayatımın yüküydü. Bunun üzerine bakışlarımı seninkilere dikerek şöyle dedim: "Bundan böyle kendine sen izin ver Antigone. Yapabilirsin!" Bakışmamızda şüphesiz çok büyük bir sevgi vardı zira bir anlık sessizlikten sonra yüzün ışıdı. Kendi başına bir sürü taş topladın, kendi kendine alçak sesle bir şeyler söyledin ve taşları önceki denemelerinden çok daha uzağa attın. Ağabeylerin de bunu şaşkınlıkla fark ettiler ve seni alkışladılar.

İşte bu yüzden daha sonra onlar gibi at binmeyi, silah kullanmayı ve araba sürmeyi istediğinde ses çıkarmadım. Seni onaylamıyordum, doğru, ama mademki sen kendine bunları yapma iznini veriyordun, yapmış olduğum şeyi bozmayacaktım.

Böylece İokaste, daha çocukluğumdan itibaren, kendi yükümü taşımayı öğretti bana. Bu yük bir gün Oidipus oldu, sonra ağabeylerim. Soyumuzun ve sevginin ağır hazineleri, onları ben bırakmadım, elimden zorla alındılar. Sevdiklerim öldüler veya ulaşamayaçağım yerlerdeler, yoğunlaşan ve beni önce uyutan sonra da boğacak olan dumanda yalnızım şimdi.

Birkaç saniye uyumuş olabilirim, gözlerimi biraz korkuyla arıyorum. Annemin sesini duyduğumu sandığım bu zayıf mevcudiyette Oidipus var sanki. Ne yüzünü görüyorum ne de bir zamanlar

o kadar sık yıkadığım ve yamadığım giysilerini, sadece kör gözle-
rinin üstündeki sargıyı seçiyorum hayal meyal ve yanında Diotime'
yi, yarı kapalı gözlerindeki kararlı bakışı. Evet, kararlı ve şefkat do-
lu. Sanki bu bakış da bana, Yapabilirsin, diyor ve ardında şu sezili-
yor: Yakında arkandan geleceğim. Ondan öğrendiklerim sayesinde,
çekip gitmemin daha iyi olacağını biliyorum. Thebai için daha iyi,
hatta Haimon için belki de. Gene de yakında arkamdan gelecek olu-
şuna üzülüyorum, Diotime'siz dünya çok boş, çok eksilmiş olacak.

Bu da bir yanılısama, Diotime'nin sana sık sık sözünü ettiği o
Büyük Perde'nin sende bıraktığı bir yanılısama. Diotime'siz dünya
da, Antigone'siz dünya da aynı olacak, güneş doğudan yükselmeye,
rüzgâr gemilerin yelkenlerini şişirmeye devam edecek ve bebekler-
deki o çok güçlü doğma ve yaşama arzusu bitmeyecek. Giden ru-
hun yerini yaşayan bir ruh aldıysa, değişen bir şey yoktur, diye dü-
şünür Diotime.

Benim yerimi hangi yaşayan ruh alacak? Sesimdeki sesinin mü-
ziği bunun İö olacağına, şimdiden İö olduğuna ikna ediyor beni.

Meşaleler, oynak alevleri, mağaramın çatlamış, beyaz duvarla-
rındaki harika gölgeleri, beni heyecanlandıran, nefesimi kesen bü-
yük bir ışık oluşturuyor ve bu ışığın belki de duymadan dinlediğim
şarkısı esas unsur oldu. İö'nün sesine sarılmış olan K.'nın sesini du-
yuyorum, deliler gibi yükseliyor, gücünün çok ötesine. Ona durma-
sı için bağırarak isterdim, ama neden Antigone, madem seninle bu-
laşmak için oraya gitmek istediğini biliyorsun?

İö duruyor, haklı, K.'nın gözü kapalı atıldığı tehlikeli yoldan sa-
kınması lazım. Onu dumanın arasından görüyorum bir an. Ne ka-
dar sade, ne kadar güzel. Mutlu, ne kadar mutlusun Antigone, artık
başka bir yolda yürüyeceğine, Klios'un, onun dehasının, acısının ve
çocuklarının sorumluluğunu İö üstlendiğine göre.

Klios ona yalvarıyor: "Durma, devam et!" Ama o: "Şarkı söyle-
diğim zaman Antigone'yim, Klios. Şarkımda onun hayatının bana
söylettiği şeyleri söylüyorum, ama İö olarak kalmalıyım. Bak, kü-
çük kızımız ağlıyor çünkü uzun süredir ondan çok uzakta olduğu-
mu hissetti. Beni büyük bir ilgiyle dinleyen öbürü de endişelenme-
ye başladı. Onlarla ilgilenmem lazım, Antigone burada bizimle kal-

maya karar verdi, yok olmayacak "

Hayır, İo kızını kollarına alırken ve oğluna gülümserken yok olmayacağım. Çok geçmeden çocukların içleri rahat ediyor ama İo'nun tebessümünün altından kendi gözyaşlarımın aktığını görüyorum veya seziyorum. Kreon'un yüzüne karşı o çığlığı attığım sırada akmasına engel olamadığım yaşlar bunlar; unuttum o çığlığı, ben bilmeden benden kopan o çığlığı, ona hayır derken umuda evel diyen çığlığı; küçücük, hiç bozulmamış umuda; öyleydi, öyle ve sonsuza kadar öyle kalacak.

İo geri geliyor, çocuklar dadılarıyla giderlerken bir an dalmış olmalıyım. Kreon'un, kaya gibi sert mizacının, duvar örülmüş kalbinin karşısına dikilen dumandan şeklini görüyorum. O geleceğin Antigone'si, benim olduğumdan çok daha gözüpek, zihni daha berrek. Onun da benim gibi korktuğunu, bunu saklamadığını görüyorum ve beni herkese olduğum gibi gösterdiği için ona minnettarım: Biraz kafası karışık, çabuk ürken ama gene de, nasıl bilmem, bazen içime yerleşen ve İo'nun sesinin benzersiz yankısı olduğu o sesin taleplerine karşılık verebilen biri olarak. Herkesin yüreğine seslenmek ve zamanı aşip geçmek için yaratılmış bir ses. Neden zamanı aşip geçmek gerekiyor? Ben de başkaları gibi silinemez miyim? İo'nun şarkısında şimdiki zamandan daha sınırsız bir şey olmadığı duyuluyor. Benim yollarda öğrendiğim de bu, K.'nın müzikte bulunduğu, Oidipus'un sonunda Kolonos'ta keşfettiği de bu.

Duman ara sıra dağılıyor, Klios'un dağına kazdırdığı Oidipus'un güzergâhını daha iyi görüyorum. Güzel bir sabır ürünü ve kalıcı olmak için yapılmış. Altın El tepedeki basamaklardan birini tamamlıyor, sık sık sahneye doğru dönüyor ve şarkı söyleyip Kreon'a meydan okuyan sevgili Antigone'sini görünce gülümsüyor. İo'nun bana dönüşmesinin nedenlerini anlamaya çalışmıyor, bunu yaşıyor ve bundan mutlu.

Haimon için, mutsuzluk içinde ölmediğimi bilsin diye yaktım bu meşaleleri; bu dumanı, bu sıcaklığı, tıpkı aşkına benzeyen bu sağlam ışığı yayan meşaleleri. İsterdim ki... Artık istemiyorum... Sadece yaşamaya gücüm kaldı, varlığını göstermek için mevcut ol-

ması gerekmeyen bu ilahi müziği üreten alevler gibi tükenmeye.

Çocuklar gittiler, İo sahneye dönmüş olmalı zira sesini duyuyorum gene. K. çalgılarından çıkarmayı hâlâ başardığı işitilmemiş notalarla ona cevap veriyor bazen ama sesi, tıpkı benimki gibi sönmüş.

İo bunu nasıl başarıyor? Antigone o, benden daha çok Antigone, aynı zamanda kendi hayatı, bir erkeği, evi, çocukları olan bir kadın. Bende eksik olan her şeyi kendi bedeninde, sanatında ve günlük varoluşunda yaşıyor. Beni kendine dönüştürerek güzelleştiriyor ve kendini bana dönüştürerek güzelleşiyor, zira şarkısında benim gibi bakire, benim bütün yüklerimi taşıdı, kulaklarına Thebai'nin surlarından düşen ağabeylerimin çığlığı doldu, Polyneikes'in çürüyen cesedinin kokusu burun deliklerini istila etti. Alkyon'un sesinin yeryüzündeki kız kardeşi olan sesi bana ulaşıyor, beni parçalıyor ve Klios'u da delip geçiyor. Kreon'un hükmünden sonra Stentos'a iple bağlanarak askerler tarafından idama sürüklenişimi görmeye tahammül edemiyor. Düştüğümde, ayağa kalkamadığımda ve Stentos'un saçlarımdan yakalayarak uluyan Antigone'sini ayağa diktiğini duyduğunda, Klios tepeden tırnağa vahşi bir öfke ve öldürme gazabı kesiliyor. Toprağın yuttuğu şehrin kadınlarının ve çocuklarının yanına gitmek için barikata doğru koşuyor. Savaşacaklar, telef olacaklar ama kimse Antigone savunulmadı ve o alçakça hareket kavga verilmeden vuku buldu diyemeyecek – asla, asla. Eğer Antigone doğru olanı yaptığı için mahkûm edildiyse, bizler bu sitede de, Grek ülkesinde de, yeryüzünde de yaşamak istemiyoruz artık.

İşte Klios'un ve dünya gençliğinin en onurlu yüreklerinin düşündükleri bunlar. Onlara hayranım, içim cesaretleri ve sadakate riyle dolup taşıyor ama gene de İo'nun Antigone'si hayır diyor onlara, benim yaptığım gibi, hayır. İo'nun henüz şunu anlayan tek kişi olduğu belli oluyor: Antigone savunulmak istemiyor. Kan pahasına değil.

Yiğitliği ve sadakati her şeyden üstün görüyorum belki ama İo'nun şarkısı yaşama cesaretinin ölme cesaretinden daha büyük olduğunu söylüyor. Hayata olan bir sadakat vardır ki bu bütün sadakatlerin ötesindedir, İo'nun Antigone'si bunu benden çok daha iyi bili-

yor. O benim güçsüzlüğümü, bitkinliğimi yaşıyor, güç toplamak için kendini toprağa bırakıyor ve toprakta, benim çılgılığımı atmasını sağlayan tükenmez inancı buluyor. Duymadan attığım dilenci çılgılığı, beni dinlemeye zorladığı şu ana kadar kulak asmadığım o çılgılık. Bu çılgılık kadınların, çocukların ölmesini reddediyor, Stentos ile askerlerin ölümünü reddettiği gibi. Antigone için barikatlar kurulmasın, kan dökülmesin. Bu dava uğruna, diyor İo'nun Antigone'sinin mucizeli sesi, ölebilirim, hakikaten. Bunun şarkısını nasıl kuvvetle, nasıl sade, nasıl umutla söylüyor. Ben, gücü tükenmiş zavallı kız, ağabeylerimin katledilmesiyle umudunu kaybetmiş olan ben, beni savunmak isteyenlerin huzurunda barışı ve kavgadan vazgeçilmesini bu kesinlikle dilenebilmiş olmam mümkün mü?

Klios ağlıyor, hayranlık uyandırıcı birkaç hareketle barikatı açıyor. İo'nun Antigone'si Stentos'un gözyaşlarını döküyor, sevgisiz hayatın en derinlerinden yükselen gözyaşlarını. K.'nın vurmalı çalgılarından çıkarmayı hâlâ başardığı temel seslerde de aktığını duyuyorum gözyaşlarının.

İo'nun Antigone'sinin mutluluk çılgılığı, kavga olmadı, Klios ile Stentos Antigone'yi ayağa kaldıran ve mağaranın girişine kadar ona destek olan müşfik hareketler yapıyorlar.

Çılgılık Stentos'a yeni bir hayatın kapısını açtı; bu hayata benim son dostum olarak, beni karanlıkta ölüme terk etme emrini reddeden ve Kreon'un karanlık mağarasını küçük bir aydınlık tapınağına çeviren dost olarak başlıyor.

Tekrar uyumuşum, muazzam bir sesle uyanıyorum. Taşın ve dumanın içinde boğuluşumun ikinci saatini haykıran Stentos bu. İkinci saat, halbuki ben burada ömrümün büyük bir kısmını geçirdiğimi hissediyorum. Mutlu bir sesle haykırıyor: Haimon! Haimon Thebai'de!

Klios bütün basamakları üçer beşer atlayarak inse de, Haimon çok geç kalacak. Thebai kapısında, mahkûm edildiğimi öğreniyor. Atının dörtnala gelişi Thebai'nin kaldırım taşlarında nasıl da korkunç bir müzik olarak çınıyor. Elveda Haimon, nefesimin son anlarını dolu dolu yaşamak için tefekküre dalmam lazım.

Haimon babasını yaptığı hatadan döndürmek istiyor, onun asıl niyetinin bu olduğunu görmüyor. Tek başına bir adamın bir siteyi herkesle ters düşerek yönetemeyeceğini söylüyor ona. Ne var ki Kreon kör ve sağır, onu körlüğünü oğluna göstermeye zorlayan sensin Antigone; onu son sözünü, onulmaz kibrinin inatçı böğürtüsünü haykırmaya sen zorladın: Thebai'de asla bir kadının sözü geçmeyecek. Heyhat, felaket gelip çattı, Haimon babasının kim olduğunu görüyor, onun kendisini asla anlamadığını, kendisinde sadece savaşı yığıtliğini ve evlat itaatini sevdiğini fark ediyor. Artık bir babası yok, zaten babanın bencil görüntüsünden başka bir şeyi olmadı hiç. Artık karşısında duran Antigone'nin yargıcı ve katili sadece ve tamiri imkânsız şu sözleri söylüyor: "Sen de tohumlarını başka bir tarlaya ekersin artık."

Aralarında her şey bitti, Haimon bedbahtlığa gömüldü. Eteokles, yol gösterici usta, hayranlık uyandıran dost öldü, Kreon hayırsız çıktı. Benden başka kimsesi kalmadı ve tam şu anda, İo'nun Antigone'si iç paralayıcı bir tatlılıkla ona benim varoluş değiştirmekte olduğumu bildiriyor.

Hayatım çekip gidiyor sevgili Haimon, baba ile oğul arasında artık bertaraf edemeyeceğin gaddar bir savaş çıkmadan çekip gitmesi daha hayırlı. Neyse ki zorlukla nefes alıyorum artık, İsmene'nin beyaz eşarbu bana ölüm getirmedi ama harap olan ciğerlerimi neredeyse hiç korumuyor. Kalp yavaşlıyor, uzuvlarımı oynatamıyorum artık, elimi bile kaldıramıyorum. Artık tek yapabildiğim İo'nun Antigone'sini dinlemek ve arada sırada şöyle bir görmek, ama bunu yaşayan birinin gözleri ve kulaklarıyla yaptığımdan emin değilim artık.

Nefessiz kaldın ama Stentos ve son dostların sayesinde hâlâ ışıktaymışsın. Oidipus mutlu günlerinden birinde bu ışığın senin var olma biçimin olduğunu söylemişti sana.

Hâlâ hafızada yaşayan ve İo'nun Antigone'sinin sesinde, K.'nın uçuşan son tınlarında ayırt edip tanıdığım kutlu söz. İo'nun Antigone'si ölümümün şarkısını söylediğini bilmiyor ve bilmeye ihtiyacı yok, bunu yaşaması yetiyor, çünkü daha şimdiden asıl Antigone o ve yakında tek Antigone olacak. Klios ile Altın El de anlamıyor-

lar neler olup bittiğini, ama duyduklarını ve sezdiklerini şeyin etkisi altındalar. Klios artık dans etmiyor, Altın El işini bıraktı, dinliyor ve ıstırap çekiyorlar. İo'nun Antigone'sinin şarkısına kaptırdılar kendilerini ama gene de, bilmeden, sessizliğimden, kesik kesik nefesimden, boğulan varoluşumdan dolayı ıstırap çekiyorlar.

Klios kendince yerinden sıçramak isterdi, bağırıp alkışlamak isterdi: "İo, ilk kez böyle şarkı söylüyorsun, Alkyon'a denksin, sen Orpheus'sun." Ama yerinden kıpırdamıyor, dinliyor, iki Antigone'sinin –sulara boğulan ve hayatta kalan– ölüşünü duyuyor ve K.'nin tebessümünü seyrediyor. Karanlık yoldayken bile, çoktan ortak bilinçte yerini alan kişinin tebessümü.

Hâlâ duyduğum tınılar çok saf, çok berrak, onların ardından hayatta kalamayacağım kadar sınırsız, ama İo'nun Antigone'si ve onun ardından geldiklerini sezdiğim Antigone'ler için öyle değil. Ne mutluluk, artık gerekli değilim, artık onca zahmetle nefes almak zorunda değilim, yumuşak, isimsiz karanlığın içinde eriyebilirim.

Duyduğum nal sesleri mi? Haimon, Haimon! diye bağırınlar Stentos ile askerler mi?

Çok geç. Altın El basamakların tepesine doğru koşuyor... K. son çalgısını yere bıraktı... Ağzıma kan doluyor. Hâlâ hayal meyal ışığı ve İo'nun Antigone'sinin son vurgularını seçiyorum. Sesinde evet ile hayır buluşuyor.

Tüm varlığım sarsılıyor, cismimi ve bedenimin bana beslediği sevgiyi terk ediyorum. Biri düşüyor, ben değilim, İo'nun Antigone'si. Klios ona doğru atılıyor, onu ayağa kaldırıyor. Antigone'si ölüyor ama onun bunu anlayacak vakti yok zira İo'nun Antigone'si hayatta, yere düştü ve Klios'a ihtiyacı olan o.

Artık şarkı söylemiyor. Şöyle diyor:

"Bana yardım et Klios, uzun süre şarkı söyledim. Çok uzun süre. Kim olduğumu bilmez haldeydim. Öteki olmuştum. Hakikisi olmuştum. Ama... çocuklar! Çocuklara üstlerini örteceğimize söz verdim... Çabuk ol Klios, ağlamasınlar."

*Montour, 1 Ağustos 1992 -
Paris, 2 Haziran 1997*